

Koston henki

Romaani

August Blanche

An abstract geometric design featuring several thick blue lines on a green background. The lines form various shapes, including a large 'U' shape on the left, a vertical line in the center, and a diagonal line on the right. The lines are of varying lengths and orientations, creating a dynamic and modern visual effect.

Project Gutenberg

The Project Gutenberg EBook of Koston henki, by August Blanche

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.net

Title: Koston henki Romaani

Author: August Blanche

Translator: Eero Alpi

Release Date: June 28, 2008 [EBook #25924]

Language: Finnish

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK KOSTON HENKI

Produced by Matti Järvinen and Distributed Proofreaders Europe.

KOSTON HENKI

ROMAANI

August Blanche

Suomentanut

Eero Alpi

Ensimmäisen kerran julkaissut
Arvi A. Karisto Osakeyhtiö 1916.
Digitalisoitu vuoden 1922
toisesta painoksesta.

I

VENE

Myöhään eräänä iltana marraskuussa v. 1816 muuan keski-ikäinen mies enemmän hiipi kuin asteli Nybron satamalaiturilla Tukholmassa, taluttaen kädestä pientä poikaa, joka näytti noin kahdeksan vuotiaalta.

Hiipivällä miehellä oli yllään karvanuttu ja päässä verasta tehty lakki sekä toisessa kädessään ryhmysauva, ja hän oli voimakkaan ja käskevän näköinen. Hän ei suinkaan näyttänyt olevan vieras sattumalta vastaantuleville jaalojen miehille, sillä he nostivat hänelle lakkiaan, vaikkakin hän jotensakin kylmästi vastasi kohteliaisuudenosoituksiin, ja tunnustettava on, että nämä näkyivätkin pikemmin johtuvan pelosta kuin mistään leppeämmästä tai hyväntahtoisemmasta tunteesta.

— Isä kulta, saanko hiukan juosta itsekseni? — pyysi poikanen, koettaen irroittautua taluttavasta kädestä.

— Juoksehan nyt, mutta varo putoamasta mereen, — vastasi mies, hellittäen pojan kädestä; — niin, älä astu harhaan, rasavilli!

Mies pysytteli kuitenkin pojan rinnalla, kunnes hän äkkiä seisahtui huomatessaan pienen veneen, joka juuri laski hieman ulohtaalte ankkuroineen jaalan viereen, muutaman sylen päässä laiturista.

Veneessä näkyi naishenkilö, jolla oli liina päässä, ja muustakin puvustaan päättäen hän näytti kuuluvan työläisluokkaan.

— Soutakaa vene tänne, matami tai neiti tai mikä lienettekin, — huusi satamasillalla seisova mies, äänessään jälleen tuima sävy.

Joko nainen ei tätä käskyä kuullut tai siitä välittänyt, ainakaan hän ei vastannut mitään.

— Oletteko te kuuro vai onko lempo tukkinut suunne? — ärjäisi mies kahta kovemmin, läheten aivan sillan laitaan.

— Kuka huutaa? — kuului viimein kaunisointuinen naisääni kysyvän veneestä; — kellä on minulle asiaa tähän aikaan illasta?

— Sen saatte tietää, kun soudatte tänne, — vastasi mies; — mutta miksi ette tottele heti?... Ettekö kuule, mitä minä sanon?

— Totteleko? — toisti nainen; — en tiedä olevani velvollinen tottelemaan.

— Ahaa! — mutisi mies itsekseen; — olisikohan se jälleen sama nainen... Hän koettaa muuttaa ääntään, mutta minua hän ei sillä petä... Tässä on tekeillä joku uusi kuje ... entäpä jos...

— Mitä tahdotte?... En tunne teitä, — lausui jälleen naisääni, tällä kertaa kuitenkin hiukan alakuloisena ja vapisevana.

— Ettekö tunne minua?... Hitto, kun se kuulostaakin hienolta!... Kuinka kauan minun täytyy odottaa teitä, kaunokainen?... Tahdotteko ehkä, että minä työnän, veneen vesille ja tulen teitä tervehtimään... Miksi pysyttelette siellä jaalan suojassa?... Aiotteko kehveltää saaristolaiselta muutamia kunnon kahvipuita?

— Minulla on rauhallisempi olo täällä aluksen vieressä, — virkkoi nainen, nousten seisaalle veneessä ja katsoen satamaan päin, ikäänkuin hänkin olisi odottanut jotakuta.

Se ei jäänyt mieheltä huomaamatta, ja hän mietti hetkisen.

— Odotatteko jotain? — kysyi hän vihdoin.

— Odotan.

— Ketä tai mitä, jos saan olla nenäkäs kysymään? Hä?...

— Odotan tavaroita, jotka minun on soudettava kaupunkiin.

— Mitä tavaroita?

— Muuatta arkkua... Mutta tuohan on merkillistä uteliaisuutta, ja minä en käsitä...

— Kenen arkkua?

— Erään tytön, joka on asunut Ladugårdslandetissa, mutta eilen muutti kaupunkiin... En kuitenkaan ymmärrä, mitä herralla on sen asian kanssa tekemistä.

— Miksi hän ei itse tule hakemaan arkkuaan?... Hä?

— Minä odotan häntä parhaillaan tulevaksi.

— Entä miten se saadaan alas veneeseen?

— Arkun saavuttua minä tietysti soudan laiturin viereen.

— Miksette souda tänne ennemmin?

— Siksi että ... yksinäisen tytön on vaarallinen joutua tekemisiin rantajätkien kanssa tähän aikaan vuorokaudesta.

— Tyttö-parka!... Minä olen teidän turvananne...

— En ole mielelläni tekemisissä kenenkään kanssa... Kiitän kuitenkin hyvästä tahdostanne... Jos saan olla rauhassa, on kiitollisuuteni kaksinkertainen.

— Ei mitään kiittämistä... Luulin teitä varkaaksi, joka tahtoi anastaa jaalasta jotain... Hyvää yötä, pikku neito tai matami!

— Hyvää yötä!

Mies poistui siltä paikalta, missä hän äsken oli seisonut, ja piiloutui lähimmän halkopinon taa. Hänellä ei näyttänyt olevan halua lähteä rannasta niinkään pikaa.

— Isä, isä! — huusi Albert, joka oli jäänyt paikalleen; — veneessä on myöskin pieni tyttö, melkein yhtä iso kuin minäkin... Isä rakas, katso, katso!

— Tule tänne, Albert! — kutsui isä, joka nyt vasta huomasi kaivata poikaa ja

astui muutaman askeleen rantaan päin.

— Hän makaa ja nukkuu isä, ja hänellä on päässään pieni keltainen hattu, —
jatko i poika, kuulematta isän käskyä; — minä näen hänet, vaikka hän makaakin
veneeseen pohjalla.

— Tule tänne, Albert, etkö kuule!

— Heti, isä kiltti!... Voi, isä, auta, auta!

— Taivaan nimessä! Poika putosi mereen! — huudahti isä, syöksyen laiturille.

Miehen ja lapsen huutoihin vastattiin veneestä, joka heti läksi jaalan kupeelta ja
muutamin reippain aironvedoin pääsi laiturin luo.

Mies heittäytyi pitkäkseen laiturille ja kurkoitti kättänsä alas, mutta hän ei
yltänyt veteen, vaan epätoivoisissa ponnistuksissaan repi sormensa verille
lankkunauloihin. Mutta veneessäoleva nainen osasi käsiksi pojan pitkiin
kiharoihin juuri kun tämä oli vaipua toisen kerran upoksiin, ja sai hänet täten
vedetyksi veneeseen.

— Jumalan kiitos! Hän on pelastettu! — huudahti nainen vilpittömän iloisesti.

— Antakaa hänet tänne, ojentakaa hänet minulle! Jumala siunatkoon teitä, hyvä
nainen! — huusi isä, ojentaen käsivartensa alas venettä kohti.

Samassa lähestyi paikkaa varovaisesti ja varpaisillaan muuan merimiehen asuun
puettu nuorehko mies, ikäänkuin peläten ilmituloa.

Hänet nähdessään nainen hätkähti.

— Poika on kuollut! — huudahti hän kovin levottomin katsein, jotka kuitenkin
vähemmin kohdistuivat hänen pitelemäänsä hukkuneeseen lapseen kuin viimeksi
saapuneeseen; tämäkin puolestaan ilmaisi suurta hätäännyttä.

— Kuollut! Kuollut! — kirkui isä, temmaisten lapsen syliinsä, ja
sydäntäsärkevästi voivotellen hän lähti juoksemaan pientä puutaloa kohti, joka
siihen aikaan oli sataman vieressä parmaajan asuntona.

Merimies hyppäsi alas veneeseen, joka rajusta liikkeestä keikahti

kaatumaisilleen.

— Jumala ja kaikki pyhät enkelit olkoot kiitetyt, sinä olet pelastettu, Carl...
Pelastettu! Pelastettu! — hoki nainen sekä suurimman tuskan että
rajattomimman riemun vallassa.

Vene työntyi rannasta ja lähti nopeaan kuin lintu liitämään yli hopeanhohtavien
laineitten.

II

SOUTAJAT

Merimiehen soutamana ja naisen ohjaamana liukui vene ylös lahtea, poikkesi oikealle ohi Blasieholmenin ja Skeppsholmenin sekä käänsi sitten kokkansa eteläisiä vuoria kohti.

Oli jo kulunut runsas neljännestunti siitä kun alus oli lähtenyt Nybron satamasta, mutta veneessäolijat eivät vielä olleet vaihtaneet keskenään sanaakaan. Heidän yhteisenä ajatuksenansa, joka ei ehtinyt antaa tilaa millekään muulle, näytti olevan vain pyrkiä pienellä aluksellaan etenemään niin nopeasti kuin mahdollista. Nainen katsahti usein taakseen tuskaisin silmäyksin mitatakseen pitenevää välimatkaa, ja soutava mies jokaisella vedolla puoleksi nousi istuimeltaan, saadakseen soudulle suurempaa voimaa.

— Näkyykö ketään? — kysyi viimein soutaja läähättäen.

— Ei, ei, ei! — vastasi nainen, kohottaen tavattoman kirkkaan katseensa taivasta kohti; — souda, ole huoletta!... Ketään ei näy ... ei ketään.

— Lapsi-parka! — huudahti soutaja leväten hetkisen airoillaan ja nojautuen veneen pohjalla lepäävän tytön puoleen; — pikku Julia-raukkani!

Nainenkin kumartui katsomaan pientä olentoa. Soutajan ja peränpitäjän kasvot osuivat silloin yhteen ja kummankin käsivarret kuroittausivat toisen kaulaan.

Seurasi hetkisen hiljaisuus, jonka jälkeen vene taas lähti kiitämään eteenpäin entistä nopeammallakin vauhdilla, jos mahdollista.

— Kenen poika satamassa putosi mereen? — kysyi soutaja, pyyhkäistessään tovin kuluttua hikeä otsaltaan.

— Hän oli ... mutta etkö tuntenut miestä, joka otti pojan vastaan?

— En.

— Se oli kivalteri Kron.

— Hänkö?... Mitä hän tahtoi?... Saattoiko hän ehkä epäillä...?

— Tuskin... Hänen poikansa se oli... Onneksi olin minä niin lähellä veneineni, että ennätin tarttua lapsiparkaan, joka muutoin olisi varmasti hukkunut.

— Hän ei siis ollutkaan hengetön?

— Ei, toivoakseni.

— Mutta minä luulin kuulleen...

— Niin, minä huusin, että hän oli kuollut, kääntääkseni isän huomion sinusta, kun tulit samassa... Onnellinen päähänpisto!

— Parasta olisi ollut jättää poika oloilleen.

— Mitä sanotkaan?... Sinä, joka aina olet ollut niin hyvä ja leppeä kaikille!

— Jos poika olisi jäänyt mereen, hommailisi isä nyt parhaillaan naaraamisessa, sen sijaan, että hän nyt ehkä... Miksi et pysynyt erossa?

— Minulla ei ollut sydäntä antaa lapsi-poloisen hukkaa, — väitti Anna; — sekin oli tulos sinun opetuksistasi. Ethän nyt puhunakaan sydäimestä?

— Anna, kun sydän on kurkussa, ei se tunne eroa hyvän ja pahan välillä... Minä tunnen vanhastaan Kronin... Kenet hän kerran on saanut näkyviinsä, sitä hän ei hevillä hellitä kynsistään.

— Mutta kun on oma lapsi herätettävänä henkiin, unohtuu kaikki muu mielestä... Tapaus oli ihan ihmeellinen onnen sattuma, sillä muutoin en olisi uskaltanut tulla laiturin viereen, ja Herra tietää, miten olisinkaan saanut sinut veneeseen...

— Tultuaan vakuutetuksi siitä, että lapsi elää ja ettei mikään vaara häntä uhkaa, alkaa hän ajaa meitä takaa... Niin, niin, sen hän tekee, sanoi mies, katsellen

levottomana ympärilleen.

— Ei, ei hän lähde peräämme, — lohdutti Anna; — eihän hän voi toimittaa perikatoon sitä, joka on pelastanut hänen lapsensa... Voi! Se ihminen, joka olisi pelastanut minun lapseni, saisi sytyttää tuleen maan ja taivaan, minun ottamattani askeltakaan sen estämiseksi!

Vene, joka taas liukui eteenpäin yhtämittaisen nopealla vauhdilla, oli jo ehtinyt niin kauas, että soutajalla oli Djurgårdslandet vasemmalla ja Etelä-vuoret oikealla puolellaan. Kello saattoi olla yhdeksän vaiheilla illalla, ja jota enemmän yö läheni, sitä purevammaksi kävi pohjatuuli.

Soutajalla kuten peränpitäjälläkin kiersi veri kuumana ruumiin ja sielun ponnistuksista, joten he eivät välittäneet korvissaan vinkuvasta jäätävästä viimasta; mutta vene ei kuitenkaan näyttänyt enää etenevän yhtä kevyesti kuin tähän saakka, vaikka soutajan käsivarret eivät vielä olleet menettäneet mitään voimastaan ja joustavuudestaan.

Veden pinnalle tuntui nimittäin muodostuvan ohut jäähile, ja joskaan se ei vielä suuresti haitannut aironvetoja, se kuitenkin jossain määrin vähensi soutajan ponnistusten tuloksia. Mutta mitä kauemmas he pääsivät kaupungista ja virtapaikoista, sitä vahvemmassi jääpeite muodostui; ritisten yhä itsepäisemmin kokan ja airojen sitä särkiessä.

Tämän esteen huomattuaan valtasi kummankin veneessäolijan tuska ja levottomuus. He katsahtivat toisiinsa pelästyneinä.

— Sanoinhan, että lempo on vanha kelmi! — huudahti soutaja; — hän asettaa minut nyt iljanteelle liukumaan ja toimittaa sitten ilmaan killumaan... Itse luontokin on liittoutunut meitä vastaan.

Soutaja nosti aironsa ja kätki lannistuneena kasvot käsiinsä.

— Carl, — virkkoi nainen teeskennellen levollisuutta, — hoida sinä vain yhtä airoa ... minä soudan toisella ... ponnistakaamme vielä puolen tuntia ... sitten olemme turvassa... Jos vaivumme epätoivoon, olemme hukassa!

— Niin, niin!... Hukassa, hukassa!

— Ainoastaan pelkurille käy hullusti! — huudahti nainen päättävän rohkeasti,

mikä ratkaisun hetkenä yleensä on ominaista hänen sukupuolelleen. — Herää, Julia, katsomaan, minkälainen raukka isäsi on!

Tyttö aukaisi silmänsä ja katseli unenhuumauksessa vuoroin toista, vuoroin toista.

— Anna, etkö näe, että meri jäätyy? — valitti mies.

— Niin, meri ... vaan ei toivo, — vastasi nainen.

— Minä tahdon soutaa, minä tahdon auttaa isää soutamisessa, — sanoi lapsi reippaasti.

— Oikein, Julia! — riemuitsi äiti! — kolmenkymmenenkuuden vanhan pitäisi toki hävetä kuusivuotiaan edessä; mutta, — lisäsi hän tavattoman pehmeällä äänellä, — etkö huomaa, rakkaani, että me, kun ankarasti ponnistelemme, pääsemme saarelle ennenkuin jää ehtii muodostua niin kovaksi, ettei sitä enää voi särkeä airoilla, joten sen, joka meitä ajaisikin takaa, on mahdoton saavuttaa meitä, sillä jää vahvenee vahvenemistaan... Älä siis syytä luontoa!... Päinvastoin on sinun sitä kiittäminen, sillä juuri se tässä vain asettaa voittamattoman esteen meidän ja takaa-ajajamme välille.

— Olet oikeassa, Anna! — sanoi mies rauhoittuneena ja reipastuneena.

— Annahan vain minulle toinen airo... Kas, minä istun tähän, — sanoi nainen, jättäen perätuhdon ja istuutuen miestä vastapäätä. Hän tarttui pehmeillä, valkoisilla käsillään airoon ja alkoi soutaa sellaisella hellittämättömällä voimalla, jota olisi kadehtinut kuka Munkbron tai ranta-aittain merikarhu tahansa.

— Äiti, minä pidän perää! — huudahti pikku tyttö riemuiten ja tarttui hennoilla käsillään peräsimeen; — kuinka hauskaa on ohjata!

— Kiltisti tehty, reipas tyttöseni! — kiitteli äiti; — kun sinä ohjaat, pikku enkeli, suuntailee taivaskin varmasti meille parhaiten.

III

HÄSTHOLMEN

Blockhusin nientä eli Meritullia vastapäätä ja lähempänä eteläistä maata on saari, jota sanotaan Hästholmeniksi ja joka kesäisin sekä varsinkin niihin aikoihin oli Saltsjön huvipurjehtijain mielipaikka, koska siellä paitsi suuria koivuja ja haapoja oli myöskin hyvä ravintola somine tarjoilijattarineen, keilaratoineen ja muine etuineen.

Tälle saarelle laski kello yhdentoista aikaan yöllä edellämainittu vene väkineen. Noustuaan maalle vaipuivat mies ja nainen polvilleen, ehkä yhtä paljon väsymyksestä kuin kiitollisuudesta sallimusta kohtaan, joka oli antanut heidän voittaa monet vastukset merellä.

Julia noudatti vanhempainsa esimerkkiä ja risti hänkin pienet kätösensä.

Ensimmäisenä nousi mies. Mutta kun nainen aikoi nousta, kaatuikin hän pitkälleen kylmälle maalle.

— Anna! Rakkaani! — huudahti mies, tarttuen häneen ja nostaen hänet ylös.

— Carl! — kuiskasi nainen, katsoen pitkään auttajaansa.

Kuuvalossa näki viimeksimainittu, että naisen suusta tiukkui verta, jota levisi hänen huulilleen.

— Hyvä Jumala! — huudahti mies, — miten on laitasi Anna, Anna?

— Ei mitään ... ei mitään, ystäväni... Mutta minä olen väsynyt ... tavattoman väsynyt.

— Sinun suusi on veressä!

— Satuin vain puraisemaan huuleeni soutuessani... Ei se merkitse mitään.

Hän hymyili. Ja hänen hymynsä loisti kuuta vasten kuin timantti jalokiviketjussa.

Reipas pikku tyttö, joka pian oli jalkeilla, poimi rannalta ukonkiviä, joita hän heitteli pitkin jään pintaa.

— Nyt on kaikki taas kunnossa, hyvä Carl! — sanoi Anna; — noutakaamme nyt veneestä tavaramme ja lähtekäämme kalamajalle.

He kiiruhtivat veneelle, ottaen sieltä suurehkon vaatemytyn, ja lähtivät sitten astumaan käsi kädessä rannasta, mutta eivät ravintolaan päin, vaan pitkin vesirajaa puiden välissä olevaa pientä mökkiä kohti, josta tuli yökulkijoille ystävällisesti vilkkuili.

Iloisesti hypähdellen ja hauskasti huudahdellen seurasi heitä pieni Julia.

Anna koputti majan ikkunaluukulle neljä kertaa.

— Kuka siellä? — kuului sisältä vanhan eukon kimakka ääni.

Anna toisti koputuksensa äskeistä kovemmin.

— Onko se neiti?... Taivainen isä! — siunaili nyt sama ääni.

Hetken kuluttua avautui majan ovi, ja puolipukeissa oleva eukko näyttäytyi eteisen kynnyksellä.

— Sehän on neiti itse, eikä hänen aaveensa! — huudahti akka, lyöden kämmenensä yhteen. — Hyvä isä ... ja vänrikkikin on mukana!... Neitihän osaa noitua!... Ja pikku Juliakin... Minä olen aivan hölmistynyt... Herra Jumala, vänrikkikin!

— Mutta tehän kokonaan unohdatte toivottaa meidät tervetulleiksi! — huomautti Anna.

— Kuka olisi tervetullut, ellette te, hyvä herrasväki! — huudahti eukko; — mutta miten ihmeessä on herrasväki voinut päästä tänne?...

Merihän on jo niin jäässä, että se melkein kannattaa ihmisen...
Tavatonta, miten aikaisin talvi nyt tuleekin!

Puhellessaan hän johti vieraansa sisään tupaan ja sytytti kynttilän pienessä kamarissa, joka oli sisustettu kuin tavallisen köyhän torpparin asumus. Matala ovi johti viereiseen pienempään kamariin tai paremmin sanoen komeroon.

Tuvassa oli ränsistynyt sälesohva; tämän eteen siirrettiin nyt näöltään jotenkin samanlainen pöytä, jolle eukko levitti karkean, mutta puhtaan liinan. Sen päälle nostettiin mukana tuotu mytty, joka avattiin. Se sisälsi kaikenlaisia virvokkeita, tukon setelirahoja sekä kaksi taskupistoolia. Edellämainitut otti eukko huostaansa, asettaen ne pöydälle hyvään järjestykseen, yhteisessä sovussa käytettäväksi, kuten näytti. Mies taas siirsi pistoolit syrjään akkunalle. Sen jälkeen hän kosketti sormellaan setelipinkkaa ja katsoi kysyvästi Annaan.

— Tasan viisisataa riikintaalaria, — kuiskasi viimeksimainittu hänelle; — neljäsataa saa suomalainen siitä, että vie sinut meren yli, puolet astuessasi alukseen ja toiset puolet päästyäsi onnellisesti perille.

Miehen sormi oli vielä setelien päällä, ikäänkuin hän ei olisi saanut tyydyttävää vastausta kysyvään katseeseensa.

— Olen myynyt koruni, — jatkoi nainen; — olinhan saanut ne sinulta onnen päivinä... Olisiko niitä voinut paremmin käyttää kuin juuri nyt, onnettomuuden kohdatessa? Kaikki, mikä oli minun, oli myöskin sinun.

— Mutta sinä ja Julia? — virkkoi mies, katsoen lapseen, joka oli istahtanut oven viereen lattialle, leikkien emännän ainoan uskollisen palvelijan ja kumppanin, suuren vaaleanruskean kissan kanssa.

— Tietoisuus siitä, että sinä olet turvassa, antaa minulle rohkeutta ja vahvistaa voimiani, — vastasi Anna, kiertäen käsivartensa vänrikin kaulan ympäri; — minä ja kiltti Juliani kyllä tulemme toimeen, siitä älä ole ollenkaan huolissasi, ystäväni... Kun on kulunut vuosi tai kaksi, ja maailma on jo kokonaan unohtanut sinun olemassaolosi, ilmoitat sinä minulle jonakuna päivänä kirjeellä, missä olet... Silloin minä otan Julian mukaani ja tulen sinun luoksesi, vaikka sinä olisit toisella puolen maailmaa... Sitten me puhelemme menneisyydestä, emme synkistääksemme mieltämme surullisilla muistoilla, vaan ottaaksemme onnettomuutemme todistajaksi suurelle rakkaudellemme, sille katkeamattomalle siteelle, joka yhdistää meidän sielumme elämässä ja kuolemassa!... Niin, niin on

tapahtuva.

Muhoileva muori oli vihdoinkin saanut valmiiksi yksinkertaisen illallisen, ja hän kehoitti vieraita nauttimaan virkistystä. Mutta huolimatta ankarista ponnistuksista merellä oli heillä kuitenkin huono ruokahalu.

Äkkiä hypähti vänrikki tuoliltaan ja alkoi pitkin askelin mitellä tuvan lattiaa, puristaen samalla käsiään yhteen.

Annan levoton katse seurasi häntä.

Viimein pysähtyi mies pöydän ääreen.

— Mutta, — sanoi hän, — jos meri nyt jäätymistään jäätyy, niin kuinka mikään laiva voi lähteä Tukholman satamasta?... Miten saattaa nyt päästä saariston läpi?... Kaikki jäätyy ... alukset jäävät talviteloille.

— Siitä ei ole pelkoa, herra vänrikki, — vakuutti mummo; — suomalaiset eivät jää tälle puolen talveksi, se on varma... Syysjää on tosin sitkeätä ja itsepintaista, mutta sitäkin sitkeämpi ja itsepintaisempi on suomalainen... Hän sahaa itselleen väylän Vaxholmaan, ja siitä sujuu matka itsellään... Menee vielä useita päiviä, ennenkuin Vaxholman tuolla puolen meri jäätyy... Sen asian minä tiedän hyvin.

— Stiina-muori on oikeassa, — lausui Anna, — ja se, mitä hän sanoo, kelpaa todella rauhoittamaan meitä.

— Eikö herrasväki halua nyt mennä levolle? — keskeytti hänet Stiina-muori, avaten komeron oven.

Kammiossa oli laitettu valmiiksi vuode, joka oli melkein yhtä leveä ja pitkä kuin koko huone, niin että ainoastaan pieni tuoli mahtui sinne lisää.

Vänrikki laski pistoolit tälle sängyn vieressä olevalle tuolille, jonka jälkeen hän riisuutumatta heittäytyi vuoteeseen. Anna-neiti kantoi sisään pikku Julian ja asetti hänet makaamaan isän viereen, mutta itse hän istuutui tuolille, ottaen kumpaankin käteensä pistoolin, kaikesta päättäen aikoen valvoa vahtina.

— Etkö aio käydä levolle? — kysyi mies, ojentaen kätensä jo nukahtaneen lapsen yli ja tarttuen Annan käteen.

— En, ystäväni... Nuku sinä vaan rauhassa ja näe kauniita unia!... Minä en tahdo enkä voikaan nukkua.

— Aiotko siis valvoa koko yön, oma, hyvä Anna-raukkani?

— Aion... Älä sure minun tähteni... Minä valvon niiden puolesta, jotka ovat minulle kaikkein kalleimmat maailmassa... Sinun ja lapsen...

— Sinä jalo, harvinainen nainen!... Voi minua!... Minä olen saattanut sinut turmioon.

— Et. Turmioon olen saattanut minä sinut.

— Anna!

— Minunhan tähteni sinä...

— Anna, sinä et saa puhua niin.

— Tyydyttääksesi minun hulluja pyyteitäni, oikkujani ja turhamaisuuttani, — jatkoi Anna, — antauduit sinä vaaralliselle uralle... Ainoastaan siitä sinua moitin ettet uskonut kaikkea minulle... Olisin tahtonut jakaa sinun kanssasi rikoksen ja kuoleman, niinkuin sitä ennen olin jakanut autuuden.

He puhelivat keskenään hetken aikaa. Vähitellen keskustelu kuitenkin heikkeni, ja pian kuuli Anna nukkujan raskaan, tasaisen hengityksen.

Ankara ponnistelu jäätä ja aaltoja vastaan oli suuresti rasittanut Annan voimia; mutta kauan hän jaksoi taistella unta vastaan. Viimein kuitenkin putosivat pistoolit hänen käsistään lattialle, ja hän nukahti, huolimatta siitä epämukavasta paikasta, jonka hän oli valinnut itselleen. Tuskin koskaan ovat vastahakoisemmat silmät menneet umpeen.

Niin nukkuivat he nyt kaikki kolme.

Mutta pohjatuuli, joka oli ollut heille seuralaisena merellä ja saattanut heitä aina tänne majaan saakka, se ei levännyt. Se rutisti mökin lahonneita puuseiniä, riipoi puiden paljaita oksia ja yltyi viimein täydeksi rajumyrskyksi.

IV

LUPAUS

Oli sitten seuraava toukokuu. Mitä kirkkain aamuaurinko säteili mailla ja vesillä. Näytti siltä kuin Ruotsin kaunis pääkaupunki olisi kokonaan uinut kullassa ja tulesa.

Lukematon joukko kaiken säätyisiä ja ikäisiä ihmisiä tunkeili Kuningattaren kadulla, liukuen etelään päin. Ja kaikkialla, missä tuo ihmisvirta vilisi, olivat avoimet ikkunat täynnä katsojia.

Mistä tämä tällainen suurenmoinen kulkue?

Saatteliko onnellinen kansa rakastamaansa ruhtinasta kuninkaan linnaan?

Tai oliko joku sankari voittojensa jälkeen paluumatkalla pelastettuun kaupunkiin?

Tämä olisi tosin ollutkin harvinaista, sillä eipä hyviä kuninkaita tai suuria sankareita ole milloinkaan kosolti ollut.

Ei, kumpaakaan ei tämä juhliminen merkinnyt.

Matkustiko sitten joku maailmankuulu taiteilija läpi kaupungin?

Ei, Marie Taglioni, keijukainen, tanssi vielä silloin lapsenkengissä, ja Jenny Lind, satakieli, ei vielä edes hengittänyt.

— Menetkö perille saakka? — kysyi muuan nuori virkamies vieressään astelevalta toveriltaan.

— Menen, en ole koskaan ennen nähnyt sellaista, — vastasi puhuteltu.

— Tulee sääli Odeliusta.

— Tunnetko siis hänet?

— Tunnen, olin usein hänen seurassaan siihen aikaan, jolloin hän palveli eräässä rykmentissä Suomessa... Hän oli hyvin mielenkiintoinen henkilö.

— Samaa ovat sanoneet hänestä muutkin.

— Täysi arvonantoni laeille, mutta en minä kuitenkaan olisi ollut tyytymätön, jos hän olisi päässyt pakenemaan.

— Hän yritti karata kaksi eri kertaa.

— Niin teki.

— Mutta miten hän kummallakin kerralla pääsi vankilasta?

— Olet kai kuullut siitä mustasilmäisestä tytöstä, joka on ollut hänellä seuralaisena?

— Olen. Kukapa ei olisi kuullut puhuttavan Anna Bränneristä eli Polttopeilistä, joksi häntä sanotaan.

— Ensi kerralla hän hiipi vankilaan ja vaihtoi vaatteita Odeliuksen kanssa, toimittaen siten rakastetulleen tilaisuuden pakenemaan — mutta parin päivän perästä nuuski Titz hänet käsiinsä ja sulki häkkiin jälleen.

— Entä toisella kerralla?

— Polttopeili pääsi palvelukseen vanginvartijan luo.

— No?

— Eräänä iltana piti tyttö varansa, kun vartija oli sammuttanut janoaan vähän liiemmälti, ja varasti häneltä avaimet.

— Miten sitten kävi?

— Vanki puki ylleen juopuneen vartijan vaatteet ja pakeni.

— Kuinka kävi vartijan palvelijattaren?

— Hän lähti myös samalla kertaa pois palveluspaikastaan, odottamatta päästökirjaa.

— Sitä ei sovi ihmetellä... Mutta miksi he eivät silläkään kertaa piiloutuneet paremmin?... Jäikö kekseliäisyys vankilaan?

— Kivalteri Kron, joka on Titzin taitava oppilas, sai heistä vihiä, sahasi itselleen väylän Hästholmeniin ja sieppasi rakastavaiset vuoteesta.

— Voi peijakkaan raukkoja!... Olipa sekin herääminen!

— Sitä voi todellakin sanoa putoamiseksi taivaasta suoraan hornan kattilaan.

— Oletko nähnyt ennen ketään hirtettävän?

— Näin Lundgrenin ... siitä on nyt kaksi vuotta ... mutta hän oli raaka roisto, vallan toista maata kuin Odelius.

— Mutta miten hitossa pisti hänen päähänsä ruveta valmistamaan rahoja?

— Miten yleensä noudatetaan tyhmiä mielijohteita?... Odelius raukka oli, niin pitkälle kuin minä muistan, alinomaisessa rahapulassa.

— Mutta hänhän oli lahjakas!

— Se on totta, veliseni!... Mutta lahjakkuudella ei tässä maassa täytetä lompakkoa, ja kun on vierellä Polttopeili kuluttamassa, niin...

— Hän näyttää verrattain rauhalliselta astellessaan tuolla pappien välissä.

— Mutta lieneeköhän Anna Bränner levollinen?... Jumala tietää, kummanko sijassa olisin mieluummin!

— Hän on siis todellisesti rakastanut Odeliusta?

— Hän oli tuolle miehelle niin uskollinen, että toinen sellaisessa tapauksessa olisi jo kadottanut järkensä.

— Kas pahusta!

— Olet kai kuullut puhuttavan kreivi Karl Gustaf Lejonborgista?

— Siitkö skoonelaisesta kamariherrasta ja rikkaasta tilanomistajasta?... Kukapa ei olisi kuullut aikamme suurimmasta onnenonkijasta!

— Armollinen kreivi asetti koukkuja Anna Brännerin pyydystämiseksi ... hopeisia ja kultaisia koukkuja.

— Mutta tyttö ei napannut?

— Ei... Mutta silloin alkoi kreivi pyydystää Odeliusta.

— Entä hän?

— Tarttui tavallaan, sillä hän sai kreiviltä lainaksi summan toisensa perästä... Lopuksi oli Odelius hänelle velkaa kaksituhatta riikintaalaria, paitsi lainmukaista korkoa.

— Kuinka sitten kävi?

— Kreivi ehdotti kristillistä vaihtoa — velkakirjoja Polttopeiliä vastaan.

— Ja sai hylkäävän vastauksen?

— Niin. Seurasi sitten lainhaku ... monet yritykset saada rahaa ... kunnes tuloksiksi koituivat kotona tehdyt setelit ja hirttonuora.

— Mies parka! Mutta nythän on Polttopeili vapaa... Sellaiset silmät eivät tavallisesti itke kauan.

— Mutta sellainen sydän kärsii iankaikkisesti.

Suuri, surullinen saattue solui nyt yli Södermalmin torin Götankadun mäkeä ylöspäin ja pysähtyi Södermalmin kellarin edustalle.

Portailla näyttäytyi viinuri, kantaen tarjotinta, jolla oli puolenkorttelin pikari täynnä reiniläistä viiniä. Vanhan tavan mukaan annettiin kuolemaantuomitun levähtää hetken tämän kellarin luona ja saada pieni vahvistuskulaus.

Muuan poliisipalvelija otti viinurilta tarjottimen ja vei sen kuolemaantuomitulle. Tämä oli puettu valkoisiin, hienoihin housuihin ja mustaan hännystakkiin.

Hänen kasvonsa olivat kalpeat, ja niistä saattoi lukea, että mies oli jo tehnyt viimeisen tilin elämänsä kanssa. Kohteliaasti hän työnsi tarjottimen luotaan.

— Mutta juokaa toki ... te jos kukaan tarvitsette vahvistusta, — lausui muuan hengenmiehistä.

— En tarvitse, — vastasi tuomittu, — ja ellei herrat ole kovin väsyneitä pitkästä matkasta, niin minä pyydän että heti lähtisimme liikkeelle jälleen ... mitä pikemmin, sitä parempi.

Kulkue, joka lakkaamatta oli lisääntynyt, alkoi taas jatkaa matkaansa.

Miten reiniläisen viinin kävi, sitä emme tiedä; mutta kyllä pikari oli tyhjä, kun se tuotiin takaisin viinurille, ja kyllä poliisimies pyyhki suutaan samalla kädellä, jolla hän äsken oli kantanut tarjotinta.

Ei varsin kaukana Skansenin tullista kohoaa kuusien ja petäjien keskellä korkea, valkoinen, kolmikulmainen kivirakennus, jonka kussakin kulmassa on pitkä, savupiipun näköinen kivipylväs. Nämä pylväät ovat ylhäältä yhdistetyt toisiinsa vahvoilla rautatangoilla, jotka ovat varustetut samoin rautaisilla renkailla ja koukuilla. Muurin yhdellä puolen on suuri, avoin portti, jonne nyt on asetettu osasto kaupungin vartioita. Sisäpuolella kohosi korkealle muurin yli portaat.

Niin laajalle kuin silmä kantoi, olivat kentät ja kukkulat täynnä katselijoita: jalkaisin, ajaen, ratsain, miehiä, naisia ja lapsia.

Inhimillinen uteliaisuus ei kammoa hirsipuuta eikä mestauspölkkyä. Päinvastoin nielaisee se sellaisen näyn suurella mielihalulla.

Äkillinen liikunta sorisevassa kansajoukossa todisti, että kuolemanuhri astui jo viimeisiä askeleita. Kaikkien kaulat venyivät, kaikkien suut olivat ammollaan. Kääseissä ja kaleeseissa kohosivat kiikarit ja lornetit. Muutamissa vaunuissa näkyi ruokakoreja ja viinipulloja. — Tahdottiin pitää oikein hauskaa luonnon helmassa.

Kuolemaantuomittu heitti nopean silmäyksen tuohon kamalaan rakennukseen, mutta painoi pian katseensa maahan.

Papit, jotka nyt luulivat, että onnettoman mieli viimeisellä hetkellä masentui, kiiruhtivat kutsumuksensa mukaisesti vahvistamaan häntä uskonnon

lohtusanoilla.

Kuolemaantuomittu, joka arvasi hengenmiesten ajatukset, katsoi hymyillen vuoroin yhteen, vuoroin toiseen.

— Minä vain tarkastelin vihreätä ruohikkoa, — virkkoi hän; — minun viimeiset askeleeni käyvät valkoisten ja sinisten vuokkojen yli... Saanhan sentään elämäni loppuhetkellä kulkea ruusujen päällä... Kuitenkin, mitä sanonkaan! — lisäsi hän vakavasti; — olen kiittämätön lempeätä sallimusta kohtaan ... ovathan kukat ennenkin puhjenneet minun jalkojeni juurelta ... mutta minä olen niitä polkenut — Jumala antakoon sen minulle anteeksi!

Vanki sielunpaimenineen meni nyt sisään kuolonportista ja katosi kärsimättömän kansanjoukon näkyvistä.

— Miten hän olikaan kaunis! — kuiskasi eräissä vaunuissa oleva nainen toiselle.

— Todellakin, komea, pulska olento... Sääli ... sääli kerrassaan niin miellyttävää miestä!

— Jos hän olisi ruma, — virkkoi muuan lähellä seisova rokonarpinen työmies, — niin hänestä kai ei olisi suurtakaan väliä, senkin räpättäjät!

— Herra Jumala, mahtaakohan kestää kauan, ennenkuin hänet vedetään ylös? — kysyi muuan piparikakkuvasua kantava muori vieressään seisovalta mieheltä.

— Koettakaa olla kärsivällinen, hyvä matami! — vastasi tämä; — mutta hitonmoinen tungos täällä on ... hänellä, jota parhaillaan vedetään ylös, on sen sijaan tarpeeksi tilaa ... mies-parka, pääsee niin korkealle lintujen seuraan, mutta ei silti saa laulaa!

— Hyvä Isä, kunpa voisi olla niin varma autuudestaan kuin hän! — virkkoi matami.

— Vähällä vaivalla pääsette kyllä samaan asemaan, — sanoi muuan nuorehko, vartaloltaan jättiläismäinen, hyvin puettu mieshenkilö, jonka kasvot olivat tummanruskeat, ja jolla oli mustat silmät sekä käyrä nenä; — raaputtakaa vain pois kahdeksannumero ja piirtäkää sijaan kuusitoista, niin kaikki käy kuin tanssien ... mutta hiljaa, siellähän hän jo on ... hurraa!... Valkoiset housut ja musta hännystakki ... hienosti pitää olla ... tanssimestariraukka, jonka jaloista

nyt on pitkä matka lattiaan ... ha, ha, ha!

Ne, jotka seisoivat häntä lähellä, katselivat häneen ihmetellen ja inhoten. Kuka hän mahtoikaan olla, joka saattoi tällaiselle näylle ilkkua ja nauraa?

— Ihanaa, ihanaa! — jatkoi jättiläinen; — mainiota, vanha mestari!... Ei liian nopeasti, ei liian nopeasti!... Kas niin ... hitaasti ... mutta varmasti ... hyvä, hyvä! huutaa Knapekullan korppi.

Suuttumuksen sorinaa kuului kaikkialta ympäriltä, ja joka puolelta kohosi käsiä vaientamaan tuota äänekästä miestä.

Käsittäen uhkausten merkityksen tämä vaikenikin, mutta sitä enemmän hän riemuitsi katseellaan.

Vallitseva hiljaisuus oli niin syvä, että saattoi kuulla lintujen viserryksen puiden latvoista ja hirsipuun rautarenkaiden kitinän. Mutta äkkiä särki tämän hiljaisuuden läheisestä metsästä kuuluva valitushuuto, joka oli niin sydäntäsärkevä, että jokainen, ken sen kuuli, tunsu ruumiissaan jäätävää vavistusta. Saattoiko sellainen kauhunhuuto tulla kuolevaisen huulilta?

Nyt alkoi kansajoukko jälleen liikkua, palaten kaupunkiin päin, ja puolen tunnin kuluttua näkyi tuolla hirvittävällä paikalla tuskin jälkiäkään ihmisistä. Ainoastaan ruumis keinui edestakaisin ylhäällä vaikeitten pilarien välissä leppeässä toukokuun tuulella, ja sitä hyväilivät kevätauringon hellät, armeliaat säteet.

Hän oli viimeinen hirtetty.[1]

[1] Tämän jälkeen on Ruotsissa setelien väärentäjät järjestään armahdettu, joskin heidät on lain mukaan ensin tuomittu hirtettäväksi. (Tekijän huomautus v. 1848.)
— Vankeusrangaistus säädettiin väärennyksestä vasta v:n 1858 laissa.

Pensastosta kuuluva rapina häiritsi vallitsevaa hiljaisuutta, ja sieltä tuli esiin uhkean näköinen nainen, joka talutti kädestä pientä tyttöä. Molemmat olivat mustiinpuetut. Kaamean vaikutuksen teki heidän surupukunsa, mutta vieläkin kaameammilta näyttivät heidän kalpeat kasvonsa.

Nainen nosti lapsen käsivarrelleen. Sitten hän käänsi pienokaisen pään hirsipuuhun päin, osoittaen hänelle ilmassa keinuvaa ruumista.

— Lapsi, lapsi! — sanoi hän äänellä, jonka kumea kaiku näytti pakoittavan seudun siivekkäät laulajat vaikenemaan. — Lapsi! Lapsi! Paina nuoreen mieleesi tämä kauhea näky, paina se niin syvälle, ettei mikään ilo, mikään suru, ei taivas eikä helvetti voi sitä sielustasi häivyttää!... Niin kasvaa tämä muisto joka vuosi, joka hetki, kunnes se viimein tulee niin suureksi, ettei se enää mahdu maan ja taivaan väliin ... ja tämä kamala muistohirviö synnyttää toisen kauheamman, jonka hengityksestä ruoho ja kukkaset lakastuvat, aurinko ja tähdet pimenevät, maa ja taivas kuolee!... Tämän veren ja yön lapsen ristin minä Kostoksi! Kostoksi! Kostoksi! Ja hirsipuun minä kutsun kummiksi sille... Kuulkaa minua ja olkaa todistajina, te tuskanhien ja veren pisarat, jotka olette pudonneet tälle kirotulalle paikalle!...

V

HAUSKA VANHUS

Skansenin tulin ulkopuolella, mutta kuitenkin hyvin lähellä sitä, oli siihen aikaan pieni punaiseksi maalattu, valkeanurkkainen puurakennus. Kolmelta puolen ympäröi sitä pieni puutarhatilkku, mutta neljäs sivu antoi isolle maantielle päin.

Tuo pikku asumus, joka todisti puhtautta, huolellisuutta ja hyvinvointia, herätti jokaisen ohikulkijan huomiota, ja moni olikin utelias tietämään, kuka sen omisti tai kuka siinä asui.

Mutta kun uteliaisuus oli tyydytetty ja saatu tietää hänen nimensä ja ammattinsa, sai asumus katsojan mielestä heti toisen näön, ja kulkija kiiruhti askeleitaan, päästäkseen niin pian kuin mahdollista pois sen lähettyviltä, ihmetellen, että olikin saattanut mieltymyksellä sitä katsella.

Vieraasta tuntui nyt kuin olisivat huoneen seinät olleet verellä maalatut, niinkuin sen valkoisista nurkista olisi eroittanut pääkalloja, ja ikäänkuin jokaisesta akkunasta olisi kiiltänyt piilukirveen terä.

Illalla samana päivänä, jonka tapahtumista edellisessä luvussa olemme kertoneet, ja ennenkuin Södermalmin kirkontornin kello vielä oli lyönyt kymmentä, istui sanotun asumuksen kamarissa muuan vanha mies, laiha ja kaljupäinen, vain muutamia harmahtavia suortuvia niskassa. Sitä happamuuden ja tyytymättömyyden sävyä, jonka usein huomaa vanhusten kasvoilla, ei tämän ikämiehen piirteissä ollut. Päinvastoin kuvastui hänen kasvoillaan täydellinen elämän tyytyväisyys, sillä mitä herttaisin hymy näytti iäksi vuokranneen itselleen paikan hänen huulillaan.

Kamarin sisustus oli sellainen kuin hyvinvoivissa käsityöläiskodeissa yleensä,

jonka ohella kaikki osoitti pikkumaisuuteen saakka ulottuvaa säännöllisyyttä.

Tämä hauska ukko, jonka yllä oli punaruutuisesta villakankaasta tehty aamutakki, istui pöydän ääressä, jolle oli paitsi kaikenlaisia tavallaan upeasti järjestettyjä kirjoitustarpeita myöskin kynttilä korkeassa hopeoidussa jalustassa.

Vanhus veteli haikuja kauniista silkipunoksilla ja hopeisella helalla koristetusta piipusta, jonka merenvahainen pää oli nurkkahyllyn piipunpäiden arvokas toveri. Kaikesta päättäen ukko erityisesti harrasti piipunpäitä. Pöydällä oli myös koivuinen tupakkasäiliö, jonka kannessa mustapäinen nuppi esitti ihmisenpäästä; se ja seinällä lasin ja puitteitten sisällä riippuvat lukuisat merkkihenkilöiden päät todistivat, että mies erityisesti harrasti päitä yleensä. Sivumennen voimme myöskin mainita, että seinällä, vuoteeksi laitetun sohvan yläpuolella, riippui monivärinen puuleikkaus, joka kuvasi onnettoman kuningatar Marie Antoinetten mestausta.

Poltellessaan kuuluisaa ja kiitettyä Geflen vaakunaa ja puhaltaessaan savurenkaan toisensa perään, oli hän kiinnittänyt katseensa edessään olevalle postipaperiarkille.

Silmälasiensa avulla hän luki seuraavaa, naisen käsialalla kirjoitettua kirjettä:

— Muuan naishenkilö, joka tahtoo puhutella teitä hyvin tärkeän asian johdosta, toivoo hartaasti saada tavata teidät yksinänne asunnossanne kello kymmenen illalla. Hän tulee esittämään teille erään pyynnön, jonka täyttäminen tuo lohdutusta kärsivälle sydämelle, aiheuttaen tyydytystä teillekin, ei ainoastaan siksi, että saatte tilaisuuden tehdä hyvän työn, vaan myöskin senvuoksi, että tekemällänne palveluksella ansaitsette rahasumman. Älkää Jumalan nimessä olko poissa kotoa sinä aikana, sillä ellen minä teitä silloin tapaa, jää teidän omalletunnollenne onnettoman naisen pohjaton epätoivo.

Kirjeessä ei ollut mitään allekirjoitusta.

— Kummallista! — mutisi tuo hauska vanhus itsekseen; — paperi on hienoa, käsiala kaunista ... se on varmaan joku paremmanpuoleinen ihminen ... mutta mitä hän tahtoo minusta?... Pyyntö minulle ... se mahtaa olla jotain merkillistä ... sitä lienee toki hauska kuulla, sillä en hitto soikoon voi edes aavistaa, mitä se voisi olla... Paljonko kello nyt on?... Minuuttiviisari on yhdentoista päällä ... hyvä ... viiden minuutin perästä minä siis olen tehnyt jonkun hyvän työn sekä vielä päällepäätteeksi ansainnut rahaa ... kaksi kärpäästä yhdellä iskulla...

Senjälkeen hän nousi, karisti tuhkan pieneen kiillotettuun läkkirasiaan, täytti piipunpään uudelleen ja alkoi, tuon tuostakin silmäten seinäkelloon, kävellä lattialla edestakaisin.

Hetken kuluttua löi kello nuo varrotut kymmenen kertaa.

Ukko pysähtyi, sillä hän oli kuulevainen eteisestä askeleita. Hän aukaisi oven, kulki läpi pienen salin, avasi senkin ja kuuli nyt selvästi ulko-ovelle koputettavan. Hän työnsi säpin syrjään, ja pian seisoi hänen edessään pitkä mustiinpuettu nainen, jonka päätä samoin verhosi musta huivi.

— Jumala olkoon kiitetty, että olette kotona! — kuuli vanhus miellyttävän äänen lausuvan.

Sittenkun vanhus oli tarjonnut naiselle tuolin ja tämä oli sille istuutunut, alkoi ensinmainittu lähemmin tarkastella vierastaan, jonka kasvot, joskin ne olivat täysin vieraat, näyttivät hänessä kuitenkin herättävän hämmästyä. Ukon katse, josta saattoi lukea mitä suurinta ihastusta, siirtyi vähitellen naisen kasvoista hänen kaulaansa, ja kaikesta päättäen oli sen siitä hyvin vaikea erota.

— Mikä jumalallinen kaula! — jupisi hän hiljaa hampaattensa välistä. — Niin valkea, niin pitkä, ja kuitenkin niin täyteläinen!... Se olisi makupala tuolla sisällä oleville ystäville.

Samalla käänsi hän katseensa koivusta tehtyyn kiintopintaiseen kaappiin, joka näkyi eräässä huoneen nurkassa, mutta pian hän kuitenkin siirsi sen takaisin kaulaan.

Myös kaunis tuntematon katseli tarkkaavaisesti isäntänsä kasvonpiirteitä, ikäänkuin hän olisi tahtonut niistä etukäteen lukea vastauksen niihin kysymyksiin, jotka hän aikoi tehdä, suostumuksen siihen pyyntöön, jonka lausumiseen hän nyt sydämessään etsi sanoja.

— Saitte siis kirjeeni ajoissa? — virkkoi nainen hiljaa, katsellen ympärilleen huoneessa, nähtävästi tullakseen vakuutetuksi, ettei ketään kolmatta ollut sisällä.

— Sain sen viime tingassa, noin neljännestunti sitten, — vastasi isäntä; — olen nimittäin ollut poissa koko iltapäivän ja vasta juuri nyt tullut kotiin.

— Voi, miten oli hyvä, että sentään saavuitte kotiin ennen kymmentä! —

huudahti nainen.

— Samaa sanoin äsken itselleni ... mutta, parahin neitsyikäiseni ... pitänee sanoa neidiksi ... saisinko luvan tietää, kenen kanssa minulla on kunnia puhua?

— Olihan kirjeessä mainittuna, että luoksenne saapuu onneton nainen.

— Olipa se niinkin ... mutta haluaisin kuitenkin tietää sen henkilön nimen ja arvon, joka tulee minun luokseni ja vieläpä näin myöhään ... minun luonani käy harvoin vieraita ... ja kun taas minä menen jonkun luo, tapahtuu se ilman esittelyä ja niin pikaisesti, että ihan siinä menee niskat nurin.

Tätä kokkapuhettaan höysti vanhus heikolla, käheällä naurulla, joka poisti hyväntahtoisen hymyn hänen huuliltaan, ja saattoi selvästi huomata, että se teki vieraaseen naiseen epämiellyttävän vaikutuksen.

— Enkö siis saa tietää, kenen kanssa minulla on kunnia puhua? jatkoi vanhus, mutta tällä kertaa jätti hän naurun voidakseen hymyillä.

— Onnettomuus ja suru eivät tarvitse nimiä, — vastasi nainen.

— No, olkoon sitten menneeksi, — sanoi ukko; — miten voin teitä palvella ... muuten lienen minä yleensä viimeinen, jolta pyydetään palvelusta ... niin, menenpä niinkin pitkälle, että minä rukoilen Jumalaa varjelemaan ihmisiä niistä palveluksista, jotka minä voin heille tehdä, joskin se on vastoin omaa etuani ... toisen kuolo toisen leipä ... kukaan muu ei voi antaa tälle lauseparrelle suurempaa arvoa kuin minä ... totta puhuen minä kuolisin nälkään, jos se sananparsa olisi valhetta ... mutta antakaa minun nyt kaikessa tapauksessa tietää, mistä on kysymys.

— Olen tullut tänne pyytääkseni...

— Pyytääksenne...

— Pyytääkseni mestattua.

— Hirtettyä?

— Niin, pyytääkseni hänen ruumistaan, — vastasi nainen puoleksi tukahtuneella äänellä.

— Mitä te tekisitte hänen ruumiillaan?

— Hautaisin sen.

— Kaivaisitte sen maahan?

— Niin.

— Lapsellisuuksia... Eikö ole paljon hauskeempaa keinua ilmassa, aurinko ja tähdet yläpuolellaan? — virkkoi hilpeä vanhus.

— Ja olla petolintujen ruokana, — sanoi nainen, ja hänen ruumistaan näytti pöyristyttävän.

— Onko sitten parempi joutua matojen syötäväksi? jatkoi tyynttelevä isäntä.

— Voi, häntä onnetonta, onnetonta!

— Mikä hänellä on hätänä?... Hän kuoli niinkuin miehen sopii, se täytyy minun myöntää ... ei hän silmäänsä räpäyttänyt, ei huultaan väräyttänyt.

— Te siis näitte hänen kuolevan?

— Näinpä tietysti ... minähän juuri toimitin hänet kuolemaan.

— Mitä hän sanoi viimeisinä silmänräpäyksinä? — kysyi nainen hehkuvalla innolla.

— Mitäpä hän sitten olisi sanonut!

— Eikö hän maininnut mitään nimeä?

— Luultavasti Jumalan nimen ... ellei sitä ole mainittu ennen, niin mainitaan se ainakin silloin.

— Mikä kamala, hirvittävä kuolema!

— Sitä ei voi sanoa ... hirttäminen on mukavin elämän sammutuskeino, mitä on olemassa ... niin, niin, lähinnä kurkun katkaisua, tietysti, sillä se on kaikessa tapauksessa numero yksi, se on oikea hyvätyö... Jos te asetatte etusijalle jonkun muun kuolintavan, niin olette varmasti väärässä, hyvä neiti... Minun autuas

vaimoni makasi sairasvuoteessa kokonaisen vuoden, ja koko ajan hän lepäsi kuin hehkuvien hiilien päällä... Tuskissaan hän huusi minulle monta kertaa: rakas Kristian, tee loppu tästä kurjuudesta, ota esiin piilukirves, piilukirves ... mutta silloin olisin joutunut lääkärin edelle ... kaikki kunnioitus noille oppineille herroille!

— Mutta häpeä ... kunnian kadottaminen!...

— Turhuutta, neitsyikäiseni!... Tuomittu kulkee viime retkensä komeasti kuin paavi, pappien ja kansan ympäröimänä, ja sillä silmänräpäyksellä, kun hän kuroittaa kaulansa tai niskansa, tuijottavat väkijoukot häneen kuin pyhään marttyyriin.

Hänen puhuessaan otti nainen taskustaan esiin mustasta sahviaanista tehdyn paksun lompakon, jonka hän avasi ja alkoi hypistellä sen sisältöä.

— Paljonko tahdotte hänen ruumiistaan? — kysyi hän, rukoileva katse silmissään.

— Paljonko tahdon?... Onko kuollut enää minun vallassani... Ei, hän ei kuulu minulle, vaan hirsipuulle.

— Oletteko tyytyväinen tähän seteliin? — kysyi nainen itsepintaisesti, levittäen hänen eteensä uuden sadan-riikintaalarin setelin.

— Tietysti minä olen siihen tyytyväinen, — vastasi ukko; — se näyttää olevan täysin oikea, niin että, ellei olisi liikkeellä muullaisia kuin se, ei hirsipuullamme olisi muita leikkitovereita kuin viattomat varpuset ja harakat.

Mustiinpuettu kavahti, nousi tuoliltaan ja tähysti kauhistuneena häikäilemätöntä vanhusta.

— Kenen tuo seteli on? — kysyi viimeksimainittu hetken kuluttua.

— Minun.

— Kenelle aiotte sen antaa?

— Teille.

- Mitä minä annan teille vastalahjaksi?
- Minä en pyydä muuta kuin metsässä olevan kivimuurin avainta.
- Hirttopaikan avainta ... minä ymmärrän.
- Ja samoja korkeita tikapuita, joita käytettiin aamulla.
- Tikapuut — he, he — korkeimmat tikapuut koko avarassa maailmassa ... niiden toinen pää on maassa ja toinen ikuisuudessa ... ne ovat merkilliset tikapuut!...
- Avainta ja tikkaita pyydän ... en mitään muuta...
- Oletteko mestatun hyvin läheinen sukulainen tai ystävä?
- Olen vähemmän kuin sukulainen, mutta enemmän kuin ystävä.
- Hm, hm!
- Ellette ole tyytyväinen tähän seteliin, niin määrätkää vain summa, minä maksan sen heti.
- Laki on tuominnut hänet riippumaan, kaiketi varoitukseksi niille, jotka tahtovat pyrkiä korkeammalle kuin siivet kannattavat ... minä, lain täytäntöön panija, saan kaikkein vähiten sitä rikkoa... Se on kyllä kovaa, sitä en kiellä, mutta enkö ole oikeassa?
- Te siis hylkääte minun pyyntöni! huudahti nainen vaipuen takaisin tuolille.
- Kerron teille jotain, — sanoi omituinen ukko. — Teidän ystäväanne edeltäjän nimi oli Lundgren, ja siitä on nyt yli kaksi vuotta, kun hänet vedettiin ylös... Hirttämisen jälkeisenä päivänä saapui hänen sisarensa minun luokseni ja pyysi minua ottamaan alas hänen ruumiinsa ... hän itki, kuten tekin, ja tarjosi rahaa, kuten tekin ... minua ei liikuttanut itku eikä rahat, vaan koska minusta tuntui vielä liian aikaiselta ottaa se lurjus hirrestä, — ja koska minä sitäpaitsi pelkäsin edesvastuuta, sillä on tavallista, että ensimmäisinä kahdeksana päivänä käy paljon kansaa mestauspaikalla, ja piru minut perisi, jos päähenkilö silloin olisi poissa, — niin pyysin minä itkevää sisarta tulemaan takaisin kahdeksan päivän kuluttua, jolloin lupasin suostua hänen ehdotukseensa.

— Ja hän tuli?...

— Ei, hitto vieköön, tullutkaan, — vastasi ukko, täyttäen piippuaan.

— Oh, hän oli ainoastaan sisar! — huudahti nainen tavattoman halveksivasti.

— Samana päivänä kuin sisar, saapui luokseni myöskin mestatun leski, joka itki ja raivosi kuin hullu... — Tulkaa kahdeksan päivän perästä, selitin minä hänelle.

— Tuliko hän?

— Hän ei tullut ... kaksi joulua lumitti ystävääni Lundgrenia ja kaksi juhannusta helli auringollaan, mutta ilmassa hän asui, ja se, jonka viimein täytyi hinata hänet alas, se olin minä ... se tapahtui vasta eilen, ja siitä saa Lundgren kiittää teidän hyvää ystävääne.

— He olivat vain sisar ja vaimo, lausui mustiinpuettu nainen katkerasti hymyillen.

— Huomaatte nyt kuitenkin, että...

— Minä huomaan, että olette olento, jolla ei ole sydäntä eikä sääliä, — virkkoi nainen, nousten jälleen ja astuen häntä askeleen lähemmäs.

— Ja sen te sanotte minulle?

— Niin sanon.

— Minulle, joka aina olen uskonut, että ihmistä verhoo nahka, joskin olen havainnut sen liian ohueksi! — sanoi vanhus.

— Ettekö siis aio antaa minulle avainta? — kysyi nainen nyt hiukan päättäväisesti.

— Kahdeksan päivän kuluttua.

— Ettekö myönny siihen, että saisin haudata ruumiin?

— Kahdeksan päivän perästä.

— Minä korotan summaa puolella.

— Minä en voi.

— Se on koko omaisuuteni ... minulla ei ole enempää.

— Kahdeksan päivän päästä saatte hänet ilmaiseksi ... kuuletteko ... teidän ei silloin tarvitse maksaa yhtään mitään.

— Ei, ei! Minä tahdon saada hänet nyt ... nyt yöllä... Ymmärrätekö, yöllä!

— Te ette saa.

— Minä tahdon hänet, vaikka minun täytyisi...

— Täytyisi mitä?

Naisen silmät näyttivät säkenöivän tulta, samalla kun ne tähyilivät ympäri huonetta jokaista esinettä lattiasta kattoon saakka.

— Te haette jotain, — lausui lystikäs ukko levollisella tavallaan; — minäpä niistan kynttilän, niin varmaan löydätte helpommin, mitä etsitte.

Nainen pisti vasemmalla kädellä lompakon taskuunsa; samalla kun hän oikealla kädellään hätäisesti etsi jotain toisesta taskustaan.

— Ihminen, antakaa minulle avain!... Vanhus, vanhus, avain, tai...

Uhkeavartaloisen, kauhean naisen kädessä välähti teräväksi hiottu veitsi.

— Otitteko tuon veitsen mukaanne surmataksenne minut siinä tapauksessa, etten minä suostuisi pyyntöönne? — kysyi ukko värin vaihtuessa hänen kasvoillaan.

— Otin sen katkaistakseni sillä köyden, jonka varassa onneton uhri riippuu, — vastasi nainen; — mutta minä katkaisen sillä nyt teidän elämänlankanne, ellette hyvällä luovuta minulle avainta!

— Avain on kaapissa... Jos teillä on rohkeutta, niin ottakaa!

Nainen kiirehti huoneen nurkassa olevan kaapin luo.

— Odottakaa, minä näytän teille valkeata, — sanoi vanhus, tarttuen kynttilään ja seuraten häntä kaapin viereen, hymyn levitessä hänen ohuilla huulillaan.

Äkkinäisellä liikkeellä kiskaisi nainen kaapin oven auki, mutta yhtä äkkiä jäi hän liikkumattomaksi kuin patsas.

Kaapissa kyllä oli tavattoman suuri avain; mutta sen molemmilla puolin välkkyi piilukirves.

— No, miksi ette ota avainta? — kysyi ukko, jälleen naurahtaen käheästi.

Nainen peitti molemmilla käsillään kasvonsa ja hengitti rajusti, mutta ei vastannut mitään.

— Pelkäättekö kirveitä, kaunokaiseni? — jatkoi ukko; — kirves ei yleensä ole vaarallinen muille kuin murhaajille, ryöväreille ja roistoille... Varokaa, varokaa kaunista, valkoista kaulaanne.

Epätoivoisena huudahtaen syöksyi nainen huoneesta.

— Tulkaa takaisin kahdeksan päivän perästä! — huusi hauskaluontoinen vanhus vielä hänen jälkeensä. — Mutta hän ei tule... Minä tunnen kurjan ihmissuvun... Hirtetty saa riippua kahdeksan päivää, neljätoista päivää, kuukausia, vuosiakin, kunnes ilmestyy uusi uhri ja hänelle huutaa: alas sieltä, anna tilaa minulle, senkin roikkusääri!

VI

KNAPEKULLAN KORPPI

Mustapukuinen nainen kiirehti ulos maantielle, eikä pysähtynyt ennenkuin törmäsi eräitä käsirattaita vasten, jotka olivat tien ohessa.

Kevätyö oli erittäin leppeä ja hyvinkin valoisa; vaeltaja saattoi selvästi eroittaa vanhan eukon, joka istui nukkuen pää nojautuneena käsirattaiden toista pyörää vasten, sekä myöskin rattailla olevan mustan ruumisarkun, jossa oli tähtiä, vaskilevy ja hopeankirkkaasta pellistä tehty kukkakiehkura.

— Voi kurjuutta, voi epätoivoa! — huokasi nainen, tarttuen kärryjen toiseen aisaan; — minä en siis saa valmistaa hänelle viimeistä leposijaa!... Korpit saavat siis repiä hänen kauniit, vaaleat kiharansa ja ronkkia hänen lempeitä, sinisiä silmiään!... Voi minua, voi!

Onneton nainen! Hän ei voinut vielä kuvitella, että ne kauniit, vaaleat kiharat, joilla hän ennen niin usein oli leikitellyt, olivat nyt yön kasteen kostuttamat ja riippuivat suorina jääkylmällä ohimolla, tai että niitä sinisiä, kauniita silmiä, joissa hän niin monasti oli kuvastellut omiaan, peitti nyt väkinäisen kuoleman veristävä kalvo. Ei, ei hän voinut täydellisesti käsittää, että hänen rakastettunsa oli poissa, niin kauan kuin hänen omat keuhkonsa vielä hengittivät, hänen oma sydämensä sykki.

— Mutta minä uhmaan kaikkea! — huudahti hän suoristaen ryhtiänsä ja kädet ylhäällä; — elämän ja kuoleman kauhuja minä uhmaan!... Minun valitushuutoni aukaisee lukot, rautaovet sulavat minun palavasta hengityksestäni, ja muurit hajoavat minun kyyneleitteni kuohuun...

Katkerasta naurusta pelästyneenä hypähti eukko maasta ja jäi vavisten tuijottamaan edessään seisovaan naiseen, josta tulvehti häntä vastaan raju

vimma.

— Kiiruhtakaa, Stiina-muori! Tarttukaa aisoihin, minä työnnän!... Meidän täytyy jatkaa yöllistä retkeämme... Aika kuluu, eikä aurinko saa meitä yllättää!

— Minne?... Herran niinessä minne?

— Hirttopaikalle!... Ettekö kuule, hirttopaikalle!... Oletteko kuuro?
Kiiruhtakaa, kiiruhtakaa!

— Mutta pikku neiti kulta...

— Kiiruhtakaa, kiiruhtakaa!

— Mutta eikö hän tule meidän mukanamme?... Missä hän on?... Minä en näe häntä.

— Ketä?... Ketä ette näe?

— Punaisen tuvan ukkoa.

— Hän ei tule.

— Eikö?

— Ei.

— Hyvä Jumala!... Miten me sitten pääsemme sinne?... Neidillä kai siis on portin avain?

— Ei.

— Mutta miten neiti sitten...?

— Vaietkaa ja totelkaa!... Mitä te mietitte?... Miksi seisotte noin suu ammollaan... Ovatko jalkanne jäätäneet kiinni maahan tänä lämpimänä kevätyönä?

— Rakas pikku neiti, — sammalsi eukko; — minä ... minä...

— Kurja pelkuri-raukka! — huusi toinen; — viheliäinen noita!... Kasvettukaa

maahan... Vajotkaa maan sisään!... Te olette tuulen ja ilmankin inho!

Samalla sysäsi hän syrjään vanhuksen, tarttuen itse kärryjen aisoihin, jonka jälkeen hän juosten veti niitä perässään yli ruohon ja kivien, niin että pyörävanteet iskivät tulta.

Eukko kiirehti hänen perässään turhaan huutaen ja varoittaen.

Molempien naisten rynnätessä eteenpäin leimahti läheisessä metsässä kuin salama, jota seurasi paukaus.

— Mitä se oli? — huudahti nuorempi nainen pysähtyen kärryineen.

— Jumala olkoon meille armollinen! — kuului vanhemman vapiseva ääni; — yön peikot hyökkäävät meidän kimppuumme.

Taasen leimahti salama ja kuului pamaus.

— Merkillistä, merkillistä! — mutisi nuorempi, tuijottaen eteensä.

— Jumalan nimessä, kääntykää takaisin, kääntykää takaisin; itse piru temmeltää nyt päättömien kanssa ... pahat henget heittelevät toisiaan palavilla kekäleillä!

— Haa! — huudahti nuorempi nainen mielipuolen ilolla; — helvettikin on nyt meille apuna... Jumalan ja ihmisten hylkääminä me pakenemme nyt pimeyden mahtien turviin... Samantekevä!... Eteenpäin, eteenpäin!

Ja samassa hän alkoi kiireesti jatkaa matkaansa. Ei hän kuullut eukon valitushuutoja, ja yhtä vähän hän huomasi, että tämä taikauskoisuudessaan ja peloissaan vaipui maahan.

Päämäärä läheni. Yhä selvemmin kuului nyt väsymättömän ja pelottoman naisen korviin ilman petolintujen rääkynä, ja hän luuli näkevänsä, miten niitä parvittain lensi hänen pänsä yli. Jo erottautui tumman, suhisevan havumetsän keskestä tuo kauhua herättävä kolmitorninen ja -pylväinen rakennus.

Mestauspaikalle kiirehtivä nainen hillitsi askeleitaan, kuta selvemmin hän näki ilmassa riippuvan kuolonuhrin.

Hän irroitti kätensä aisoista, joita hän tähän saakka oli suonenvedon tapaisesti

puristanut, ja hänen huulensa liikkui, mutta mitään sanaa ei niiltä kuulunut. Hänen sydäntään kouristi sanaton tuska ja imi itseensä jokaisen kyyneleen, joka tahtoi pusertua silmänurkista niitä lämmittämään, pehmentämään. Yö oli niiden edessä, yö niiden takana. Kuolemanenkelin käsi hiveli hänen valtasuoniaan ja ripoitteli hallansiniä elämän ja nuoruuden vereville ruusuille.

Silloin leimahti salama salaman jälkeen hänen silmiensä edessä, ja kahta jyräystä, jotka pamahtelivat kuin pyssynlaukaukset, seurasi kaikuna karkea uhmanauru, joka tunkeutui läpi öisen pimeyden.

Tämä sai nuoren naisen jälleen tajuihinsa, ja hän syöksyi kivimuurin vasemmalle puolelle, sinne, mistä raju nauru kuului.

Siellä hän näki muutamien kyynäräin päässä muurista metsään päin jättiläiskokoisen olennon, jonka katse oli tähdättynä ylös korkeuteen ja jonka kädessä oli tuliaseelta näyttävä esine.

— Kuka siellä? — kysyi syvä, kirkas, miehekäs ääni.

— Bruno! Bruno! — huusi nainen ja horjui muuria kohti.

— Tuo ääni!... Anna! Anna! — kuului jälleen mies sanovan.

Ja tumma olento lähestyi muuria ja laski kätensä naisen olalle.

— Sinäkö, sinäkö? — sammalsi viimeksimainittu; — sinäkö täällä, täällä!... kurja! Mitä sinulla on täällä tekemistä? — lisäsi hän samassa palaten tajuihinsa ja melkein huutaen.

— Katsele sinä vain omaa mustaa sydäntäsi, — vastasi mies, jonka kotkankasvot samalla lähenivät naisen kasvoja; — niin, katso sinä vain siihen, sillä siinä on tulikirjaimin kirjoitettu, mitä minulla on täällä tekemistä... Ymmärrätkö?... Anna! Anna!

Huutaessaan viime sanat hän tarttui Annan käsiin ja puristi niitä rajusti.

— Päästä minut, sinä maan hylky! huusi nainen, ankeriaan notkeudella livahtaen hänen käsistään; — päästä minut tai syöksen tämän sinun mustaan vereesi!

Sama veitsi, joka vähän aikaa sitten oli välkähtänyt hauskaluontoista ukkoa

vastaan punaisessa tuvassa, kääntyi nyt uhkaavana kotkannaamaista miestä kohti.

— Ho, ho, sinä Knapekullan ruusu! — virkkoi mies; — sinun orjantappurapiikkisi eivät ole tylsistyneet vaaleakiharaisen käsivarsilla ... kissan käpälissä on vielä kissan kynnet.

— Miksi sinulla on kädessäsi tuo pyssy? — kysyi Anna terävästi; — miksi ammuut ne laukaukset, jotka äsken kuulin? Vastaa, Bruno! Mitä olet täällä tehnyt?

— Tällä oivallisella kaksipiippuisella tuliluikullani, jota taas käyn panostamaan, kuten näet, — vastasi mies, — minä aukaisen pilkistysreikiä viettelijäsi ruumiiseen, roistoon, joka riippuu tuolla ylhäällä, ja jolla minä toivoisin olevan sata kaulaa sataa hirttonuoraa varten.

— Jumala syösköön sinut kadotukseen, Bruno, viimeisen hetkesi tullessa!

— Ehdittyäni ampuu hänen ruumiiseensa yhtä monta reikää kuin on kuulaa metsästyslaukussani, — jatkoi mies, — kutsuu Knapekullan korppi — muistathan, että minua kotiseudullamme mainittiin sillä nimellä — kaikki ilmassa lentelevät toverinsa suurpitoihin.

— Inhottavaa! Kamalaa!

— Ja kun aurinko nousee, näkyy sen paisteessa kuin välkkyviä lyhteitä tuon lurjuksen ruumiissa.

Sen jälkeen tähtäsi hän ja ampui peräkkäin kaksi laukausta. Sitten hän puhalsi pyssyn piippuihin ja alkoi panostaa uudelleen.

— Luulenpa nyt osanneeni hänen sydämeensä yhtä hyvin kuin hän kerran osasi minun sydämeeni, — virkkoi hän huuliensa välistä, vihasta vavisten; — kuuletko, sinä siellä ylhäällä, mitä pidät minun kuudesta kunnon luodistani?

— Bruno! Sääli kuollutta... Kurja on kosto, kun se kohdistuu vihollisen elottomaan ruumiiseen! — huusi Anna, polvilleen vaipuneena.

— Kostavathan ruumiille itse laitkin!... Miksi mestattu teilataan?... Miksi hirtetyn annetaan riippua vuosikausia?

— Bruno! Bruno!

— Mutta oikeassa sinä olet: kostoni on kurja, sillä eihän hän tunne niitä haavoja, jotka minä teen hänen ruumiiseensa... Paremmin hän sen asian ymmärsi... Voitko lukea ne haavat, jotka hän viilsi minun sydämeeni, tai ne polttomerkit, joita hän on lyönyt minun rintaani?... Ja kuitenkin minä jäin elämään, en kuollut... Itse kuolemakin kammosi minun tuskaani ... kukaan ei minua kuullut, kun pyysin ja rukoilin sääliä ... ei kukaan ... ei kukaan... Ha, ha! Kuusi hyvää luotia!... Kaksi vielä, niin tulee yhteensä kahdeksan... Ha, ha!

Hän ojensi pyssynsä ja tähtäsi.

— Armoa, armoa! Polvillani minä sitä pyydän sinulta, — sammalsi Anna, vaipuen kosteisellemä maalle ja ojentaen käsivartensa rajua ampujaa kohti.

— Ha, ha!... Vihdoinkin siis makaa ruusu korpin jaloissa, — lausui tämä ja antoi pyssynperän vaipua ruohikolle; — ei, Anna, yksinään kostosta en ole pyssyäni panostanut ... myös kateudesta olen sen tehnyt... Niin, minä kadehdin häntä vielä sielläkin, missä hän riippuu... Vieläkin tahtoisin olla hänen sijassaan.

— Mutta hänen kauhea kuolemansa...

— Oh, mitä merkitsee silmänräpäyksen kidutus vuosikausien autuuden rinnalla?
— virkkoi metsästäjä hieman lempeämmin, nojaten otsansa pyssynpiippua vasten.

Anna nousi maasta ja astui muutaman askeleen lähemmäksi.

— Bruno! — kuiskasi hän, koettaen tehdä äänensä mahdollisimman suloiseksi ja sointuvaksi.

— Voi, miten minä olen saanut kärsiä näinä pitkinä, kauheina vuosina! — valitti mies.

Anna tempasi ovelasti pyssyn hänen kädestään, ojensi sen metsään päin ja laukaisi sinne molemmat panokset, jonka jälkeen hän heitti kiväärin kauas luotaan.

— Anna, mitä sinä teet! — huudahti metsästäjä kuin unesta heränneenä.

— Noiden kuulien mukana katosivat sinun kostosi ja kateutesi — vastasi nainen;
— ja nyt on Bruno tehnyt ikuisen sovinnon verivihollisensa kanssa.

— Minäkö?... Minäkö?

— Sinun tulee auttaa minua ottamassa alas hänen ruumiinsa, — kuiskasi Anna, laskien kätensä hänen käsivarsilleen; — se sinun täytyy tehdä, Bruno!

— Minä!... Mitä sinä tarkoitat?

— Sinun tulee auttaa minua, saadakseni hänen ruumiinsa mukanani olevaan arkkuun.

— Sinä hourit!

— Me kaivamme yhdessä haudan, jonne hänet laskemme, — jatkoi Anna, nojautuen lähemmäs Brunoa ja kädellään hyväillen hänen tummaa poskeaan.

— Ja sitä sinä vaadit minulta?... Minulta!

— Niin, juuri sinulta.

— En ymmärrä sinua.

— Sinä et ole enää oma itsesi ... sinä kuulut nyt minulle ... sinä olet nyt väline minun ja väistämättömän koston kädessä ... sinä olet se kalpa, joka tulee heilumaan heidän päittensä yllä, jotka ovat aikaansaaneet hänelle tuon kamalan, häpeällisen kuoleman.

— Entä sinä?

— Rakkaus kohotti minut hänen luokseen ... kostaakseni laskeudun alas sinun luoksesi.

— Anna!

— Oletko minut ymmärtänyt?

Bruno kiersi käsivartensa hänen vyötäistensä ympäri, mutta Anna irtaantui hänen syleilystään.

— Näethän tuo muurin, Bruno?

— Näen... Mitä sinä tahdot?

— Poikana sinä kiipesit korkeimmankin puun latvaan, tyydyttääksesi kevytluontoisen, ajattelemattoman Annan äkillistä oikkua.

— Niin, minä olisin hyökännyt vaikka taivaan lakea vastaan sinun tahdostasi.

— Ota tämä veitsi.

— Ja mitä tällä veitsellä?

— Sillä leikkaat poikki nuoran, jonka silmukassa hirtetty riippuu....
Senhän voit tehdä sekunnissa.

— Ja sitten?

— Me viemme hänet sille paikalle, jonka olen valinnut hänen haudakseen.

— Ja sitten?

— Menet sinä tekemään suurimman uhrin, minkä kukaan kuolevainen on tehnyt ennen sinua... Sinä riennät kostamaan sen henkilön kuoleman, jota sinä elämässä kaikkein eniten vihasit... Haa, Bruno, sinusta täytyy tulla Annan silmissä suuri, sinusta täytyy tulla sankari!

— Ja sitten, Anna, sitten? — huusi Bruno, samalla kun hänen silmäinsä palo tunkeusi läpi yön.

— Sitten, — vastasi Anna, — kun sinä olet suorittanut sen työn, minkä minä nyt uskon sinun käsiisi, sitten, sinä heimoveljeni, olen minä kostajan rakastajatar — kostajan.

— Sinä olet siis silloin minun! riemuitsi raju metsästäjä, painaen molemmilla käsillään voimakkaasti kohoilevaa rintaansa, jossa nyt valloilleen päässeet intohimot raivosivat.

— Konna! — mutisi Anna itsekseen; — ne luodit, jolla sinä olet raadellut rakastettuni ruumista, lankeavat vielä kerran kuin taivasta tavoittavat vuoret

oman pääsi päälle! Sainpa sinut takertumaan ansaan, roisto! Ja helpommin sinä revit irti sydämen omasta ruumiistasi kuin pääset enää eroon minun vallastani!

Sen jälkeen kääntyi hän Brunon puoleen ja katsoi häneen niin lumoavasti, että mies huomaamattaan vaipui maahan polvilleen.

Mutta jos hän olisi nähnyt Annan kasvojen ilmeen, kun tämä jälleen kääntyi pois päin — ja se kuvasi hänen sisimpiä ajatuksiaan — olisi setelin väärentäjä varmaan jäänyt ottamatta alas, eikä hänen rakastajattarensa olisi enää saanut tilaisuutta virittää paulojaan.

* * * * *

Kun leikkisä vanhus seuraavana päivänä astui ulos punaisesta, valkonurkkaisesta tuvastaan, poltellen suurta piippua, ja lähti maantielle, kulkien sitten sen ruohokentän yli, joka päivää ennen oli ollut täynnä uteliaita Tukholman miehiä ja naisia, lensivät hänen silmänsä selko selälleen hänen katsahtaessaan ylös auringon kultaaman puiden latvoihin päin.

Mitä sitten näki hauska vanhus?

Ehkä vain säteilevän toukokuun auringon? Eipä sentään, sillä mies, joka on niinkin monasti kuin kuusikymmentä kertaa kolmesataakuusikymmentäviisi nähnyt auringon nousevan, ei siinä havaitse enää mitään merkillistä tai tavallisuudesta poikkevaa! — Ihailiko hän mahdollisesti leivoja, jotka lentelivät ja visersivät korkeudessa? Ei, ei, niin kauttaaltaan käytännölliselle miehelle kuin hänelle ei mahtanut suuresti maistaa sellainen runoilijan jumalanruoka.

Ei ei, hän tuijotti siihen valkoiseen kolmikulmarakennukseen, joka välkkyi metsän reunassa.

Piipun imuke lerpahhti pois hänen huuliltaan, ja niiltä katosi myös tuo tavallinen hyväntahtoinen hymyily.

— Poissa, poissa! — mutisi hän itsekseen; — tässä hullunkurisessa maailmassaan siis todellakin joku ihminen, joka uskaltaa jotain rakkauden ja uskollisuuden vuoksi; mutta, — lisäsi hän, — olisipa hän lykännyt työnsä kahdeksaksi päiväksi, olisi se varmasti jäänyt tekemättä, sillä minä tunnen hyvin mokomat heittiöt... Ei ole mitään, jota ei voisi unohtaa kahdeksassa päivässä ... panenpa siitä vetoa vaikka kymmenen kaulaa yhtä vastaan.

Ja hyväntahtoinen hymy levisi jälleen vanhuksen suupieliiin.

VII

SILMÄYKSIÄ MENNEESEEN AIKAAN

Tjustin kihlakunnassa, neljä penikulmaa Västervivikistä pohjoiseen, on kylä nimeltä Knapekulla.

Tämä kylä on merkillinen siitä, että siellä ikivanhoista ajoista saakka on asunut mustalaisia eli n. s. tattareja, ja vielä parikymmentä vuotta sitten he olivat kylän asukkaiden enemmistönä.

Knapekullaan saapui siten vuosisadan alussa kaksi mustalaista, Bränner ja Stark. He olivat, kumma kyllä, ikävystyneet alituiseen kulkuri-elämään, johon he lapsuudestaan saakka olivat tottuneet, ja tämä mielenmuutos todisti heidän luonteenlaatunsa paremmuutta toisten heimolaistensa rinnalla.

Näiden kahden mustalaisen välillä vallitsi ystävyyssuhde, joka ehkä enemmän perustui seurustelutottumukseen kuin muuhun parempaan tunteeseen, sillä he olivat nuoruudestaan saakka aina yhdessä kiertäneet seutuja ja tehneet kauppaa yhteisesti.

Molemmat olivat lasitavarakauppiaita, kummallakin oli vaimonsa, lapsensa, hevosensa ja kärrynsä.

Olivatko nuo kaksi naista heidän vaimojaan myöskin lain ja evankeliumin edessä sitä emme voi mennä varmuudella sanomaan, sillä mustalaisperheissä kuten joskus kunniallistenkin ihmisten keskuudessa on sen asian laita vähän niin ja näin; mutta se ainakin on varmaa, että matami Brännerillä ja matami Starkilla oli kaikki vaimon oikeudet, jotka he myöskin käsittivät niin syvästi, että monasti unohtivat velvollisuutensa. Vaikka he muuten olivat ainaisella riitakannalla keskenään, olivat he kuitenkin yksimieliset siinä, ettei tule olla asianomaisille miehilleen alamaisia, ja he soivatkin näille mahdollisimman vähän

isännyysvaltaa. Molemmat onnistuivat tässä ylivallassaan mainion hyvin, sillä he olivat tavattoman kauniita naisolentoja, joiden silmät ja kiharat olivat peräisin Itämaan satumaailmasta.

Kauneuden mahti on yhtä vastustamaton mustalaisen köyhässä majassa kuin hovin kullatuissa saleissa.

Bränner ja Stark, niin mustalaisia kuin olivatkin, näyttivät olevan mieleltään sopuisampia ja säveämpiä kuin heidän toverinsa yleensä. Ehkä tämä seikka oli luettava heidän ammattinsa ansioksi. Kaikkien lasimestarien pitäisi olla lempeitä ja valistuneita sieluja, sillä siihen aineeseen, jota he joka päivä käsittelevät, on auringolla ja valolla helppo pääsy.

Brännerillä ja Starkilla oli kummallakin lapsi, edellisellä tytär, jälkimäisellä poika. Anna Jolanta ja Bruno olivat yhdenikäiset ja kasvaneet yhdessä.

Brunolla oli kasvot kuin kotkalla, ja värikin samanlainen, mutta koska nimi Kotka on liian komea tataripojalle, mainittiin häntä seudulla yleiseen »Knapekullan korpiksi».

Anna Jolantaa taas, joka oli vielä kauniimpi kuin äitinsä konsanaan sanottiin, mustalaisverestä huolimatta, Knapekullan ruusuksi. — Hän oli uusi »Preciosa», joskaan ei korkea-aatelineen löytölapsi niinkuin tämä. Voihan tyttö olla ihmeen kaunis silti vaikkei voi sanoa isäkseen jotakuta Espanjan grandia.

Bränner ja Stark, joiden muutaman vuoden oleskelun jälkeen täytyi itkien saattaa vaimonsa hautaan, vaikkakin he kestivät surunsa niinkuin ymmärtäväiset miehet ainakin, eivät suinkaan eläneet huonoissa taloudellisissa oloissa. Olivatpa he huhun mukaan hyvinkin rikkaita. Mustalaisten täytyykin olla koko helppoa päästä rikkaaksi, sillä heidän ei yleiseen oleteta olevan tarkkoja keinojen valitsemisessa. Hyvät taloudelliset olot taas ovat portaita sivistykseen. Nämä molemmat mustalaiset päättivätkin antaa lapsilleen paremman kasvatuksen kuin mitä he olisivat voineet saada maanteillä ja metsissä.

Bruno ja Anna lähetettiin eräänlaiseen kouluun tai täysihoitolaan, tosin ei Tukholmaan, sillä se olisi jo ollut liikaa mustalaislapsille, vaan Västervikiin, joka sekin jo oli jotain.

He olivat siellä täysihoitolassa viidenteentoista ikävuoteen saakka, jolloin heidän asianomaiset isänsä kutsuivat heidät kotiin turvakseen ja neuvonantajikseen

yksinäisyydessään. Molemmissa lapsissa oli hoitolassa-olo tietysti kehittänyt monta hienostuksen piirrettä, mutta he olivat myöskin oppineet vihaamaan kaikkia, jotka eivät olleet samaa heimoa kuin he.

Nimitys »tattaripenikat«, jonka he joka päivä olivat kuulleet Västervikin kaduilla, soi vieläkin heidän korvissaan. Sikäli kuin nämä nuoret kasvoivat ja kehittyivät, sai tämä viha heissä molemmissa eri suunnan. Bruno nimittäin alkoi vihata kaikkia, joilla oli vaaleampi iho kuin hänellä. Hänestä tuli kylän voimakkain ja pelätyin tappelupukari. »Knapekullan korpilla« näytti olevan halu nokkia silmät jokaiselta kylän asukkaalta, ikään ja sukupuoleen katsomatta, ja kun isä siitä yritti väkivoimin häntä ojentaa, käänsi hän nokkansa ja kyntensä tätä vastaan.

Anna Jolantan viha oli levollisempaa laatua. Hän halveksi ihmisiä, ulkoapäin päättäen tosin kylmästi, mutta sisimmässään sitä hehkuvammin. Ei se ylistyskään, jonka hän kauneutensa vuoksi sai osakseen, sammuttanut hänen sielussaan ainoatakaan katkeruuden kipinää.

Koska Bruno oli taitava kirjoittamaan ja laskemaan, koetti isä saada hänelle paikkaa kihlakunnassa olevassa rautaruukissa, sillä sellaista rajua poikaa, joka ei mistään välittänyt, oli mahdoton pitää kotona. Isä onnistuikin tuumassaan, sillä pojan voimakas ja reipas ulkonäkö sekä tietoisuus isän rikkaudesta olivat tässä pyrkimyksessä erinomaisina etuina. Mutta ruukinpatruuna ja työnjohtaja saivat Brunosta hankalan oppilaan. Ruukinkonttoristin velvollisuutena oli muun muassa pitää ruukinväkeä kurissa ja Herran nuhteessa, kuten sanotaan, ja sen Bruno täyttikin aivan täydellisesti, sopivana ja sopimattomana aikana, sillä meni tuskin päivää, jolloin ei sepän tai lämmittäjän kasvoilla olisi näkynyt hänen nyrkkiensä jälkiä; mutta sekin vielä olisi mennyt mukiin, ellei hän useasti olisi noussut itse patruunaa ja työnjohtajaakin vastaan.

Monasti oli vakavana kysymyksenä eroittaa hänet toimestaan; mutta rajua nuorukaista puolustivat kaikki ruukin naiset: patruunan rouvasta paimentyttöön saakka.

Mahdollisesti olisi Brunon nyrkkivaltaa vielä kärsitty, ellei häntä vastaan olisi ilmaantunut muutakin muistutettavaa. Hän nimittäin alkoi osoittaa pitkäkyntisyyttäkin. Mustalaisveri hänessä tahtoi päästä oikeuksiinsa. Kuten on mainittu, oli Bruno erittäin taitava kirjoitusmies. Kauniimpaa käsialaa kuin hänen ei ruukin konttorin kirjoissa näkynyt vanhimmiltakaan ajoilta. Mutta

tahtoessaan hän kykeni kyhäämään rumintakin käsialaa. Ruukinpatruuna kirjoitti hyvin huonosti. Bruno opetteli matkimaan hänen käsialaansa niin mainiosti, että ihmiset usein maksoivat hänelle hänen ruukinpatruunan nimessä kirjoittamansa laskut. Tiliä tehtäessä olisi ruukinpatruuna voinut vanhoja, että hän itse oli kirjoittanut laskut, mutta myöskin hän oli täysin varma siitä, että nuo laskut muuten olivat hänelle aivan vieraita.

Patruunan puoliso, pyylevä, hauska rouva, jota seudulla yleisesti pidettiin suuressa arvossa, huomasi, että häneltä oli kadonnut useita kalliita kulta- ja hopea-esineitä. Hän olisi kyllä mielellään syyttänyt piikoja, mutta se kävi mahdottomaksi. Olisipa hän tahtonut etsiä varkaita ruukin työväenkin joukosta, mutta sekin oli mahdotonta.

Miksi se oli mahdotonta? — Sitä ei tiedetty, sillä rouva ei ollut edes patruunalle kertonut varkauksista, eikä viimeksimainittu olisi niistä koskaan tullut tietämäänkään, ellei kerran, kun ruukin kassasta oli kadonnut huomattavampi rahasumma, olisi ruvettu tutkimaan nuoren konttoristin kätköjä ja silloin löydetty, paitsi tätä rahamäärää, myöskin erinäisiä kallisarvoisia kapineita, jotka olivat tavattomasti niiden näköisiä, jotka patruuna aikoinaan oli ostanut lahjaksi rakkaalle puolisolleen. Muiden muassa löydettiin taiteellisia, hopeisia toilettikapineita, joiden vertaisia ei ollut koko Kalmarin läänissä, sekä pari kynttilänjalkaa, jotka tavallisesti olivat rouvan huoneessa, ja joiden poissaolon patruuna nyt vasta muisti.

— Hirtehininen! — huusi patruuna kirjanpitäjälleen, — miten olet saanut haltuusi nämä tavarat?... Tunnusta heti minulle, tai muussa tapauksessa saat tunnustaa nimismiehelle.

— Kysykää rouvalta, — vastasi Knapenkullan korppi irvistäen, mikä suuresti rumensi hänen muuten kauniita kasvojaan, samalla kun hän, antaen hävyttömyyden nousta huippuunsa, viittasi merkityksellisesti kädellään otsaansa.

Ruukinpatruuna kalpeni ja syöksyi vaimonsa huoneeseen. Patruuna oli epätoivoissaan, rouva oli epätoivossaan, koko talo oli epätoivoissaan.

Helpommin selviytyi asiasta Bruno Stark, joka vain eroitettiin toimestaan, nimismiestä paikalle kutsumatta, sillä Bruno oli varastanut ja ei ollut varastanut. Hän oli kyllä anastanut joitakin koruesineitä, mutta saanut sitävastoin rehellisellä tavalla muutamia sormuksia. Ruukinpatruuna olisi kuitenkin mielellään

lahjoittanut köyhille Jumala tietää kuinka monta tuhatta, jos Bruno olisi varastanut jälkimäisetkin kuten edelliset.

— Sinä hölmö! — sanoi mustalaisisä kotiinpalanneelle pojalleen; — eihän varastamisesta rangaista, vaan siitä, ettei osaa peittää varkauksiaan ... pane se mieleesi tulevaisuuden varalle, senkin mätämuna!

Saatuaan tästä lohdutusta ja luvattuaan parannusta, kiiruhti Bruno Brännerille tervehtimään Anna Jolantaa. Mutta se oli samaa kuin hypätä tuhasta tuleen, sillä — no, lieneepä aika kertoa näiden leikkitoverien suhteesta toisiinsa. Siihen ei tarvitakaan monta sanaa.

Bruno uhkaili kaikkia paitsi tätä leikkitoveriaan; mutta nuorukainen rakastikin häntä koko voimansa intohimolla, jota niin rajussa ja villissä nuorukaisessa tietysti oli paljon. Ainoastaan Anna olisi voinut tuon villieläimen kesyttää; mutta Brännerin tytär halveksi kaikkia, kaikkia, paitsi yhtä.

Välinpitämättömänä, kuten näytti, niin hyveistä kuin paheista, eleli hän yhä itseensä sulkeutuneena. Eipä olisi parhain ihmistuntija voinut arvata tämän naisen sisäisen tulen voimaa ja vaikutusta, kun se kerran tulisi purkautumaan. Hän oli arvoitus kaikille, arvoitus itselleenkin. Brunoa hän ei sietänyt, mutta eipä hän yleensäkään voinut sietää ketään. Muuten olivatkin Brunon tepposet niin epäritarillisen kehoja, etteivät ne mitenkään voineet herättää Annan mielenkiintoa. Tikarin työntämisen jonkun sydämeen Anna vielä olisi voinut antaa anteeksi, mutta varastamista, vaikka vain nuppineulan, piti hän inhoittavana. Brunoa hän siis ei voinut rakastaa, joskin hänen silmiensä loiste ja poskiensa punerrus osoittivat hänen kaipaavan olentoa, jota voisi rakastaa.

Silloin sattui muuan tapaus, joka teki järkyttävän vaikutuksen hänen sieluunsa, ja joka ainakin saattoi hänet tietoiseksi omasta itsestään.

Eräänä päivänä siihen aikaan, kun Bruno vielä oli rautaruukilla, käveli Anna Jolanta metsässä lähellä maantietä. Hänellä oli yllään hieno, punainen, mustilla pitseillä ja hopeoiduilla reunuksilla koristeltu villahame. Purppuranpunaiset nauhat oli solmittu hänen korpinmustiin hiuksiinsa jotka pitkinä palmikkoina riippuivat alas lanteille saakka.

Kuullessaan maantieltä kiivasta puhetta, hän kiirehti sinnepäin, ja pensaikoon kätkeytyneenä hän näki ja kuuli seuraavan tapauksen.

Kaksi lasta, jotka olivat samasta kylästä kuin hänkin ja kuuluivat hänen omaan heimoonsa, seisoivat tiellä itkien ja pidellen käsillään verisiä neniään. Näiden lähettyvillä seisoivat nuorehko mies, puettuna hienoon matkapukuun ja päässään sotilastakki. Hänellä oli vaalea tukka, hienot, kauniisti muodostuneet kasvot ja vaaleat viikset. Tämä matkustavainen nuhteli ankarasti paria kookasta talonpoikaisrenkiä, jotka olivat toisesta kylästä.

— Ettekö häpeä, — huusi nuori sotilas, — tuolla tavoin pahoinpidellä noita pikku raukkoja!... Hyi, olette te aika roistoja!... Jospa minä teille näyttäisin...

— Nehän ovat vain tataripenikoita, — lausui toinen rengeistä.

— Mutta ihmisiä kuitenkin, te lurjukset! — huudahti jälleen matkustaja, vihasta punehtuen. — Teillä ei ole mitään oikeutta tallata niitä kuin matoja.

— Herra nousee vain kääseihinsä, — sanoi toinen rengeistä, — muuten herra pääsee sinne nopeammin kuin luuleekaan!

Tuskin oli nämä sanat ehditty lausua, ennenkuin nuori mies, notkeana kuin pantteri, oli hyökännyt molempien renkien kimppuun, ja hän teki sen sillä tuloksella, että viimeksimainitut huutaen ja kiroillen lähtivät pakoon. Heitettyään muutamia lantteja tatarilapsille hän meni jälleen ajoneuvojen luo.

— Hyvin, hyvin tehty, jalo, kaunis herra! — kuului hänen takanaan ihmeellisen sointuva ääni lausuvan.

Matkustaja kääntyi, mutta ei voinut astua askeltakaan eteenpäin; hän jäi paikalleen kuin naulittu.

Oliko hän keijukainen metsän vihreästä maailmasta, vai vedenneitoko lähteen sinisen veden pohjasta? — Mustalaistytön tummilla, samettisilla silmäripsillä kiilsi kyynel, ensimmäinen moniin vuosiin, ja kyyneleestä välkkyi sielu, vasta nyt ensimmäisen kerran unestaan heränneenä.

Anna Jolanta oli nähnyt sellaista, jota hän ei ollut luullut koskaan tulevansa näkemään, nimittäin olennon, joka olematta hänen omaa heimoaan, kärsi kuitenkin siitä, että sitä sorrettiin, eikä hävennyt puolustaa tuota halveksittua ja tuomittua sukua.

Tulivuori oli syttynyt. Liekit nousivat korkeutta kohti.

* * * * *

Matkustaja, joka ei vielä ollut lähelläkään päämääräänsä, ei voinut sen jälkeen lähteä Knapekullan kylän likettyviltä. Hän viipyi siellä päiviä, kuukausia.

Anna Jolanta liiteli kentillä ja kukkuloilla. Kukat hymyilivät hänen jalkainsa alla, linnut lauloivat hänen päänsä yllä kauniimmin kuin koskaan ennen; sillä hän, joka niiden välillä leijui, hengitti rakkautta, pelkkää rakkautta.

* * * * *

Puoli vuotta myöhemmin istui vänrikki Karl Odelius yksinään huoneessaan Tukholmassa ja koetti muistista piirtää paperille tytön päätä; nuori soturi käytteli näet piirroskynää yhtä taitavasti kuin säilää.

Silloin avautui äkkiä ovi, ja vänrikki kuuli lausuttavan nimensä.

Hän nousi heti ja ojensi kätensä ovea kohti.

Anna Jolanta, itämaisen kauneuden kuningatar, seisoి kynnyksellä.

— Minut tahdotaan sitoa korpin siipeen, — sanoi hän, — mutta mieluummin kuin elän naimisissa korpin kanssa, elän naimattomana kyyhkysen luona.

Päivänsäteen nopeudella riensi tyttö syliin.

— Minua seuraa isäni ja heimoni kirous, — kuiskasi hän; — mutta minullapa on myöskin mukanani autuutta tulviva sydämeni.

Tällä hetkellä olisi kveekarinkin kylmä siveys sulanut kuin jäätikkö laavavirrassa.

* * * * *

Mitä teki »Knapekullan korppi»? — Hän kirkui äänensä käheäksi yli maitten ja vetten. Hän levitti siipensä, ajaakseen takaa rakastavaisia. Hän asetti pauloja heidän tielleen ja raivosi heidän jäljillään, kun he voittaen olivat sivuuttaneet ansan, sillä »Knapekullan ruusu» hoiti hellästi valkoista sydänlehteään ja vartioi hyvin lemmittyänsä.

Niin he elivät yhdessä seitsemän vuotta. Nämä seitsemän vuotta olivat heille kuin yksi ainoa päivä, sillä heistä näytti kuin olisi aurinko vain yhden ainoan kerran noussut, sitten ikuisesti pysähtyäkseen taivaankannen keskipäivän korkeudelle. Vapaina hetkinään harjoitti mies maalaustaidetta, eikä viipynyt kauan, ennenkuin Anna Jolanta lahjoitti hänelle jäljennettäväksi uuden mallin, pikku Julian, jolla oli isän hiukset ja äidin silmät.

— Sinä et voi mennä naimisiin mustalaistytön kanssa, — lausui Anna Carlille kerran heidän istuessaan kahden, Annalla Julia polvellaan; — sinun sukulaistesi viha asuu minun ylläni; mutta en tahdo, että se viha ulottuu sinuun... Voi sitä naista, joka ei voi rakastaa, ei olla uskollinen, ei saata kuolla lemmittynsä edestä, tarvitsematta ensin kuulla papin suusta, mitä velvollisuuksia hänellä on!

Mutta vähitellen alkoi aurinko, ei painua länteen, vaan peittyä pilviin. Isän kirouksen varjoko, vai yhteiskuntahengen häiväkö valmistautui kostamaan laittomalle rakkaudelle?

Odelius halusi kietoa kultaan jumaloidun jalokivensä, ja jalokivi antoi sen tapahtua siksi, että hänen rakastettunsa niin tahtoi. Talvet he oleskelivat Tukholmassa, ottaen osaa sen yleisiin huvituksiin... Mutta sellaisia iloja ei osteta vänrikin palkalla eikä muutamilla öljyvärimaalauksilla rahapohatoista niin köyhässä maassa.

— Miksi sulkeudut niin usein yksinäsi, huoneeseesi, Carl? — kysyi Anna häneltä kerran.

— Minulla on tekeillä muuan piirustus, — vastasi viimeksimainittu arastelevin katsein.

— Joku sellainenko, jota minä en saa nähdä?... Sellainenko, josta ei Annasi saa iloja?

— Minä piirrän jotain, jolla kerran hämmästyttä sinua — vastasi Carl, muuttaen puheenainetta.

Anna Jolanta ei kysynyt enempää, vaan odotti kärsivällisesti yllätystä.

Ja yllätyksen hetki ei myöskään jäänyt tulematta. Eräänä iltana tunkeutui poliisipalvelijoita ja kaupunginsotilaita rakastavaisten asuntoon. Huoneet ja huonekalut tarkastettiin huolellisesti, jonka jälkeen vahdit veivät pois Carl

Odeliuksen, ja vankilan portit sulkeutuivat uuden setelinväärentäjän jälkeen.

* * * * *

Lukija tietää jo, mitä sen perästä tapahtui. Sitä seuraavat vaiheet kerromme jatkossa.

Se paha, jonka mustalaistyttö oli imenyt itseensä jo äidin maidossa ja jonka ihmisten kova kohtelu oli muodostanut hänessä vähitellen ihmishalveksumiseksi, oli niin kauvan kuin rakkauden henki vielä leijaili syvyyden yllä — lannistettuna hänen sielunsa pohjalla.

Mutta kun kuolema mestaajan hahmossa astui hänen ja hänen rakkautensa väliin; silloin levisi yö hänen silmiensä eteen, yö hänen sieluunsa.

Ja yön syvyydestä tuli nyt esiin tuo kauan kätkössä, painuksissa ollut, tukahutettu siemen, se iti, sai juuria, rungon ja latvan, jonka tummat, häilyvät oksat kietoutuivat koko hänen olentonsa ympäri, niin, vieläpä ne kiertyivät sen rauhan ja onnen muistoonkin, jota hän kerran oli nauttinut. Hänestä tuntui kuin hänen ei olisi mistään kiittäminen kohtaloa — ikäänkuin viha lakkaamatta olisi asunut hänen sydämessänsä. Hänen seitsenvuotinen onnensa oli hänelle nyt vain kuin ilvehtivä uni.

Paenneen rakkauden-enkelin asemesta oli hänestä tullut vihan raivotar.

VIII

HYENA KARITSAIN JOUKOSSA

Oli syyskuun loppupuoli v. 1817, eli noin viisi kuukautta edellä kerrottujen tapausten jälkeen. Tanssinopettajattarella, »kiltillä mamselli V:llä», joksi häntä yleisesti sanottiin, oli eräänä iltana pikku oppilaansa luonaan oppimassa tanssimaan yhdessä sekä tutustumassa vanhan katrillin vuoroihin. Franseesi ei vielä ollut käytännössä, vaikkakin mamseli V. kyllä jo aavisti vanhanaikaisen katrillin kukistumista ja jonkun vaihtelevamman tanssin tulemistä sen sijalle. Niin, hän aavisti sitä, mutta ei surutta. Hän oli liiaksi ihastunut Kustaa III:n aikakauteen, voidakseen noin vain helposti unohtaa sen tanssin, jossa silloin menuetin ja fandangon ohella leiskuttiin. Kevytmielistä polkkaa ei hän koskaan olisi sietänyt. Hän oli, lyhyesti sanoen, ankaran vanhoillinen ja paikallaan pysyvä, mikä lieenee pahinta, mitä yleensä voidaan sanoa tanssinopettajasta.

Niiden oppilaiden luku, jotka tanssivat hänen hauskassa salissaan erässä talossa Norrmalmilla, oli kolmekymmentä, puolet poikia ja puolet tyttöjä, kaikki iloisia ja onnellisia. Sillä iällähän ollaan aina iloisia ja onnellisia, myöskin silloin kun ei tanssitakaan. Niinä päivinä ovat kaikki ystäviä, vaikka toiset aatelittoman väen lapsia, sillä samanlaiset kevätukat hehkuvat kaikkien poskilla, ja yhtäläinen valkea viattomuus loistaa kaikkien silmistä. Vasta varttuneemmalla iällä ylpeys toisissa ja kateus toisissa painaa tummentavan leimansa niin punaiseen kuin valkoiseenkin.

Pojat ja tytöt, kaikki parhaissa vaatteissaan, hyppelivät ilman teeskentelyä kevyesti ja hymyillen »Vapaata vaalia», muuatta katrillin tapaista tanssia. Tanssimusiikkia soitti vain yksi ainoa viulu, mutta enempää ei tarvittu innostamaan lentoon tuon sävyisän opettajattaren oppilaita. Viulua käytettiin muuten ainoastaan erikoisissa tilaisuuksissa; tavallisesti huolehti tahdista mamsellin rallatus, joka yleensä ei ollut varsin miellyttävää kuulla.

Mutta voimmeko kuunnella tanssimusiikkia heittämättä silmäystä soittajaan, joka uunin nurkassa, nuottiteline edessään, liveryyttää soitintaan niin kauniisti? Ei, tarkastelkaamme häntä hiukan, sillä herra Lund, mamselli V:n varjo kolmenakymmenenä iäisyyteen soitettuna vuotena, ansaitsee meidän täyden huomiomme. Niin pitkälle kuin saattoi muistaa oli hän aina ollut samanlainen. Samat kelmeät kasvot, sama suuri, ohut könkönenä, sama köyryinen selkä ja paljas päälaki. Herra Lund oli varmaan syntynyt sellaisena kuin hän nyt oli, ja miten voisikaan vanhentua sellainen, jolla koskaan ei ole ollut nuoruutta? — Herra Lund oli omastakin mielestään aina ollut samanlainen. Kolmekymmentä vuotta hän oli soittanut tanssimusiikkia lapsille, ja toinen lapsiparvi toisensa jälkeen oli hyppinyt hänen ohitseen ja kadonnut; mutta aina hän vaan luuli soittavansa samalle nuorisolle.

Herra Lund oli muuten hyvin läheisessä suhteessa tuohon pikku herrasväkeen. Jokaisen tanssin väliajalla hän oli aina nuorten ympäröimänä, sillä niistä suurista ja leveistä rikkitikuista, joita mamselli V. ei koskaan unhottanut asettaa laatikollista hänen nuottitelineelleen, muodosti hän mitä kauneimpia ja hauskimpia leikkikaluja, joita hän sitten anteliaasti jakoi pienille ystävilleen. Tästä kohteliaisuudesta palkittiin häntä myös runsaasti, sillä kotiin saavuttuaan poimi hän avaroista taskuistaan piparkakkuja, karamelleja, rusinoita, manteleja ja muuta hyvää, mitä kiitolliset lapset olivat sinne pistäneet, sillä aikaa kun hän kuurona ja sokeana oli tehnyt lempitehtäväänsä: soittanut.

Nuo pikku herrat ja naiset pyörivät, kuten kuvitella saattaakin, erittäin reippaasti ja ottivat mitä taitavimpia askeleita. Siihen aikaan pantiin enemmän kuin nyt huomiota siihen, että lapsille opetettiin niin monia hienoja ja nokkelia askeleita kuin mahdollista. Myöskin mamselli V:n oppilaat olivat sangen taitavia, ja muutamat heistä olisivat voineet herättää kateutta itse kuninkaallisen baletin oppilaissa.

Siinä iässä on jo itsekullakin oma makunsa ja kauneusvaistonsa. Kauneimmat ja paraimmin tanssivat tytöt joutuivat aina ensin »Vapaaseen vaaliin», ja samoin oli poikien laita.

Edellisten joukossa oli muuan, josta pojat erityisesti kilpailivat. Tällä tytöllä oli sysimustat silmät ja vaaleat kiharat. Hän oli siinä määrin ihastuttava, niin kasvojen kuin liikkeittensä puolesta, etteivät toiset tytöt ihmetelleet hänen kelpoisuuttaan heidän rinnallaan. Hän lumosi kaikki, joiden pariin hän joutui. Se oli siis jo peräti lupaavaa tulevaisuuteen nähden.

Tällä kertaa oli hänen onnellisena, kadehdittuna tanssitoverinaan eräs poikanen, joka tosin ei ollut kaikkein sievimpiä, mutta hän oli ikäänsä nähden voimakas varreltaan, ja hänellä oli erikoisen vilkkaat, viisaat silmät sekä tuuhea kastanjanruskea tukka, joka ulottui aina olkapäille saakka. Myöskään ei hänellä ollut yhtä kauniit vaatteet kuin toisilla pojilla — nuttu ja housut olivat vaaleata sarkaa — ja kaikki tiesivätkin, että hän sai tanssiopetusta ilmaiseksi, sillä hänen vanhempiaan pidettiin köyhinä; mutta mitä se merkitsi? Hän pyöri tyttöineen aina useamman kierroksen kuin muut, nauroi alituisen, niin että se herätti iloa toisissakin, ja hänen äänessään oli tavattoman helkkyvä sointu. Hän näytti harvinaisen uljaalta, tuo nuori ritari sarkapukimissaan. Ja niinpä hän olikin kaikkien pikku neitosten suosikki.

Kun ei olla keskilattialla vuorottelemassa eikä ole tehtävänä kiertoa, seisotaan hiljaa ja jutellaan, niinkuin isotkin ihmiset. Mutta pienillä ja ymmärtämättömillä ihmisaluilla ei ole tapana keskustella »kauniista ilmasta» ja siitä, »onko lämmin» j. n. e., sillä mitä silloin välitetään Herran ilmoista, kun tanssitaan lämmitetyssä salissa ja tiedetään jokaisen lämpiävän lisää tanssiessaan, joten on aivan turha yhtämittaa kertoilla siitä, kuten isoilla ja ymmärtäväisillä ihmisillä kuitenkin on tapana.

— Kuinka vanha sinä olet? — kysyi mustasilmäinen ja vaaleakiharainen tyttö tanssitoveriltaan.

— Minä täytän pian yhdeksän vuotta, — vastasi poika; — kuinka vanha sinä olet?

— Käyn seitsemättä.

— Tanssitko mielelläsi minun kanssani?

— Tanssin, minä pidän sinusta enemmän kuin toisista.

— Niin minäkin sinusta... Kuule, joko sinä olet alkanut käydä koulua?

— En, mutta minä luen kotona äidin johdolla.

— Osaatko jo lukea sisältä? — kysäisi poika jonkunlaista ylemmyyttä osoittavin ilmein.

— Luen yhtä hyvin kuin sinäkin, — vastasi pikkutyttö nytkäyttäen pientä

kaunista päätään.

— Oletpa hiukan tuittupäinen! — virkkoi poika, epäilyn hymy huulillaan; — oletko jo lukenut vähän katkismuksen?

— Mikä se on?

— Etkö sinä tiedä, mikä on vähä katkismus?

— En, — vastasi tyttö jyrkästi.

— Pikku raukka! — sanoi poika surkutellen.

— Minä olen yhtä suuri kuin sinäkin, — huomautti kaunotar vähän äkäisesti.

Poika mitteli silmillään tyttöä kiireestä kantapäähän. Hän ei voinut väittää sitä vastaan.

— Niin, sinä oletkin jotenkin pitkä tytöksi, — lausui hän; — käytkö joka sunnuntai kirkossa?

— Mikä paikka se on?

— Etkö sinä tiedä, mikä kirkko on?

— En, onko siellä hauskaa?

Poika katseli ihmeissään vieressään seisovaa pientä pakanaa. Mikähän lapsi se sellainen oli, joka ei tiennyt mikä katkismus ja kirkko olivat?

— Missä koulussa sinä käyt? — kysyi tyttö, panematta huomiota pojan kummastukseen.

— Afzeliuksen koulussa Hallituskadun varrella... Tahdotko nähdä jotain?

— Mitä sitten?

— Jotain hauskaa... Mitä sanot tästä pienestä rististä?

Poika avasi samassa nuttunsa ja näytti tytölle pientä hopearistiä, joka riippui nutun alla kaulassa, kapeassa, sinikeltaisessa silkkinauhassa.

— Kas, miten kaunis pikku risti! — huudahti tyttönen ja tarttui siihen; — niistä olet sen saanut?... Kuka sen on antanut sinulle?

— Minä kuulun Manhem-liittoon, minä, vastasi poika ylpeästi.

— Mikä se semmoinen on?

— Kaikki rohkeat ja urhoolliset pojat pääsevät Manhem-liittoon, ja he saavat jokainen tällaisen ristin.

— Mitä he sitten tekevät?

— He harjoittelevat tullakseen yhtä väkeviksi kuin Ubbe ja Starkodder ... tiedät kai sinä Ubben ja Starkodderin?... Nepä vasta olivat ... mutta Ubbe oli kuitenkin parempi, sillä kun hän ja Starkodder tappelivat, sai Starkodder kuusi haavaa, mutta Ubbe vain yhden.

— Pääsevätkö sellaiseen mukaan tytötkin?

— Äh, tytötkö?... jo nyt jotakin... vastasi kavaljeeri jokseenkin epäkohteliaasti.

— Minäpä sanon sinulle, että tyttö voi olla yhtä voimakas kuin poikakin, — virkkoi pikku amatsooni säihkyvin silmin; — minä en yhtään pelkää ketään.

— Sinä pikku karitsainen, — sanoi ristiritari melkein halveksien.

— Minä olen yhtä voimakas kuin sinäkin, — jatkoi kaunotar yhä kiivastuen; — minä kyllä sinut voittaisin, vaikka sinulla onkin noin rumat kengät.

— Syö sitä ennen muutamia nisuleipiä, — sanoi Manhem-liiton jäsen.

— Sinä saat käydä täällä tanssimassa ilmaiseksi, on mamselli sanonut, — virkkoi loukattu naikkonen.

— Sinä valehtelet! — huusi poika, samalla kertaa nlostuneena ja suuttuneena.

— Minä en enää koskaan tanssi sinun kanssasi.

— Enkä minä sinun kanssasi.

Onneksi täytyi nuoren parin juuri lähteä vuorolleen tanssimaan, joten tuo

seurustelua uhkaava keskustelu päättyi.

Lukijamme ovat varmaankin kuulleet Manhem-liitosta, joka oli huomattavampien fosforistien[1] perustama ja jonka haaveellisena tarkoituksena oli palauttaa Pohjolaan sen entinen yksinkertaisuus ja voima. Afzeliuksenkin koulun pojat tutustutettiin noihin salaisuuksiin, heidän tutkittuansa vanhoja sankarisatuja. Sarkavaatteisella pikku miehellämme lienee ollut sankarisuuntaan luontaiset lahjat, koskahan jo oli saanut hopearistin, joka tavallisesti annettiin vasta sanotun koulun kolmannella luokalla oleville vanhemmille pojille.

[1] Uusromanttinen kirjailijaryhmä Ruotsissa 1800-luvun alkupuolella, johtajinaan Atterbom ja Hammarsköld. *Suom.*

Mitä tuohon entiseen Manhem-liittoon muuten tulee, niin oli sen tarkoitus kieltämättä kaunis ja suurenmoinen, joskin hieman mielikuvituksen varaan nojautuva sekä epäilemättä hedelmätön, kuten muutamat uudemmatkin ajatussuunnat, joiden mukaan pitäisi kasvattaa uusi sukupolvi vedellä ja voimistelulla.

Nuori pari oli lopettanut tanssivuoronsa ja palasi entiselle paikalleen. Molemmat näyttivät nyt yhtä iloisilta kuin tanssin alussakin. Suuttumuksella ei siinä iässä ole pitkiä juuria.

— Tiedätkö, minullakin on näytettävänä jotain hauskaa, — virkkoi mustasilmäinen tyttö.

— Mitä sitten?

— Katsohan tätä ... mitä pidät tästä?... Eikö tämä ole yhtä kaunis kuin sekin, mikä sinulla on? — tiedusteli pikku kaunotar, ottaen esiin povestaan pienen, mustassa nauhassa riippuvan, noin pikkusormen pituisen tikarinnäköisen esineen; sen kahva oli kultaa ja terä hopeata, ja se oli mitä hienointa tekoa.

Ristiritari katseli ihmetyksellä ja ihastuksella tuota noin pienelle ja kauniille tytölle tavatonta leikkikalua.

— No, eikö tämä ole kaunis?... Eikö olekin kauniimpi kuin sinun esineesi? — kysyi amatsooni.

— Keneltä olet sen saanut? — kysyi yhä enemmän hämmästynyt ritari.

— Äidiltä... No, mitä siitä pidät?

— Se on hyvin kaunis... En ole koskaan nähnyt mitään niin kaunista.

— Sinä varmaan tahtoisit tämän mielelläsi ... ehkä olet halukas vaihtamaan?

— En, sitä en ole.

— Miksi et?

— Se on kuin tikari tai puukko ... ei Stark eikä Ubbe koskaan tapelleet tikareilla eikä puukoilla ... jos se olisi miekka, niin siinä tapauksessa voisin vaihtaa.

— Mutta minäpä en olisikaan halukas vaihtamaan, sillä äiti tahtoo, että tämä on minulla sekä päivällä että yöllä nukkuessani.

— Miksi äitisi niin tahtoo?

— Siksi että ... en uskalla sanoa, sillä äiti on uhannut antaa ankarat nuhteet, jos vaan kenellekään kerron.

— Onko äitisi ankara?

— Ei, äiti on hyvin hyvä ja kiltti ... aina hän kutsuu minua lempinimellä ja antaa minulle leikkikaluja... Mitä sinä pidät uudesta leningistäni?... Sen sain tänään.

— Mikä sinun muu nimesi on kuin Julia?

— Minun nimeni on Julia Bränner.

— Bränner! — huudahti poika ja katsoi naikkostaan suurin silmin.

— Entä mikä sinun nimesi on muu kuin Albert?

— Albert Kron.

— Kron! — huudahti tyttö, ja hän tuijotti tanssitoveriinsa vielä suuremmin silmin.

— Bränner!

— Kron!

Heistä molemmista tuntui kuin he olisivat kuulleet ennemminkin toistensa sukunimen ja että siihen liittyi ikävä muisto. Heidän katseensa yhtyi, niissä katseissa ei ollut hyvää eikä pahaa, iloa eikä surullisuutta. He näyttivät pikemmin, mikä seikka oli pahempi, olevan arkoja ja levottomia.

Herra Lundin viulu lakkasi soimasta, ja parit erkanivat.

Samassa aukeni salin ovi, ja sisään astui kookas, kaunis, mutta tavattoman kalpea nainen.

— Äiti! — huudahti pikku Julia ja riensi tulijaa vastaan. Mamselli V. tervehti vierasta naista kohteliaasti ja pyysi häntä istumaan.

— Anteeksi, hyvä mamselli! — lausui vieras. — Tulin itse noutamaan Juliaa, kun palvelustyttyömme sairastui ... eihän mamselli pane sitä pahakseen?

— Tuhat kertaa tervetullut, herttainen neiti, — lausui mitä kohteliaimmin tanssiopettajatar, joka näytti osoittavan suurta mielenkiintoa vierasta kohtaan.

— Mitä mamselli pitää Juliasta?... Onko mamselli häneen tyytyväinen?

— Hän on kerrassaan kiltti lapsi, — kuiskasi mamselli V. niin, ettei Julia olisi kuullut kiitosta; — vaikka hän vasta on ensimmäistä kertaa oppilaitteni joukossa, käyttäytyy hän tavattoman kiltisti, kerrassaan erinomaisesti.

— Se ilahduttaa minua suuresti.

— Eikö hän todellakaan ole aikaisemmin oppinut askeleita keneltäkään muulta kuin neidiltä?

— Ei, sen vähän, minkä hän osaa, on hän oppinut minulta.

— Neiti on noudattanut sangen hyviä periaatteita, — virkkoi mamselli V; — ja jos minä saan johtaa häntä tämän lukukauden, minä lupaan hänestä jotain aivan erikoista.

— Olen suuresti kiitollinen mamsellille ... mamsellilla on lukuisasti oppilaita,
— lausui vieras, katsellen lapsia, jotka melusivat soittajan ja hänen

nuottitelineensä ympärillä.

— Hyvin monta, — myönsi mamselli V.; — mutta tässä eivät ole läheskään kaikki, sillä monet ovat sairaina ... ja vielä vähemmän ovat tässä kaikki ne, jotka minulla *voisivat* olla, — lisäsi hän ylpeällä luottamuksella, — sillä minun on ollut mahdoton vastaanottaa niin monta kun on ollut tarjolla ... kiitän Jumalaa, kun ehdin saada valmiiksi nämäkin!

— Sitä suurempi on kiitollisuuteni, kun mamselli kaikesta huolimatta hyväntahtoisesti vastaanotti Julian, — sanoi vieras nainen, lakkaamatta tarkastellen riemuitsevaa lapsijoukkoa.

— Kuinka olisinkaan voinut olla vastaanottamatta niin herttaista lasta! — kuiskasi opettajatar, katsellen yhtä sormeaan, jota koristi kallisarvoinen sormus, — se oli herttaisen lapsen anteliaan äidin lahja.

— Jos mamselli suvaitsee, — virkkoi vieras, nousten sohvalta, — niin katselen pikku herrasväkeä vähän lähempää.

— Olkaa hyvä, olkaa kaikella muotoa niin hyvä, — myönsi opettajatar, seuraten vierastaan pikku herrasväen luo. Nämä ojentelivat parhaillaan käsiään herra Lundia kohti, joka tavalliseen hyvään tapaansa muodosteli tulitikuista pieniä leikkikaluja, jotka hän lahjoitti pienille ihailijoilleen sitä myöten kuin ne valmistuivat. Tarkkaavainen katsoja olisi varmaan ihmetellyt niitä rajuja, tulisia silmäyksiä, joita vieras nainen loi lapsiparveen.

— Katsohan, nyt minä olen saanut miekan, jota en tahdokaan vaihtaa sinun tikariisi, — huudahti ristiritari, juosten Julian luo, jonka käsi oli äitinsä kädessä.

Nämä sanat kuultuaan uhkea nainen kavahti ja loi ankaran katseen Juliaan, joka punastui ja katsoi alas, niinkuin lapset tekevät, kun tietävät tehneensä jotakin, mikä ei ole heille sallittua.

— Mikä on nimesi, reipas poikaseni? — kysyi vieras, tarkasti katsoen poikaa.

— Albert Kron, — vastasi tämä.

— Ai! Äiti puristaa kovasti kättäni! — valitti Julia melkein itkien.

Jos mamselli V. tällä hetkellä olisi tullut vilkaisseeksi vierasta kasvoihin, olisi

hän varmaan kummastunut ja peljästynyt sitä rajua ilmettä, mikä niissä joka sekunti kasvoi.

— Tämä poika, — kuiskasi opettaja vieraalleen, — on vapaa-oppilaitani ... hän on paikkakunnan kivalterin poika... Minulla on tapana joka lukukausi opettaa myöskin muutamia ilmaiseksi.

— Vai niin, vai on nimesi Albert Kron, lapseni, — sanoi vieras; — elävätkö vanhempasi? — lisäsi hän, koettaen peittää tunteenpurkaustaan.

— Kyllä, isä ja äiti elävät.

— Ja he jaksavat hyvin?

— Kiitos, hyvin he jaksavat.

Vieraan silmissä näkyi merkillinen tummennus.

— Vai molemmat jaksavat hyvin, — jatkoi hän... — molemmat jaksavat hyvin!

— Ei, ei sentään, — virkkoi poika jälleen ... äiti on sairas ... äiti on ollut sairas jo kauan.

Vieraan koko olento värähti omituisesti.

— Onko hän äitisi? — kysyi Albert hiljaa Julialta.

— On, — vastasi tyttö yhtä hiljaa ja arasti.

— Miksi hän näyttää vihaiselta! — jatkoi Albert; — hän katsoo minua kuin susi hevosta ... sinulla on ruma äiti sinulla ... *minun* äitini on paljon kauniimpi.

Sen jälkeen hän juoksi toisten lasten luo näyttämään miekkaansa, jonka hän tilauksesta oli saanut hyväntahtoiselta herra Lundilta.

Jos Albert olisi ollut kaksikymmenvuotias sen sijaan, että hän oli vain yhdeksän vuotta vanha, ei hän olisi sanonut Julian äitiä rumaksi; mutta lapsena pidetään pahaa ja rumaa samana asiana, eikä paha silloin jää huomaamatta satunnaisen kauniista muodostaan huolimatta.

— Mitä poika kuiskasi sinulle? — kysyi äiti tyttäreltään.

— Hän sanoi ... hän sanoi, — mutisi Julia — hän sanoi, että äiti ... että äiti...

— Mitä hän kuiskasi? — toisti äiti ankaran käskevästi.

— Hän sanoi, että äiti ... että äiti on ruma ... hän on paha poika ... minä en koskaan enää tanssi hänen kanssansa ... en koskaan, en koskaan, kiltti äiti!

— Hyväinen aika, minähän unohdin tarjota neidille kupillisen teetä, — virkkoi mamselli anteeksipyytäen.

— Älkää millään muotoa vaivatko itseänne, hyvä mamselli, — vastusti vieras;
— join teetä kotona juuri ennen lähtöäni.

— No, mutta ehkä nyt sentään saa olla?... Pianhan minä sen kiehautan ... kestää vain viisi minuuttia...

— En voi hyvin jos juon paljon teetä illalla ... sallikaa minun noudattaa omaa makuani, hyvä mamselli...!

— Kuten neiti haluaa, — vastasi kohtelias emäntä.

Jos vieras nainen olisi saanut seurata omaa makuaan, olisi hän luultavasti, äkillistä sisäistä kuohuaan tyydyttääkseen, tyhjentänyt pienen ristiritarin veren viimeiseen pisaraan saakka.

Nuo pienet, valkoiset, viattomat karitsat eivät varmaankaan voineet aavistaa hyenan olevan heidän keskellään, eikä lauman paimenkaan sitä arvannut.

Kun hyena oli lausunut jäähyväiset ja poistui pienokaisensa kanssa tanssisalista, mutisi hän hampaittensa välistä seuraavat sanat:

— Minä siis sain nähdä hänet!... Hänet, jonka elämän minä kerran pelastin!... Eikö minulla ole oikeus ottaa lahjani takaisin!... Minä otan, minä otan sen takaisin ja annan sen sovitushriksi kostolleni, sinulle, onneton, odottava varjo!... Ikuinen viha, ikuinen kosto!... Hänelle ja niille muille!...

Musta oli sateinen syysilta, mustempi hyenan sielu.

IX

ENSIMMÄINEN HÄMMENNYS

Kamariherra Karl Gustaf Lejonborg kuului hyvin vanhaan aatelissukuun. Hänen esi-isänsä tiedettiin pakanuuden ajoilta saakka, ja Valhallan jumalat tietänevät, eiköhän suvun kantaisä saanut kiittää olemassaolostaan jotakuta monista käynneistä, joilla Loke kunnioitti Skandinaavian niemimaata. Mikään muukaan jumalallinen olento ei se voinut olla, sillä, kuten tiedetään, olivat pohjoismaisen taruston Odin ja hänen toverinsa liian jäykkiä Olympon jumalain tavoin antautumaan mihinkään maalliseen lemmentuherteluun. Loke oli luultavasti ainoa, jonka huomiota kiinnittivät esi-isäimme tyttäret, heidän kuljeskellessaan tuntureilla vaatimattomina ja yksinkertaisina paimentamassa karjalaumojaan.

Loke tosin oli pahan periaate; mutta mitä merkitsee, onko periaate paha vai hyvä, kunhan se vain on hyvin vanha! —

Kreivi Lejonborg palveli kamariherrana Kaarle XIII:n hovissa. Kustaa IV Aadolfin aikana hän oli palvellut kamarijunkkarina. Kahden kuninkaan selän takana hän oli uskollisesti seisonut paistitarjotinta pidellen. Mikä ihana, kadehdittava etusija muihin kuolevaisiin nähden onkaan sillä, joka saa tuntea fasaanin tuoksun, ennenkuin se siirretään hänen majesteettinsa nenän alle! Mikä onnellisuuden huippu onkaan saada vetää vastahakoinen korkki pois pullon suusta, ennenkuin se vuodattaa verensä kuninkaan huulille. Kreivi Lejonborgilla oli se onni ollut ja oli vieläkin.

Kuningas Kustaa IV Adolf ei pitänyt kunnioitetusta sedästään, herttua Kaarlestä. Lejonborg oli niin täydellisesti samaa mieltä kuninkaansa kanssa, ettei hän koskaan käyttänyt ensimmäistä ristimänimeään Karlia, eikä koskaan viettänyt sitä nimipäivää.

Kuningas Kaarle XIII ei pitänyt arvoisasta veljenpojastaan, entisestä

kuninkaasta. Lejonborg oli samaa mieltä kuninkaan kanssa. Hän pyyhki almanakastaan pois Gustafin ja nimi Karl esiintyi taas uudessa loistossa.

Kreivi Lejonborg oli suvun päämies, hänellä oli ritarihuoneessa istuinpaikka ja äänioikeus. Jälkimäistä hän käytti vähemmän kuin edellistä. Ken on päättänyt olla huutamatta liikaa, hän tulee lopulta liian suuressa määrin vaienneeksi. Kreivi vaikenä kuin muuri, mutta tunsu sisimmässään, että hän oli yhtä luja ja varma kuin sekin. Hovimiehen kutsumuksen vertauskuvana on kultainen avain hänen selässään, ja sen vaalilause on: ole vaitelias ja palvelevainen niinkuin se.

Kreivi Lejonborgilta ei suinkaan puuttunut hyvää päätä. Miehellä, jonka täytyy koko elämänsä ajan ajaa selin kuninkaallisissa vaunuissa, ei saa olla huono pää.

Kreivi oli viettänyt kolmattakymmenettä syntymäpäiväänsä. Samana päivänä oli mahtava ajatus välähnyt hänen aivoissaan, ja hän huusi korkealla äänellä seuraavat sanat:

— Kreivi Karl Gustaf Lejonborg, kamariherra ja Bastholman sukukartanon omistaja, tähän saakka sinä olet palvellut kuningasta ja maata hovissa, mutta sinulla ei vielä ole töyhtöjä kolmikulmahatussasi... Helposti sinä voitat itsellesi töyhdöt, sillä sinun ei tarvitse muuta kuin lausua sana, ja sinä olet hovimarsalkka... Mutta sinusta ei pidä tulla hovimarsalkkaa... Sinun suuri sukutilasi Skoonessa tarvitsee armollisen herransa läsnäoloa, ja Malmöhusin lääni, missä tila on, tarvitsee puolestaan maaherraa, jossa yhtyvät syntyperä ja kolvokkuus... Miksi et hanki itsellesi tuota lääniä?... Etkö voi palvella kuningasta ja maata yhtä hyvin Skoonessa kuin Tukholmassa?... Lääni on kaunis, virkapuku ei ole ruma, töyhdöt kuuluvat hattuun, tuloja ei saada halveksia, komentajan rintatähti seuraa kaupanpäälliseksi, yksinkertainen pohjantähti ei enää riitä peittämään sinun laajentunutta rintaasi... Lejonborg! Lejonborg! Uhraa persoonallinen rauhasi ja rupea maakunnan isännäksi!

Niin hän huusi, eikä se jäänytkään ääneksi erämaassa. Kreivi alkoi liikkua. Musta hevosvaljakko pursui hopeanvalkoista vaahtoa, paraativaunujen pyöränraudat sinkosivat kipinöitä katukiviä vasten. Kreivin kasvot muuttuivat kirkkaammiksi ja kirkkaammiksi, hänen vartalonsa ojentui entistä suuremmaksi. Hänen ystävänsä onnittelivat häntä, ja sanomalehdet mainitsivat jo hänen tulevasta nimityksestään ilman mitään näykyvää lisäystä, sillä vielä uskoi suurin osa väestöstä, että samoin kuin maat kuuluvat yksinomaan kuninkaille, niin myös ovat läänit ainoastaan maaherroja varten. Vasta viime vuosikymmenien

innoittavat harhaopit ovat pyhyyttä loukkaavilla suvillaan tukahuttaneet ja sammuttaneet viattoman uskon vuosisataisen soihdun.

Muutamana päivänä sai kreivi Lejonborg kutsun eräältä vaikutusvaltaiselta ystävältään ja korkealta suojelijaltaan kreivi V:ltä saapua keskustelemaan hänen kanssaan.

Kreivi Lejonborg heittäytyi vaunuihin, jotka pysähtyivät kreivi V:n portille, ja pian hän oli kahdenkesken ystävänsä ja korkean suojelijansa kanssa.

Kreivi V. ei kuitenkaan näyttänyt panevan huomiota kreivillisen ystävänsä tulvehtivaan kaunopuheisuuteen, vaan sormeli kädessään jotain kirjeen tapaista.

— Minulla siis lienee toivoa, jalo ystäväni? — jatkoi Lejonborg.

— En kiellä, — vastasi kreivi V., että minulla on jotain tavallaan diplomaattista hommaa siinä ... mutta se ei kuulu miellyttävien asioiden joukkoon... Mielelläni olisin tästä asiasta kokonaan irrallani.

— Sinä kyllä aukaiset solmut, — ehätti Lejonborg, olkootpa ne vaikka Atlantin valtameren pohjalla... Lyönpä veikkaa tuhat tukaattia, että tuo asiakirja, jota pitelet kädessäsi, koskee juuri minun halpa-arvoista persoonaani, sinun nöyrintä palvelijaasi.

— Se on totta, se koskee todellakin sinua, — vastasi kreivi V.

— Lyönpä edelleen veikkaa, parahin kreivi, — jatkoi Lejonborg, — että tuo paperi sisältää määräyksen valtakirjan laatimiseen minulle maaherran virkaan, siinä tapauksessa ettei se ole itse valtakirja.

— Tunnetko tämän päällekirjoituksen, parahin kreivi? — kysyi V., pitäen paperia kreivi Lejonborgin edessä.

Lejonborg näytti hämmentyneeltä, mikä johtui luultavasti siitä kylmyydestä ja epäystävällisyydestä, jota nyt ilmeni hänen jalon ystävänsä sanoissa ja käytöksessä.

— Tunnenko tätä päällekirjoitusta, — toisti hän, levottomuutensa kasvaessa; — jalosukuiselle herra kreiville ... sehän on osoitettu minulle ... niin, minulle.

— Tiedän sen, — virkkoi kreivi V., tarkastaen terävästi ystäväänsä; — mutta minä en tunne käsialaa, ja sitä juuri aion nyt kysyä sinulta.

— Hyvä Jumala, mitä tämä merkitsee? — huudahti Lejonborg, joka tuli äkkiä hyvin tuskalliseksi, tietämättä edes syytä siihen.

— Sinä tunnet käsialan, kreivi Lejonborg! — lausui kreivi V.

— En, kautta kunniani, — vakuutti Lejonborg, huolellisesti tarkastettuaan jokaista kirjainta; — kaiken pyhän nimessä, mikä on tämä kirje?

Hän kohotti kätensä tarttuakseen kirjeeseen; mutta ennen kuin hän ehti edes koskettaa sitä sormellaan, siirsi V. kättään.

— Ei niin kiireesti, parahin kreivini! — esteli V; — minun täytyy ensin lukea sinulle ne kauniit lauselmät, jotka tämä paperi sisältää... Kirje on, kuten huomaat, osoitettu sinulle, ja se oli avattu ennenkuin se joutui minun käsiini... Kunhan kuulet sen sisällön, tajuat pian, miksi ei sitä heti voida jättää sinulle... Kärsivällisyyttä siis ja kuuntele tarkkaan.

Kreivi V. luki kirjeen ääneensä; mutta hän seurasi rivejä vain toisella silmällään; toinen näytti salaa vakoilevan kreivi Lejonborgin kasvonilmeitä.

»Kreivi Karl Gustaf!

Kävin luonasi tänään aamupäivällä. Et ollut kotona. Koska minun täytyy päivällisen aikaan matkustaa maalle, mistä palaan vasta kahdeksan päivän kuluttua, ilmoitan sinulle tämän kautta käynnistäni. Oli ikävää, etten tavannut sinua; siten jäi sinulta kuulematta paljon mieltäkiinnittäviä uutisia. Kirjeesi, jonka kuukausi sitten lähetit on saapunut onnellisesti perille korkealle omistajalleen. Se on vaikuttanut hänen onnettomaan sieluunsa kuin toukokuunsade maahan. Omasta kohdastaan hänellä ei enää ole minkäänlaisia toiveita. Hän luopuu kaikesta poikansa hyväksi, ja hän sanoo sulkevansa rauhallisesti silmänsä sillä hetkellä, jolloin hän näkisi jalon kansan hyvittävän entisen vääryyden. Paitsi sitä tukea, jota hän syystä uskoo saavansa sen kansan puolelta, jonka kunniakkaaseen sukupuuhun hän ei tahtoisi kiinnitettävän ulkomaalaista kruunua, toivoo hän voimakasta suojaa idästä, missä laillinen perimys vielä...

Kreivi V. keskeytti lukemisen.

— Ehkä muistat ulkoa jällelläolevan, — virkkoi hän, — sillä se on reväistynyt pois kirjeestä!... Mutta miten on laitasi, parahin kreivi!... Pahantekijä, jota viedään kuolemaan, ei voi näyttää surkeammalta kuin sinä nyt.

Niin olikin laita. Suuret hikikarpalot helmeilivät kreivi Lejonborgin otsalla, ja hän värisi kuin vilutautinen.

— Söitkö eilen päivällistä Aatelisseuran huoneustossa? kysyi kreivi V.

— Söin, — vastasi Lejonborg melkein tainnuksissa; — aivan niin, minä söin päivällistä Aatelisseuran huoneustossa.

— Ja lähdit sieltä noin kello viiden aikaan? Eikö niin? — jatkoi kreivi V.

— Aivan niin. Aivan niin... Kello oli viisi, kun lähdin sieltä... Mutta minä en ymmärrä...

— Heti lähdettyäsi löydettiin lattialta tämä kirjeen katkelma.

Kreivi Lejonborgin ohuitten huulien välistä kuului ölisevä äännähdys.

— Kuka piru on kirjoittanut moisia hulluuksia? huusi tutkija.

— Minä ... en tiedä, — sammalsi tutkinnonalainen tuijottaen eteensä kuin mielipuoili.

— Ja miten h...ssä sinä olet voinut takertua kiinni mokomaan?... Oletko kokonaan kadottanut järkesi, kun suotta panet vaaranalaiseksi elämäsi ja kunniasi!

Nyt nousi kreivi Lejonborg seisomaan.

— Inhoittavaa! Alhaista! Kauheata! — huudahti hän lyöden nyrkillään otsaansa.

— Se toimekas henkilö, joka tämän kirjeen löysi, — sanoi kreivi V., — jätti sen eilen illalla tärkeänä aarteena hänen kuninkaallisen majesteettinsa käsiin.

— Hänen kuninkaallisen majesteettinsa...! vaikeroi Lejonborg.

— Niin ... kaikkein korkeimpiin käsiin... Sinähän tiedät, ettei sellaisissa asioissa ole hänen kanssaan leikkimistä.

— Ja hänen kuninkaallinen korkeutensa...?

— Määräsi minut siinä silmänräpäyksessä passittamaan sinut kaupunginvankilaan.

— Voi Jumalani!... Ja sinä?... Sinä?

— Ehdotin sen sijaan Danvikenä[1]... Mutta vakavasti puhuen, rakas Lejonborg, mitä tiedät enemmän tästä asiasta?... Ainoastaan suora vilpittömyys voi sinut pelastaa, sillä minä olen täysin vakuutettu siitä, että jos sinä olet leikkinyt tulen kanssa, olet tehnyt sen pelkästä tyhmyydestä... Tämä ei tosin ole kohteliaasi sanottu, mutta olkoon se kuitenkin sinulle lohdutukseksi, Lejonborg-parka!

[1] Mielisairaala.

Kreivi-raukka oli nyt vähitellen tullut siksi paljon tajuihinsa, että hän saattoi ajatella jonkun verran selkeästi ja myös puhua sen mukaan.

— Alhaista juonittelua minun persoonani häväisemiseksi! — lausui hän; — kurja salaliitto minun kunniani tahraamiseksi... Salainen vihollinen, joka kadehtii minun hovissa nauttimaani suosiota, ja tekee kaikkensa ryöstääkseen sen minulta... Ehkä se on joku hävytön kilpailija siihen virkaan, joka minulle on luvattu.

— Se ei tunnu uskomattomalta, — virkkoi kreivi V.; — minä tunnen kyllä sellaisetkin vehkeilyt, ja tiedän hyvin itse, miltä ne maistuvat... Enkä myöskään voi kieltää, että jotain sellaista tulin minäkin ajatelleeksi.

— Minullako ... minullako olisi salaisia hankkeita hovia vastaan, — puhui Lejonborg; — minulla, joka olen parhaat vuoteni uhrannut sen palveluksessa?... Minäkö kohottaisin käteni vanhaa rakastettua kuningasta vastaan, joka jo on haudan partaalla?... Minäkö vehkeilisin sellaista ruhtinasta vastaan, joka on sankari, maansa pelastaja ja kansansa epäjumala?... Voiko kukaan edes ajatella sellaista mahdollisuutta, että minä häväisisin jalointa nimeä, mikä koskaan on jäänyt perinnöksi jälkeläisille?... Ei, ei, se on mahdotonta!... Kukaan ymmärtäväinen ihminen ei usko sellaista!

Kreivi Lejonborg näytti puhuessaan miltei ylevältä. Kreivi V. vastasi:

— Minä myönnän, että se tuntuu uskomattomalta... Mutta sukkelat kielet ehtivät silti huomauttaa vanhasta ystävällisestä suhteestasi entiseen kuninkaalliseen perheeseen... Kuiskaaajista ei ole koskaan puute, kun on kyseessä tyhjänpäiväinen loruilu.

— Tullessani entisen kuninkaan hoviin olin aivan nuori, melkein lapsi... Mutta kukaan ei tiedä paremmin kuin sinä, joka aina olet kunnioittanut minua ystävyydelläsi, miten kovasti minä olen tuominut sitä sekasikiötä, joka johdatti rakkaan isänmaamme tuhon partaalle, josta sen kuitenkin pelasti nykyisen armollisen hallitsijamme voimakas käsi... Jumala häntä varjelkoon ja pitentäköön hänen elämänsä kalliit päivät!

Kreivi Lejonborgin lauselmaa seurasi syvä kumarrus, joka todellakin näkyi aiheutuneen sisäisestä tunteesta. Myöskin kreivi V. kumarsi, mutta hänen huulillaan leikki hieno, kaksimielinen hymy.

— Sinä siis et ole saanut tätä kirjettä? — kysyi jälleen kreivi V. — etkä myöskään tiedä sen kirjoittajaa... Malta mielesi, ystäväni!... Et siis tunne häntä?

— En en, tuhat kertaa en ... sen vannon sieluni autuuden kautta... Sen vannon kunnioitettujen esi-isieni varjojen nimessä!... Mutta — jatkoi hän palavan innokkaasti — kuka on ilmiantaja?... Kuka on löytänyt ja tuonut tämän kirotun paperin?... Vaikka hänellä olisi tuhat mustaa sydäntä alhaisessa rinnassaan, löytäisi minun miekkani tien niihin kaikkiin!

Kreivi V. hymyili. Mahdollisesti hän oli vakuutettu Lejonborgin syyttömyydestä; mutta Lejonborgin rohkeuden tunsu hän vieläkin paremmin.

Näiden kahden kreivin keskustelun keskeytti naputus ovelta, joka korkean isännän lausuttua sanan avautui.

Kreivi V:n livreijaan puettu palvelija näyttäytyi ja kumarsi syvään.

— Saapunutko? — kysyi kreivi.

— Niin, armollinen kreivi! — vastasi palvelija.

— Hyvä!... Johda hänet pieneen kabinettiin ja pyydä häntä odottamaan siellä... Jos joku muu kysyy minua, niin sano, etten ota vastaan tänään.

Palvelija kumarsi jälleen ja poistui melkein varpaillaan.

— Suo anteeksi, Lejonborg! — sanoi kreivi V. — minun täytyy jättää sinut yksinäsi muutamiksi minuuteiksi... Ole kuitenkin rauhallinen... Tämä vyyhti, olkoon se kuinka sotkuinen tahansa, selviää kyllä meidän molempien tyytyväisyydeksi... Ellei ole sen vaarallisempia valtiopettureita kuin sinä, kunnan veli, niin kyllä kuninkaat ja ministerit voivat nukkua yhtä rauhassa kehdoissaan kuin lapset.

Nämä lohduttavat sanat lausuttuaan lähti kreivi V. huoneesta.

Kreivi Lejonborg oli yksin.

Mitä hetkiä hän olikaan elänyt! — Häntä epäiltiin, syytettiin valtiopetoksesta, häntä, joka tähän saakka ei ollut tiennyt mitään korkeampaa tehtävää kuin madella siinä tomussa, jota ruhtinaalliset kantapäät olivat jättäneet jälkeensä, kiinnittämättä vähääkään huomiota siihen, olivatko ne tiet, joita korkeat jalat olivat kulkeneet, hyviä tai huonoja! Pelkkä ajatuskin siitä olisi täyttänyt kauhulla hänen sydämensä. Mutta jota enemmän hän ajatteli, sitä selvemmäksi kävi hänen katseensa, sitä rauhallisemmaksi hänen sydämensä. Hän päätti syvän huokauksen ja hengitti sitten kevyemmin.

Tämä hirvittävä syytös, tuumi hän, tuottaa minulle, sitten kun se on heitetty takaisin syyttäjän kasvoille — ja hän piti sitä sangen helppona tehtävänä — mitä parhaimpia etuja. Silloin ei ole mikään palkinto liian suuri korvaamaan sitä vääryyttä, jota minua kohtaan on tehty... Sitäpaitsi on minusta tullut valtiollinen merkkihenkilö ... ja minua pelätään. Parempi on olla pelätty kuin rakastettu, kunhan pelko ei vaan tuo mukanaan mitään vahingollisia seurauksia. Minulle myönnetään kaikki, mitä tahdon — ja vielä enemmänkin.

Malmöhusin lääni kalpeni ja painui kokonaan näkyvistä esiinsukeltavan valtioneuvoksen tuolin tieltä, joka viimeainittu loisti mitä ihanimmassa loisteessa. Hän näki sillä hetkellä odotussalinsa vilisevän täynnä kävijöitä, jotka vapisevin polvin odottivat päästäkseen hänen ylhäisyytensä puheille. Hän näki rintaansa peittämässä kaikenmaailman kunniamerkit, tähdet ja nauhat, joskin hänen oli mahdoton kantaa niitä kaikkia kerrallaan. Hän taisteli jo sydämessään jaloa taistelua siitä, mille kuninkaallisen armon osoituksille hän antaisi etusijan.

Onnellinen on ihmisolento! Missä olisivat niin pienet aivot, ettei sinne mahtuisi suunnaton joukko itseluuloisuuden ja turhamaisuuden epäjumalankuvia!

X

TOINEN HÄMMENNYS

Huoneen ovi avautui ja Lejonborgin silmät, joissa vaihtuivat mielikuvituksen kaikki sateenkaari-värit, kääntyivät ovea kohti, nähtävästi odottaen tulijan tuovan mukanaan sen kullalla kirjaillun samettialusen, jonka päällä kaikki nuo maailman uneksitut ihanuudet olivat. Mutta voi kauhistus! Loisteen sijasta näkivät Lejonborgin silmät uuden paperin, joka oli samoin kuin äskenkin kirjeen muotoon taitettu. Sen lisäksi esiintyi kreivi V. nyt jälleen katse yhtä synkkänä ja otsa rypyssä kuin äsken Lejonborgin saapuessa hänen luokseen.

— Toinen hämmennys on ensimmäistä pahempi, — mutisi kreivi V., — hullutus käy hurjaksi... En totisesti tiedä, kumpi tällä hetkellä on suurempi, suuttumukseniko vai hämmästykseni.

— Mitä sanot? Mitä taivaan nimessä taas on tekeillä! — huusi Lejonborg, hypähtäen seisomaan, kuoleman kalpeus äsken vielä niin värikkäillä poskillaan.

— Vyyhti sotkeutuu sotkeutumistaan, — jatkoi V. — muodostaen jo oikein gordialaisen solmun... Varo itseäsi Lejonborg!... Kaarle Juhanan säilä on yhtä terävä kuin Aleksanterinkin.

Näiden sanojen murtamana vaipui Lejonborg tuolille istumaan melkein tajuttomana.

— Ei mitään naisten tapoja, kreivi! — huudahti V. Teroita nyt silmäsi ja korvasi, ellet halua joutua iäksi mykäksi ja kuuroksi!

Lejonborg heräsi ankaran äänen vaikutuksesta ja näki Kreivi V:n kädessä uuden kirjeen, joka oli kirjoitettu samalla käsialalla kuin edellinenkin.

Kreivi V. istahti aivan lähelle onnetonta vierastaan, aukaisi kirjeen ja luki ääneensä seuraavaa:

»Kreivi Karl Gustaf!

Huhu tulevasta nimityksestäsi maaherraksi Malmöhusin lääniin on herättänyt suurta ihastusta minussa ja kaikissa meikäläisissä. Jos tämä huhu osoittautuu todeksi, olemme astuneet jättiläisaskeleen eteenpäin kauniilla, joskin vaarallisella tiellämme. Sinä saavutat korkean riippumattoman aseman yhteiskunnassa ja pääset eroon hovista, joka vilisee täynnään onnenonkijoita ja urkkijoita; vaikkakaan he eivät voi päästä perille sinun nerokkaista aivoituksistasi, he voivat kuitenkin olla meille esteenä sinun toiminnallesi ja meidän yhteisen asiamme menestykselle. Ihailen älyäsi sen johdosta, että valitsit lääniksesi Skoonen, jossa asuu maan rikkain ja vaikutusvaltaisin aateli. Tämän aatelin useammat jäsenet eivät koskaan ole ilolla ja myötämielisyydellä katselleet kustaviaanisen kruunun joutumista miehelle, joka on saanut asemansa ja oikeutensa yksinomaan miekalta ja sotamiesjoukolta. Pienimmästäkin viittauksesta ovat nuo aatelist meidän puolellamme valmiina tekemään liiton... Mutta vaiti! Minusta tuntuu kuin sinä parhaillaan toruisit minua ajattelemattoman kirjoittelemiseni vuoksi. Mutta ei vaaraa, ystäväni! Tämän kirjeen tuoja on varma kuin vuori. Mutta palatakseni asiaan, on minun mielestäni sekin seikka hyödyllinen, että läänisi on Tanskan lähettyvillä. Tanska, joka vielä vuodattaa verta Norjan kadottamisen vuoksi, ei suinkaan olisi välinpitämätön Skoonen ja kahden muun maakunnan suhteen. Mikä suloinen liitto se olisikaan, ja miten hyvää voidetta syvään haavaan! Tai mitä mieltä olet sinä ystäväni?

P., joka eilen matkusti Saksaan tapaamaan erästä tiettyä henkilöä, tervehtii sinua ja kiittää hänelle lähettämistäsi rahoista. Hän sai minulta hiukan lisää, vaikkakaan minulla yleensä ei ole paljoa antaa. Mutta kunhan päivä alkaa hieman sarastaa, pääsee kultaa satamaan meille niinkuin mannaa Israelin lapsille.

Anna minulle tieto virkaylennyksestäsi. Se on omiaan virkistämään muutamia epäileviä meikäläisiä, mikä epäily johtuneesi siitä, että suunnitelmamme toteutuminen vie vielä aikaa. Onpa joukossa sellaisiakin, jotka arvelevat uuden virkasi tulevan estämään sinua työskentelemästä hyvän asiamme puolesta, mutta olen tarmokkaasti pitänyt sinun puoltasi ja antanut heille aika nuuskaa sen johdosta, että ovat rohjenneet epäillä sinun vilpittömyyttäsi. Häntä, jolla on avoinna ulkoasiain ministerin paikka, häntä ei sokaise vähäpätöinen maaherran

salkku. Enkö ole oikeassa? — Jumala olkoon kanssasi, äläkä unohda mitä pikimmiten antaa monille ystävillesi tällä seudulla tietoja itsestäsi.

Uskollinen ystäväsi ja liittotoveri
v. D.»

Kreivi V. oli lopettanut kirjeen lukemisen, mutta alotti sen jälleen uudestaan, tällä kertaa hiljaa ja vain silmäillen.

— Helvetillistä! Helvetillistä! — puhisi onneton kreivi Lejonborg.

Kreivi V. ei näyttänyt antavan hänelle mitään huomiota, vaan jatkoi kirjeen tutkimista.

— Ja mistä ... mistä ... mistä tuo kirje on löydetty? — kysyi Lejonborg sammalten.

— Sitä ei ole löydetty, vaan se on otettu, — vastasi kreivi, silmät yhä luotuina kirjeeseen ja huulet vienossa hymyssä.

— Mistä?... Mistä?... Keneltä?... Keneltä?

— Sillä aikaa kun sinä olet ollut täällä minulle seurana, on poliisimestari käynyt kotonasi.

— Poliisimestari käynyt kotonani minun luonani! — huusi Lejonborg äärimmäisen epätoivoisena.

— Ja avannut sinun pöytälaatikkosi, — lisäsi V., — sekä tarkastanut paperisi ja löytänyt tämän kirjeen... Luonnollisesti se sinua kummastuttaa, ystävä-parkani!

— Tuo kirje löydetty minun pöytälaatikostani! — huudahti Lejonborg. — Mahdotonta!... Se on huutava valhe!... Näenkö minä unta vai olenko hullu?... Kuka on ryhtynyt tuolla tavoin leikittelemään minun kanssani?

Kreivi V., luettuaan kirjeen toiseen kertaan, käänsi nyt kasvonsa Lejonborgiin päin, joka puolestaan katsoi häneen surkean rukoilevasti.

— Kuta huolellisemmin minä tätä kirjettä tarkastan, sitä enemmän tulen vakuutetuksi ensimmäisestä arvelustani, — lausui V., otsa jälleen sileänä.

Kreivi Lejonborgista tuntui kuin olisi vuori vierretty pois hänen rintansa päältä, ja hän veti muutamia terveellisiä henkäyksiä, mutta hän ei uskaltanut vilaistakaan sivulleen, sillä hänestä tuntui kuin hänen hiuksensa olisivat harmaantuneet näiden kauheiden minuuttien aikana. Tällaisesta tapauksesta hän ei olisi voinut uneksiakaan.

— Kirjeen kirjoittajan täytyy olla tyhmä mielikuvitusten orja, sillä mahdotontahan on, että vähänkään ihmisellisellä järjellä varustettu olento voisi väittää sinulla olevan mitään omintakeisia aivoituksia.

— Ei, ei ... sehän on mahdotonta, — myönsi Lejonborg heti.

Tällä tärkeällä hetkellä hän oli astunut kukonaskeleen totuutta kohti.

— Tai hän on joku koiranleuka, joka tahtoo ilvehtiä kanssasi, — jatkoi kreivi V.
— luulisinpä pikemmin niin... Mutta tällainen leikki on karkeata, liian karkeata!

— Liian karkeata! — toisti Lejonborg.

— Voitko mahdollisesti muistaa, ketkä etupäässä käyttävät sinua ivanuoliensa ampumatauluna?

— Ketkähkö?... Kuinka voisin heidät muistaa?... Heidä on monta ... kaikki tekevät niin... Minä epäilen melkein koko maailmaa ... niin, minä epäilen jokikistä.

Jälleen kukonaskel. Kreivi Lejonborg oli kerrassaan itse totuus ja yksinkertaisuus.

— Omasta puolestani, — virkkoi kreivi V., — luulen sinua valtiopetturiksi yhtä vähän kuin sitä tuolia, jolla istut... Vakuutan sen pyhästi.

— Oi, siitä olinkin varma, — riemuitsi Lejonborg; — sinähän tunnet minut, jalo ystäväni, ja tiedät, miten mahdotonta on, että minä voisin olla syyllinen moiseen rikokseen... Minua kauhistaa jo sellaisen ajatuskin.

— Mutta, — jatkoi V., — on monia, hyvin monia, jotka näiden kirjelmien nojalla voivat mullistaa maat ja taivaat.

— Hyvä Jumala! Sinä peloitat minua uudelleen! — huusi Lejonborg.

— Näinä aikoina voitaisiin nostaa rikosjuttuja vaikkapa pelkkää ilmaa vastaan, jos siinä havaittaisiin pieninkin vallankumouksellinen tuulenhenki, — huomautti kreivi V., samalla vilkaisten arasti ympärilleen.

— Mutta mitä minun tulee tehdä? Neuvo minua, neuvo minua, taivaan nimessä!

— Olen varma siitä, ettet sinä koskaan ole vastaanottanut näitä kirottuja kirjeitä, mutta miten on toinen joutunut Aatelisseuran eteisen lattialle ja toinen sinun pöytälaatikkoosi?

— Se on käsittämätöntä.

— Onko sinulla syytä epäillä ketään palvelijoistasi

— Ei, palvelijat kunnioittavat minua kuin Jumalaa.

— Kukaan ei ole niin vallankumouksellisten ja pettäjien ympäröimänä kuin juuri Jumala... Se vastaus ei kelpaa, parahin Lejonborg.

— Minä vastaan väestäni, — selitti viimeksimainittu ylpeällä katsella; — ennemmin ryhtyvät sammakot taisteluun aurinkoa vastaan kuin minun palvelijani olisivat minulle tottelemattomat... Sitä he eivät koskaan uskaltaisi.

— Etkö voisi mainita ketään, jolla mahdollisesti olisi hyötyä saada sinut epäilyttävään valoon hallitsijan silmissä?... Tosin on näissä asiakirjoissa paljon leikillistä, mutta tähän leikkiin sisältyy sentään runsaasti häijyyttä ja vihamielisyyttä... Sinulla on varmaan joku vihamies.

— Niin, niin, sitä minä aavistin heti... Sanoinhan oitis, että tämä on jonkun vihamiehen työtä.

— No, mitä siis arvelet itse?

— Minä arvelen, että joku, joka kadehtii minun hovissa nauttimaani suosiota ja sinun minua kohtaan osoittamaasi ystävyyttä, punoo salahankkeita minua vastaan, siitä olen aivan varma... Lupaus läänistä on ollut suolaa moneen happamaan silmään... Tiedänhän minä sen!

— Voitko varmuudella mainita jonkun sellaisen henkilön nimen, jonka jälkiä maksaisi vaivaa seurata?... Olkoonpa, että näiden kirjeiden tarkoituksena olisi

vahingoittaa ainoastaan sinua, on niissä kuitenkin niin paljon rikollista, että minä todellakin surkuttelen niiden kirjoittajaa... Kahdella seikalla ei koskaan ole leikiteltävä: kruunulla ja mestauskirveellä.

— Kruunulla ja mestauskirveellä! toisti Lejonborg, koko ruumiissaan vavisten.

— Etkö, Lejonborg-raukka, voi mainita mitään nimeä?

— Voin, voin ... en, en!... Voin!... odota ... nyt minä tiedän.

Kreivi Lejonborg luetteli joukon nimiä, kaikki hänen seurapiiriinsä kuuluvia ja hovin suojatteja. Eipä olisi Lejonborg säästänyt isäänsä, äitiään eikä sisaruksiaan, jos nämä vielä olisivat olleet elossa.

Tämä suoraa päätä luettu nimilista ei kuitenkaan näyttänyt tyydyttävän kreivi V:tä.

— Minun täytyy nyt lähteä linnaan, — keskeytti kreivi V. hänet, — ja sinä, parahin kreivini, palaat nyt kotiisi... Voit olla huoletta, sillä asia on minun käsissäni... Minun kyllä onnistuu, olkoon syytös kuinka musta tahansa, todistaa sinut viattomaksi, luota siihen... Kuitenkin täytyy sinun suoda anteeksi, että muodon vuoksi istuu kotimatkalla ajajasi vieressä muuan poliisipalvelija, joka sitten jää eteiseesi siksi, kunnes määrätään toisin... Pysy kauniisti kotona tämän päivää ja luota hyvään ystävääsi... Au revoir, parahin kreivi!

Kohteliaasti, ystävällisesti ja osaaottaen seurasi kreivi V. peräti alakuloista, hyvää ystäväänsä ovelle, ja tämän lähdettyä ilmestyi hänen suupieliinsä hymy, ja hän virkkoi itsekseen:

— Hänkö salaliittolainen, hänkö?... Ennemmin alkavat lampaatkin vehkeillä sutta vastaan... Hyvä kuitenkin niinkuin on... Lääni joutuu toiselle, hyvän ystäväni pitämättä minua kuitenkaan sanani rikkojana... Hän saa kiittää Jumalaa, jos hän pääsee tästä jutusta ehjin nahoin, ja minä taas saan kiittää sattumaa, että puolestani pääsen irti tuosta kärkevästä narrista... Suokoon Jumala, että saisin yhtä helposti eron kaikista näistä muistakin!... Se ilvehtijä, joka tämän sopan on keittänyt, on kieltämättä tehnyt minulle suuren palveluksen... Mutta piru hänet kuitenkin perii, jos minä kerran saan kiinni hänen takinliepeestään.

XI

HYTTYNEN

Tuskin kukaan olisi kadehtinut kreivi Karl Gustav Lejonborgin ikivanhaa, jaloa nimeä ja hänen suuria rikkauksiaan, puhumattakaan hänen entisistä, loistavista toiveistaan, nyt kun hän lepäsi kokoon kyyristyneenä kullatulla, silkillä päällystetyllä leposohvallaan komeassa huoneessaan kasvot kätkeytyinä pielukseen, ja kirosi sekä vuodatti kyyneliä.

Oli kulunut lähes neljä tuntia siitä kun hän oli saapunut kotiin kreivi V:n luota, mutta kuinka paljon odottamatonta olikaan tämän ajan kuluessa tapahtunut!

Tosin oli poliisipalvelija, jonka kauhistava olento oli kauan viipynyt kauniissa eteisessä, vihdoinkin poistunut; mutta hän ei ollut kuitenkaan lähtenyt tyhjin, käsin: hänen mennessään oli hänen toisessa kädessään kuva töyhdöillä varustetusta maaherranhatusta ja toisessa kuva viraltapannun kamariherran kultaista avaimesta. Hirveätä on sellaisesta puhuakin — mutta miten paljon hirveämpää sellaista vielä nähdä.

Lyhyesti kerrottuna oli asia siten, että kreivi V., onnellisen audienssin jälkeen linnassa, oli kunnioittanut »hyvää ystäväänsä» persoonallisella käynnillä. Avoimin sylin oli kreivi Lejonborg kiirehtinyt »jaloa ystäväänsä ja suojelijaansa» vastaan. »Jalo ystävä» oli painanut »hyvää ystäväänsä» rintaansa vasten. Senjälkeen olivat molemmat tuttavallisesti istuutuneet vieretysten leposohvalle.

Kreivi V. kertoi nyt suureksi ilokseen ja tyytyväisyydekseen, että mitä tuli koko suureen valtiokavallusjuttuun, oli hänen onnistunut, joskin suurella vaivalla, poistaa Jupiterin miekka kreivi Lejonborgin pään päältä, mutta hänen täytyi samalla kertoa suureksi surukseen ja tuskakseen ilmoittaa, että tuon siunatun läänin hallinto oli samana päivänä uskottu eräälle toiselle henkilölle, koska ei

käynyt päinsä nimittää siihen sellaista henkilöä, jonka suhteen, vaikka hän olikin viaton, yleinen mielipide ei kenties ollut vakuutettu, samalla kun myöskin oli korkeimmassa paikassa katsottu välttämättömäksi eroittaa kreivi Lejonborg kamariherran virasta, koska ei ollut oikein sopivaa hovin kunnialle antaa sellaisen henkilön, olla niin lähellä kuninkaallisia persoonaa, jota, vaikkakin täysin perusteettomasti, epäiltiin syylliseksi vallankumouksellisiin vehkeilyihin.

Kreivi V. antoi sen vuoksi »hyvälle ystävälleen» neuvon matkustaa Skooneen, ollakseen siellä, niin kauvan kuin myrskyä kesti, Bastholman sukutilan alustalaisten lempeänä isäntänä. Edelleen antoi hän »hyvän ystävänsä» ymmärtää, että kaikki palautuisi jälleen pian entiselleen, kunhan molemmin puolin ehdittiin rauhoittua, huomauttaen samalla, että mainitsemallaan uudella maaherralla oli monien muiden heikkouksiensa ohella myöskin hyvin heikko rinta, johon yksi ja toinen paitsi luonnollisesti maaherra itse, panivat paljonkin merkityksellistä huomiota.

Monen monituiset kerrat puristi kreivi V. »hyvän ystävänsä» kättä, kuiskaten hänen korvaansa lohduttavia sanoja; hän melkein kyyneleet silmissä vakuutti Lejonborgille jatkuvaa ystävyystään sekä jätti hänet sitten yksinään epätoivoonsa.

Siksi makasi kreivi Lejonborg nyt kokoon kyyristyneenä leposohvalla, ja siksi turmelivat hänen kyyneleensä loistavaa silkkpielusta. Nämä olivat ensimmäiset kyyneleet, jotka kreivi eläissään oli vuodattanut, sillä lapsena hän ei ollut koskaan saanut vitsaa, eikä aikaihmisenä ollut hänelle milloinkaan sattunut mitään sellaista, joka olisi saattanut liikuttaa häntä kyyneliin saakka. Tietysti hän oli kantanut surunauhaa vanhempiensa ja sisarustensa kuoleman jälkeen, mutta niiden suurten tilusten hoito, jotka hän oli heiltä perinyt, toi mukanaan hänelle niin paljon huolta, ettei hänellä ollut sekuntiakaan aikaa uhrata suremiseen.

Ikkuna oli avattu, jotta raitis iltailma pääsi tunkeutumaan huoneeseen; mutta mitä hyödytti virkistävän ilman tulvehtiminen huoneeseen, kun mies makasi suu ja sieramet pielukseen painettuina.

Olisipa melkein luullut kreiviä kuolleeksi, ellei olisi nähnyt hänen selkärankansa aika-ajoittaista aaltoilua; ne olivat maininkeja myrskyn jälkeen.

Jumala tietää, kuinka kauvan onneton kreivi olisikaan maannut siinä asennossa, ehkäpä siksi, kunnes kuolema olisi hänet yllättänyt, ellei pienen hyttysen surina

olisi saattanut häntä tietoihinsa ja houkutellut häntä jälleen kuolemasta elämään.

Tuo pieni hyttynen oli lähtenyt kylmää ilmaa pakoon ja lentänyt ikkunasta suoraan kreivin huoneeseen, missä hyttysen mielestä kai tuntui olo mieluisalta, sillä se surisi puhtaassa viattomuudessaan hyvin iloisesti ja kauniisti, aavistamatta mitään upeassa huoneessa vallitsevasta surusta ja kärsimyksestä.

Hyttynen karkeloi ensin ikkunaruudulla, jonka jälkeen se lähti huoneeseen lentelemään. Eläimet pitävät ihmisistä, ja erittäinkin hyttyset. Oli senvuoksi luonnollista, että hyttynen läheni upeata sohvaa.

Se ihmetteli kyllä suuresti viimeisimmän muodin mukaan tehtyä hännystakkia, joka oli lepäävän olennon yllä, sillä se tepasteli useampaan kertaan sen selkämystä ylös ja alas; mutta ollen suurempi luonnon kuin taiteen ystävä, kiepsahti se lopuksi kreivin niskalle, jonka tuuhea, musta hiuspeitto kaikesta päättäen suuresti miellytti tuota pientä kutsumatonta vierasta.

Kreivin päässä, joka tällä hetkellä oli sisäisesti kokonaan murheen mustentama, oli kuitenkin yksi valopilkku. Valtasiko hyttysen mielen jonkulainen kuutamohaaveilu, sitä emme tiedä; mutta kaikessa tapauksessa katseli se ihastuneena tuota paljasta paikkaa, suristen perin lempeästi ja soinnukkaasti.

Ja kreivi, joka oli jo eroittanut hyttysen surinan, ei voinut käsittää, kuinka joku elävä olento saattoi olla iloinen ja onnellinen tänä onnettomuuden päivänä. Viimein alkoi hänestä tuntua kuin olisi hyttysen laulu vähitellen muuttunut tuntehikkaampaan ja surunvoittoisempaan äänilajiin. Tämä sopikin paremmin kreivin mielentilaan, ja hän ihaili pientä hyttystä, joka niin hyvin ymmärsi lähestyä hänen sisäisimpiä ajatuksiaan.

Ikäänkuin itikka olisi tiennyt, miten tervetullut se oli, läheni hyttynen tosiaan ajatusten kotia, ja luultavasti pyrkien kaikkein pyhimpään, tunki se hienon tiirikkansa pään kaljuun kohtaan — Mutta — voi kauhistus! — se mikä hyväilee ajatuksia, ei aina hivele hipiää.

Rajuna kuin säikähtänyt hevonen hypähti kreivi sohvalta ja löi nyrkillään päälakeensa. Kun kärsimyksen kalkki on kohonnut kukkuralleen, tarvitaan ainoastaan pieni pisara saamaan sen kuohumaan ylitse. Siksi kreivikin nyt näin kauheasti riehahti.

Hän syöksyi poislentävän hyttysen perään, joka kumma kyllä, oli välttänyt

iskun, — aikoen tappaa sen, saadakseen edes sillä tavoin purkaa epätoivoaan, joka oli särkeä hänen sydämensä. Tosin oli hänen kostonsa esine vain vähäpätöinen hyttynen, mutta »pienetkin murut ovat leipää». Pienet saavat aina kärsiä suurten tähden.

Hyttysparka ei tässä hädässä älynnyt ymmärtäväisesti lentää ulos akkunasta, vaan syöksyi säikähdyksissään toisella seinällä olevaa suurta kuvastinsa vastaan. Kreivin viisi sormea, jotka olivat kuin viisi käärmeenpoikasta, koettivat saada sitä kiinni tuolta liukkaalta, kirkkaalta pinnalta. Turhaan hyttynen koetti turvautua siipiinsä, turhaan se valitti hätäänsä toverilleen, jonka se näki kuvastimessa olevan saman armottoman kohtalon alainen, turhaan, turhaan — kuolinsurahdus — ja kaikki oli ohi!

Ken suuttuu vähästä, myöskin leppyy vähästä, ja miten onnellinen onkaan se sattuma, että oikealla hetkellä saa tuntea koston nautintoa. Niinpä ilmestyi myöskin kreivi Lejonborgin huulille mitä herttaisin hymy.

Kreivi oli enemmän kuin vakuutettu siitä, että hänen kasvonsa olivat kauniit ja miehekkäät; mutta hymyillessään luuli hän olevansa kerrassaan jumalallinen. Sen vuoksi katsahti hän nytkin kuvastimeen tavallista tyytyväisempänä. Mutta miksi hän niin äkisti kalpenee? Miksi nousevat hänen hiuskarvansa? Miksi katoaa hymy ja hänen värähtelevät huulensa käyvät kuolonsinisiksi? — Miksi tuijottaa hän noin kauhistuneena kuvastimeen? — Onko pahahenki ollut kätkeytyneenä viattoman hyttysen veressä? — Hän huomaa kuvastimessa paitsi omaa kuvaansa toisetkin kasvot, jotka ovat mustat kuin jonkun maanalaisen hengen. Nuo kasvot, joilla näkyy pirullinen irvistys ja jotka nyt kohtaavat kreivin katseen, eivät totisesti voi olla minkään hyvän hengen.

Samalla kun kreivin kasvot näyn johdosta kuvastimessa aivan jähmettyvät, kuuluu hänen korviinsa ääni kuin jostain maan alta:

— Sinä olet surissut niinkuin hyttynen ... niinkuin hyttysen tulee sinun myöskin kuolla!

XII

RUUSUNPUNAINEN KIRJE

— Kuka siellä?... Sinäkö, s—tana!... Mille sinä irvistät?... Ja mitä sinä mutiset?... Mitä tahdot?... Kuka on käsenyt sinun tulla tänne, lurjus?

Näitä sanoja raivostuneesti huutaessaan läheni kreivi Lejonborg erästä henkilöä, joka seisoj huoneen ovella, liikkumattomana kuin suuri kuvapatsas, joskaan ei valkoisesta marmorista veistetty, mutta ainakin pronssista, ja tummimmasta pronssista sittenkin.

Tämä henkilö ei ollut niitä, joita katsellaan välinpitämättömästi. Hän oli puettu eräänlaiseen virkapukuun, tai oikeammin rikkaitten herrasväkien metsästäjain käyttämään livreijaan; siihen kuului viheriä hännystakki ja samanväriset housut, metsästyspuukko hopeisessa kannattimessa ja kolmikulmainen hattu, johon oli kiinnitetty vihreitä ja valkoisia sulkia. Mutta itse metsästäjä oli, elämänsä vähäisestä kutsumuksesta huolimatta, perin huomattava olento: hänen jättiläismäinen vartalonsa ja lihaksinen ruumiinsa, kasvojensa tummanruskea väri, paksut korpinkiharat, kyömynenä ja yömustat silmät osoittivat, että hän oli luotu jonnekin muualle kuin palvelijain huoneeseen.

— Olenko minä irvistänyt ... olenko mutissut jotain? — sammalsi metsästäjä punastuen kuin olisi hänet tavattu itse teossa.

— Näinhän minä kuvastimessa sinun irvistävät kasvosi! sanoi kreivi; — kuulivathan minun korvani, mitä sinä lausuit!... Mitä tarkoittit?

— Ah, todellakin, — vastasi metsästäjä, koettaen näyttää mahdollisimman tyhmältä ja yksinkertaiselta, — minusta näytti hauskalta, kun teidän armonne ajoi takaa hyttystä ... niin, se minusta näytti niin hauskalta...

— Näyttikö se hauskalta?... Etkö häpeä, senkin roikale!... Kuka on antanut sinulle luvan nauraa minulle? — huusi kreivi, tarttuen muurin nurkassa olevaan kultanuppiseen espanjalaiseen ruokokeppiin.

— Antakaa anteeksi, teidän armonne! — rukoili metsästäjä äänellä, joka oli täysi vastakohta hänen ylpeille silmilleen ja miehekkäälle olennolleen; — minä tein siinä hyvin tyhmästi ... antakaa minulle anteeksi tämä kerta... Jumala tietää, että minä tunnen mitä syvintä rakkautta ja kunnioitusta korkeaa isäntääni kohtaan, ja kukaan ei voi olla siitä varmemmin vakuutettu kuin teidän armonne itse.

— Kuka on surissut niinkuin hyttynen, ja kenen tulee kuolla niinkuin hyttysen? huusi kreivi kohottaen keppiä.

— Ajattelin itseäni ja vertaisteni kohtaloa, — vastasi metsästäjä surunvoittoisella äänellä; — iloisina ja onnellisina me surisemme hyttysten lailla, niin kauan kuin olemme korkeitten herrojemme suosion auringonpaisteessa ... mutta kun me sen suosion kadotamme, on meidän kohtalomme kuin kuolevan hyttysen ... enkö ole oikeassa, tiedän armonne?

— Mitä sinä tahdot?... Olenko soittanut sinua?... kysyi kreivi hiukan leppyneesti antaen keppinsä vaipua. Hänelle teki hyvää, kun joku tällä hetkellä häntä pelkäsi, sillä hyttynenkään ei enää ollut hänen vihansa ulottuvissa.

— On kirje...

— Kirje, kirje! — huudahti kreivi raivostuneena, sillä ne kirjeet, jotka hän tänä onnettomuuden päivänä oli nähnyt, muistuiivat nyt elävästi hänen mieleensä; — kirje, kirje!... Miten on se helvetillinen kirje joutunut minun pöytälaatikkooni?

— Mikä kirje, teidän armonne?

— Kirje, jonka poliisimestari löysi täältä aamupäivällä.. Voi, että minun on täytynyt kokea mitään niin kauheata!

— Tarkoittaako teidän armonne sitä kirjettä, josta oli niin paljon hälyä, kun teidän armonne tuli kotiin?

— Sitä juuri, heittiö!... Miten se oli joutunut pöytälaatikkooni?

— Kuinka minä voin sen tietää, teidän armonne? — vastasi metsästäjä, näyttäen

perin rehdiltä.

— Kuka sen sitten tietäisi, ellet sinä ja ne muut, jotka ovat täällä siivonneet?... Ympäröivätkö minua pelkät rosvot ja roistot?

— Ikävää, hyvin ikävää on uskollisen palvelijan kuulla tuollaisia sanoja, — valitti metsästäjää.

— Ihminen! Kuka on salaa kätkenyt sen kirjeen minun laatikkooni?

— Teidän armollannehan on aina avain mukanaan, tiedän mä.

— Mutta laatikkoon on murtauduttu minun poissaollessani.

— Kun teidän armonne on ollut poissa, olen minä aina ollut teidän armonne mukana ... huomautan sen siksi, että jos teidän armonne sattuisi epäilemään minua. En ole ansainnut tulla sellaisen epäluulon alaiseksi, teidän armonne!

— Onko kirje sitten joutunut sinne itsestään?

— Ei, sitä en luule.

— Onko lukko auennut itsestään?

— Myöskään sitä en usko.

— Sinäkö olet petturi?

— Ei, sitä en usko.

— Tai onko se joku muu palvelija?

— En voi uskoa sitäkään.

— Onko siis kirje sittenkin joutunut sinne itsestään?

— Ei, sitä en usko.

— Onko siis lukko auennut itsestään?

— En usko sitäkään.

— Roisto! Luulenpa ettei sinulla ole muuta kuin yksi ja sama vastaus minun kaikkiin kysymyksiini, — huusi kreivi, viuhkaisten espanjanruokoisella kepillään, lyödäkseen ihmisparkaa, joka äsken oli vavissut hytтын kuoleman nähdessään.

Tämä tarttui kuitenkin taiturin nopeudella keppiin, joka jäi hänen oikeaan kouransa.

— Nousetko vastaan? kirkui kreivi, turhaan koettaen riuhtoa keppiä hänen kädestään; — vastustatko isäntääsi, kurjimus?

— En, otin vain kepin vastaan, — luulin teidän armonne tarkoituksen olevan antaa se minulle.

— Kepin iskun kyllä, mutta, en keppiä ... päästä se heti irti, kirottu mies!

Metsästäjä päästi, mutta kreivin toisen kerran aikoessa lyödä palvelijaansa jäi keppi taaskin viimeksimainitun käteen.

— Mitä sinä uskallat tehdä, onneton? — kähisi kreivi, raivosta menehtymäisillään.

— Asettaa kepin takaisi paikalleen, niinkuin teidän armonne tahtoo, — vastasi metsästäjä, irroittaen vähäisellä tempaisulla espanjaruo'on kreivin kädestä ja vieden sen muurinnurkkaan, josta se oli otettu.

Isäntä, joka tuosta tempusta suuresti hämmästyi, tuijotti sanattomana metsästäjäänsä, oikein tietämättä, miten hänen oli käsitettävä tällainen palvelevaisuus. Joko hän todella piti metsästäjää niin tyhmänä kuin tämä näytti tai tunsu hän jotakin kunnioitusta herkulesmaista olentoa kohtaan, mutta olipa miten tahansa, ei kreivi enää tarttunut keppiin eikä jatkanut sananvaihtoa palvelijansa kanssa.

— Pässinpää! murahti hän lyhyesti sekä heittäytyi jälleen pitkäkseen sohvalle, antautuen huoltensa valtaan.

Metsästäjä läheni häntä kunnioittavasti kumartaen.

— Olisi muuan kirje, joka... — alotti hän, kasvoillaan jonkunlaista tuttavallisuutta osoittava ilme.

— Kirje, kirje! — keskeytti hänet, kreivi, hypähtäen ylös sohvalta.

— Minulle on annettu tämä kirje jätettäväksi teidän armollenne, — virkkoi metsästäjä.

— Helvettiin kaikki kirjeet!

— Ei kuitenkaan tämä, — sanoi edellinen, ja otti esiin ruusunpunaisen kotelon;
— olisi synty lähettää tämä kirjelmä sellaiseen paikkaan.

— Kirjelmä!...Keneltä? — kysyi kreivi, arasti vilkaisten siihen.

— Keneltäkö?... Mistä minä sen tiedän, teidän armonne? virkkoi metsästäjä.

— Kuka on sen jättänyt?

— Muuan pieni tyttö, teidän armonne, — vastasi metsästäjä hymyillen veitikkamaisesti.

— Pieni tyttö?

— Niin, ja kaunis kuin päivä ... hiukset kuin kultaa, ja silmät loistavat kuin teidän armonne musta ratsu.

— Ahaa!... Anna tänne, anna tänne! huusi kreivi tempaisten kirjelmän metsästäjän kädestä.

Kreivi avasi nopeasti kotelon ja luki:

»Rakkahin kreivi!
Huomenna odotan sinua.»

— Mitä! Hän odottaa minua! — huudahti kreivi niin riemastuneena kuin olisi joku äkillinen, suuri onni kohdannut häntä; — hän odottaa minua! Vihdoinkin, vihdoinkin!... Hän sinuttelee minua ... oh, miten se kuulostaa likeiseltä!... Tuo yksi sana *sinä* avaa kaunokaisten makuukammion... Mutta mitä onkaan saattanut tapahtua, kun hän on näin äkkiä muuttanut mieltään ... katsokaammehan!

Kreivi jatkoi lukemista:

»Tule rauhoittamaan minua! Minun pelkoni on suuri, melkein yhtä suuri kuin rakkauteni sinuun».

— Hänen rakkautensa minuun! — huudahti kreivi. — Hänen rakkautensa!... Hän siis rakastaa minua todellakin ... hän sanoo sen minulle avoimesti ... kuka olisi sitä uskonut?... Voi niitä naisia!

Ja kreivi luki edelleen:

»En ole tietämätön sen vaaran suuruudesta, johon sinä aiot antautua; mutta sinun suunnitelmiesi laajuus ja se korkea päämäärä, johon sinä pyrit, viehättää minua tavattomasti.»

— Sinun suunnitelmiesi laajuus! Se korkea päämäärä, johon sinä pyrit! — toisti kreivi — mitä hän sillä tarkoittaa... Varmaankin kuvittelee tuo kaunotar, että on kerrassaan suurenmoinen teko voittaa hänet ... kuvitelkoon hän vaan niin ... suloinen, jumalallinen hän on joka tapauksessa.

Hän luki lisää.

»Jos olen ollut kuuro sinun lupauksillesi ja esityksillesi, olen ollut sitä siksi, että olen epäillyt sinun kohtaloasi. Minulla ei ole tosin syytä ylistää yhteiskuntaa ja maailmaa, sillä miten se on minua kohdellut! Mutta sitä paremmalla syyllä minä väistyn ja jätän koston Jumalalle.»

— Mitä hittoa hän lörpöttelee? — mutisi kreivi; — koston Jumalalle ... mitä hän sillä tarkoittaa?... Voiko koskaan päästä perille naisen mielikuvituksesta!

Hän jatkoi:

»Älä siis kummastele, jos minua epäilyttää ruveta sinun rikostoveriksesi, sillä rikos, suuri rikos se kaikissa tapauksissa on.»

— Rikos! — naureskeli kreivi; — pikku viaton raukka!... Kylläpä hän nyt on kovin tunnontarkka!... Ruveta sinun rikostoveriksesi ... tuntuu melkein siltä kuin kirjoittaja olisi joku viisitoistavuotias tyttö.

Kreivi jatkoi lukemista:

»Olen äiti, ja minä olen vastuussa pienen tyttäreni tulevaisuudesta...

Jos syöksisin itseni turmioon, niin mitä silloin tulisi hänestä?»

— Olenhan minä tuhat kertaa vannonut turvaavani sekä hänen että hänen lapsensa tulevaisuuden, — keskeytti kreivi; — hän on kovin arka, tuo suloinen olento ... mutta se on vaan sitä haus Kempaa.

Kreivi luki:

»Kuitenkin olen vastaanottanut ne esineet, jotka olet lähettänyt, ja minä säilytän niitä hyvin. Kukaan kuolevainen ei saa niitä nähdä, ei edes aavistaakaan, että sellaisia on minun luonani. Odotan sinua huomenna, mutta älä tule ennenkuin hämärässä, ettei kukaan pääsisi selville sinun salaisista käynneistäsi minun luonani. Ole levollinen, ystäväni! Vaikkakaan minä en kaikessa saata edistää sinun tarkoituksiasi — ja mitä voisikaan heikko nainen? — niin en kuitenkaan milloinkaan petä sinua. Rakastettu ystävä! Sinun puolestasi tahdon elää ja sinun puolestasi kuolla».

— Merkillinen nainen! — virkkoi kreivi itsekseen; — toisella rivillä vakuuttaa, ettei hän tahdo edistää minun tarkoituksiani, ja toisella, että hän tahtoo minun puolestani elää ja kuolla ... se ei ole muuta kuin veikistelyä ... pelkkää veikistelyä... Tuollaiset simasuut ovat aika veijareita!

Ruusunpunaisen kirjelmän alla oli nimi:

»Anna Jolanta Bränner.»

— Jumalallinen hän on kaikista hullutuksistaan huolimatta, — riemuitsi kreivi; — mutta joka tapauksessa hän rakastaa minua... Hän on kuitenkin ollut vastahakoisin kaikista niistä, joiden kanssa olen ollut tekemisissä ... mutta sitä ihanammalta tuntuu nyt voitto ... tarvitsen todellakin tällaista suloista viihdykettä kaiken sen kirokun harmin jälkeen, jota äsken olen kokenut.

— Käskeekö teidän armonne jotain? — kysyi metsästäjä, joka ei ollut hetkeksikään siirtänyt katsettaan isännästänsä tämän lukiessa kirjelmää.

— En ... kyllä ... odota! huusi kreivi nuorukaisen vilkkaudella; — sinun täytyy heti kiirehtää viemään vastaus tähän somaan lappuseen.

— Miten onkaan hauskaa, että teidän armonne on jälleen saanut takaisin tavallisen iloisuutenne ja ystävällisen mielenne! — virkkoi metsästäjä ilmeisesti

tyytyväisenä.

— Sanotko niin, senkin veijari, — murahti isäntä, heittäen kirkkaan riikintaalarin palvelijalle, jonka varma käsi koppasi sen kiinni yhtä taidokkaasti kuin kreivin kultanuppisen kepinkin.

— Hopea on kaunis katsella, — virkkoi sen jälkeen metsästäjä; mutta tuhat kertaa mieluummin minä katselen teidän armonne kasvoja, kun ne eivät ole yhtä happamat kuin äsken, jollaisina en ole nähnyt niitä koko sinä kolmen kuukauden aikana, jonka olen ollut teidän armonne palveluksessa.

— Sinä kerjääät yhtä taalaria lisää, — virkkoi kreivi leikkisästi, istuutuen kirjoituspöytänsä ääreen; — sinä otat varteen tilaisuuden ... minä en ole aina yhtä lempeä kerjäläisiä kohtaan.

— Jumala varjelkoon teidän armoanne! — huudahti metsästäjä, seisoen herransa tuolin takana, ja hänen kasvojensa ilme todisti jotakuinkin päinvastaista toivomusta.

Kreivi otti esiin lompakkonsa ja hymyillen kätki sinne kirjelmän.

Senjälkeen hän kastoi kultakynän kullatussa porsliinitolpossa olevaan punaiseen musteeseen, kirjoittaen kultareunuksiselle paperille seuraavat rivit:

»Ihana, jumalallinen olento!

Kun huomispäivän ilta levittää kullalla kirjaillun ruusuvaippansa yli seutujen ja asumusten, lennän minä kyyhkyn tavoin rakkauden eteerisillä siivillä sinun paratiisiisi, suudellakseni Annan liljasormia ja polvistuakseni Jolantan perhoisjalan juureen. — Kyyhky ei ota mukaansa suuhunsa myrtinlehteä, sillä myrtejä on vain paratiisissa, jonne se lentää. — Muuttakoon rakkauden kaikkivaltias pikku jumala sekunneiksi ne tunnit, jotka minun vielä pitää odottaa pääsemistäni sinun luoksesi, ja sekunnit tunneiksi, sitten kun olen sinun kammiossasi! — — Rukoilen, etten kuolisi, ennenkuin olen todellisesti elänyt, sillä ainoastaan rakkaus on todellista elämää.

Sinun tahtoasi totteleva orjasi
K. G.»

Senjälkeen kun kreivi Lejonborg oli useampaan kertaan lukenut läpi paperille

piirtämänsä sepitelmän sekä jonkun aikaa ihailut niitä, ties mistä romaanista lainattuja, runollisen koreita lausemia, jotka hän oli omistanut »ihanalle, jumalalliselle olennolle», sulki hän kuoren suurella kreivillisellä sinetillä, jättäen sen sitten komearyhtisen palvelijansa huostaan.

— Kiiruhda, riennä, lennä, kelpo poikaseni! — kehoitti hän; — ota siivet jalkojesi alle ... osta toinen siipi äsken antamallani taalarilla ... tästä saat taalarin lisää toista varten.

Kreivin metsästäjä juoksi ulos kirjeineen ja hopearahoineen.

— Ha, ha, ha! Hän on merrassa! — riemuitsi kreivi, heittäytyen sohvalle ja unohtaen kaikki aikaisemmin sinä päivänä kärsimänsä huolet.

— Ha, ha, ha! — Hän on merrassa! — riemuitsi kreivin metsästäjä, rientäen alas rappusia ja ulos portista.

Lienee vaikeata arvata, kummanko riemu oli suurempi, herran vai renginkö.

XIII

OMENA

Ensimmäisessä huonekerrassa pihan puolella pienehkössä talossa Isonkadun varrella Ladugårdslandissa asui kivalteri Kron perheineen, joka ei ollut suuri. Siihen kuului vain mies, vaimo, yksi ainoa lapsi ja palvelijatar, mutta pidettiin sitäkin lukumäärää kivalterin perheeksi Tukholmassa kyllin suurena siihen aikaan, jolloin poliisipalvelijan palkat olivat paljon huonommat kuin nykyisin.

Lähinnä Titziä, joka oli kerrassaan voittamaton vainukoira poliisien joukossa, oli Kron etevin.

Hänessä yhdistyivät karhun voima, ketun viekkaus ja koiran vainu. Hän oli kaikkien niiden kauhu, jotka joutuivat tekemisiin poliisin kanssa. He saivat häneltä etukäteen kymmenkertaisesti sen rangaistuksen, johon laki tuli heidät tuomitsemaan siinä tapauksessa, että heidät havaittiin syyllisiksi; jos heidät taas vapautettiin, joko syyttöminä tai todistusten puutteessa, olivat he kuitenkin saaneet sellaisen esimaun oikeuden kovuudesta, että se jätti heihin unohtumattoman vaikutuksen koko loppuiäkseen. Sanalla sanoen oli kivalteri Kron sellainen mörkö, jonka kaltaisia ei ole monta pohjolassa.

Tämä mörkö, niin peljätty kuin hän olikin virastossaan, oli kuitenkin kotonaan lauhkea kuin lammas, mikä seikka yleensä ei ole harvinaista ankariin herroihin nähden. Rouva Kron, kivalterin Nemesis, oli ennen kuin meni naimisiin Kronin kanssa ollut leski ja vaatekojun omistaja. Molemmat olivat, kumpainenkin tahollaan, kovaluontoisia, ja ihmisten oli vaikea tulla toimeen heidän kanssaan; mutta keskenään elivät he sovussa, ja jos heidät olisi nähty hetkinä, jolloin he hyväilivät poikaansa, olisi niistä jäänyt mieleen monta unohtumatonta kohtausta autuaallisesta perhe-elämästä.

Kivalteri teki tosin paljon työtä heidän yhteisen kotinsa menestymiseksi, mutta

toimeton ei suinkaan ollut hänen vaimonsakaan. Hänellä oli kaupungissa vaatekauppa, jolla hän ansaitsi kelpo lailla; mutta vielä enemmän voitti hän pitämällä panttilainakonttoria sen talon alikerrassa, jossa he asuivat.

Armottomammin ei saattanut mies raastuvassa kohdella rikoksentekijä-raukkoja, kuin hänen vaimonsa kiristi niitä onnettomia tarvitsevia, jotka turvautuivat hänen yksityiseen lainakonttoriinsa. Oli siis itsestään selvää, että Kronien pesässä vallitsi täydellinen hyvinvointi, ja kerrottiinpa, että pariskunnalla oli sievoinen pääoma säästössä poikaansa varten, vaikkakin he maailman silmissä koettivat esiintyä niin köyhinä kuin mahdollista.

Perheen neljäs jäsen oli palvelijatar Katarina Link. Kauniiseen vanhaan tapaan pitää palvelijaa perheeseen kuuluvana sovellutti rouva Kron kuitenkin niin ankaran kotikurin, ettei hänen perheeseensä tahtonut kukaan palvelija kuulua kauemmin kuin puolen vuotta.

Katarina Link oli noin kahdenkymmenen vanha, vantterakasvuinen tyttö, jolla oli sangen kauniit kasvot, ainakin silloin, kun ne saivat olla rauhassa ankaran emännän käsiltä, mikä kuitenkin oli harvinaista. Palvelijattaret, jotka tulivat palvelukseen huhtikuun 24 päivänä, odottivat hartaasti lokakuun 24 päivää. Katarina Link odotti sitä kuumeisemmin kuin kukaan muu ennen häntä.

Syyskuun päivä alkoi hämärtää. Katarina seisoi keittiössä hellan ääressä pidellen tulella pientä pannua.

Siinä seisoessaan hän loi aran silmäyksen ensin eteisen oveen, sitten oveen, joka johti viereiseen huoneeseen, jonka jälkeen hän otti povestaan pikkusormen suuruisen pullon, ja irroitettuaan sen suulta varovaisesti lasitulpan, kaatoi hän pannuun muutamia pisaroita mustaa nestettä. Samalla hehkuivat hänen silmänsä kostonhimoisina, niinkuin pannun alla palavat pienet tuliliekit.

Kiireesti hän asetti lasitulpan jälleen paikalleen, piiloitti pullon poveensa ja nosti kannen pannun päälle. Sen jälkeen nojautui hän hellan rautasyrjää vasten, painaen päänsä käsien varaan, ja kasvojen värähtelystä päättäen hän oli vaipunut kamaliin mietiskelyihin.

Keittiön ovi avautui, ja kivalterin poika, Albert, kiiruhti sisään äänekkäästi ilakoiden, kantaen koulukirjojaan kainalossaan, niinkuin koulupojilla on tapana.

— Kas, johan Albert on palannut koulusta, — huudahti palvelijatar ja nousi.

— Mitä Karin nyt keittää? — kysyi poika, silmäten pannua.

— Lientä, jota rouva juo kipeän rintansa parannukseksi, — vastasi Katarina, kääntämättä kasvojaan kysyjään.

— Voiko Karin arvata, mitä minulla on täällä? — kysyi Albert, käsi nutun taskussa.

— Jotain hyvää, kaiketi, — vastasi tyttö, katsahtaen lempeästi poikaan.

— Hyvää, niin ... mutta mitä hyvää... Eikö Karin osaa arvata?

— Varmaankin pähkinöitä, sillä niitähän Albert nakertelee kovin mielellään.

— Parempaa!

— No sitten on Albertilla varmaankin omena ... eikö olekin?

— Niin on, — vastasi Albert, näyttäen tytölle samassa suuren, harvinaisen kauniin omenan.

— Siunatkoon, miten se onkin kaunis! — huudahti palvelustyttö; — Albert aikoo varmaankin antaa sen äidilleen, vai isällekö se on aiottu?

— Ei minä aion antaa sen Karinille ... en kenellekään muille kuin Karinille.

— Minullekö?... Miksikä minulle?... Alberthan antoi minulle eilenkin omenan ... tämä on jo liikaa, rakas poikaseni... Albert on kovin kiltti.

— Karin on aina minulle niin hyvä, ja siksi minä...

— Albert syö vain itse omenansa, — keskeytti hänet tyttö; — jos rouva saa tietää, että Albert käyttää taskurahansa omenien ostoon minulle, niin hän suuttuu. Silloin hän rankaisee minua, ja Albertkin saa nuhteita.

— Minäpä en olekaan ostanut tätä omenaa ... minä olen sen saanut.

— Keneltä?

— Eräältä isolta ja hyvin hienolta herralta, joka seisoi porttimme ulkopuolella...

Hänellä oli käyrä nenä ... ja niin leveät hartiat ... hän mahtaa olla kovin vahva ja voimakas.

— Kukahan herra se oli?

— En tiedä.

— Albert ei siis tuntenut häntä?

— En.

— Hän sanoi minulle näin: Mikä on nimesi, poikaseni? Albert Kron, vastasin minä. Tuletko sinä koulusta? kysyi hän sitten, ja oletko ollut ahkera ja saanut kiitoksia, koska olet noin iloinen? Minä näytin hänelle arvostelukirjani, sillä katsohan, Karin, tänään olen saanut kiittävän sekä ahkeruudessa että käytöksessä. No, koska sinä olet tänään ollut kiltti, saat sinä minulta tämän omenan... Ja hän antoi omenan minulle... Niin että ota sinä nyt vaan tämä ... minä en kerro siitä äidille, sen lupaan, Karin!

— Ei, ei, pidä se itse, rakas pojuseni, — sanoi Karin, työntäen luotaan tarjotun lahjan; — pidä se itse!

Samassa kuului ulkoa kolme läpitunkevaa vihellystä. Katarina hätkähti ja kiiruhti akkunan luo. Albert pyysi edelleen, että hän ottaisi omenan, mutta tyttö kehoitti häntä pitämään sen itse.

Katarina raoitti akkunaa ja silmäsi ulos. Niin sumuista kuin olikin, hän saattoi kuitenkin eroittaa pitkän, miehekkään olennon, joka seiso i alhaalla, katse kiinnitettynä keittiön akkunaan, ja olento nyökkäsi Katarinalle.

— Se on hän, se on hän! — huudahti Albert, nykäisten palvelijatarta hameesta, — se on sama herra, jolla on käyrä nenä.

— Mitä Albert tarkoittaa? — kysyi tyttö kuiskaten ja hyvin levottomana.

— Hän se antoi minulle omenan.

— Häinkö sen antoi? — virkkoi palvelustyttö pelästyneenä, jonka jälkeen hän sulki akkunansa vetäytyi pojan kanssa pois sen luota.

— Niin, se oli sama kiltti herra... Menenkö häntä vielä kiittämään?

— Saanko minä sen omenan? — pyysi Katarina merkillisen kiihtyneesti.

— Tietysti Karin sen saa, — sanoi Albert, ojentaen hänelle hedelmän.

— Kiitos, kiitos, kiltti Albert! — huudahti Katarina, kätkien omenan esiliinansa taskuun; — mutta Albert ei nyt enää mene ulos, vaan äidin luo, joka varmaan ihmettelee, kun ei Albertia jo kuulu koulusta.

Poikanen avasikin sisään johtavan oven ja katosi sinne.

Palvelijatar veti nyt kiivaasti esiin omenan ja tutki sitä kaikilta puolin. Hän huomasi kuoressa pienen läven, joka ei ollut suurempi kuin nuppineulalla pistetty. Läpi oli kostea jostain mustasta nesteestä.

Katarina kiiruhti hellan luo ja heitti omenan tuleen, missä se pian hiiltyi tuhaksi.

— Poika raukka! — virkkoi hän hiljaa; — miten lähellä olikaan, että hän ... voi hyvä Jumala, miten kauheata se olisi ollut!... Ei, ei, se ei saa tapahtua!... Ei hän, ei hän!... Kaikkea muuta, mutta ei häntä ... tuota kaunista, kilttiä lasta!

XIV

KUPPI

Hiukan myöhemmin illalla istuivat kivalteri, hänen vaimonsa ja heidän poikansa yhdessä keittiön viereisessä huoneessa.

Kivalteri laati parhaillaan akkunan luona olevan pöydän ääressä esitysluetteloa niistä jutuista, jotka seuraavana päivänä tulisivat käsiteltäväksi kuninkaallisessa poliisikamarissa.

Vaimo istui sohvalla, edessään pienempi pöytä, jolla oli suuri konttorikirja. Sitä hän tarkasteli ja teki tuon tuostakin kaikenlaisia muistiinpanoja.

Saman pöydän ääressä istui myöskin Albert, lukien Ruotsin historian läksyä seuraavaksi päiväksi. Pöydällä oli äsken tyhjennetty teekuppi.

Jokainen näytti olevan niin syventynyt tehtäväänsä, ettei toinen toistaan huomannut eikä välittänytkään huomata. Kauan aikaa vallitsi mitä syvin hiljaisuus.

— Kymmenen kultaista ja kaksikymmentä hopeista panttia on langennut tänään,
— virkkoi vaimo viimein — ne ovat auttamattomasti langenneet, sillä
toissapäivänä oli niistä kolmas ilmoitus, ja tänään oli viimeinen lunastuspäivä...
Huomenna minä voin ne joko myydä tai pitää, miten vain haluan... Peräti hyvä
kauppa!... Vähintään kahdensadan riikintaalarin voitto, korkoa
lukuunottamatta... Peräti hyvä kauppa!

Kivalteri kohotti katseensa ja kiinnitti sen vaimoonsa.

— Siunatkoon, kuinka sinä olet kalpea, Greta! — huudahti hän; — miten
Jumalan nimessä on laitasi?

— Todellakin, äiti on tavattoman kalpea! — sanoi Albertkin, työntäen kirjansa syrjään ja katsoen huolestuneena äitiinsä.

— Kummallista! — mutisi rouva Kron, sivellen kädellään otsaansa; — luulenpa tuntevani itseni sairaammaksi sen jälkeen kun join tuon liemen.

— Jumala tietää, mitä keitosta se lienee, — sanoi kivalteri; — minusta sinä olet aina voinut pahoin sen juotuasi... Minä olen aina sanonut, että ken haluaa tulla sairaaksi, hänen on nautittava lääkkeitä... Piru periköön kaikki liemet ja rasvat, joita lääkärit ja apteekkarit laittelevat!

— Mutta asessori on sanonut, että tämä liemi vaikuttaa parantavasti minun rintaani, — väitti rouva Kron; — asessori tietää kyllä, mitä hän määrää, tietää maar.

— Sinähän olet nauttinut sitä jo kokonaisen kuukauden, ja voit huonommin etkä suinkaan paremmin... Sinun sijassasi, rakas Greta, heittäisin hiiteen koko liemen.

— On käsittämätöntä, miten minun rintani on tullut näin kovin kipeäksi, se kun näihin aikoihin saakka on aina ollut niin vahva ja terve... Minun on välisti kerrassaan vaikea hengenahdistuksen vuoksi päästä portaita ylös, ja nytkin, vaikka istun hiljaa, on minun työläs hengittää.

— Muistan sinun joskus valittaneen kipua myöskin vatsassasi.

— Niin on asia; luulenpa saaneeni kuoleman koko ruumiiseeni viime aikoina muuttunut kerrassaan vaivaiseksi.

— Meidän täytyy keskustella jonkun toisen lääkärin kanssa, — arveli kivalteri.

— Ei ole tarvis, rakas Kron!... Asessori Hagel hoitaa monia sairaita.

— Mutta koskaan en ole kuullut, että kukaan heistä olisi parantunut.

— Nyt sinä puhut asioista, joita et ymmärrä, — huomautti rouva.

— Aina sinä hankaat vastaan, — virkkoi kivalteri.

— Hoida sinä omat asiasi, Kron ... minä kyllä hoidan omani, — sanoi vaimo.

Kivalteri vaikenä ja jatkoi esityslistansa laatimista.

— Mitä sinä nyt luet? — kysyi äiti pojaltaan.

— Minä luen kuningatar Blankasta, joka antoi pojalleen ja poikansa puolisolle myrkkyä... Eikö se ole kauheata, rakas äiti?

— Kirottu nainen! — huudahti rouva Kron; — ellei hän joudu palavaan uuniin, niin ei sitten kukaan... Kirottu nainen!

— Nuori kuningas raukka ja nuori kuningatar raukka! — valitti Albert.

— Jos minä olisin kuningatar, — virkkoi rouva, — luulisin melkein, että minäkin olen saanut myrkkyä ... kauheata, mitä tuskia minulla on rinnassa... Mutta myrkytyksiä tapahtuu vain kaikkein hienoimpien herrasväkien keskuudessa... Ainoastaan kuninkaat ja kuningattaret sekä heidän vertaisensa saavat ottaa toisia ihmisiä hengiltä... Taivaan Jumala! Mitä tämä oikeastaan on? — huudahti rouva samassa, painaen kädellään rintaansa.

— Sinä olet hyvin sairas tänä iltana, — lausui kivalteri, työntäen listansa syrjään ja nousten; — sinun täytyy mennä vuoteeseen, ja minä lähetän Karinin hakemaan asessoria.

— Hyvä Jumala, miten sinä olet löyhä, rakas Kron! — sanoi vaimo. — Karinilla on muuta tekemistä kuin juosta pitkin katuja; sillä jos hän kerran lähtee ulos, niin saavuttaa minut kuolema ennenkuin hän palaa takaisin, se lintu!

— No, juokse sitten sinä, Albert, hakemaan asessori Hagelia, — käski isä.

— Ei, Albert lukee nyt läksyjään, — sanoi äiti.

— Ehti hän sen myöhemminkin, — väitti mies.

— Sitä asiaa sinä et ymmärrä, — selitti vaimo; — poika ei saa laiminlyödä läksyjään... Aika on kalleinta kaikesta... Mikä kuluu hukkaan, sitä ei enää saa takaisin.

— Oletpa sinä nyt itsepintainen! — ärähti Kron.

Albert katsahti levottomana vuoroin toiseen, vuoroin toiseen, sillä hän oli nyt

kahden tulen välissä.

— Ei tee mitään, vaikka minä juoksenkin hakemaan asessoria, — virkkoi hän;
— kyllä minä vielä ehdin lukea läksyni... Ei sillä ole niin kiire.

— Ei, ei, poikaseni, sinä et saa lähteä luotani, — sanoi äiti, puristaen lasta rintaansa vasten; — vielä olen tajuissani ... ehk'en enää kohta... Huu, miten minua viluttaa!

— Varjelkoon, Greta, sinä olet sen näköinen, että sinä kerrassaan pelästyvät! — huusi kivalteri, juosten huoneessa ympäri, etsien hattuaan; — minun täytyy itse lähteä hakemaan lääkäriä ... ei käy enää viivyttelyminen ... milloinkaan ennen en ole nähnyt sinua noin huonona ... nyt ei ole leikkimistä.

— Tule tänne, Kron! — huusi vaimo; — tule tänne ... sinä et saa tällä hetkellä juosta tiehesi ... teidän molempien täytyy olla minua lähellä ... hyvin ... kas niin ... tuntuu siltä kuin tuskani lieventyisivät.

Hän kiersi toisen käsivartensa miehensä, toisen poikansa kaulaan, nojautuen siten heihin molempiin. Suuret hikihelmet vierivät alas hänen otsaltaan.

— Parahin Kronini! — virkkoi hän; — oletko minulle vihainen, ukkoseni?

— Miksi olisin sinulle vihainen? — kysyi mies.

— Olen niin monta kertaa ollut äksy ja tuottanut sinulle vastusta ... mutta...

— Mistä tuollaiset ajatukset nyt johtuvat mieleesi, Greta?

— Mutta minä olen tarkoittanut hyvää ... olen aina sinusta pitänyt.

— Senhän tiedän, rakas Greta... Olenko koskaan väittänyt toisin?

— Olen tahtonut pitää kodissa järjestystä, — jatkoi vaimo, — ja kun joku tahtoo pitää järjestystä, sanotaan hänestä, että hän on häijy... Se on niin tavallista.

— Et ole koskaan ollut ilkeä minulle, etkä muillekaan, mikäli minä tiedän.

— Mutta niinpä onkin kotimme nyt lujalla pohjalla... Sitten kun minä olen kuollut, tulee sinun...

— Kuollut! Mitä sinä nyt lörpöttelet... Ethän aikone nyt vielä kuolla.

— Ole vaiti ja anna minun puhua!... Kun minä olen kuollut, murrat makasiinissa irti yhden lattialaudan ... neljännen akkunasta lukien...

Kivalteri katseli vaimoaan suurin silmin. Hän luuli tämän hourivan.

— Laudan alla on kätkeytyä pinkka seteleitä, — jatkoi sairas; — ne setelit saadaan käyttää ainoastaan Albertin hyväksi, sillä hänestä täytyy aikaa myöten tulla oppinut ja suuri mies... Minä olen varma, että hänestä se tulee... Pojasta voi silti tulla suuri ja oppinut mies, vaikka hänen äitinsä onkin ainoastaan vaatteiden kaupustelija ja isänsä vain poliisipalvelija... Se ei haittaa mitään.

— Pinkka seteleitä, sanoit?

— Niin, selviä seteleitä... Olen mielestäni puhunut kyllin ymmärrettävästi.

— Ja tästä sinä et ole kertonut minulle ennemmin, eukkoseni!

— Hyvä vaimo ei kirjoita kaikkia asioita miehensä nenänpäähän... Älä ole siitä pahoillasi, rakas Kron!... Eihän siinä ole mitään pahaa... Poikahan joka tapauksessa saa kaiken meidän jälkeemme... Hänen tähtensä me olemme tehneet työtä ja ahertaneet... Oh, kun minua viluttaa... Minun täytyy nojautua paremmin.

Hän vaipui alas ja vajosi tyynylle, päästämättä kuitenkaan miehensä ja poikansa käsiä. Nämä seurasivat kaikkia hänen liikkeitään mitä syvimmän huolen valtaamina.

— Kron, — kuiskasi hän miehensä korvaan; — joku hiipii tuolla oven takana... Mene sinne varpaillasi ja katso, kuka siellä on.

Kivalteri noudatti kehoitusta ja avasi äkkiä oven.

— Se on Karin, — huusi hän. — Mitä sinä tahdot?

— Sinäkö siellä oletkin, senkin piru! — huusi rouva; — tule tänne sisään ... tule silmänräpäykseksi!

Palvelustyttö astui sisään huoneeseen. Hänen kasvojensa ilme todisti suurta

levottomuutta.

— Mitä sinä kuuntelet? — kysyi hänen emäntänsä luoden häneen läpitunkevan katseen. Rouva Kronilla oli sellaisia katseita paljon varastossa.

— Minä luulin ... luulin, että rouvalla oli minulle jotain asiaa, — sammalsi tyttö.

— Vai niin, vai luulit sinä sitä, ja kuitenkin et tullut sisään, vaan pysähdyit oven taakse suu kiinni ja korvat höröllä!

— Kiltti rouva, en minä ole tehnyt mitään pahaa — vakuutti Katarina, silmäten väliin emäntäänsä kasvoihin, väliin pöydällä olevaan tyhjään kuppiin.

— Sinä kuuntelit, senkin peto! — ähisi rouva — sinä kuulit minun sanovan, että minä olen kätkenyt rahoja lattian alle ... myymäläkojuun ... jota pidän kaupungissa ... etkö kuullutkin?... Auttakaa! Auttakaa! huusi hän vaipuen sohvalle, ruumiin suonenvedon tapaisesti nytkähdellessä; — minä kuolen! Minä kuolen... Taivaan Jumala ja luoja!

— Juokse heti asessorin tai kenen muun lääkärin luo tahansa ... ensimmäisen, jonka saat käsiisi, — käski kivalteri, työntäen Katarinan ulos ovesta. Vankka mies vapisi kuin haavan lehti.

— Ei, ei, mikään apu ei enää ole mahdollinen! — vaikeroi kivalterin vaimo, rajuja kouristuksia kärsien. — Kron parka! Lapsi raukka! Minun loppuni on nyt tullut, minä tunnen sen... Kuolema raivoo suonissani ... tulkaa tänne! Lähemmäs, lähemmäs!... Jumala minua armahtakoon... Kron! Jätä niille raukoille takaisin heidän panttinsa, vaikkakin ne ovat langenneet... Minä olen ollut liian ankara... Oikeus ei aina ole hyvä, vaikka se onkin oikeus... Olen tarkoittanut sinun ja Albertin parasta... Albert! Albert! Kuinka sinun nyt käy, rakas lapseni? Kuka nyt sinusta huolehtii ja pitää sinua puhtaana?... Kron, myy vaatekauppa ... älä kaikkia kerrallaan, vaan vähitellen, se kannattaa paremmin... Älä unohda neljättä lautaa akkunasta lukien... Tuo palvelustyttö ... tyttö ... mahtoiko hän kuulla?... Pidä häntä silmällä, sillä... Nyt muistan... Hänen silmänsä ... helvetilliset silmänsä!... Kuppi! Kuppi!... Toimita hänet kiinni ... oh...»

Vaimo vaikenä — vaikenä ikuisesti. Isä ja poika polvistuivat hänen jäykistyneen ruumiinsa ääreen.

XV

LOHDUTUS MURHEESSA

— No, mitä tänne kuuluu? — kysyi asessori Hagel, astuessaan hengästyneenä kivalterin makuukamariin, lähestyen sohvaa, jolla kuollut makasi.

— Kuollut, kuollut! — vastasi kivalteri, joka istui sohvan vieressä olevalla tuolilla.

— Kuollut, kuollut! — toisti Albert, seisoen akkunan luona.

Isän ja pojan kasvot olivat melkein yhtä kalpeat kuin kuolleen.

— Minä huomaan sen... Sepä tapahtui äkisti, — sanoi asessori, pidellen ruumiin toista kättä ja tarkastellen hänen kasvojaan.

— Niin, kovin äkisti! — valitti leskimies; — hänen tuskansa olivat kauheat.

— Vai niin, vai niin, mutta, — jupisi asessori, lähestyen kivalteria, — milloin hän kuoli?

— Täsmälleen tunti sitten, — vastasi kivalteri.

— Kertokaa minulle kaikki kuoleman yhteydessä olleet seikat, — kehoitti lääkäri, istuutuen hänkin.

Kivalteri noudatti pyyntöä ja selvitti sairauskohtauksen kulun alusta loppuun saakka.

— Vai niin, vai tuli hän huonommaksi sen jälkeen kun hän oli juonut liemen, — virkkoi asessori; — hm, hm!

— Hän tuli huonommaksi juotuaan sitä, — vakuutti Kron.

— Onko rohdoksista mitään jäljellä! — tiedusteli lääkäri.

— Täällä on pussi, — vastasi kivalteri, nousten ja menen lipaston luo, jonka hän avasi ja otti sieltä esiin pienen paperipussin.

Asessori liikkuteli sormellaan sen sisältöä ja tutki sitä tarkoin.

— Rohdoksissa ei ole mitään vikaa, — selitti hän; — siitä olinkin kyllä varma ... tiesin sen ... mutta ... niin, missä on kuppi, josta sairas joi liemen?

— Tässä, herra asessori, — vastasi kivalteri, ottaen lipaston päältä kupin ja ojentaen sen lääkärille; — eihän vain apteekissa ole tapahtunut mitään erehdystä?

Lääkäri vei kupin hyvin lähelle valoa, tarkastellen huolellisesti sitä vähäistä määrää, mikä oli rohdosta jäljellä kupin pohjalla. Sitten hän otti kynän ja kosketti sen sulalla pohjaa.

Ellei suuren surun masentama leskimies olisi lakkaamatta katsellut ruumista, olisi hän varmaankin ihmetellyt sitä merkillistä ilmettä, joka ilmestyi lääkärin kasvoille, kun hän oli hetken aikaa tutkinut liemen jäännöstä sekä haistellut siihen kastamansa sulan kärkeä.

Ei sekään herättänyt kivalterin huomiota, että lääkäri kietoi sekä kupin että sulan huolellisesti paperikääröön.

Albert tosin seurasi tarkkaan lääkärin liikkeitä, mutta hän ei ymmärtänyt niiden merkitystä. Ehkä hän päätteli lääkärin tärkeän näköisestä kasvonilmeestä tämän tuumivan mahdollisuutta saada hänen rakas äitinsä heräämään kuolleista.

Keittiön puolelta kuului ääniä ja askeleita.

Ovi avattiin ja sisään astui kolme miestä, joista Kron tunsu yhden ammattitoverikseen, kivalteri Ekiksi Jakobin seudulta, sekä kaksi muuta miestä poliisipalvelijoiksi samasta piiristä.

Kron nousi ja meni heitä vastaan.

— Tervetuloa, veli! — lausui hän, ojentaen Ekille kätensä; — tämä on sentään lohdutus murheessa.

— Tietenpä, tietenpä, — virkkoi Ek, nähtävästi hämillään.

— Mutta miten sait näin pian tiedon onnettomuudestani — kysyi Kron, puristaen lämpimästi virkaveljensä kättä; — niin, miten sait näin nopeasti siitä tiedon?

— Oh, varjalkoon, onhan muillakin hyvä vainu, ei yksistään Kronilla, — vastasi Ek.

— Olette menetelleet kerrassaan reilusti, hyvät miehet, — selitti Kron, puristaen toistenkin käsiä.

— Soo, — mutisi Ek; — toisin ajoin ajatellaan niin, toisin näin.

Toiset kaksi poliisimiestä katsoivat vuoroin Ekiin, vuoroin toisiansa, ja molemmat näyttivät selvästi ymmälle joutuneilta.

— Kuka olisikaan aavistanut, kun minä muutamia tunteja sitten erosin sinusta, että tällainen tapaus nyt sattuisi! — virkkoi Kron. — Minun täytyy pyytää sinua ottamaan huostaasi huomispäiväinen esityslistani, sillä käsitäthän, etten minä mitenkään voi huomenna saapua kuninkaalliseen poliisikamariin... Eihän poliisimestari vaatinekaan, että minä...

— Totta hemmetissä täytyy sinun huomenna olla poliisikamarissa, — vastasi Jakobinseudun kivalteri, vaihtaen seuralaistensa kanssa merkitseviä silmäyksiä.

— Oletko sinä hullu, Ek? — kysyi Kron, sokeana ja kuurona kaikelle muulle, paitsi omalle suurelle onnettomuudelleen.

— Hulluko, sanot! — virkkoi Ek; — juuri sinun on tultava sinne ennen muita... Jos kukaan on hullu, niin se olet sinä... Mitä hittoa sinä oikein ajattelit, veli Kron?

— Mitä tämä merkitsee? Mitä sinä oikeastaan tarkoitat? — huudahti Kron, katsoen toveriaan suurin silmin; — miksi tuijotat minuun tuolla tavalla?

Asessori, joka kivalterien keskustelun aikana oli kävellyt lattialla edestakaisin pitkin askelin ja miettivän näköisenä, pysähtyi Kronin eteen.

— Liemessä oli myrkkyä, arsenikia, mies! — ilmoitti lääkäri, luoden puhuteltuun läpitunkevan katseen.

— Myrkkyä! Arsenikia! — huudahti Kron, astuen murtamia askeleita taaksepäin.

— Myrkkyä! — kirkaisi Albert, juosten esiin akkunan luota.

— Myrkkyä! Myrkkyä!... Haa! Niin, niin, se on totta! — valitti Kron, vaipuen masentuneena tuolille.

Hän muisti nyt ne sanat, jotka vaimonsa oli ehtinyt lausua ennen viimeistä hengähdystään. Tietoisuus siitä, minkä johdosta vaimo oli kuollut, musersi hänet nyt kokonaan. Kivalterinkaan sydän ei aina ole kivistä.

— Totta, niin ... tietenkin se on totta, — lausui kivalteri Ek; — siksi täytyy sinun nyt suoda anteeksi, parahin Kron... Niin, niin, älä nyt siinä suotta murjauttele silmiäsi ja vääristele naamaasi ... käännä mieluummin nurin taskusi, sillä katsohan, kunnian veli, saattaisihan sinulla vielä olla jäljellä niin monta tippaa, että niillä saisi hengen kunnan mieheltä... Meidän siis täytyy tehdä ruumiintarkastus sinun oman, kalliin elämäsi säilyttämiseksi, ymmärräthän.

Näiden ystävyysvakuutusten jälkeen lähestyi Ek virkatovereineen Kronia, ja he tarttuivat häneen.

Kron hypähti seisaalleen ja työnsi nuo kolme toveriaan luotansa.

— Roistot! — kähisi hän; — uskaltakaapa vaan koskea minuun. Pois tieltä, lurjukset!

— Sellainenko sävy nyt onkin puheessasi, — virkkoi Ek, vetäen syvään henkeään, sillä hän oli saanut aimo sysäyksen rintaansa.

— Hyökkäättekö te minun kimppuuni omassa huoneessani!? — huusi Kron silmät säihkyen; — mikä estää minua ruhjomasta teidän aivojanne?

— Nämä, — vastasi Ek rauhallisena, vetäen esiin suuresta takintaskustaan parin käsirautoja; — kunhan olet saanut nämä käsiisi, ei sinun tarvitse ostaa valkoisia hansikkaita vaimosi hautajaisiin... Koska sinulla on rautaiset kädet, saat myös sen mukaiset käsineet.

Ekin antamasta merkistä ryntäsi toinen poliisimiehistä takaapäin Kronin kimppuun ja kiersi käsivartensa lujasti hänen vartalonsa ympärille; samalla Ek ja hänen toinen apurinsa ahdistivat häntä edestä.

Kivalterin poika, joka tähän saakka oli seisonut kuin kivettyneenä, tahtoi nyt syöksyä isälleen avuksi, mutta tuns samassa asessorin pidättävän itseään kädestä.

— Älä sekaannu tähän asiaan, poikaseni, — kehoitti lääkäri.

— Mitä he tahtovat isästä? Mitä pahaa isä on tehnyt? — huusi Albert, koettaen turhaan irroittaa kättään hyvää tarkoittavan lääkärin kädestä.

— Jos isäsi ei ole tehnyt mitään pahaa, ei hänellä siinä tapauksessa myöskään ole mitään pelättävää, — vastasi asessori; — ole senvuoksi kiltti ja tottelevainen, lapseni!

— Kas, tässä on kaivattu tavara, — huusi kivalteri Ek, pitäen Kronin silmien edessä hyvin pientä pulloa, jonka hän oli vetänyt esiin viimeksimainitun takintaskusta; — tunnetko tätä?... Jollei sinulla olekaan taskuissasi sillisalaattia, niin on sinulla siellä ainakin karvaita tippoja... Sinä olet aika juupeli, olet kerrassaan oikea kunniapasha!

Asessori päästi nyt Albertin käden ja otti pullon Ekiltä.

— Pulloko? — kysyi Kron tuijottavin silmin; — mikä pullo se on?... mistä se...? —

— Mistäkö sen löysin? — sanoi Ek. — Sinun omasta taskustasi... Etkö kuullut?

— Entä ... entä ... mitä siinä pullossa on? — sammalsi Kron.

— Myrkkyä, arsenikia, te onneton, — vastasi lääkäri, pitäen pulloa silmiensä edessä ja pudistellen sitä; — te olette murhannut oman vaimonne!

— Mitä helvetin leikkiä tämä on? huusi rikollisena pidetty.

— Jotain vähän sinnepäin, — vastasi Ek, — sillä muussa tapauksessa sinä olisit kai aikoja sitten heittänyt tuon pullon hiiteen tai ottanut siitä ryypyn itse... Ruumistahan ei avattane ennenkuin vasta huomenna? — kysyi hän sitten,

kääntyen lääkärin puoleen.

— Niin, huomenna, — vastasi tämä, kooten kapistuksiaan lähteäkseen.

— Kas niin, mars siis matkaan, veli Kron! — komensi Ek; — kuka olisi voinut aavistaa, että sinäkin tulisit vaeltamaan kaiken maailman tietä... Vanhan ystävyysvuoksi annan minä sinun kuitenkin valita joko Kastenhoffin kellarikerran tai raastuvan.... Mutta siitä voimme puhua matkalla... Kastenhoff on lähempänä, joten se on ehkä tarkoituksenmukaisiin... Hitto kulkekoon Norrbron yli mokomassa ilmassa... Eteenpäin, mars.

Onneton leskimies koetti kyllä parhaansa mukaan saada ystävänsä Ekin vakuutetuksi tämän ennenaikaisesta liiallisesta virkaintoisuudesta, koettaen selittää hänelle sekä lempeästi että ankarasti, miten luonnoton oli niin syytös kuin vangitseminenkin, mutta turhaan. Hän kääntyi sen jälkeen asessori Hagelin puoleen, mutta tämä oli yhtä kuuro hänen selittelyilleen. Hänen täytyi siis jättää murheellinen kotinsa, ja hänellä oli tuskin aikaa lausua pojalleen muutamia lohduttavia sanoja, luvaten pian tulla takaisin.

Sitten kun nuo neljä olivat lähteneet, Kron, Ek ja kaksi muuta poliisimiestä, tarttui asessori itkevää poikaa kädestä ja katseli häntä suuresti säälien.

— Sinä et voi jäädä yksinäsi tähän onnettomuuden majaan, — sanoi hän.

— Minä tahdon mennä isän mukana, — virkkoi Albert, katsoen oveen päin.

— Sitä et saata, poikaseni.

— Sitten jään kotiin äidin luo, — huusi poika, kiiruhtaen sohvan luo, missä ruumis makasi, ikäänkuin etsien sieltä turvaa.

— Sekään ei käy päinsä, rakas lapsi, — selitti lääkäri, vetäen pojan pois sohvan luota; — on parasta, että tulet mukanani minun kotiini... Onhan sekin joku lohdutus murheessa.

XVI

AARRE

Syysyö oli tullut. Sen mustilta, tiheähöyhenisiltä siiviltä putoili virtanaan sadetta pääkaupungin ylle. Siellä ja täällä leimahti salama, jota seurasi kaukainen ukkosenjyrähdys. Sitä säestivät palovartijain vähemmän soinnukkaat äänet ja torvenluritukset, jotka nekään eivät olleet mitään hauskaa kuultavaa.

Kaksi henkilöä, mies ja nainen, seisoivat sen talon eteishuoneessa, jossa kivalteri Kron perheineen oli asunut, mutta joka nyt vaimon kuoleman jälkeen niin äkkiä ja odottamatta oli joutunut autioksi; hänen miehensä olivat poliisipalvelijat kulettaneet pois, ja kunnon lääkäri Hagel oli ottanut hoiviinsa heidän pienen poikansa.

Mies, joka oli jättiläismäinen kooltaan, piti kädessään lyhtyä, jonka valossa hän tarkasteli muuatta eteisestä johtavaa raudoitettua ovea.

— Kaksi puomia ja neljä riippulukkoa, — mutisi hän; — eukko ymmärsi hyvin varjella aarrettaan, näen mä... Se, joka tahtoi sahata poikki nuo pötköt ja murtaa lukot, tarvitsisi siihen aikaa vähintään kahdeksan päivää... Anna tänne avaimet, Karin!

— Tässä.

— Hyvä!... Pitele lyhtyä niin kauan... Tämä käy kuin tanssi.

— Älä helistele avaimia niin kovaa... Joku saattaa kuulla.

— Huoli pois, tyttöseni... Onhan kai portti lukossa?

— On.

- Ja eihän talossa asu ketään tietääkseni.
- Mutta naapuritalon väki saattaa kuulla.
- Lörpötyksiä!... Ukkosilmalla nukkuvat ihmiset kuin tukit ja kivet.
- Älä päästä puomeja putoomaan kivilattialle sellaisella kolinalla ... älä päästä, kuuletko!
- Miten sinä oletkaan arka, rakas tyttö!... Arveletko ehkä, että eukko tuolla ylhäällä voi herätä, — sanoi mies, nauraen niin että hänen koko ruumiinsa tärisi.
- Vaiti! Jumalan tähden, vaiti! — pyysi tyttö, kääntäen kasvonsa pois päin.
- Koska hän ei herännyt käydessämme ottamassa avaimet hänen aarrekkammiionsa aivan hänen nenänsä edestä, niin makaa hän varmaan nytkin hyvässä rauhassa.
- Kauheata!... Niin, todellakin kauheata ... kamalaa, kamalaa! — vaikeroi tyttö.
- Sekö on kamalaa, että sen häijyn saatanan suu nyt on ainiaaksi tukittu?
- Voi, hyvä Jumala... Kuinka sinä voit puhua sillä tavalla!... Tällä hetkellä!
- Olisiko sinulla vielä useampia palmikoita hänen revittäväkseen?... Kaipaатko sinä hänen kynsimistään?... Mutta niinhän se on aina: tottumus on toinen luonto.
- Minä antaisin hänen repiä päästäni jokaisen hiuskarvan, jos saisin hänet jälleen eloon, — sanoi tyttö, väännellen käsiään.
- Sinä hullu!... Älä pidä lyhtyä sillä tavalla, kaunis lapseni!
- Minun rinnassani palaa kuin tuli... Oh, miten kauheasti minä kadun!
- Naiset ovat aina tuollaisessa tilassa ukkosilmalla, parahin Karin.
- Mutta miksi on ukkosilma?... Miksi ukkonen käy juuri nyt?
- Etkö sinä koskaan ennen ole kuullut ukkosta, pikku jänö?

— Laupias taivas, mitä tästä tulee lopuksi!

— Pitele lyhtyä lähempänä... Nyt neljäs lukko kas niin... Mitä, vieläkin yksi lukko!... Olipa se eukko oikein täysi lempolainen!

— Älä kiroa!... Älä kiroa!

— No, Jumala sitten meitä auttakoon! — huudahti mies käsitellen lukkoa.

— Älä rukoile... Älä rukoile!

— Eikö sitäkään?... kautta sieluni, sitten en tiedä, mitä minun pitäisi sanoa... Mitähän virkaa tällä reikelillä on... Reikeli ulkopuolella, eikö se ole hullunkurista?... Mutta sinähän vapiset... Mitä lapsellisuutta tuo nyt on!

— Voi, kuinka minä olen onneton! — huokasi tyttö, nojautuen miehen puoleen.

— Minunko sylissäni? kysyi viimenmainittu, kiertäen käsivartensa tytön vyötaisten ympäri; — tässä on sinun suojasi, sinun turvasi.

— Ainoa lohdukseni on, että sinä pidät minusta... Pidäthän sinä minusta?

— Tietysti, rakkaani... Tiedäthän sen, pikku Karin!

— Ja rakastathan sinä minua aina?... Aina, aina rakastathan?

— Rakastan, rakastan tuomiopäivään saakka, tyttöseni!

— Älä puhu tuomiopäivästä... Älä mainitse sitä kauheata sanaa!

— No, hautaan saakka sitten.... Pidätkö enemmän siitä sanasta?... Anna nyt minulle kiltisti suudelma.... Kas niin.... Kiitos, enkelini!... Rohkaise nyt jälleen itsesi!... Hitto kuitenkin tuota reikeliä.... Ei ole naurun asia suoriutua siitä ... sitä ei voisi mitenkään työntää syrjään, ellei huomaisi tässä alla pikku ruuvia... Ainoastaan vanha vainukoira tällaisen perille pääsee... Hei! Nyt on ovi aarrekkamioon avoinna... Anteeksi, rouva Kron, että minä näin kursailematta astun sisään.... Tule perässäni, kulta Karin, ja ole iloinen... Parasta on kuitenkin, että minä nyt otan lyhdyn... Mutta, hitto vieköön, olin vähällä unohtaa rautakangen.

Samassa tarttui hän lyhtyyn, kumartui ottamaan toiseen käteensä rautakangen ja lähti sitten sisään. Häntä seurasi Karin vapisevin polvin.

Se huone, johon he nyt astuivat, oli niin sanottu makasiini; siellä kivalterin vaimo säilytti kaikenlaisia vaatekappaleita, joita oli tarvitsevilta ottanut pikku lainojen vakuuksiksi.

— Taivas! Varjele meitä! — huudahti Karin, äkkiä pysähtyen ja tuijottaen eteensä.

— Mitä nyt? — kysyi mies, silmäten samaan suuntaan, jonne tyttö katsoi.

— Etkö näe, etkö näe? — jatkoi Katarina; — hame, hame tuolla nurkassa.

— Mikä hame?

— Tuo musta... Etkö näe?... Voi meitä!

— Vai niin, tuoko tuolla!... Mitä ihmeellistä siinä on?

— Etkö näe, että sillä on jalat alla ja yllä pää?

— Hullutuksia!

— Se on hän ... hän! Hän katsoo meitä ... hän uhkaa meitä!... Voi voi!

— Kananpää! — mutisi mies, lähestyen hametta ja pudistaen sitä; — eihän täällä ole mitään... Jos sinä pelkää peikkoja, niin kietaise tuo vieressäsi riippuva kaapu pääsi ympäri... Mutta näytä minulle ensin paikka.... Neljäs permantolauta akkunasta lukien ... niinhän se oli, kyyhkyläiseni?

— Niin, niin, — samalsi tyttö, pitäen käsiään silmiensä edessä.

— Minä asetan nyt lyhdyn tähän lattialle, mutta älä kaada sitä kumoon, muutoin saat vaivautua sytyttämään sen uudelleen... Onko akkunaluukuissa aukkoja?

— Ei, luukuissa ei ole aukkoja.

— Sepä hyvä... Jos olisi, niin valo voisi näkyä ulos, ja se ei juuri olisi tarpeellista... Siis neljäs palkki akkunasta lukien ... kas tässä ... nyt ripeästi työhön... Jos kolina sinua peloittaa, niin sulje korvasi käsilläsi.

— Murha ja varkaus! — änkytti Karin; — kurjuutta kurjuuden lisäksi ... hirveätä!

— Ole rauhallinen... Miten minun tuleekaan menetellä, kun saan vaimokseni tuollaisen pienen raukan?

Sen jälkeen iski hän rautakangen palkkien väliin ja alkoi vääntää lattialautaa irti.

— Aika jyrkeviä nauvoja, huomautti hän, — kerrassaan vahvoja... Mokomia käyttää harva rakennusmestari... Eikä kukaan osta niin kalliita lukkoja ja puomeja kuin rouva Kron-vainaja... No, nyt on palkki irti.... Mikä piru se oli?

Kirkasten vaipui Katarina lattialle, ja astuipa raaka aarteenkaivajakin askeleen taaksepäin, tuijottaen äsken repimäänsä aukkoon.

Tämän pelästyksen aikaansaaja ei ollut mikään muu kuin pieni rotta, joka livahti ulos permannon aukosta ja katosi makasiinin lattialla olevien lainavaatteiden sekaan. Pienimmätkin eläimet näyttävät elefantin kokoisilta niiden silmissä, joilla on huono omatunto.

Rautakankea pitelevä mies tuli kuitenkin pian entiselleen ja hymyili omalle sekä seuralaisensa säikähdykselle; sen jälkeen hän kumartui aukkoon päin, vetäen sieltä esiin rautapeltisen laatikon, jossa oli paksu, vanhanaikainen nahkalompakko.

— Tässä meillä siis on aarre, — mutisi hän, ottaen lompakosta pinkan seteleitä, jotka hän tarkkaan laski. — Kaunis summa!... Mikä onkaan luonnollisempaa, kuin että voitetun vihollisen ampumavarat ja kapistukset joutuvat voittajalle!

Hänen laskiessaan rahoja ja tehdessään havaintojaan, tuli Katarina vähitellen tajuihinsa. Hän nousi ja käänsi hämmentyneen katseensa rikostoveriinsa.

— Tässä minulla on nyt sinun myötäjäisesi, pikku eukkoseni! — kuiskasi hän työlle, jonka tajuttomasta tilasta hän oli ollut aivan välinpitämätön. — Tämä kyllä riittää elämisen avuksi pienelle prinssille ja hänen vaimolleen.... Me tulemme hyvin onnellisiksi.

Tyttö oli vaiti, mutta kuta kauemmin hän katseli seuralaistaan, sitä ankarammin alkoi vavahdella hänen hento vartalonsa.

— Nyt on aika lähteä, — jatkoi mies; — mutta missä sinä, tyttö raukkani, nyt vietät yösi?

— En tiedä, — vastasi Karin täysin avuttomana.

— Tänne sinä et voi jäädä.

— En, en!

— Parasta siis on, että sinä seuraat minua... Teetkö sen?

— Minne?

— Minun kotiini tietysti... Sehän on yksinkertaisinta.

— Ja huomenna?

— Huomenna pitää sinun tulla tänne takaisin, ettei synny mitään epäilyksiä.

— On hirveätä palata tänne ... minä en voi.

— Sinun täytyy ... koeta nyt kestää päivä tai pari, niin kaikki tulee jälleen hyväksi ... kukaan ei epäile sinua kaikki on niin viisaasti järjestetty ... mutta kiiruhtakaamme nyt päästäksemme pois tästä pesästä niin pian kuin mahdollista.

— Niin, niin!... Pois täältä!

— Tule siis ... meidän täytyy huolellisesti lukita ovet ja peittää jälkemme... Mutta sitä ennen tahdon katsoa, onko täällä mitään leninkiä, joka sopisi niin kauniille morsiamelle kuin sinä.

Sen jälkeen hän lähti lyhty kädessä makasiinin perälle, viipyen siellä muutamia minutteja.

Palatessaan hän toi mukanaan naisen päällysnutun, jonka hän pakoitti Katarinan ottamaan ylleen.

— Mikä tämä on? — huudahti Karin; — tämä haisee.

— Luulottelua, lapsukaiseni! — vakuutti mies; — tule nyt ... en löytänyt mitään sopivaa morsiusleninkiä ... mutta siihen pulaan keksimme kyllä neuvon.

Sen jälkeen he molemmat lähtivät makasiinista.

* * * * *

Rajuilmaa jatkui. Molemmat yökulkijat kiirehtivät askeleitaan, Katarina nojautuen kookkaan seuralaisensa käsivarteen. He kulkivat Kustaa Adolfin torin poikki ja lähestyivät Norrbron siltaa.

— Sinä olet aivan läpimärkä sateesta, pikku tyttöseni — sanoi hänen seuralaisensa lämpimästi.

— Minun ei kuitenkaan ole vilu, — virkkoi tyttö; — minun rinnassani polttaa kuin tuli ... mutta minne sinä aiot mennä?... Emmekö kuljekaakaan sillan yli?

— Minä laskeudun ensin näitä portaita alas ... rautamuurissa on melkein veden rajassa pieni lovi, missä minä säilytän muutamia kalleuksiani... Odota sinä täällä niin kauan kuin minä käyn alhaalla ... sitä ei kestä kuin silmänräpäys ... tai ehkä on parasta, että sinä tulet mukana ... herättäisi ehkä huomiota, jos joku näkisi tytön seisovan näin yöllä yksikseen ... kietoudu hyvin vaippaasi ja pidä minua kiinni käsivarresta, ettet liukahda rappusilla ... rohkeutta, kaunis, kiltti tyttöni!

Tuo merkillinen pari astui nyt alas rappuja, jotka johtivat virralle.

Taivaalla välähtelivät salamat, sade ruoski ankarasti katukiviä, ja ukkonen jyrisi kaupungin yllä. Kaikkeen tähän yhtyi vielä Ladugårdslandin palokellon soitto.

Silloin kuului ukkosenjyrähdysten ja palomerkin lomassa heikko naisen avunhuuto, jota seurasi kiireisiä askeleita ylös rannan kiviportaita, ja pian näkyi kookas mieshenkilö rientävän toria pitkin Hallituskadulle päin ja katoavan pimeään.

Se oli sama mieshenkilö, joka äsken oli Katarinan kanssa mennyt portaita alas; mutta yksin hän sieltä palasi ja yksin hän hävisi tiehensä.

XVII

ROSVOLUOLA

Oli kivalteri Kronin luona sattuneiden tapausten jälkeinen päivä. Kello kävi kuutta ehtoopäivällä.

Anna Jolanta istui kammiossaan leposohvalla nojaavassa asennossa. Hänen musta surupukunsa oli täydellinen vastakohta hänen kalpeille kasvoilleen, joiden kuvankauniita ääriviivoja kiersivät korpinmustat kiharat tavattomassa epäjärjestyksessä.

Mustalaisnaisen kasvot olivat valkoiset ja kylmät kuin marmori; mutta kuka taitelija kykenee marmoriin muovaamaan sen ilmeen, joka tällä hetkellä oli tuon kaunottaren kasvoilla? — Kauneuden ja kamaluuden äärimmäisyyksien kuvaamisessa marmoriin tai kankaalle ei taiteilija usein onnistu. Ei hän myöskään voi toisintaa auringon säteitä tyynessä eikä ukkosen salamoita myllertävässä taivaanpiirissä.

Leposohvan vieressä seisoi mustalainen Bruno kreivi Lejonborgin livreijassa.

— Minun ei sopinut pistäytyä tänne aamupäivällä, — sanoi Bruno, — koska sinä kerran olet kieltänyt minua saapumasta siihen aikaan päivästä ... mutta sinähän olet saanut kirjeeni ja tiedät kaikki... Koston isku on yhtä aikaa osunut sinun vihollisiisi, ja sinun pitäisi nyt olla tyytyväinen lapsuudenystävääsi.

— Minä olen saanut kirjeesi ja tiedän kaikki, — lausui Anna; — mutta puhu, puhu ... minun sydämeni hekumoi kuullessani sinun kuvaavan nuo tapahtumat alusta loppuun ja luettelevan verisen koston kaikki kolaukset... Todellakin, Bruno, sinä olet osoittanut minulle paljon uskollisuutta, ja suloinen on palkkasi kerran oleva, sitten kun ensin olet suorittanut työsi loppuun ... mutta puhu, puhu!

— Kivalteri istuu vangittuna Kastenhoffissa, — kertoi mustalainen, — epäiltynä vaimonsa surmaamisesta myrkyllä.

— Mutta muuttuuko epäily syytökseksi, syytös tuomioksi ja tuomio rangaistukseksi?

— Olen siitä täysin varma ... hänet tuomitaan, hän kuolee.

— Saanko minä, ennenkuin hän kallistaa päänsä teloituspölkylle, kuiskata hänelle nämä sanat: kirves hirttonuoran sijasta! Vihkimätön, verinen maa palkaksi syysyön tapahtumasta Hästholmenilla!

— Sinä saat kuiskata ne sanat, ja hän on ne kuuleva, ennenkuin hänen päänsä erkanee ruumiista.

— Mutta jos hänet vapautetaan ja hän pääseekin välttämään minun kostoani! — huudahti kauhea nainen, pudistaen päätään naarasleijonan tavoin.

— Mahdotonta, Anna! Kun vaimo oli kuollut, antoi palvelustyttö kotilääkärille viittauksen, että mies oli hänet surmannut... Lääkäri taas antoi vihjauksen poliiseille ... lääkäri ja poliisit saapuivat kuolleen asuntoon ja lääkäri löysi myrkyä kupista, josta vainaja ennen kuolemaansa oli juonut, ja poliisi löysi myrkkypullon miehen taskusta... Paarma takertui kutomaamme verkkoon, lain hämähäkki iskee kyntensä kiinni.

— Mutta entä palvelustyttö, joka vaimolle myrkyn antoi ... oletko varma hänestä?... Entäpä jos hän...

— Mitä hän?

— Jos hän on heikko sielu ja katuu..! Jos hän tunnustaa, että syyllinen onkin hän eikä mies ... hän yhdessä sinun kanssasi ... niin, jos todellakin tapahtuisi siten...?

— Et tiedä vielä kaikkea, Anna! Mutta sinun pitäisi tuntea minut.

— Mitä tarkoitat?

— Palvelustyttö ei voi katua, hän ei voi kertoa mitään.

— Ei voi, sanot?

— Ei, sillä hän on kuollut!

— Kuollut?... Haa, Bruno!

— Hän nukkuu makeasti Norrströmin virran sinisellä, märällä patjalla.

— Oletko siis surmannut hänet?

— Hän oli, kuten tiedät, rakastunut minuun ... hänen täytyi olla sitä, voidakseen totella minua niin sokeasti ... mutta kaiken senhän sinä jo tiedät.

— Tiedän.

— Minä en tietysti puolestani voinut rakastaa häntä enkä rakastua häneen, virkkoi Bruno, halveksuvasti hymyillen; — kun hän olisi ennemmin tai myöhemmin saanut tietää minun pettäneen häntä, olisi hän itkenyt itsensä kuoliaaksi ... se olisi ollut paljon kiduttavampi kuolema ... taivas soi hänelle helpomman kohtalon.

— Tyttö raukka!... Mutta mitä merkitseekään yksi elämä silloin, kun reippaasti ja päättävästi tavoitellaan suurta päämäärää!

— Rauha hänelle ... ja rauha myöskin minulle... Virta ei huuda maailmalle, mitä sen aaltoihin vajonnut on viime hetkellään kuiskannut... Anna, teinhän minä oikein?

— Mutta ... eikö voida otaksua, että hän tehtyään rikoksen epätoivoissaan sitten hukutti itsensä?... Bruno, jos arvellaan siten!

— Ei, hänen luullaan olleen yksissä tuumin Kronin kanssa, mutta hakeneen surmansa senvuoksi, ettei hän tahtonut joutua saman kohtalon alaiseksi kuin rikostoverinsa.

— Olet oikeassa ... mutta jos Kron kieltää ... ja sen hän varmasti tekee ... jollei voidakaan esittää todisteita häntä vastaan... Jos hän sittenkin pääsee käsistäni!

— Ho ho! Se ei tapahdu niinkään helposti ... ja missään tapauksessa hän ei vältä epäluuloa ... se on usein terävämpi kuin kirves ... hän menettää virkansa ja

luottamuksensa ... omaisuutensa hän jo on menettänyt ... viime yönä muuttui se soraksi.

— Mutta jos on totta, että voimakkaita sieluja vastoinikäymiset ja onnettomuudet enemmän terästävät kuin masentavat, miten silloin käy kostomme?

— Poliisipalvelijan sielu! — huudahti Bruno ivallisesti; — sellaisen olennon voima on vain hänen käsivarressaan, ja kun se enää ei saa lyödä ja kiduttaa, silloin ovat lopussa hänen ruumiinsa ja sielunsa ... hän muistuttaa taittunutta keppiä, jonka puolikkaat halveksien heitetään menemään.

— Mutta siinä tapauksessa eivät hänen kärsimyksensä kuitenkaan ole niin suuret kuin minä tunnen — huudahti Anna, painaen käsillään rintaansa.

— Oh, kyllä hän on jo hyvällä alulla, — vakuutti Bruno.

— Ehkä mies vaimon kuolemasta iloitseekin, — virkkoi Anna.

— He eivät ole eläneet riidassa keskenään, mikäli olen kuullut ... mutta sinähän unohdat, että mies nyt istuu lukkojen takana, unohdat, että häntä syytetään murhasta, ja että hän luultavasti siitä menettää päänsä ... olen melkein varma, että niin tapahtuu... Minua pahoittaa, ettet ole täysin tyytyväinen siihen, mitä minä jo olen saanut aikaan, vaikkakin vaara, jonka alaisena olen, on kovin suuri.

— Lepäisipä edes hänen poikansa, hänen ainoa lapsensa, paareilla, niin silloin...

— Mitä siihenkin asiaan tulee, olen minä tehnyt kaiken voitavani, — selitti Bruno; — mutta toistaiseksi ovat yritykset epäonnistuneet.

— Ikävä kyllä ... koska se kuitenkin olisi ollut pääasia... Jota enemmän ajattelen, sitä vähemmäksi muuttuu tekemiesi palvelusten arvo.

— Sinä peloitat minua, Anna!... Eikö oma henkeni jo ole vaarassa sinun tähtesi?

— Mutta poika... Kronin poika...

— Olenhan jo kertonut, että se kirottu tyttö, joka nyt jo on toisessa maailmassa, koetti minua kaikin tavoin estää siinä yrityksessäni... Senkin omenan, jonka onnistuin antamaan pojalle tytön tietämättä, hän ymmärsi siepata pois ... se ei ollut ensi kertaa, kun hän teki tyhjäksi aikomukseni ... mutta joka tapauksessa se

oli viimeinen kerta.

— Missä poika nyt on?

— Asessori Hagelin luona... Kuinka kauan häntä siellä pidetään, sitä en tiedä, mutta tuskinpa hän sinne jää koko iäkseen.

— Bruno! Mitä vielä ei ole tapahtunut, sen täytyy tapahtua.

— Se on totta ... mutta milloin luulet sen voivan käydä mahdolliseksi?

— Huomenna ... tänään ... heti.

— Suo anteeksi, Anna, mutta se ei olisi viisaasti tehty... Jos poika nyt kuolisi päätäpahkaa äidin jälkeen, kääntyisi epäily viimeisen kuolemantapauksen johdosta väärään suuntaan ... pojan kuolema voisi olla isän pelastus.

— Mutta ajattele isän epätoivoa ... se isku musertaisi hänet ... silloin olisi kostoni täydellinen ... silloin, mutta ei ennen, Bruno!

— Se on selvä ... ja täydelliseksi sen täytyy tulla ... mutta sinulla täytyy olla kärsivällisyyttä ... pieninkin malttittomuus voisi turmella kaikki ... etkö käsiti, kuinka helposti voitaisiin arvella, että sama käsi, joka on surmannut äidin, on myös aiheuttanut pojan kuoleman?... Vai luuletko, että on yhtä helppoa syyttää kivalteria yhden kuin toisenkin murhasta?... Kastenhoffissa istuva vanki ei saata surmata Adolf Fredrikin seurakunnassa asuvaa olentoa.

— Olet oikeassa ... minun täytyy koettaa olla kärsivällinen ... mutta...

— Se ei kuitenkaan estä sitäkin asiaa aikoinaan järjestymästä tyydyttävällä tavalla... Muutamia viikkoja vain, ja äiti ja poika vertailevat keskenään taivaallisia häävaatteitaan toisessa maailmassa.

Nämä sanat sanottuaan Bruno hymyili, ja se oli hornamaista hymyä.

Anna Jolantakin hymyili, mutta hänen hymynsä oli vielä kamalampaa kuin Brunon.

Ne käärmeet, joita nähdään kiviraunioissa, eivät saa aikaan läheskään niin suurta kauhua kuin ne, joita tavataan kukkakentällä. Se johtuu siitä, että edellisellä,

käärmeiden tavallisella olinpaikalla, odotetaan niitä näkyvän, mutta jälkimäisellä alueella päinvastoin ei luulla niitä olevan lainkaan.

— Etkö tahdo tarkastaa aarrettani? — kysyi Bruno, vetäen esiin paksun, mustan lompakon, jonka hän ojensi mustalaisnaiselle.

— Vai niin, senkö sinä kaivoit makasiininlattian alta? — sanoi Anna, ottaen vastaan ojennetun lompakon.

— Niin.

— Kuinka paljon siinä on?

— Kaksituhatta riikintaalaria ... kaunis summa ... se lankee kyllä hyvään maahan.

— Tavattoman harvinainen lompakko, — huomautti Anna, katsellen sitä tarkoin.

— Näyttää siltä kuin se olisi peräisin kuudenneltatoista vuosisadalta ... se on suuri ja tilava ... varmaan oli siihen aikaan ihmisillä runsaasti rahaa.

— Mahdollisesti, — virkkoi Anna, kääntämättä silmiään lompakosta.

Hänen kasvoiltaan näkyi selvästi, että joku uusi ajatus oli syntymässä hänen aivoissaan.

— Otatko sinä rahat? — kysyi Bruno; — ehkä sinä tarvitset ne?

— Sinä kai tahtoisit mieluummin pitää ne itse? — sanoi Anna.

— Tietysti, ellet ehdota kristillistä tasanjakoa ... oikeus olkoon aina oikeus.

— En, minä en tahdo lanttiakaan niistä rahoista, parahin Brunoni!

— Miksi et?

— En halua ... kas tässä, ota rahat ja hävitä ne niin nopeaan kuin mahdollista ... se on minun suurin toivoni ... minä vakuutan sen.

— Mikään toive ei ole helpompi täyttää kuin se ... sen puolestani taas vakuutan minä.

— Mutta...

— Mutta?

— Tämä lompakko?

— Lompakko?

— Sen tahtoisin mielelläni pitää ... tällä ei ole vertaista.

— Se on hyvin vanha, se on totta ... mutta mitä siinä muuta on merkillistä, sitä en voi käsittää.

— Tiedäthän, että minulla on joskus merkillisiä päähänpistoja, ystäväni.

— Tiedän, — vastasi Bruno nauraen; — sitä sinun ei ole tarvis minulle muistuttaa.

— Siksi...

— Siksipä pidä sinä lompakko, ja minä pidän sen sisällön, — keskeytti hänet Bruno; — siinä jaossa en ainakaan minä häviä.

— Se on selvää.

— Mutta syy ei ole minun.

— Yhtä selvä.

— Kaksituhatta riikintaalaria ei ole halveksittava summa ... kiitos lahjasta!

— Sinun ei olisi tarvinnut kertoa anastaneesi noita rahoja, — sanoi Anna.

— Ei, sitä minun ei olisi tarvinnut.

— Mutta sinä teit sen kuitenkin.

— Olen ottanut sen pyhäksi ohjeekseni, etten jätä sinua mistään tietämättömäksi... Ja lupaustani minä en koskaan riko.

— Minä luotan sinuun ja luen aina hyväksesi sinun rehellisyytesi ja uskollisuutesi.

— Ja kuitenkin sinä olet minua kohtaan niin kylmä, — sanoi Bruno lähestyen leposohvaa ja tarttuen Annaa kädestä; — koskaan et osoita minulle pienintäkään hellyyttä.

— Olet luvannut, Bruno, ettet mainitse minulle sanallakaan rakkaudesta, ennenkuin kostoni on täydellinen ... etkö ole niin luvannut?

— Olen, — vastasi Bruno, huoaten syvään.

— Ja sinun tulee pitää lupauksesi, niinkuin minäkin kerran pidän omani.

— Minä pidän ... vaikkakin tuskani ovat kuvaamattomat.

— Kuinka sinä olet heikko, Bruno!... Tiedäthän, että voit olla varma minusta.

— Ellen sitä tietäisi, niin en minä suinkaan, auringon ja tähtien nimessä, olisi voinut näyttellä kaikkia niitä osia, jotka olen itselleni ottanut ... olla toisena hetkenä ylhäisen narrin oikkujen orja, toisena suurimman lampaanpään rakastaja, mikä koskaan on kantanut naisen nimeä.

— Viimemainitun osan olet sinä jo onnellisesti näytellyt loppuun.

— Niin olen.

— Ja sen toisen suoritat loppuun tänään, eikö niin?

— Sitä toivon.

— Milloin aikoi kreivi tulla?

— Kello lähenee jo kuutta ... hänen pitäisi olla täällä seitsemältä.

— Ja kaikki on järjestyksessä?

— On.

— Oletko varma siitä, että hänellä on mukanaan se kirje, jonka eilen lähetin hänelle?

— Minä näin hänen pistävän sen lompakkoonsa ... hänellä on tapana näyttää ystävilleen kaikki saamansa rakkauskirjeet.

— Luuletko hänen näyttäneen ystävilleen myöskin minun kirjeeni?

— Siitä olen varma. Mainiolla isännälläni on kolme ominaisuutta: hän on tyhmä, ylpeä ja kerskaileva ... usko minua, koko maailma osaa jo ulkoa sinun kirjeesi.

Mustalaisnainen purskahti nauruun, johon hänen heimoveljensä hilpeänä yhtyi.

— Tässä on rahat, Bruno, — sanoi Anna muutaman silmänräpäyksen jälkeen, ottaen lompakosta setelit ja ojentaen ne miehelle.

— Kiitos, Anna!... Minä säilytän nämä meidän molempien varalle.

— Ei, ei siihen tarkoitukseen! — huudahti nainen tulisesti; — ne ovat varastettuja rahoja ja veren tahraamia ... minua pöyristyttää, kun sitä ajattelenkin.

— Hullutusta!

— Hävitä setelit!... Polta ne!... Minä tahdon niin, Bruno!

— Sinä hourit, Anna!

— Nuo rahat voivat antaa meidät ilmi.

— Mahdotonta... Sitä, joka ne kokosi ja piiloitti, ei ole enää elossa ... eihän niistä tiennyt hänen miehensäkään, vielä vähemmän sitten kukaan muu.

— Ei, me emme voi pitää niitä ... meidän täytyy ne hävittää!

— Annammeko ne sille poika-raukalle, — kysyi Bruno, hymyillen ivallisesti; — hänhän on niiden oikea perillinen.

— Älä puhu leikkiä, Bruno. Minä en siitä pidä!

— No, mitä me sitten näillä teemme?

— Anna ne takaisin minulle!

— Sinä olet kummallinen, — mutisi Bruno, ojentaen hänelle setelipinkan.

Anna Jolanta kohotti sen kynttilän ylle ja sytytti sen palamaan.

— Minkä tuli piiloittaa, sanoi hän, — se on kaikkein parhaassa turvassa.

— Anna, mitä sinä teet? — huusi Bruno, aikoen tarttua lattialle pudotettuun, palavaan setelipinkkaan.

— Tuoksutan huonettani, kuten kai sieraimiisi tunnet, — vastasi Anna; — tämä onkin vallan harvinaista hajua ... se maksaa kaksituhatta riikintaalaria!

— Tuo on hulluutta!

— Se on ruhtinaallista, ystäväni... Näin tekee vain kuningatar, ja minähän olen sinun kuningattaresi, Bruno!

— Mutta kuningatarkaan ei polta rahoja, joilla hän voi palkita uskollista alamaista, — sanoi Bruno, katsellen otsa rypyssä tuhaksi muuttunutta aarretta.

— Hyi, Bruno!... Sellaista palkintoako sinä minulta pyydätkin?

— En, en! Sinä olet oikeassa, Anna ... minä olen koulupoika sinun rinnallasi.

— Eikö minulla ole rahaa, minulla?... Sitä minulla on, kiitos isä-vainajani jälkeenjättämien aarteiden!... Voi, miksi hän ei kuollut vuotta aikaisemmin!... Miten toisin olisikaan kaikki silloin ollut... Silloin ei olisi tarvinnut...

— Anna! Anna! — keskeytti hänet Bruno, ja hänen silmänsä säkenöivät.

Mustalaisnainen sävähti, niinkuin se, joka huomaamattaan on paljastamaisillaan sisimmän itsensä, mitä hän ei millään ehdolla tietensä tekisi.

— Ole rauhallinen, ystäväni! — sanoi hän, puristaen Brunon kättä; — me tulemme kuulumaan toisillemme ... älä ajattele enää palanutta aarretta ... minulla on tarpeeksi meille molemmille.

— Parasta on antaa vanhan lompakon mennä samaa tietä! — ehdotti Bruno, Annan sanoista ja katseesta lauhtuneena, jotka molemmat lupasivat lohdutusta ja hellyyttä.

— Ei, minä tahdon pitää sen muistona... Se on ollut mukana valmistamassa minun kostoani ... minä tahdon joka päivä omistaa sille kiitollisen katseen.

— Minä kadehdin lompakkoa siitä onnesta.

— Bruno, sinä olet mustasukkainen ... mustasukkainen tällaisenkin mitättömän asian vuoksi.

— Minä olen mustasukkainen kaikelle, mihin sinun katseesi kohdistuu.

— Mustasukkaisuutesi ilahuttaa minua, sillä se todistaa, kuinka suuresti sinä minua rakastat.

— Tarvitsetko sinä siihen vielä todistuksiakin?... Voi, Anna, jos sinä...

— Vaiti! — keskeytti hänet nainen, uhaten häntä sormellaan; — säilytä tämä lompakko minua varten ... säilytä se uskollisesti!

— Mielelläni ... sinun päähänpistosi ovat aina niin merkillisiä, mutta minä kunnioitan niitä joka tapauksessa!

— Sen täytyy olla sinulla aina ... sinä et saa liikkua minnekään ilman sitä.

— Miksi sen välttämättömyysi täytyy aina olla minulla?

— Saattaa tapahtua usein, että minä tahdon nähdä sen...

— Mutta piiloita se siis itse, sehän on mukavampaa ... enhän minä aina ole saatavissa.

— En tahdo nähdä sitä useammin kuin silloin, kun sinä olet pakeillani ... me katselemme sitä yhdessä samalla kun se muistuttaa minua kostostani, muistuttaa se sinua niistä suurista palveluksista, jotka sinä olet tehnyt minulle.

— Ei silti, että minä pelkäisin, mutta voi olla vaarallista pitää sitä aina taskussaan ... sinä olet hieman lapsellinen, Anna!

— Ja sinä hieman pelkuri ... no hyvä, sinä pääset täyttämästä pyyntöäni ... en tahdo sinua vaivata.

— Anna se minulle ... minä teen tahtosi mukaan ... mutta myönnä, että sinä olet

kummallisista, samalla kun olet kauneinkin olento auringon alla.

— Sinulla on hyvä sydän, Bruno, — sanoi Anna, palkiten hänet mitä lempeimmällä katseellaan; — kukaan muu ei voisikaan tyydyttää sellaista oikullista ihmistä kuin minä ... voi, mikä minusta tulisikaan, ellei minulla olisi sinua rinnallani!

Bruno ei tiennyt oikein, pitikö hänen ihmetellä vai iloita. Hän kuuli nyt ensimmäisen kerran Annan huulilta niin lempeitä ja ystävällisiä sanoja. Mustalaisen tummat kasvot kirkastuivat kirkastumistaan ja loistivat lopulta kuin kevätaurinko, jonka edestä yön pimeys on kaikonnut.

Anna nousi ja meni hienon lipaston luo, josta avasi salalaatikon.

Bruno katseli hänen liikkeitään, ja hän näki, miten Anna otti laatikosta pienen kristallipullon, joka oli puolillaan tummaa nestettä, ja pisti pullon lompakkoon. Hän ei koettanut tehdä sitä salaa; päinvastoin hän kääntyi Brunoön päin, niin että tämä sen näkisi.

— Miksi panet pullon lompakkoon? — kysyi Bruno; — siitä aineesta olen jo saanut kylläni ... niin, enemmän kuin kylläni.

— Minä tiedän sen, — vastasi Anna; — mutta minä en enää uskalla pitää tätä pulloa säilössäni, ja siksi kätken sen nyt lompakkoon.

— Sinäkö et uskalla?... Etkö uskalla sinä?... Se on minulle uusi arvoitus, Anna!

— En, — myönsi viimemainittu hiljaisen juhlallisesti; — on hetkiä, jolloin pahahenki saa vallan minussa, ja minä olen valmis juomaan tuon pullon kauhean sisällyksen ... niin, sellaisia hetkiä on usein, usein!

— Miksi sitten et ole jo kauan sitten särkenyt pulloa tai heittänyt sitä pois?... Mikä olisikaan ollut yksinkertaisempaa?

Näytti siltä kuin Anna olisi tuuminut vastausta, samalla kun hän terävästi katseli Brunoa kasvoihin.

Viimemainittu taas tuijotti hänen kysyvästi.

— Tämä kristalli tuottaa kuoleman, — sanoi Anna, — mutta ainoastaan sille,

joka voi kuolla ... silloin uhri kaatuu, mutta hän, joka on uhrannut, pääsee menemään vapaana ... mutta jos tiputat muutamia pisaroita tuota nestettä tuleen tai veteen, niin ne tuottavat kuoleman hänelle, joka on pisarat pudottanut ... ne seuraavat tulta, kun sinä sytytät takkavalkean, ja vettä, jonka nostat huulillesi juodaksesi, tai joka sateena valuu päällesi!

— Taikaluuloa, Anna!

— Ja sen sanoo minulle oma heimoveljeni!... Etkö kuullut jo kehdossa sitä laulua?... Bruno kuuli sen kyllä, mutta hän ei sitä enää muista, sillä hän on luopio, joka on hyljännyt isiensä uskon ja liittynyt niihin, jotka pilkkaavat ja vainoovat meidän onnetonta sukuamme ... voi sinua, Bruno!... Halveksumisen teräskengillä sinä poljet isiesi pyhiä luita!

— Kuolema ja helvetti, minä en tunne sinua enää! huusi Bruno leimuvin silmin;
— olenko minä liittynyt niihin, jotka pilkkaavat ja vainoovat heimoamme... Minä, joka tahtoisin sytyttää tuleen maailman neljä kulmaa, jos olisi sallittu, että minä ainoastaan liekkien keskitse voisın kantaa sinut sinne, jonne ne eivät ehtisi... Anna! Mikä on saattanut sinut siihen luuloon, että minä muka halveksien polkisin isieni luita?

— Suo minulle anteeksi! Minä en tiedä, mitä sanon, — vastasi Anna, vaipuen lipaston lähellä olevalle tuolille ja kätkien kasvot käsiinsä.

Bruno lähestyi varpaillaan surevaa naista, jonka silmistä kyynel toisensa jälkeen pusertui esiin.

— Anna, elämäni, autuuteni! — sanoi hän, polvistuen hänen viereensä; — sinä itket ... sinun kyyneleesi putoovat minun päälleni, sillä minä olen ne aiheuttanut ... voi minua... Minä olen sinua haavoittanut, loukannut sinua ... sinun vallassasi on antaa minulle tuomio... Ole armollinen, Anna! Tai muuten minä tempaan pullon kädestäsi, juon myrkyn ja kuolen kuin mato sinun jalkaisi juureen!

Anna laski kätensä polvistuneen miehen päälle ja katsoi häntä lempeästi silmiin.

— Sanoinhan, että minä en tiedä, mitä puhun tai mitä tahdon ... minä olen hullu, jolla on oikkuja kuin hietaa meren rannalla... Bruno-raukka, jonka täytyy ne kaikki tyydyttää... Oletko sinä minulle vihainen?

— Kun sinä puhut noin ja kun noin katsot minuun, olen minä kuin taivaassa! —
sanoi mustalainen, peittäen hänen kätensä tulikuumilla suudelmilla.

— Älkäämme nyt enää puhuko koko lompakosta tai siitäkään, mitä sen sisällä
on, — virkkoi Anna, käärien sen kokoon ja solmien kiinni monilla solmuilla.

— Minä otan sen tallettaakseni, — huusi Bruno; — kuinka minä saatoinkin olla
niin pikkumainen!... Suo minulle anteeksi rakas, jumaloitu Annani!

— Ei, minä pidän sen itse!... Sinä olet oikeassa, voisi olla vaarallista pitää sitä
aina taskussaan ... minun olisi pitänyt sitä ajatella ... mutta minä en ajattele
mitään ... minä olen sokea kaikelle muulle paitsi kostolleni.

Bruno tempasi Annan kädestä lompakon ja pisti sen taskuunsa.

— Se on oleva minulla öin ja päivin; — huudahti hän; — minä vaikka kiinnitän
sen takkini ulkopuolelle, että koko maailma sen näkee, jos vain sinä niin
tahdot... Sinunhan toiveesi on minun, sinun tahtosi minun!... Nielköön minut
maa, jos minä joskus sen unohdan.

Samassa seinäkello löi.

— Kello on kuusi, — sanoi Anna; — sinä et saa enää viipyä kauemmin,
ystäväni.

— Se on totta, — virkkoi Bruno, nousten lattialta; — sinun jalkojesi juuressa
minä unohdan, että vuodessa on päiviä ja päivässä tunteja.

— Se aika on tuleva, — sanoi mustalaisnainen, — jolloin minä lasken tunnit
ainoastaan silloin kun sinä olet poissa, mutta en milloinkaan ollessasi luonani.

— Voi, Anna!

— Kiiruhda nyt ... hän on täällä tunnin päästä... Ja kahden tunnin kuluttua....

— Hän ei enää ole täällä, — keskeytti hänet Bruno iloisesti; — siis valmiit!... Vihollinen lähestyy.

— Lähestyy häviötään ... älä viivy, Bruno!... Riennä, lennä!... Lennä kuin tuuli!

— Mutta seitsemään on vielä aikaa ... neljännestunnin voit vielä omistaa minulle.

— Ei, minun täytyy pukeutua ... jotta olisin kylliksi arvokas ottamaan hänet vastaan.

— Mutta...

Jälleen väreili kamala hymy mustalaisnaisen kauneilla huulilla.

— Olet oikeassa ... hyvästi siksi, elämäni, autuuteni!

— Hyvästi, Bruno!

— Mutta ennenkuin menen, Anna, — huudahti Bruno, — suo minulle suudelma, yksi ainoa suudelma!

Naisen loistavalle otsalle ilmestyi lukemattomia ryppyjä, ja hänen katseensa muuttui synkäksi kuin pilvi, jonka takana salamat piilevät.

Mustalainen kiersi käsivartensa hänen vyötäisilleen, puristi häntä vastustamattomalla voimalla rintaansa vasten ja suuteli häntä huulille, jonka jälkeen hän ryntäsi ovelle ja katosi.

Anna Jolanta syöksyi toilettipöytänsä luo, tarttui hienoon nenäliinaan ja hankasi sillä niin rajusti kasvojensa alaosaa, että ne tulivat niin punaisiksi kuin olisivat olleet maalatut.

— Hyi, hyi! — kiukutteli hän hampaitaan purren; — tuhat pisaraa *aqva tofanaa* kuin yhtä hänen huultensa kosketusta!... Hyi, hyi!

Äkkiä hän pudotti nenäliinan, risti lujasti kätensä ja tuijotti eteensä katsein, jotka

paloivat kuin vartiotuli yössä.

— Mikä paholainen mahtoikaan kuiskata korvaani, että minun on jätettävä lompakko ja myrkkypullo hänen huostaansa, — lausui hän itsekseen, — ja käskettävä hänen aina pitää niitä taskussaan!... Hiljalleen lähenee kostoni kypsymistään ... päämaaliaan ... loppuaan!

XVIII

LUOLASSA TUNTIA MYÖHEMMIN

Kellot pääkaupungin kirkontornissa löivät seitsemän, kun komeat ajoneuvot pysähtyivät erään talon kohdalle Nybro-kadun varrella Ladugårdslandissa.

Takaistuimelta hyppäsi alas palvelija ja aukaisi vaunujen oven.

Vaunuista astui ulos pitkään viittaan kääriytynyt herrasmies.

— Käskeekö armollinen kreivi vaunujen odottaa? — kysyi palvelija lakki kourassa.

— Ei, ei ole tarvis odottaa ... aja kotiin ja vie hevoset talliin.

— Mihin aikaan on tultava noutamaan armollista kreiviä?

— Mihinkö aikaan?... Tiedänpö sitä itsekään ... kello on nyt seitsemän ... saat tulla hakemaan kello kymmenen ... voi sattua, että minä viivähdän hieman myöhäiseen.

— Tässäkö talossa? — kysyi palvelija, hymyillen veitikkamaisesti.

— Niin.

— Mutta sää on sateinen ... on hankalaa kävellä ... jos saapuisin kello yksitoista ... sitäpaitsi on hieman vaarallista kulkea yksin niin myöhällä ... ehkä teidän armonne sentään käskee minun saapua noutamaan?

— En, luultavasti jään tänne yöksi ... niin, minä jään varmasti.

— Se on toinen asia ... onko armollisella kreivillä muuta käskettävää?

— Ei ... niin, eikö Stark ole ollut kotona koko iltapäivänä?

— Ei, tiedän armonne.

— Missähän se lurjus oleilee?... Kyllä minä hänelle näytän...

— Hän sanoi lähtiessään, että hänellä oli toimitettavana tärkeä asia.

— Minunko käskystäni?

— Niin hän mainitsi.

— Hän valehteli, kanalja... Mutta se ei ollut ensi kertaa.

— Ei, ei vannaan, — myönsi palvelija iloisesti.

— Se laiskuri ... veijari!

— Se hän todellakin on, — vahvasti palvelija; — hän on kaikille röyhkeä ja ylpeä, — lisäsi hän vielä.

— Kohtelee ja komentaa meitä pahemmin kuin armollinen kreivi itse, — innostui puhumaan ajajakin.

— Minä toimitan hänelle vielä viisikolmatta paria raippoja, — vakuutti kreivi.

— Sepä olisi mainiota! — huudahti palvelija ihastuneena kumartaen syvään.

— Se tekisi hänelle erinomaisen hyvää, teidän armonne, — lisäsi ajaja.

— Kas niin, palatkaa nyt kotiin... Anna hevosille kaksinkertainen kaura-annos ... on soveliasta muistaa toisiakin silloin kun itselläkin on hauskaa, — lisäsi hän hiljaa, taputtaen uhkeita, levottomia eläimiä kaulalle.

Palvelija hyppäsi etuistuimelle ajajan viereen, jonka jälkeen kreivilliset vaunut ajoivat tiehensä.

Kreivi heitti lentosuudelman mustille juoksijoilleen. Lähinnä itseään hän rakasti hevosiaan. Jos olisi perustettu jonkunlainen hevossuojelusyhdistys, olisi kreivi Lejonborg varmaan tullut sen puheenjohtajaksi. Epävarmaa on kuitenkin, olisiko kreivin huolenpito ulottunut muihin kuin jaloihin juoksijoihin, sillä vetojuhtia ja

talonpoikain laiskoja luuskia, joita hänen joskus maanteillä täytyi kärsiä vaunujensa edessä, vihasi hän sydäimestään.

Kreivi Lejonborg meni nyt sisään taloon, juoksi kuin poikanen kiviraput ylös ja koputti eräälle alikerran ovelle.

Ovi avattiin, ja siististi puettu eukko näyttäytyi.

Se oli sama vaimo, jonka tuttavuutta olemme tehneet Hästholmenilla ja Skansenin tullin ulkopuolella.

Hän oli neiti Brännerin palveluksessa oleva Stiina-muori.

— Tervetuloa, tuhannesti tervetuloa, armollinen kreivi! — lausui Stiina-vanhus.

— Kiitos, kiltti eukkoseni! — vastasi kreivi tervehdykseen, pistäen hänen pivoonsa kirkkaan riikintaalarin sekä astuen sisään huoneeseen, joka oli kalustettu tavallisen salin tapaan.

Eukko niiasi, ja hänen suustaan tietysti tulvahti kokonainen kiitosten vuo.

— Miten voi neiti? — kysyi kreivi, jättäen päällysvaippansa Stiina-muorille.

— Hän voi erinomaisesti ... hän on tänä iltana kerrassaan kaunis ja herttainen.

— Sitä hän on aina, eukkoseni, — lausui kreivi, samalla kun hän pienellä taskukammalla suori komeata poskipartaansa.

— Mutta niin kaunis kuin tänä iltana hän ei ole ollut koskaan ennen, — vakuutti Stiina-muori; — entä niin upea leninki kuin hänellä on yllään ... kuningatar ei ole häntä uhkeampi.

— Vai niin, vai niin, kelpo eukkoseni!... Ei kai neiti ota tänä iltana vastaan ketään muita?

— Kenet hän ottaisi?... Ei täällä käy kukaan muu kuin armollinen kreivi ... ei ole hyvä kenenkään muun yrittää tullakaan.

— Sitä toivon, — lausui kreivi ja lähestyi sisähuoneeseen johtavaa ovea.

Huone, jonne kreivi nyt astui, oli pienehkö, mutta mitä hienoimmin kalustettu. Katosta riippui komea, monilla vahakynttilöillä varustettu kruunu, ja lattiaa peitti turkkilainen matto, joka teki huoneessa käyskentelevän askeleet kuulumattomiksi. Suloinen tuoksu tunkeutui kreivin sieraimiin.

Pienellä jakkaralla akkunan luona istui pikku Julia, Stiina-muorin kissa edessään, jonka koukkuiseen selkään hän koetti sovittaa istumaan suurta, kaunista nukkea.

Mustalaisen tytär oli niin kiintynyt tähän hommaansa, ettei hän ollenkaan huomannut sisään astuvaa hienoa herraa.

— Kas, suloinen Juliako siinä! — virkkoi kreivi; — luulenpa, että sinä opetat nukkea ratsastamaan ... hyi, tuollainen hevonenko sinulla on!

Tyttö katsoi häneen suurilla mustilla silmillään, joissa tällä hetkellä ei ollut lainkaan suopea ilme. Myöskin kissa tuijotti kreiviin, eikä senkään katse ollut lempeä, niinkuin sekin olisi ymmärtänyt loukkauksen.

— Osta tällä satula taideratsastajallesi, lapseni, — sanoi kreivi, heittäen tukaatin Julian helmaan.

Kauniin naisen huoneessa ei hienolla herrasmiehellä ole koskaan puute kullasta ja hopeasta.

Sen jälkeen hän aikoi mennä edelleen viereiseen kammioon, ja hänen kätensä oli jo tarttunut ovenripaan.

— En huoli kreivin lantista! — huusi Julia hänen takanaan; — minä en siitä ollenkaan välitä ... ottakaa se takaisin ... se on tuossa.

Kreivi kääntyi ja näki lattialla jalkojensa vieressä kirkkaan tukaatin.

— Tyttö, oletko sinä hullu! — huudahti hän; — miksi heität pois sen, minkä minä kerran olen sinulle antanut?

— Siitä, joka ei pidä kissasta, en minäkään pidä, — vastasi Julia.

— Soo — vai siten!

— Kissa on paljon kauniimpi ja kiltimpi kuin kreivi, — suvaitsi Julia ilmoittaa.

— Se ei ollut kohteliaasti sanottu, tyttö!

— Sillä kreivi on narri ... kreivi on narri, — selitti Julia edelleen.

— Mitä sinä sanot, pipana?

— Kreivi on narri ... kreivi on narri, — jatkoi pieni kaunotar.

— Etkö sinä häpeä?

— Sen on äiti sanonut ... kreivi on narri ... ha ha ha!... Naura sinäkin, kissa!...
Ha ha ha!

Pikku häijyttelijä nauroi sydämensä pohjasta, ja kreivistä näytti niinkuin kissakin olisi hänelle irvistellyt.

Kreivi tunsu mielialansa sangen merkilliseksi, tietämättä itse miksi. Ei ole koskaan hauska joutua naurunalaiseksi, vaikka naurajina ovatkin vain lapsi ja kissa.

Ja kuta enemmän kreivi katseli tyttöä ja kissaa, jotka temmelsivät lattialla, sitä enemmän hän alkoi tuntea sydämessään ahdistusta.

Hän luuli näkevänsä kaksi pikku paholaista leikkimässä turkkilaisella matolla ja oli eroittavinaan kipenien räiskyvän toisen vaaleilta kiharoilta ja toisen vaaleankeltaisesta turkista.

Hän oli kuulevinaan äänen, joka huusi hänen korvaansa: Takaisin, takaisin! Käänny, käänny! — Mutta vaikeata on kääntyä kauniin naisen ovelta, varsinkin kun tämä nainen, pysyttyään kauan voittamattomana, vihdoinkin on käskenyt saapua luokseen, valmiina antautumaan.

Kreivi Lejonborg avasi oven, ja oli nyt samassa kammiossa, jossa lukija vähän ennen on ollut Knapekullan »ruusun» ja »korpin» kanssa.

Huulillaan hymyily, joka oli lainattu pieniltä lemmettäriltä, ja poskillaan puna,

joka taas oli toilettipöydän lainaa, tuli Anna Jolanta vierastaan vastaan, ojentaen hänelle kätensä.

Mustalaisnaisen uhkeata vartaloa verhosi nyt valkoinen silkkileninki, jonka päällä aaltosi pöyheä silkkiharsokudos runsaine pitseineen povella ja käsivarsilla. Hänellä oli pienissä jaloissaan kultaompeleiset samettitohvelit, ja silkkisukan peittämiin korkeihin nilkkoihin katsahtaessa ajatusta huimasi. Korpinmustia kiharoita pitivät huolimattomasti koossa pienet kultakammat, niinkuin sen ajan tapa oli. Loistavan valkoisissa sormissa säteilivät kullatun pronssilampun valossa jalokivet, kirkkaat kuin vesi.

Anna Jolanta oli taivaallisen ihana, mutta pirullisen viettelevä, johdattaessaan vieraansa keinuvalle leposohvalle, osoittaessaan hänelle paikan ja istuessaan itse hänen viereensä, huolettomasti heittäen toisen paljaan, samettisen käsivartensa tyynyn kirjavan, taiteellisesti muovaillun ristipäällyksen yli, samalla kun hän ovelasti keimaillen kohotti kreivin silmien tasalle toisen, jota koristi kultainen rannerengas helmineen.

Vähemmästäkin olisi kreivi Lejonborg, kuten moni muukin, joutunut huumaukseen. Suuttumus pikku Julian häijyyden purkauksesta sekä siitä johtunut kiusallinen aavistus oli nyt kokonaan kadonnut.

— Kreivini, — aloitti Anna, — ette ole sanallakaan ylistänyt lahjoittamaanne kaunista rannerengasta, jonka teidän kunniaksenne olen tänä iltana kiinnittänyt käteeni!

— Oh, kuka huomaisi rannerengasta niin kauan kuin saa katsella sellaista käsivartta kuin sinun, — vastasi kreivi koskettaen hengitystään pidättäen huulillaan Annan käsivarren samettihienoa ihoa; — ah, Jolanta, elämäni jalokivi.

— Aina teillä on varastossa kauniita lauseparsia, — huomautti mustalaisnainen; — te olette vaarallinen mies, herra kreivi!... Teidät pitäisi karkoittaa jollekin kaukaiselle, asumattomalle saarelle, muussa tapauksessa on vaarassa sukupuoleni kehuttu siveys...

— Jumalallinen enkeli! — huudahti kreivi hurmioissaan; — miksi sanot minua teiksi?... Sano *sinä*, sano *sinä*, ja minä olen sen johdosta ylpeä, olen kadehdittavin mies maailmassa.

— Mustalaisnainenko sinuttelisi kreiviä?... Mitä ajattelettekaan, jalo suojelijani!

— virkkoi Anna, luoden häneen uuden lumoavan katseen.

— Kaikki kumartavat suvulle ja säädylle, — sanoi kreivi; — mutta suku ja sääty kumartavat kauneudelle ... kaikki kumartavat sen edessä maahan saakka ... kaikki taivaassa ja maan päällä.

— Minun on vaikea tottua puhuttelemaan teitä niin tuttavallisesti, — virkkoi Anna.

— Mutta miksikä, kullankaunis Jolantani?... Emmekö me kuulu tästä hetkestä saakka toisillemme?... Eihän meitä tämän jälkeen voi eroittaa mikään muu kuin kuolema!

Kaikki n. s. »valtiolliset mielistelijät» ovat samanlaisia, nimittäin siinä, että samassa suhteessa kuin heidän tunteensa kohoavat, mikä muuten tapahtuu hyvin nopeasti, muodostuvat myöskin sananparret eloisemmiksi ja kukoistavammiksi. Mutta samalla kertaa, kun he valehtelevat muille, valehtelevat he itselleenkin, sillä he luulevat omistavansa mitä parhaan sydämen, joka kuitenkin todellisuudessa ei ole muu kuin hiiltynyt möhkäle, minkä mustista käryävistä raoista vilkkuu valhe.

— Luitteko siis kirjeeni? — kysyi Anna, hymyillen veitikkamaisesti.

— Te?... Jälleen te!... Tahdotko musertaa sydämeni, säälimätön nainen?

— No, *sinä* sitten ... täytyyhän minun siis koettaa ... luit kai sinulle lähettämäni rivit?

— Luinko?... En, rakas Jolanta!... Minä nielin ne, niinkuin nälkiintynyt kerjäläinen ahmaisee pannukakun ... alussa tuskin saatoin uskoa silmiäni.

— Sinä et odottanut, että minä niin pian antaisin voittaa itseni... Ethän?

— Pian, sanot... Onko sinusta tämä pian, kun jo kaksi vuotta olen sinua piirittänyt, sinä kovasydäminen sulotar?

— Sinusta kai tuntui, että minä väliin kirjoitan hyvin kummallisesti? — sanoi Anna, katsoen häntä tutkivasti.

— Prinsessat kadehtisivat sinun kirjeitäsi, sekä niiden sisältöä että muotoa, — vastasi kreivi; — sinä olet jumalallinen kaikessa!

— Mutta suuri osa kirjettäni tuntui kai sinusta käsittämättömältä?... Pelkäänpä niin.

— Mahdollisesti ... mutta mitä se merkitsee... Kirjeessään sanoit rakastavasi minua, ja kaikki muu on minulle vähäarvoista... Tiedänhän entisestään, että sinä olet haaveilijatar... Mitä se tekee!... Kyllä sentään, se tekee sinut kaksin verroin suloisemmaksi.

— Onko sinulla kirjeeni mukanas?

— Kannan sitä sydämelläni, Jolanta!... Se on sen oikea paikka.

— Sinäkö kannat sitä sydämelläsi?... Mieskö kantaa naisen sanoja sydämellään?... En usko sitä, ystäväni... Älä siis ihmettele, että epäilen sanojasi.

— Siitä saan sinut pian vakuutetuksi, — selitti kreivi, ottaen povitaskustaan lompakkonsa, josta hän veti esiin Annan ruusukirjeen, pidellen voitonriemuisena sitä hänen silmiensä edessä.

Mustalaisnainen tarkasteli kirjettä, antaen sen sitten takaisin kreiville:

— Epäluuloni oli perusteeton, — virkkoi hän; — olen siitä onnellinen, ylpeä... En siis ole lahjoittanut rakkauttani ja luottamustani arvottomalle miehelle.

— Epäluulosi oli tikarinpisto sydämeeni, — runoili kreivi, teatraalisesti kohottaen katseensa ylös; — mutta sinä osaat lieventää tuskan ja parantaa haavan paremmin kuin kukaan muu kuolevainen.

Näiden tunteellisten sanojen jälkeen hän kätki kirjeen takaisin lompakkoon, pistäen sen taskuunsa. Anna silmäsi seinäkelloa.

— Sinä katsot kelloa, — huomautti kreivi pahoillaan; — odotatko ketään?

— En, en odota ketään.

— Voinko luottaa sinuun?

— Ketä minä odottaisin, kun sinä olet luonani?

— Enkeli! — huudahti kreivi, kiertäen käsivartensa hänen vyötäisilleen ja puristaen häntä itseään vasten, samalla etsien huulillaan hänen suutaan.

— Karl Gustaf! — sanoi Anna, hiljaa irroittaen itsensä kreivin syleilystä ja väistäen hänen suudelmaansa.

— Karl Gustaf, sanot... Voi, kuinka suloiselta kuuluu, kun puhut niin!... Mutta ... mutta miksi sinä väistät minua? Miksi käännät pois taivaalliset kasvosi?

— Ole ritarillinen, ystäväni!... Älä unohda, että vieressäsi on turvaton nainen.

— Ketä sinä pelkää, rakkahin Jolanta?... Miestäkö, joka sinua rakastaa? Orjaasiko, joka tahtoo suudella sinun jalkojasi?

— Minä en pelkää sinua ... pelkään itseäni ... heikkouttani...

— Keimailua! — mutisi kreivi itsekseen, — mutta, — lisäsi hän ääneensä, — sinähän rakastat minua, ja kuitenkin olet kova kuin timantti!

Mustalaisnainen katsoi jälleen kelloa.

— Taasen sinä vilkaisit kelloon! — huomautti kreivi hämmästyneenä; — sehän on merkillistä, Jolanta!

— Mitä merkillistä siinä on?

— Sinä et tahdo pitää minua kauemmin!... Sinä tahdot, että minä menisin tieheni, — sanoi kreivi, ollen tekevinään lähtöä.

— Ei, en mistään hinnasta tahtoisi päästää sinua täältä! — huudahti mustalaisnainen äänekkäästi ja posket hehkuvina.

— Oh! Sinä teet minut hulluksi ihastuksesta, sinä harvinainen olento! — kirkaisi kreivi.

— Malta, Karl Gustaf ... minun sieluni on järkkynyt pohjiaan myöten.

— Minä näen sen, minä ihmettelen sitä... Tämä hetki on juhlallinen — selitti Lejonborg, katsoen kattoon, kun hänkin tahtoi näyttää juhlalliselta.

- Sinä käsität ... olen kiitollinen sinulle hienotunteisuudestasi.
- Jolanta! Suututko rakastajallesi, jos hän uskoo sinulle jotain?
- En suutu... Mitä sinulla on minulle uskottavaa?
- Olen uskaltanut jotain ... jotain, josta ehkä voit pahastua.
- Mitä olet uskaltanut? — kysyi Anna, katsoen tutkivasti häneen; — sano, ystäväni... Eihän minulla ole oikeutta pahastua sinulle mistään!
- Ihana Jolanta!... Kuule siis ... minä ajoin tänne portillesi.
- Entä sitten?
- Palvelijani kysyi, mihin aikaan olisi saavuttava minua hakemaan.
- No?
- Minä vastasin, ettei tarvitse ollenkaan tulla noutamaan.
- Aiotko siis kävellä?
- Kävelläkö tällaisessa ilmassa, rakastettuni?... Taasen sinä olet julma, Jolanta!
- Sinä ajattelit siis...
- Ei, en ajatellut ... mutta ... mutta minä toivoin...
- Saada jäädä tänne, — sanoi Anna levollisesti.
- Ja sinä?... Sinä? — tiedusteli kreivi kiihtyneesti.
- Suostun siihen, — vastasi Anna, nousten leposohvalta sekä alkaen kävellä lattialla edestakaisin, lakkaamatta seuraten seinäkellon minuuttiviisaria.
- Ethän vain leiki kanssani? kysyi Lejonborg teeskennellen epäluuloa, sillä nyt hän oli sisimmässään täydellisesti varma voitostaan.
- Kreivi Lejonborg! — vastasi Anna, ja hänen totisuutensa tuntui melkein peloittavalta; — ei Anna Jolanta Bränner sinua karkoita täältä.

— Sinä olet ihastuttava, noin leijaillessasi lattialla! — kiitteli kreivi, samalla kun hän huolettomasti nyt nojautui pielukselle lepäävään asentoon ja oikaisi jalkansa niin pitkälle kuin taisi; — sinä olet totta tosiaan sorearyhtinen!... Nuo jalokivet sopivat mainiosti alabasterisormiisi... Sinä mainitsit kirjeessäsi varmassa paikassa säilyttäväsi niitä kapineita, jotka minulla on ollut erinomainen ilo lähettää sinulle... Olet oikeassa ... varmempaa säilytyspaikkaa niille ei ole kuin sinun sormesi, nuo tulisuoiset lumikädet.

— Kurja, katala ihmissuku! — jupisi Anna itsekseen; — mustalaisnainen ja kreivi ... yhtäläisiä kaikessa, paitsi itserakkaudessa ja hävyttömyydessä, joissa viimeainittu voittaa... Ja mikä hänet oikeuttaa tähän?... Hänen korkeampi asemansa yhteiskunnassa, hänen vetoomuksensa korkeampaan sivistykseensä ja hienompiin tapoihinsa. Kurja, katala ihmissuku!

— Sinä et voi enää kauemmin asua tässä yksinkertaisessa huoneustossa, — selitti kreivi; — Anna Jolanta, elämäni jalokivi, oleilee tällaisessa pohjakerrassa Ladugårdslandissa!

— Miten aika vierii hitaasti! — jatkoi Anna itsekseen: — mutta eihän se kuljekaakaan hehkuvilla hiilillä niinkuin minä ... ei, se on jäätynyt kiinni jäiseen tiehen.

— Sinun tulee saada tilavampi temppeli, mieluummin Kuningattarenkadun varrella... Minä hankin sen sinulle, — ehdotti onnellinen rakastaja; — mutta tulehan nyt tänne ja istuudu!... Mitä sinä ajattelet?... Niinhän sinä olet mietiskelevän näköinen kuin kirjatoukka... Mitä sinä ajattelet?

— Mitäkö ajattelen? — kysyi Anna hajamielisenä.

— Niin.

— Oh, minä muistelen entisiä, — vastasi mustalaisnainen.

— Entisiä!... Ajattele mieluummin tulevia ... sinullehan avautuvat kokonaiset ruusujen peittämät, hymyilevät, aurinkoiset lakeudet... Talvisin näytäntöjä, konsertteja ja naamiohuveja ... kesäisin kävelyretkiä vihreillä lehtokujilla minun suurenmoisella Bastholmallani, tai venematkoja merellä, kun kuun säteet leikkivät vaahtoilla aalloilla.

Kuten olemme huomanneet, oli kreivi Lejonborg luonteeltaan haaveellinen ja

runollinen. Siitä hän olikin kuuluisa niiden naisten keskuudessa, jotka kuuluivat päiväperhosten piiriin.

— Minä en käsitä, kuinka voit vaivata kaunista sieluasi ajattelemalla menneitä aikoja, — jatkoi kreivi; — oletko ennen tanssinut ruusuilla, jumalallinen Jolantani!... Kaikessa sinä olet ihailtava, mutta eräässä suhteessa en ole koskaan voinut ymmärtää sinua... Kuinka saattoi olla mahdollista, että nainen, jolla on sellaiset ominaisuudet kuin sinulla, voi pysyä monet vuodet sellaisissa oloissa kuin sinä olet ollut?... Oikein sydäntäni kouristaa, kun ajattelen, mitä sinun onkaan täytynyt kärsiä eläessäsi yhdessä sen seikkailijan kanssa... Se oli kurjaa elämää, rakas Jolantani!

»Valtiollisten mielistelijäin» ominaisuuksiin kuuluu myös että yhtä liehrittelevinä ja matelevina kuin he esiintyvät koettaessaan voittaa naisen suosion, yhtä röyhkeästi ja loukkaavasti käyttäytyvät he sen jälkeen kun luulevat olevansa varmat valloituksestaan.

— Niin, kurjaa elämää se oli, — jatkoi kreivi, — mahdotontahan sen oli loppua hyvin... Ja niin kävikin, kuten olin arvannut... Kiitä sen vuoksi Jumalaa, kaunokaiseni, että se nyt on ohi... Moni kaunis silmä tulee suuresti kadehtimaan sinun uutta saavutustasi.

Oli onni, tai paremmin sanoen onnettomuus, ettei leposohvalla loikoileva ylpeä voittaja tällä hetkellä nähnyt värivaihdosta Annan kasvoilla, sillä kreivin puhellessa sattui tämä seisomaan häneen selin. Mutta olisi kreivin kuitenkin pitänyt kuulla hänen hampaittensa hirvittävä, onnettomuutta ennustava narske.

Seinäkello alkoi surista, ja samassa se löi.

— Puoli kahdeksan ... vihdoinkin! Vihdoinkin! — huusi Anna ja kääntyi.

Hänen silmissään oli nyt tavallista voimakkaampi loisto.

Niin säihkynevät naarastiikerin silmät, kun uhrin viimeinen hetki on koittanut.

— Puoli kahdeksan, — toisti kreivi; — no, mitä nyt sitten?... Ahaa, minä ymmärrän ... sinä ajattelet illallista... Se on hiukan liian aikaista, rakastettuni... Mutta mitä aikaisemmin, sitä parempi... Istuudu vierelleni, Jolanta!... Samppanja!... Olethan kokonaan unohtanut sen mainion samppanjan, jonka sinulle lähetin ... minäkin olin sen unohtaa ... mutta kaikenhan unohtaa

ollessaan sinun luonasi... Tuo samppanjaa, samppanjaa!... Sinun tulee suuteloillasi siunata minulle rypäleen mehu...

»Juo! Haihtuvi voima kuohuvain helmien: juo! Kiiruhda! Suloista, suurta sulle ei sitä enää kuolema suo. Hullut luo huomion vaahtoilulle, vettä, vain vettä se huulille tuo.«

Tuskin oli kreivi Lejonborg ehtinyt lausua tämän tunnetun säkeistön viimeiset sanat, kun ulkoa kuului äänekästä hälinää.

— Mitä se on? — huusi kreivi; — keitä juoksee tuolla ulkona?

Mustalaisnainen vaikenä ja suuntasi katseensa oveen.

Se avattiin äkkiä, ja Stiina-muori syöksyi sisään.

Eukon kurttuaiset kasvot olivat keltaisenkalpeat, ja koko hänen ruumiinsa tärisi.

— Mitä Jumalan nimessä on tapahtunut? — kysyi emäntä, kasvoistaan päättäen hämmästyneenä.

— Niin, mikä siellä on? — kysyi kreivikin; — onko tuli irti? Missä palaa?

— Salin ovelle kolkutetaan, — sammalsi muori, pelästyksestä suunniltaan.

— Kuka kolkuttaa? — kysyi Anna.

— Etkö osaa puhua, akka? — huusi kreivi; — mistä on kysymys?

— Poliiseja! Poliiseja! Taivaan Jumala, mitä nyt tapahtuukaan? — valitti muori.

— Poliiseja! — toisti Anna.

— Poliiseja! — huudahti kreivi säikähtyneenä, sillä hän muisti, missä tekemisissä hän edellisenä päivänä oli ollut mainittujen viranomaisten kanssa.

— Mitä poliiseilla on täällä tekemistä? — kysyi Anna, joka myöskin näytti levottomalta.

— He uhkaavat särkeä salin oven, ellei sitä aukaista hyvällä,— selitti Stiina-muori; — mutta minä juoksin ensin kysymään neidiltä, mitä on tehtävä...

Kuulkaa, kuulkaa!... Nyt ne jo särkevät ovea!

Ulkoa kuului rajua kolkutusta.

— Avaa heille, — käski emäntä; — ei liene kysymyksessä mitään niin vaarallista kuin miltä kuulostaa.

Stiina-muori kiiruhti täyttämään emäntänsä määräystä.

— Odota, nainen! — huusi kreivi, tarttuen kiinni eukkoon; — eihän heillä liene aikomus tunkeutua tänne sisään!... Mitä poliisit tahtovat täältä?

— Päästäkää minut, herra kreivi! — ähkyi muori; — ei sovi antaa heidän odottaa ... eivät asiat ole nyt tolallaan.

— Mutta jos he tahtovat tulla tänne sisälle saakka? kysyi Anna entistä hätäntyneempänä.

— Mahdotonta, — vastasi kreivi; — miksi he tulisivat tänne?

— Eivät he suinkaan epäile, että minulla on luonani varastettua tavaraa, — huomautti Anna; — sen luulon minä kyllä heistä pian häivytän.

— Mutta minne minä menen? — puhisi kreivi; — ei käy päinsä, että he näkevät minut täällä ... en voi näyttäytyä kenellekään tällaisessa paikassa... Kunpa pääsisin ulos akkunasta...

— Se on mahdotonta, — virkkoi emäntä, kiiruhtaen akkunan luo tirkistämään verhon raosta alas kadulle.

— On mahdotonta! On mahdotonta! Niinkö sinä sanoit? — huusi Lejonborg kauhuissaan.

— Talon ulkopuolella on vartijoita, — lausui emäntä, joka nyt näytti kovin säikähtyneeltä.

— Vartijoitako, sanot!... Mitä he tahtovat?... Kirottu tapaus!... Kuka peijakas on tämän näytelmän aikaansaanut?

— Kuka sen tietää... Mutta niin nyt kaikessa tapauksessa on... Sinun on

mahdoton päästä ulos akkunan kautta.

— Kunpa sitten edes voisin piiloutua tänne jonnekin! — ähisi kreivi; — piiloita minut niin, ettei kukaan minua huomaa!... Mikä helvetillinen tapaus!

— Ovi menee säpäleiksi! — huusi Stiina-muori ja kiiruhti ulos.

Hänen sijaansa syöksyi sisään pikku Julia, joka pakeni äitinsä turviin.

— Minä tiedän neuvon! — huusi Anna, ikäänkuin hän olisi saanut äkillisen päähänpiston; — minä kätken sinut varmaan paikkaan, rakas ystäväni!

— Minne?... Minne? Minne?... Jumalan tähden, älä viivyttele... He tulevat!

Mustalaisnainen riensi erääseen kammion nurkkaan, ottaen sieltä esiin kullatuilla messinkipuitteilla varustetun paksulasisen lyhdyn. Hän sytytti sen sisässä olevan kynttilän, ojentaen sitten lyhdyn kreiville.

— Tämän huoneen alla on pieni kellari, — virkkoi Anna; — säilytämme siellä ruokatavaramme ja viinimme... Ota lyhty, niin minä lasken sinut sinne... Kukaan ei etsi sinua sieltä.

— Jumala siunatkoon sinua siitä ajatuksesta! — huudahti kreivi ja tarttui lyhtyyn.

Anna meni toiselle puolen huonetta, avaten seinässä olevan pienen tapettioven, jonka olemassaoloa kreivi ei ollut ennen huomannut, vaikkakin oli useat kerrat käynyt tässä kammiossa.

— Tuolla näet portaat, — sanoi Anna; — laskeudu varovasti niitä alas, niin olet turvassa... Mutta varo lyömästä rikki minun uutta, kaunista lyhtyäni.

— Hiton epämiellyttävää!... Miten kylmäkin täällä on! — mutisi kreivi Lejonborg.

— Kiiruhda! — kehoitti Anna; — minä kuulen jo heidän askeleensa etuhuoneessa.

— Eivät he suinkaan viivy kauan... Minun on täällä vaikea hengittää... Saakeli!...

— Kiiruhda! Kiiruhda!

Kiroillen ja ähkyen asetti kreivi jalkansa ensimmäiselle portaalle, alkaen laskeutua alas.

Mustalaisnainen sulki salaoven hänen jälkeensä ja istuutui sitten levollisena sohvalle, tarttuen erääseen pitsityöhön, jota alkoi nyplätä.

Mutta hieno neula ei liikkunutkaan, eivätkä Annan silmät katselleet tuota hienoa kutomusta.

Suonet hänen kauniilla otsallaan paisuivat korkeiksi ja tummiksi, ja valkoiset helmirivit välkkyivät hänen puoliavonaisten huuliensa välistä kyykäärmeen hampaiden tavoin.

XIX

SYVEMMÄLLÄ LUOLASSA

Sitten kun kreivi Karl Gustaf Lejonborg oli onnellisesti astunut alas nuo kapeat ja kosteat portaat, huomasi hän lyhty kädessä seisovansa paljaalla, hieman vetisellä maalla, joka oli vähemmän sovelias hänen hienoille, käännetuille nahkajalkineilleen.

Kaunis lyhty oli sellainen, että se valaisi ainoastaan alaspäin, joten kreivi ei ollenkaan nähnyt kattoa eikä seiniä.

Hän pysähtyi viimeiselle askelmalle, aikoen olla enempää syventymättä tähän uuteen ja pimeään maailmaan, jonne hänet oli sysätty niin nopeasti, mutta ei lainkaan hauskesti.

Kellari oli niin matala, että kreivin päälaki kosketti kattoa, vaikka hän koetti seisoa niin koukussa polvin kuin mahdollista.

Hän pakoitti itsensä tyytymään tilanteeseen ja istuutui portaalle.

Hän kuuli useiden henkilöitten ääniä, mutta ei voinut eroittaa, mitä puhuttiin.

Pian kääntyi hänen huomionsa muuhun, paljon epämiellyttävämpään seikkaan.

Useat ihmiset ovat, niinkuin sanotaan, pimeänpelkoja, joko siksi, että he uskovat kummituksiin tai pelkäävät levottoman omantunnon merkillisiä kuvia. Kreivi Lejonborg ei uskonut kummituksiin, eikä hänen omatuntonsakaan kärsinyt mistään erityisestä pahastateosta; mutta hän pelkäsi rottia, ja kuten tiedetään, ilakoivat rotat juuri pääasiallisesti pimeässä.

Eipä ole senvuoksi ihmeteltävää, että kreivi säikähti, kun muuan tuollainen pimeänlapsi luikahti hänen jalkojensa välitse, luultavasti lyhdyn valosta

säikähtyneenä.

Samalla kertaa hän oli kuulevinaan useita vinkuvia ääniä kellarin muilta puolilta, joiden laajuutta hän ei vielä tuntenut.

Kreivi tiesi hyvin, että rotat ennen kaikkea pitivät ruokatavaroista, mutta hän muisti myös lukeneensa, että ne joskus kävivät elävien ihmistenkin kimppuun, erittäinkin n. s. valtiovangien, joita etupäässä säilytettiin maanalaisissa vankiloissa. Kertomukset siitä olivat aina häntä suuresti huvittaneet, sillä henkilöitä, jotka uskaltavat sekaantua ruhtinaitten asioihin tai käyvät jalosukuisten hallitusmiesten erioikeuksien kimppuun, ei hänen mielestään koskaan voitu tarpeeksi kurittaa.

Mutta nyt, kun hän itse oli joutunut melkein samanlaiseen asemaan, hän alkoi vakavasti ajatella, kykenivätköhän nuo mainitut raatelijaeläimet eroittamaan oikeauskoisen aatelismiehen ihmisten huonoimmista. Hänen miettimisensä tulos ei mitenkään ollut tyydyttävä.

— Mikä aasi olinkin! — ajatteli hän, — kun annoin sulkea itseni tällaiseen luolaan!... Mitä olisi tehnyt, vaikka olisinkin jäänyt ylös!... Halventaako se korkeasukuisen aatelismiehen mainetta, vaikka hänet tavataankin nuoren, kauniin naisen vieressä?... Ei ollenkaan ... päinvastoin on se jotain sellaista, mitä hyvän käytöstavan säännöt eivät tosin suorastaan säädä, mutta eivät ainakaan millään tavoin tuomitsekaan... Jospa lähtisinkin jälleen ylös... Mutta pelkäänpä näyttävän merkilliseltä, että minä ensin olen kömpinyt piiloon ... niin, hullunkuriselta se näyttäisi ... naurettavalta ... ja minä en saata tehdä itseäni naurunalaiseksi... Olisipa se soma historia seurapiirien kuulla: kreivi Lejonborg on maannut lymyillen rojukuopassa tahi kellarissa tahi miksikä tätä voi sanoa... Minun täytyy siis jäädä tänne vähäksi aikaa... Hitto, kun minua viluttaa!... Olisipa ylläni edes päällysvaippani ... minä kylmetytän itseni... Saakelin rotat!... Siunatkoon, mikä tuolla on?... Mitä minä näen tuolla etäämpänä?

Asia oli siten, että kreivi, joka oli kohottanut lyhtyä, oli sen valossa huomannut jotain kiiltävää kellarin perällä.

— Jokin välkähti tuolla, — jatkoi hän ajatuksissaan; mikähän mahtaa kiiltää täällä pimeässä?... Oh, varmaankin käärme!... Hyvä Jumala!

Kauhukseen kreivi muisti, että sisiliskoilla ja käärmeillä oli tapana pitää asuntoaan tällaisissa loukoissa.

Hänen pelkonsa oli tavaton hänen siinä istuessaan portaalla, kykenemättä liikkumaan vähääkään.

— Mutta, — tuumi hän hetkisen tuskallisen hiljaisuuden perästä, — jos se on käärme, miksi se pysyy noin liikkumattomana yhdellä paikalla?

Kreivi kohotti jälleen lyhtyä ja tuijotti eteensä.

— Ei käärme kiillä tuolla tavalla ... sehän on kuin jonkunlainen hopeinen kaula!... Jaa, kas nyt minä tiedän. Nehän ovat minun sampanjapulloni, jotka mainio emäntäni on sinne asettanut riviin... Ja minä tässä turhanpäiten säikähtelen... Kuinka ikävä onkaan, että minulla on niin vilkas mielikuvitus! Eipä olisi hullumpaa tehdä lähempää tuttavuutta noiden ukkojen kanssa... Niin kunniallisessa seurassa voi viihtyä missä tahansa... Suloinen emäntäni suo minulle varmaan anteeksi, jos minä häneltä kysymättä lyön kaulan poikki yhdeltä omia pullojani.

Kreivi tunsu jälleen olevansa paremmalla mielellä — sekin todistus viinin jumalallisesta vaikutuksesta.

Hän laskeutui alas epämukavalta portaalta ja alkoi, pitäen lyhtyä koholla, varovaisesti astua, tahi oikeammin sanoen ryömiä kiiltäviä esineitä kohti, sillä, kuten jo olemme maininneet, oli mahdotonta seisoa suorana tuossa kurjassa kellarissa.

Tämä vaivaloinen ja sanan laajimmassa merkityksessä — kun ottaa huomioon hänen korkeasti vapaasukuiset koipensa ja selkänsä — nöyryyttävä vaellus läheni kaikeksi onneksi pian loppuaan, mikä ei kuitenkaan ollut niin lohdullinen kuin kreivi oli kuvitellut.

Välkkyvät samppanjapullot muuttuivat hänen silmissään sapeliksi, joka oli seinän vieressä maassa.

— Sapeli! — mutisi kreivi nolona ja suuttuneena. — Sapeli!... Miten se on tänne joutunut?... Mitä sillä on täällä tekemistä?... Tämäpä merkillistä!

Kreivi valaisi seinää korkeammalle.

Uusi hämmästy.

Kreivi nimittäin huomasi pyssyn piipun, toisenkin, vieläpä kolmannenkin, perineen, lukkoineen.

— Aseita! Oikeita kiväärejä! — jatkoi kreivi; — tämä menee yli minun ymmärrykseni ... sapeleita ja pyssyjä näin lähellä Jolantan makuuhuonetta!... Kuka kuolevainen voi tämän ymmärtää?...

Siinä oli kreivi kieltämättä oikeassa. Sapeleita ja pyssyjä aivan rakkauden temppelin vieressä, se oli totta tosiaan kerrassaan ihmeteltävää ja käsittämätöntä!

Kreivi Lejonborg tutki seiniä edelleen, ja kaikkialla hän näki jos jonkinlaisia aseita. Kellari oli todellinen, hyvin varustettu asekammio.

— Olenko minä joutunut ryövärien luolaan? — huudahti hän lopuksi ja oli tästä ajatuksesta pelästyneenä vähällä lyhyhistyä maahan.

Samassa hän sattui koskettamaan erästä laatikkoa, joka oli hänen vieressään kellarin nurkassa. Hänen sysäyksestään putosi sen kansi maahan, ja kreivi valaisi lyhdyllään laatikkoa nähdäkseen, mitä se sisälsi.

Se näytti olevan täynnä pieniä paperirullia. Kreivi otti yhden sellaisen käteensä ja alkoi lyhdyn valossa sitä tarkastella.

Äkkiä päästi hän rullan kädestään ja hoippui seinää kohti, jonka nojaan hän jäi seisomaan kuin kivettyneenä.

Hän oli nimittäin pitänyt kädessään kovaksi ladattua patruunaa. Koko laatikko oli täynnä luodilla panostettuja patruunia! Todellakin, kaikki tämä oli sopusoinnussa seinällä riippuvien sotilaskiväärien kanssa!

— Voi minua! Minä olen joutunut murhaajien käsiin! — vaikeroi onneton.

Paljon, mikä tähän saakka oli ollut käsittämätöntä, selveni nyt hänelle. Ne paholaiset, jotka hän astuessaan sisään etuhuoneeseen oli nähnyt pienen tytön ja kissan hahmoissa leikkivän lattiamatolla, palasivat nyt elävästi hänen silmiinsä. Emännän useissa tilaisuuksissa osoittama merkillinen käytös häntä kohtaan kehittyi nyt hänen mielikuvituksessaan mitä kauheimmaksi juoneksi, johon tuli vielä lisäksi hänen alinomaiset vilkumisensa seinäkelloon tänä iltana, mikä seikka todisti osaksi onnettomuutta ennustavaa levottomuutta mustalaisnaisen sielussa sekä osaksi sitä, että hän odotteli jotakuta tai joitakuuta, varmaankin

rikostovereitaan. Poliisin tunkeutuminen hänen asuntoonsa, palvelijattaren säikähdyksensä johdosta, kaikki se antoi tukea sille luulolle, ettei viettelevän ihana Jolanta ollut muuta kuin ryöväri naishahmossa, joka oli kokonaisen rosvojoukon johtaja. Tämä joukkio oli varmaan monilukuinen ja harjoitti toimintaansa kaikissa Tukholman osissa.

Kreivi-raukka varmistui yhä enemmän siinä uskossa, että hänet oli houkuteltu ansaan ryövättäväksi ja murhattavaksi. Oman pelontunteensa vuoksi poliiseja kohtaan, mikä oli aiheuttanut hänen sulkemisensa tähän maakuoppaan, oli hän itse tehnyt pelastumisensa mahdottomaksi.

Löytäisivätköhän poliisit hänen salaisen piilopaikkansa? — Mahdotonta, sillä jos kuolevaisen silmä yleensä saattoi keksiä tähän luolaan johtavan salaoven, niin miksi ei sitten hän, joka oli viettänyt niin monta hetkeä tuossa kirotussa kammiossa, ollut sitä aikaisemmin huomannut? Saattaisivatko henkilöt, jotka ensi kertaa olivat mustalaisnaisen huoneessa, olla tarkkanäköisempiä kuin hän, mustalaisnaisen alituinen vieras, joka sitäpaitsi onnettoman mustasukkaisuutensa aiheutuksesta aina oli vakoillut hänen ympäristöään?

Ei, ei! Tuntemattomaksi jäisi salainen ovi kaikille muille paitsi naisrosvolle ja hänen liittolaisilleen.

Ja siinä tapauksessa, että sisään tunkeutuneet poliisit olisivat vanginneet mustalaisnaisen ja koko hänen joukkonsa, mikä olisi seurauksena?

Tietysti se, että huoneusto lukittaisiin ja hän, kreivi, jäisi suletuksi kellariin kärsimään nälkäkuoleman kauheat tuskat, joutuakseen vihdoin kaikkien tämän maanalaisen kuopan pienten ja suurten raatelijaeläinten himotuksi saaliiksi.

Niin, niin! Hän kuolisi nälkään, ja kellarin lukemattomat rotat söisivät hänet puolielävältä, sillä millä hän täällä saattaisi itseään ravita?

Luodeilla ja ruudillako?

Totta on, että luodeilla hallitsijat ja heidän ylimyksensä hankkivat itselleen elinehdot, mutta syödä niitä suorastaan — mahdotonta! —

Kukaan kuolevainen ei kykene kuvaamaan kreivi-paran tuskaa ja epätoivoa. Ja muisto kaikista rosvoromaaneista, jotka hän oli joskus lukenut, oli omiaan lisäämään hänen hirveätä mielentilaansa.

Mutta rakkaus elämään on tuskaa ja epätoivoa voimakkaampi.

Vangitun hämmentyneissä aivoissa heräsi äkkiä vahva päättäväisyys.

— Minäpä kiiruhdan takaisin niin kauan kuin vielä on aikaa, — huudahti hän; — minä riennän nyt heti ylös portaita ja kolkutuksillani oveen sekä huudoillani herätän koko talon huomion ... varmasti minut kuullaan ... minun avukseni riennetään ja kauheaan vankilaani johtava ovi murretaan. Pahimmassa tapauksessa minä joudun rosvojen käsiin, mutta rukouksilla, uhkauksilla ja rahoilla sekä vaitiolon lupauksella minä kyllä pelastan henkeni ... ja onhan edes parempi kuolla silmänräpäyksessä murhaajan tikariniskusta kuin kitua täällä nälkäkuoleman uhrina.

Hän astui askeleen eteenpäin, mutta pysähtyi, sillä uusi ajatus valtasi hänen mielensä, ajatus, jonka johdosta esi-isät Bastholman uhkeassa perhehaudassa saattoivat ylpeillä. Rakkaus elämään tekee pelkuristakin sankarin.

— Olen ruotsalainen aatelismies, olen kreivi, virkkoi hän ylpeänä; — jo neljän vuoden vanhana minut merkittiin aliluutnantiksi Skoonen rakuunoihin, ja siinä rykmentissä minä palvelin kahdenteenkymmenenteen ikävuoteeni saakka ... olen kasvanut aseitten keskellä, minä osaan niitä käytellä, olen ollut varamiehenä kahdessa kaksintaistelussa... Tämä kellari on täynnä aseita ... minun tulee kiireesti varustautua... Minä taistelen, satavuotisten perinnäistapojen arvoisesti ... kaksikymmentä minä kaadan ennenkuin minut voitetaan ... haa! Rosvoja ei liene kymmentä enempää ... vaikeuksitta minä ehdin tappaa ne kaikki, ennenkuin itse saan pienintäkään naarmua ... haa! He tulevat alas asestamattomina, sillä täällähän ovat heidän aseensa minä tapan heidät kuin kärpäset, ennenkuin he aavistavatkaan mitään... Tulkaa, tulkaa! Kreivi Lejonborgin käsivarret ovat kuin kokonainen armeija, ja hänen rinnassaan asuu urhoollinen isäin henki.

Näin puhellessaan hän otti seinältä kaksi pistoolia.

Hän puhalsi niiden piippuihin ja tarkasti sankkireiät, jonka jälkeen hän, varmistuttuaan siitä, että ne olivat ladatut, kätki ne hännystakkinsa taskuihin. Mutta ei siinä kyllin.

Hän otti vielä seinältä toisen pyssyn toisensa jälkeen ja asetti ne lähelle itseään, että ne kaikki hädän tullen olisivat käsillä. Onneksi olivat nämäkin pyssyt panostetut.

Erinomaisen neuvokkaana asetti hän kannen jälleen laatikon päälle, ettei kiväärien laukauksista iskevä tuli sytyttäisi ampumavaroja ja räjähyttäisi ilmaan koko kellaria ja sen sankarillista puolustajaa.

Takanaan seinällä hän huomasi naulan, johon hän heti ripusti lyhdyn siten, että sen valo lankesi suoraan portaille.

Sitten tarttui hän kivääriin ja asettui alimmalle portaalle, valmiina avaamaan tulen, jos ketään ylhäältä ilmestyisi näkyviin.

Näin varustettuna hän jäi hehkuvin poskin odottamaan ratkaisevaa silmänräpäystä.

Tätä silmänräpäystä ei tarvinnutkaan kauan odottaa.

Ylhäältä kuului melua, ja portaille suuntautui valonsäde.

Samassa kuului ääni, joka ei ollut kreivi Lejonborgille suinkaan outo.

Ääni oli Anna Jolantan.

— No, menkää sitten ... menkää ... minä pesen käteni!

Ylimmällä portaalla näkyi nyt karkeatekoisen saappaan päälle vedetty housunlahje.

Kreivin kivääri laukasi tietten tai tietämättä.

— Jeesus! Luoti sattui minuun! huudahti muuan miesääni, jonka jälkeen kuului raskas putoaminen portaalle.

Kreivi Lejonborg, joka ei ollut luonteeltaan ollenkaan verenhimoinen, oli siis vuodattanut verta. Hänen lempeä luontonsa voitti pian ja hän alkoi koko ruumiiltaan vavista.

— Antautukaa, tai kuolette kuin koira! — kaikui kellariholvissa kauhistava bassoääni.

Kivääri putosi kreivin kädestä. Kellarin valaisivat monet tulet. Mutta kuitenkin pimeni kreivi Lejonborgin silmissä, ja hän vaipui maahan tajutonna.

XX

VIIMEINEN HÄMMENNYS

Kreivi Lejonborg tuli pian jälleen tajuihinsa ja avasi silmänsä; hän huomasi makaavansa leposohvalla Annan kammiossa sekä havaitsi mustalaisnaisen osoittavan häntä kohtaan aivan erikoista huolenpitoa ja osanottoa. Tämä hieroi hänen ohimojaan hajuvedellä ja piteli hänen nenänsä alla pulloa, joka oli täynnä hyvin väkevää nestettä.

Mutta kaikista eniten elvyttivät hänen kuoleutuneita elinvoimiaan ne mitä lämpimintä hellyyttä todistavat katseet, joita tulvehti Annan silmistä, ja sanat, jotka virtasivat hänen huuliltaan. Paremminkin ei äiti voi hoitaa lastaan, kuin hän sillä hetkellä hoiteli kreivi-raukkaa.

Mustalaisnaisen kallis silkkihame oli rypistynyt ja hänen pitkät, kultakampojen kytkeistä irtautuneet hiuksensa kiertyivät mitä suurimmassa epäjärjestyksessä hänen kasvojensa ja hartioittensa ympäri.

— Rakas Karl Gustaf, — puheli hän, nojautuen hänen puoleensa; — virkoa ... herää, voi herää!... Taivas!

— Jolanta! Jolanta! — sammalsi kreivi huumauksissaan.

— Hän elää! Hän elää! — riemuitsi Anna; — ja kuitenkin olisi hänelle onnettomalle ollut tuhat kertaa parempi, jos hänen silmänsä olisivat sulkeutuneet ainaiseksi... Voi, hyvä Jumala!

— Mitä? — jupisi kreivi; — missä minä olen?... Olenko nähnyt unta?

— Antaisin elämäni, jos se olisi vain unta, — vastasi mustalaisnainen, painuen hänen puoleensa ja puristaen häntä lujasti rintaansa vasten, samalla nyyhkyttäen

rajusti.

— Kas niin, neiti, — virkkoi muuan vieras miesääni aivan leposohvan vieressä; — rauhoittukaa nyt vähän ... kreivi on jo siksi tajuissaan, että hänen täytyy voida vastata niihin kysymyksiin, jotka hänelle teen.

— Armoa! Antakaa hänelle armoa! — rukoili mustalaisnainen, painaen päänsä niin kovasti kreivin rintaa vasten, että viimeksimainittu oli vähällä tukehtua tästä hellyydenosoituksesta.

— Mitä ... mitä ... mitä tämä on? — huudahti kreivi; — minä ... minä ... minä menehdyn ... minä...

— Armoa! Armoa! — jatkoi Anna huudahtelujaan; — jos hän onkin rikkonut, niin hän on tehnyt sen ajattelemattomuudesta ... hänkö olisi sielustaan syyllinen, hän, joka on niin hyvä ... ei, ei, se on mahdotonta!

Vieras, keski-ikäinen herra, jolla oli jalot, mutta ankarat kasvonpiirteet, irroitti Annan käsivarret kreivin kaulasta ja veti hänet pois leposohvan luota, huolimatta hänen rukouksistaan ja ponnistuksistaan jäädä paikalleen.

— Teidän tulee rauhoittua, naisparka, — sanoi vieras herra; — mitä hyödyttävät teidän valituksenne?... Valmistautukaa sensijaan antamaan niitä tietoja, joita teiltä vaadin, jos haluatte säästyä siltä ankaralta vastuunalaisuudelta, joka kieltämättä uhkaa omaa itseännekin... Herra kreivi, olkaa hyvä ja nouskaa!.. Rohkenen olettaa, että te minut tunnette.

Kreivi Lejonborg tuijotti kauan ja tarkkaan vierasta herraa, jonka kasvot hän arveli nähneensä ennenkin ja jonka ääni oli sama, mikä oli kaikunut hänen korviinsa alhaalla kellarissa, ennenkuin hän oli menettänyt tajuntansa.

— Nouskaa, herra kreivi! — toisti vieras; — mitä siinä tuijotatte?... Ettekö tunne minua enää? Täytyykö minun ehkä kantaa teidät pois sohvalta?

— Poliisimestari! Poliisimestari! — huusi kreivi viimein, nousten kiivaasti leposohvalta ja katsellen levottomana ympärilleen.

— No, saittehan jo suunne auki! — lausui poliisimestari, siirtyen pois sohvan luota ja istuutuen erään pienehkön pöydän viereen, jolla oli papereita ja kirjoitusneuvot.

Tällä aikaa kreivi katseli ympäri rakastajattarensa kammiota, jolloin hän havaitsi: 1) kaksi kaartilaista, jotka paljastetuin sapelein seisoivat vartijoina avoimen salaoven luona; 2) kaksi kaartilaista, samoin paljastetuin miekoin seisomassa etuhuoneeseen johtavan oven kummallakin puolen; 3) näiden lähellä tumman kookkaan olennon, jonka kreivi tunsikin omaksi metsästäjäkseen, Bruno Starkiksi, sekä Anna Jolanta Brännerin, joka nojautui toilettipöytää vasten, valkoisella nenäliinalla peittäen itkettyneet, ihmeen ihanat silmänsä, ollen kalpean surun elävä kuva, ja hänen vierellään Stiina-muorin, joka lohdutteli ja rauhoitteli emäntäänsä.

Tämä näky, lukuunottamatta vielä ankaraa, peljättyä poliisimestaria, jonka lähellä sitäpaitsi seisoivat kaksi jätterää poliisipalvelijaa, oli todellakin sellainen, että se olisi säikäyttänyt rohkeampaakin miestä kuin kreivi Lejonborgia.

Kreivi tosin muisti varsin selvään, että hän äsken oli ollut suljettuna kellariin, nälkäkuolema silmiensä edessä, ja että hänet jollain ihmeellisellä tavalla oli sieltä pelastettu; mutta ympärillään olevat uhkaavat varustukset aiheuttivat hänet aavistamaan, että hän ehkä olikin hypännyt tuhasta tuleen.

Mitä mahtoi kaikki tämä merkitä? — Poliisimestari pöydän ääressä ja sotamiehet ovien luona! — Ja mitä merkitsivät lopuksi Jolantan hyväilyt, rukoukset ja kyyneleet?

Hänestä tuntui kuin hän olisi ollut sokkelossa, josta hän turhaan koetti päästä ulos, ja hän tähyili sen vuoksi kaikkea huoneessa, ihmisiä ja esineitä, ikäänkuin hän olisi kaikesta ja kaikista voinut löytää sen Ariadnen langan, jota hän niin tärkeästi olisi tarvinnut.

Sanaakaan virkkamatta hän istui leposohvalla kauan, vääntäen itseään toiselta sivulta toiselle, niinkuin tekee henkilö, jolla on paljon sydämellään, mutta jonka on vaikea saada sanaakaan huuliltaan.

— Kreivi Lejonborg, — aloitti viimein poliisimestari, saatuaan kirjoitustarpeensa järjestykseen; — valmistukaa lyhyesti, selvästi ja kiertelemättä vastaamaan niihin kysymyksiin, jotka minun on velvollisuus teille tehdä.

— Kysymyksiä minulle!... Mitä sillä tarkoitatte, herra poliisimestari? — tiedusteli kreivi kiivaasti ja puoliksi nousten leposohvalta.

— Istukaa hiljaa, herra kreivi!... Selvähän on, että teidät tavattiin tuolla alhaalla kellarissa aseiden ja kovien patruunavarastojen keskellä ja sitäpaitsi ase kädessä...

— Selvä!... Mikä on selvä! — huusi kreivi, silmät yhä suurempina.

— Sitä minun ei tarvitse selittää teille, — jatkoi poliisimestari; — se on, kuten sanoin, selvä.

— Ei piru soikoon olekaan, arvon herra! — ärähti kreivi jokseenkin kovaäänisesti.

— Kreivi Lejonborg! — lausui virkamies vielä kovemmin; — tarvitseeko minun muistuttaa teille, kuka on edessänne?... Onko tarpeellista kehoittaa teitä käyttämään sopivampaa kieltä?

— Mutta mitä minua liikuttavat teidän kysymyksenne?... Mitä yhteyttä minulla on kellarin ja kaiken sen kanssa, mitä siellä on?... Syytetäänkö minua sitten jostakin ... pyydän saada sen tietää... Katson arvolleni sopimattomaksi vastata ainoankaan kysymykseen sellaisen seuran läsnäollessa kuin nyt tässä huoneessa ... ja minä pyydän saada poistua mahdollisimman pian ... tämä on todellakin kummallista, herra poliisimestari!... Hyvin kummallista, täytyy minun sanoa!

Kreivi Lejonborg, jonka aatelisveri tällä hetkellä kuohahti, nousi ja näytti aikovan ilman muuta poistua.

— Älkää astuko askeltakaan! — huusi poliisimestari, — tai minun täytyy käyttää tarpeen vaatimia keinoja... Olkaa siis hiljaa siksi kuin minä annan teille luvan puhua!... Oletteko ymmärtänyt minut, herra kreivi?

— Rakas Karl Gustaf! — virkkoi nyt Anna, katsoen kreiviin kyyneleisin silmin ja ristissä käsin; — miksi tehdä pahaa pahemmaksi?... Eikö ole parasta tunnustaa kaikki?

— Mitä? — sähähti kreivi, — tunnustaa!... Mitä minun pitäisi tunnustaa?... Mutta, — mutisi hän itsekseen, — onko hän hullu, kun hän sinuttelee minua toisten kuullen?

— Ehkä kiellätte kellarin olevan täynnä aseita? kysyi poliisimestari; onko mahdollista, että todellakin niin teette?

— Onpa kyllä kellarissa aseita, — vastasi kreivi; — mutta mitä se minuun kuuluu?

— Myönnätte kai myöskin, että siellä on laatikollinen kovia patruunia.

— Tietysti minä sen myönnän ... olenhan nähnyt sen omin silmin ... mutta...

— Teillä oli taskuissanne kaksi pistoolia?

— Oli, pistin todellakin ne taskuihini ... olen mies, jonka kanssa ei ole leikkimistä, — lisäsi kreivi urhoollisen näköisenä.

— Niissä pistooleissa on teidän kreivillinen vaakunanne.

— Minun vaakunani!

— Niin, ne siis nähtävästi kuuluvat teille, herra kreivi.

— Kuuluvat minulle, sanotte — huudahti viimeksimainittu.

— Niin juuri, teille... Kenen muun ne olisivat?

— Mutta minä en käsitä ... tällaisestahan tulee aivan hulluksi!

— Ettehän kiellä seisoneenne pyssy kädessä, kun me saavuimme sinne alas?

— En, minulla kyllä oli pyssy kädessäni ... mutta...

— Ja ette suinkaan kiellä sitäkään, että laukaisitte pyssyn vartijaa kohti, joka tuli teitä vangitsemaan? — jatkoi poliisimestari, vastenmielisyyden sävy äänessään.

— Vangitsemaan minua!... Miksikä?... Miksi hän tahtoi vangita minut?

— Että pyssy oli ladattu kovalla patruunalla, ilmenee siitä, että sotilas, jota tähtäsitte, sai luodin jalkaansa.

— Jumalan kiitos! — huudahti kreivi.

— Jumalan kiitos!... Sanotteko niin? — kysyi poliisimestari hämmästyneenä.

— Jumalan kiitos, että luoti sattui vain jalkaan jatkoi kreivi sellaisella innolla,

että se oli kunniaksi hänen hyvälle sydämelleen.

— Vain jalkaan! — huomautti poliisimestari; — herra kreivi, teidän mielestänne lienee samantekevää, onko ihmisellä kaksi jalkaa vai ainoastaan yksi.

— Hän on hirveä ... en enää tunne häntä samaksi ihmiseksi! — virkkoi Anna, pyyhkäisten kiharat otsaltaan, jolloin se sieluntuska, mikä siinä kuvastui, näkyi entistä selvemmin.

— Miksi ammuitte sotilasta? — kysyi tutkija.

— Miksikö häntä ammuin?... Kysykö herra, miksi häntä ammuin?

— Kysyn, — miksi sen teitte?

— Siksi, että minä luulin olevani ryövärien luolassa, — vastasi kreivi.

— Ryövärien luolassa?

— Ryövärien luolassa! — toisti Annakin katsoen kattoon.

— Ja että luulin aiottavan minut murhata, — lisäsi Lejonborg; — eikö siis asian laita ollutkaan niin?

— Murhata teidät?

— Murhata sinut! — toisti Anna; — Karl Gustaf, kuka tahtoi sinut murhata?

— Ettei hän häpeä sinutella minua näin monen kuullen, — mutisi kreivi itseksensä.

— Kuka tahtoi teidät murhata? — kysyi poliisimestari; — ketä te pelkäsitte?

— Ketäkö?... On vaikea sanoa niin varmasti, ketä — vastasi kreivi; — mutta kun huomasin siellä alhaalla olevan aseita, niin...

— Ettekö muka tiennyt ennakolta, että kellarissa oli aseita? — tiedusteli kuulustelija.

— En, kautta kunniani, en tiennyt ... kuinka sen olisin tiennyt?

— Etkö sitä tiennyt? — virkkoi rakastajatar lempeästi moittivalla äänellä; — Karl Gustaf, sanotko, ettet sitä tiennyt?

— Taasen sinä ja sinä!... Se nyt on hemmetinmoista sinuttelemistä ... hiton sopimatonta! — jupisi kreivi jälleen itsekseen, tehden samalla Annalle monenlaisia merkkejä, saadakseen hänet edes vähäksi aikaa jättämään kaiken niin sanoissa kuin käytöksessä ilmenevän tuttavallisuuden.

— Teidän merkinantonne ovat tarpeettomia, herra kreivi, — selitti poliisimestari, jolla oli niistä oma ajatuksensa; — tämä nainen on jo tunnustanut kaikki.

— No, se on hyvä, — lausui kreivi; — mutta siinä tapauksessa en ymmärrä, miksi herra poliisimestari vielä vaivaa minua monilla tarpeettomilla kysymyksillä... Ja koska ei aikani myönnä enää kuunnella niitä lisää, niin saan kai luvan toivottaa hyvää yötä.

Kreivi nousi jälleen lähteäkseen; mutta kun kaksi poliisipalvelijaa poliisimestarin viittauksesta lähestyi, ilmeisesti aikoen väkivallalla pidättää hänet paikallaan, hän istui jälleen, nolona ja hämmästyneenä, yhä vieläään käsittämättä mitään.

— Te kai myönnätte, että tiesitte tässä talossa ja tämän huoneen lattian alla olevan säilössä aseita? — jatkoi virkamies kyselemistään.

— Sanoin jo äsken, etten sitä tiennyt, — kuului kreivin vastaus; — kukaan muu ei saata paremmin antaa selvitystä siihen asiaan kuin täällä asuva neiti... Siksi kysyn neidiltä, tiesinkö minä, että alhaalla kellarissa oli aseita?... Minähän en tiennyt koko kellarin olemassaolosta ... sen vakuutan kunniasanallani... Pyydän siis, että armollinen neiti hyväntahtoisesti suvaitsisi sanoa sen herra poliisimestarille.

Anna Jolanta lähestyi leposohvaa ja katseli Lejonborgia puoleksi surullisesti, puoleksi vihaisesti.

— Kiellätkö sinä siis itse antaneesi viedä aseet kellariin? kysyi hän.

— Mitä pirua hän puhuu? — mutisi kreivi; — ja eikö tuo sinutteleminen nyt koskaan loppu? — lisäsi hän itsekseen hiljemmin.

— Sinä siis vielä päälliseksi väität, ettet tiennyt koko kellarin olemassaolosta! —

jatkoi Anna. — Onko se todellakin mahdollista?

— Onko tuo ihminen järjiltä? — huudahti viimein hämmästynyt kreivi.

— Sinä olet tehnyt minut rikostoveriksesi ja sen kautta syössyt minut onnettomuuteen, — puhui mustalaisnainen edelleen. — Sen olisin kuitenkin voinut antaa sinulle anteeksi ... mutta nyt sinä tahdot tehdä minut valehtelijaksikin ... pelastaaksesi itsesi ja kasataksesi koko syyn minun, turvattoman naisen niskoille... Hyi, Lejonborg! Se on arvotonta, raukkamaista, inhoittavaa!... Tästä hetkestä saakka tulee minun halveksia teitä, herra kreivi, ja minä kiroan sen päivän, jolloin sydämeni lähestyi teitä... Niin, Karl Gustaf, se on...

Vuolaat kyöneleet tukehuttivat sanat hänen huulillaan.

Kreivi tuijotti mustalaisnaiseen mykkänä hämmästyksestä ja säikähdyksestä.

— Miksi kiirehditte piiloutumaan? — jatkoi tutkija keskeytynyttä kuulusteluaan.

— Kiirehdin piiloutumaan? — sammalsi kreivi.

— Niin, kun huomasitte, että poliisi oli jäljillänne, juoksitte te kellariin ja kätkeydyitte sinne ... miksi sen teitte?

— En tahtonut kenenkään saavan tietää minun olevan täällä.

— Ettepä tietenkään, ette, sitä en epäile... Mutta herra kreivi...

— Mutta, herra poliisimestari? — huudahti Lejonborg, kadottaen kokonaan kärsivällisyytensä, jota seikkaa suinkaan ei kukaan ihmettele.

— No, minkätähden kätkeydyitte? Mitä te pelkäsitte? — kysyi jälleen poliisimestari.

— Siunatkoon, onhan ymmärrettävää, etten voinut ... käsitättehän, hyvä herra, etten minä...

— Kyllä, kyllä minä käsitän, — virkkoi poliisimestari; — kreivi, te olette ihailtavan teeskentelemätön!

— Mutta minä vakuutan vielä kerran, — lisäsi Lejonborg, — etten tiennyt kellarista enkä siitä, mitä siellä oli, ennenkuin jouduin sinne.

— Olemmeko sen siis muka tienneet ainoastaan minä ja teidän palvelijanne? — kysyi mustalaisnainen.

— Palvelijani!... Kuka palvelijani? — huusi kreivi; — mitä te puhutte?

— Siis vain minä ja teidän palvelijanne tiesimme, että kellarissa oli aseita, — jatkoi Anna.

— Minun palvelijaniko?... Neiti, oletteko te hullu?... Teitä on ihan mahdoton käsittää!

— Ja loppujen lopuksi olen kai minä yksinäni teidän palvelijanne kanssa kantanut nuo aseet kellariin, teidän siitä lainkaan tietämättä? — sanoi mustalaisnainen vavisten suuttumuksesta.

— Herra poliisimestari, — huudahti Lejonborg, — tehkää loppu tällaisesta... Minua ympäröivät joko hullujenhuoneen asukkaat tai roistot... Mitä pirua te oikeastaan haastatte, nainen?

— Voi häntä onnetonta, onnetonta! — vaikeroi Anna; — hyvä Jumala, millaiselle minä olenkaan lahjoittanut rakkauteni!... Tämä menee jo liian pitkälle ... sydämeni särkyy oh!

Samassa nainen purskahti uusiin puistattaviin nyyhkytyksiin.

— Tyyntykää, naisparka! — lohdutteli virkamies; — pysykää maltillisena!

— Tämä on pilanäytelmää! — huusi Lejonborg; — mikä on kaiken tämän tarkoituksena?

— Ei, tämä on murhenäytelmä, herra kreivi, — korjasi poliisimestari, — ja siksi se jää, huolimatta kaikista yrityksistänne antaa sille hullunkurista leimaa... Te ette näyttele huonosti viattoman osaa ... vahinko vain, että teillä on niin epäkiitolliset katsojat ... mutta kaikkein parhaiten te kuitenkin onnistutte kuvaamaan kataluutta ja roistomaisuutta ... te käytätte rikoksentekijäin tavallisia keinoja syyn sälyttämiseksi toisten niskoille ... todellakin perin ritarillista menettelyä henkilöiltä, jolla on teidän säätyenne ja sivistyksenne, herra kreivi!... Teidän tulisi punastua tämän naisen edessä, hyvä herra, jos teissä yleensä on yhtään häpyä!

— Herra, — keskeytti hänet Lejonborg, nousten jälleen, — kuinka te uskallatte...

— Niin, hävetä teidän pitäisi, — jatkoi virkamies kiivastuneena; — mieluummin kuin olisi pettänyt teidät ja siten vapautunut kaikesta vastuunalaisuudesta hän tahtoi antaa laahata itsensä vankilaan ... niin, vieläpä hän olisi ollut valmis kernaammin laskemaan päänsä mestauspölkylle kuin ilmaisemaan teidät... Hän ei siis pettänyt teitä, eikä hänen tarvinnutkaan sitä tehdä, sillä, nähkääs, mikään kettu ei ole niin varma omassa luolassaan, ettei sitä toinen kettu sieltä keksisi.... Senvuoksi te olette lurjus, jota ei kukaan saata sääliä ja jonka suhteen on menettely sen mukainen... Herra, tunnustakaa totuus!... Mitä aioitte tehdä niillä murha-aseilla, jotka olitte antanut kantaa kellariin, missä teidät löysimme pyssy kädessä, jolla ammuitte sotilastamme, häntä haavoittaen?... Vastatkaa, älkääkä leikkikö kanssani!... Pitäisihän teidän tietää ettei minun kanssani ole leikkimistä... Oletteko jo unohtanut eilispäivän tapahtuman?... Se oli vierre tänä päivänä tarjoamaamme olueen... Vielä kerran, mitä tarkoitusta varten olette haalinut kokoon ampuma-aseita ja kovia patruunia?

Masentuneena Lejonborg vaipui takaisin leposohvalle. Nyt hänelle oli selvinnyt, että sama myrskytuuli, joka edellisenä päivänä oli suurella vaivalla taltutettu, oli uudestaan riehahtanut ja ravisteli nyt kahta vertaa raivokkaammin mustia siipiään hänen edessään.

Näytti siltä kuin ensimmäinen ja toinen hämmennys olisivat olleet vain pikku-asioita tämän viimeisen rinnalla.

Kreivi tosin oli aina ollut liian ylhäinen voidakseen yksinkertaisesti alhaissäätyisten tapaan uskoa Jumalaan, joka johtaa maailman ja ihmisten kohtaloita; mutta nyt tällä hetkellä hän uskoi kohtaloon, kovaan kohtaloon, joka oli peräisin hornan kuilusta ja oli viemässä häntä tuhoon. Hän uskoi helvettiin. Hän oli siis astunut yhden askeleen lähemmäs uskon vuorta.

— Ettekö kuullut kysymystäni? — jylisi poliisimestarin ukkosääni; — minä kysyin, mikä oli tarkoituksenne... Eikö kysymykseni ollut selvä?... Vastatkaa, kreivi, taikka...

— Minun tarkoitukseniko?... Minun?...

— Mitä suunnittelitte tehdä kaikilla niillä ampumatarpeilla, jotka olette haalinut tänne?

— Jotka ... jotka olen haalinut ... mitä ... mitä minä olen haalinut...?

— Te siis yhä edelleen kiellätte ... teidän röyhkeydellänne ei ole rajoja.

Poliisimestari viittasi kreivin metsästäjälle, joka tähän saakka oli liikkumattomana seisonut oven pielessä, katsellen vuoroon kreiviä, vuoroon mustalaisnaista.

— Tunnette kai tämän henkilön? — kysyi virkamies, osoittaen metsästäjää.

— Tunnenko hänet?... Hänhän on minun oma metsästäjäni ... mitä hän täällä tekee?

— No, viimein yksi totuudensanakin... Stark, toista isännällesi, mitä aikaisemmin olet kertonut minulle, kuten jo on merkitty pöytäkirjaan.

— Mikään ei ole helpompaa tehdä, armollinen laamanni, — vastasi Bruno; — mutta...

— Mutta?

— Mutta minä pelkään...

— Mitä sinä pelkää?

— Hän on sentään minun isäntäni, — vastusteli Bruno neuvottomana hypistellen kolmikulmaista hattuaan ja nyppien sen vaaleanvihreitä sulkia.

— Mitä sinulla on pelättävissä? — kysyi poliisimestari; — tottele, kerro ... selvään ja lyhyesti ... no, anna tulla!

— Pitäisihän hänen armonsa tietää, — aloitti Bruno, — että minä kesällä hänen armonsa omasta käskystä olen öisin kuljettanut tänne ne tavarat, jotka nyt ovat tuolla alhaalla kellarissa.

— Minäkö olen käsenyt?... Olenko minä käsenyt sellaista ... sanotko sinä niin, senkin lurjus?

— Eihän hänen armonsa voi sitä kieltää, — jatkoi Bruno; — milloin lähetti hänen armonsa minun tuomaan tänne pyssyn, milloin pistoolin, milloin tusinan patruunia ja Jumala ties mitä kaikkea minä tänne kannoin.

— Roisto, sinä valehtelet! — huudahti kreivi, nousten sohvalta.

— Roisto voitte olla itse! — kimmahti Bruno, joka ei saattanut sulattaa haukkumanimeä; — ehkä sekin on valetta, että kreivi lupasi minulle neljätuhatta riikintaalaria siitä, että vaikenisin... Valetta on kai maar sekin?

— Sinä pirunpenikka!! — ähisi kreivi, luoden palvelija-parkaansa sellaisen silmäyksen kuin hän olisi tahtonut hänet niellä.

— Vaiti, ihminen! — huusi poliisimestari; — te siis kieltäneenne tälle miehelle sellaisia käskyjä?

— Kiellänkö ... tässähän on ilkeä juoni, on solmittu katala salaliitto! — puhisi kreivi-parka; — senhän huomaa jokainen!

— Todella on ilmennyt salaliitto, — virkkoi poliisimestari; — ja siitä kyllä saadaan selko aikanaan, huolimatta teidän röyhkeydestänne ja paatumuksestanne.

— Muuten ei kukaan voi paremmin kuin tämä neiti todistaa, että olen puhunut totta, sanoi Bruno; — neiti oli aina saapuvilla, kun minä tulin, ja hänen oma siivoojattarensa auttoi minua viemään kantamukseni kellariin. Monta kertaa neiti kysyi minulta, mihin niin paljon pyssyjä ja pistooleja tarvittaisiin, mutta sen

asian suhteen minä olin yhtä viisas kuin hänkin... Mutta kyllä neiti oli aika levoton, ja toisinaan minusta näytti kuin hän olisi itkenyt.

— Tulehan esiin, eukkoseni, — virkkoi virkamies, kääntyen Stiina-muorin puoleen, joka koko ajan oli ollut niin säikähdyksissään, ettei hän tahtonut jaksaa seisoa jaloillaan, — niinhän asia on, muori hyvä?... Sinä autoit pyssyjen ja pistoolien kantamista kellariin?

— Niin, armollinen laamanni! — vastasi Stiina-muori; — kyllä minä autoin ... mutta minä en tiennyt, että se oli niin vaarallista, en!

— Entä mitä kreivi antoi sinulle vaivoistasi? — kysyi poliisimestari.

— Armollinen kreivi pisti minulle tuon tuostakin käteeni upeat juomarahat, — vastasi mummo; — mutta en minä käsittänyt, että siinä oli mitään pahaa!

— Mainitsiko kreivi sinulle koskaan mitään niistä kivääreistä, joita hänen metsästäjänsä kuljetti tänne öisin?

— Sitä en saata tarkoin muistaa, — vastasi jälleen eukko; — mutta kyllä kreivi usein sanoi minulle näin: »minä tiedän, että sinä olet emäntääsi kohtaan hyvin säveä ja huomaavainen», sanoi hän, »ja että sinä myös tahdot palvella minua, ja siksi minä vastapalkkioksi pidän sinut hyvässä muistossa», sanoi hän... Mutta mitä hän sillä tarkoitti, sen Jumala tietäköön!

— No, siinä nyt kuulette itse, — lausui poliisimestari, syytetyn puoleen kääntyen.

— Niin, minä kuulen, ja minä olen kauhusta jähmettynyt! — jupisi kreivi sinertävin huulin.

— Monasti kysyin kreiviltä, — aloitti jälleen Anna, — mitä hän tekisi sellaisella määrällä aseita, sillä olihan luonnollista, että hänen puuhansa minua kummastutti.

— Ja mitä hän vastasi?

— Ensin hän selitti, että hän aikoi lähettää ne Skoonessa olevalle maatilalleen.

— Bastholmaanko.

— Niin, Bastholmaan.

— Miksi ne piti lähettää juuri Bastholmaan?

— Metsästystä varten, sillä Skoonessa oli puute metsästyskivääreistä, — vastasi Anna; — niin muistelen kreivin sanoneen.

— Samoin kertoi kreivi minullekin, — ehätti Bruno, — aivan samoin.

— Mutta, neiti, — jatkoi poliisimestari, — ettekö koskaan kysynyt häneltä, miksi hän ei säilyttänyt metsästystarpeitansa kotonaan, vaan sensijaan lähetti ne juuri teidän luoksenne, ja vieläpä salaa ja öiseen aikaan, minkä seikan heti olisi pitänyt tuntua teistä merkilliseltä.

— Minä kyllä useasti tiedustelin syytä siihen, — vastasi Anna.

— Entä mitä hän vastasi?

— Ettei hänellä ollut tilaa kotona ... en muista kaikkia hänen verukkeitaan... Lopuksi heräsi minussa epäily, etteivät asiat olleet tolallaan.

— Ja silloin?

— Minä vannotin häntä kertomaan minulle kaikki ja vapauttamaan minut siitä pelosta, jonka valtaan olin joutunut... Minä rukoilin häntä itkien ja polvillani sanomaan minulle totuuden.

— Entä kreivi?

— Kerran hän antoi minun ymmärtää, että hänellä oli jotain tärkeitä tekeillä ... jotain sellaista, mistä riippui koko valtakunnan menestys.

— Niin, niin kai ... mokomat herrat tarkoittavat valtakunnan hyvää aina, kun he parhaillaan ovat syöksemässä sen turmioon ... se on vanha veisu.

— Minä varoitin häntä ... minä rukoilin häntä, sen Jumala tietää!... Hän lupasi minulle niin paljon ... lupasi jakaa minun kanssani kunniansa ja onnensa ... voi, en saata kertoa kaikkea!

— Lupauksista rikkaita, köyhiä rehellisyydestä ... jaa, jaa, senkin minä hyvin

tunnen... Mutta ettekö voi muistaa, lausuiko kreivi koskaan keskusteluissaan teidän kansanne mitään entisestä kuninkaasta?

— En, sitä en voi muistaa.

— Entä mainitsiko hän mitään erästä eversti Gustafssonista, joka asuu Saksassa?

— Taisi hän joskus mainita hänestä ... mutta minun on vaikea sitä tarkoin muistaa.

— Kuulitteko hänen milloinkaan ilmaisevan tyytymättömyyttään nykyiseen hallitukseen ... hänen majesteettiinsa kuninkaaseen tai armolliseen kruununprinssiimme?

— Ei hän koskaan lausunut heistä sanaakaan... Aivan oikein, kerran hän sentään sanoi, että kruununprinssi on ollut vain tavallinen sotamies.

— Vai niin ... ja se häntä ei luonnollisestikaan miellyttänyt?

— Hän sanoi, ettei koskaan ennen ollut kukaan tavallinen, halpa sotamies ollut kuninkaana Ruotsissa.

— Hm, hm... No, oliko hänellä täällä käydessään milloinkaan ystäviä mukanaan?

— Ei, hän tuli aina yksinään.

— Se minusta ensin tuntui merkilliseltä, — ehätti Bruno, — että kreivi aina käski minun ladata kiväärit, ennenkuin minä ripustin ne tänne kellariin, sillä lähettää sellainen määrä ladattuja aseita niinkin kauas kuin Skooneen, sellaista ei tee kukaan järkevä ihminen ... en ollut minäkään niin tyhmä, että olisin sitä uskonut.

— Etkö huomauttanut siitä isännällesi?

— Huomautin kyllä, armollinen laamanni ... silloin hän juuri lupasikin minulle nuo neljätuhatta, että pitäisin suuni kiinni.

— Parahin kreivi, olettepa keittänyt itsellenne todellakin kirpeän sopan, —

virkkoi poliisimestari; — jos voitte sen niellä, niin, kautta sieluni, teidän sisälmyksenne ovat rautaa ja terästä... No, Stark, kenen luota ja mistä sinä sait ne aseet, jotka kannoit tänne?

— Kreivi säilytti niitä ennen eräässä pienessä varastohuoneessa, joka on siellä meillä pihanpuolella ... öisin hän avasi sen aina itse ja antoi minulle ne, mitä siellä säilytettiin.

— Herra kreivi, te olette suurisuuntainen salaliittolainen.

Kreivi Lejonborg, joka kuulustelun viime osan aikana oli töllistänyt milloin yhteen, milloin toiseen, saamatta suustaan sanaakaan, löi nyt nyrkillään otsaansa, ikäänkuin hän olisi tarvinnut sellaisen voimakeinon, saadakseen puhekykynsä kelpvolliseen kuntoon.

Se onnistuikin.

— Loruja, valeita, pirullisuuksia! — kirkui hän, iskien molemmat nyrkkinsä pöytään, niin että poliisimestarin kirjoitustarpeet olivat pudota lattialle.

Kaksi poliisimiestä riensi hänen luokseen ja tarttui hänen kumpaankin käsivarteensa.

— Pitäkää häntä kiinni kovasti, sillä tulistuessaan hän raivokas! — varoitti kreivin metsästäjä, joka kreivin vimman kuohahtaessa oli pelästyneenä ponnahtanut paikaltaan.

— Hylkiö, minä mojautan murskaksi kirotun kallosi! — huusi isäntä.

— Karl Gustaf! — rukoili Anna, käsiään väännellen; — älä lisää onnettomuutesi määrää!

— Velho! Minä annan polttaa sinut elävältä! — selitti rakastaja.

— Ja minä annan panna teidät pihteihin, ellette pysy nahoissanne, valtionkavaltaja! — selitti puolestaan poliisipäällikkö, luoden leimuavan katseen poliisipalvelijoita vastaan turhaan ponnistelevaan vallankumousmieheen.

— Voi, miksi hän ei seurannut minun varoituksiani? — valitti kreivin rakastajatar; — jospa hän olisi kuunnellut minun rukouksiani!... Vielä eilen

lähetin hänelle kirjeen, jossa pyysin, että...

— Kirjeen!... Te olette lähettänyt hänelle kirjeen! — keskeytti hänet poliisimestari.

— Hän luki sen minulle äsken, mutta liian myöhään, — huokasi Anna; — ei, ei hänellä ole sitä ... en lähettänyt mitään kirjettä! — lisäsi hän samassa kiivaasti, ilmeisesti katuen edellisiä sanojaan.

— Sanoitte, että hän luki sen teille äsken... Onko hänellä se sitten mukanaan?

— Ei, ei, ei hänellä ole sitä ... olen niin epätoivoissani, etten tiedä mitä puhun!
— huudahti Anna tavattomasti tuskissaan.

— Tutkikaa hänen taskunsa! — käski poliisimestari alaisiaan.

Kauniilla leposohvalla syntyi uusi rynnistely. Kreivi potki ja puri ympärilleen kuin hullu. Toisen kaartilaisista täytyi auttaa poliisipalvelijoita.

— Miksi ette heti sanonut minulle, että hänellä on mukanaan jotain, mihin kannattaa kiinnittää huomiota? — kysyi poliisipäällikkö ankarana mustalaisnaiselta.

— Voi, herra laamanni! — vastasi viimemainittu, kyynelten pursuessa esiin hänen kauneista silmistään; — täytyykö minun olla apuna hänen tuhoamisessaan?... Voi häntä onnetonta, onnetonta!

— Hänpä todella on kaunis otus surkuteltavaksi, — huomautti poliisimestari — jos hän saisi määrätä, niin te nais-parka, olisitte pian päätänne lyhempi!

— Niin, hänen alhainen menettelynsä on katkaissut kaikki siteet väliltämme ... ja kuitenkin en voi olla tuntematta hellyyttä häntä kohtaan ... saatan tuskin uskoa, että hän on tarkoittanut mitään niin pahaa kuin kuvittelette ... pahansuovat ihmiset ovat eksyttäneet hänet sekä käyttäneet hyväksi hänen herkkäuskoisuuttaan ja yksinkertaisuuttaan, omien suunnitelmiensa toteuttamiseksi... Häntä raukkaa!... Hän saa nyt maksaa katkerasti!... Ja te, — lisäsi mustalaisnainen, kääntyen kreivin metsästäjän puoleen, — te olette pettänyt isäntänne, te olette menetellyt yhtä huonosti kuin hän, vieläpä huonommin.

— Se on minun asiani, eikä se kuulu neitiin, — huomautti Bruno tyyneästi.

— Tässä on hänen lompakkonsa, — virkkoi toinen poliisipalvelijoista; — mitään muuta ei ole hänen taskuissaan.

— Hyvä. Anna se tänne!

Poliisimestari tarttui lompakkoon ja alkoi tarkastella sen sisältöä.

Lompakossa oli paitsi suurehkoa määrää rahaa muutamia kirjeitä, jotka poliisimestari levitti eteensä, silmäten niitä kutakin. Pian sattui hänen käteensä ruusunpunainen kotelo.

— Tarkoitatte varmaankin tätä, — sanoi poliisimestari näyttäen Annalle koteloa.

— Niin ... en, en! — vastasi tämä, astuen kiivaasti askeleen eteenpäin, ikäänkuin hän olisi tahtonut temmata kirjeen poliisipäällikön kädestä.

— Ei niin kiirettä, pikku neiti! — virkkoi Bruno, pidättäen häntä.

— Varokaa, neiti! — torui poliisipäällikkö tuimalla äänellä; — minä saatan pian unohtaa rehellisyyden, jota te tunnustaessanne osoitte ja jolla voititte osanottoni ... sen vuoksi neuvon teitä pysymään hiljaa!

Sen jälkeen hän luki kirjelmän.

Se oli sama, jonka sisällön lukija muistanee ja joka kreivistä edellisellä päivänä oli tuntunut hieman merkilliseltä, mutta poliisimestarin mielestä se kyllä oli varsin selvä ja asiaan soveltuva.

Kirkastunein kasvoin hän kätki kirjeen takaisin lompakkoon, jonka hän sitten pisti omaan taskuunsa.

— Ovatko vaunut jo saapuneet? — kysyi hän, kooten papereitaan.

— Ne pysähtyivät ulkopuolelle äsken, — vastasi eräs poliiseista.

— Hyvä! Vieköö kreivi ulos ja asettakaa hänet vaunuihin ... minä tulen heti perässä ... päänne ovat pantissa siitä, että hän pysyy säilössä!

Poliisit tyrkkäsivät kreivin ylös leposohvalta ja alkoivat laahata häntä mukanaan.

— Minne minut viedään? — huusi vanki, silmät rajusti pyörien; — tästä saatte vastata ... saatte tämän vielä kalliisti maksaa ... saatte...

— Pankaa hänelle suukapula, jos hän elämöi kadulla! — komensi poliisipäällikkö. — Mars matkaan!

Vanki vietiin ulos. Hän kirkui ja huitoi ympärilleen. Hänen suunsa tukittiin ja kätensä sidottiin.

— Älkää rääkätkö häntä! Älkää häntä lyökö! — rukoili mustalaisnainen niin valittavalla äänellä, että tukit ja kivetkin olisivat siitä hertyneet.

Poliisimestari nousi, kääri kokoon asiapaperinsa ja ojensi käärön eräälle poliisille, käskien hänen pitää siitä huolta.

Sen jälkeen hän kääntyi Annan puoleen, tarkastaen häntä kauan.

— Tosin minun velvollisuuteni olisi, — virkkoi hän viimein, — vangita teidätkin, koska olette tietänyt kreivin suunnitelmista, ettekä ole ilmoittanut niistä viranomaisille, mikä olisi ollut velvollisuutenne ... mutta useat seikat saattavat minut teitä armahtamaan ... te olette aikananne paljon kärsinyt, nais-parka!... Ensimmäinen suhteenne ei ollut tätä myöhempää parempi...

— Voi, armollinen laamanni!

— Ja sitäpaitsi te olette äiti.

— Niin, lapseni, pikku tyttäreni! — valitti mustalaisnainen. — Mitä tulee hänestä ... ja minusta?... Hän oli kuitenkin meidän molempain tuki.

— Te olette nuori, terve ja voimakas, — virkkoi poliisimestari; — teidän tulee rehellisesti ja kunniallisesti pitää huolta itsestänne ja lapsestanne ... rehellisesti ja kunniallisesti, ymmärrätekö?

Mustalaisnainen loi vaieten katseensa alas.

— Te saatte nyt jäädä kotiin, ja riippuu siitä, miten auliisti ja rehellisesti esiinnytte poliisivirastossa ja tuomioistuimessa kohta alkavaa valtiopetosjuttua käsiteltäessä, voidaanko sama armo myöntää teille vastaisuudessakin... Koettakaa siis huomispäivään mennessä palauttaa mieleenne kaikki ne seikat,

jotka voivat edelleen valaista tätä tärkeätä asiaa... Hyvää yötä!... Muutamia sotilaita on täällä siksi, kunnes asevarasto on siirretty pois, ja sitäpaitsi jää yksi poliisi etuhuoneeseen yön ajaksi... Hyvää yötä, ja painakaa mieleenne ne hyvätarkoittavat neuvot, jotka olen antanut!

Kuninkaallisen poliisikunnan päällikkö antoi kreivi Lejonborgin metsästäjälle merkin seurata itseään, jonka jälkeen hän lähti.

Mustalainen ja mustalaisnainen eivät ehtineet muuta kuin vaihtaa yhden ainoan katseen — mutta se katse oli syvä, synkkä ja ilkkuva, myrskyn riehauttaman, kaamean aallon kaltainen, jonka pinnalla petollinen, kimmeltävä vaahto keinuilee.

XXI

VALTIOMIEHEN MURHEET

Oli seuraavan päivän aamu.

— Vangittu ase kädessä!... Sehän on vallan merkillistä, — lausui kreivi V. poliisimestarille, joka aikaisin oli saapunut hänen luokseen.

— Onko herra kreivi lukenut raportin, joka minulla oli kunnia lähettää herra kreiville?

— Olen. Saavuin kotiin linnasta vasta keskiyöllä, ja silloin huomasin sen pöydälläni... Olin väsynyt, uninen ... mutta sellaiset uutiset kyllä karkoittavat uneliaisuuden.

— Luonnollisesti, herra kreivi.

— Vangittu ase kädessä! — toisti kreivi.

— Niin, herra kreivi.

— Ja kellari oli täynnä aseita?

— Kuten minulla on ollut kunnia ilmoittaa ... iskuaseita, kiväärejä, kovia patruunia...

— Yksi vartijoistako haavoittunut?

— Luoti sattui miehen jalkaan, niin että hänet heti täytyi viedä sairashuoneeseen.

— Ja kaikki se on kreivi Lejonborgin työtä?

— Epäilemättä, herra kreivi.

— Kreivi Karl Gustaf Lejonborg, salaliittolainen hallitusta vastaan?

— Kaikesta seikoista päättäen ei sitä voi vähintäkään epäillä.

— Tuo narri, tuo itsessään niin yksinkertainen olento?

— Hän on ehkä vähemmän narri ja vähemmän yksinkertainen kuin luullaankaan.

— Mistä sen päätätte?

— Vaikka hänet tavattiin itse teossa, näytteli hän viattoman osaa kerrassaan mestarillisesti.

— Mestarillisesti?... Hän, hänkö?

— Niin, herra kreivi ... hän koetti häikäilemättä sälyttää kaiken syyn jalkavaimonsa niskoille.

— Kuka hän on?

— Hänen nimensä on Anna Jolanta Bränner.

— Sen nimen olen kuullut ennenkin.

— Siitä olen varma... Hän oli läheisessä suhteessa siihen setelinväärentäjään, joka hirtettiin viime vuonna... Viimemainitun vankeuden aikana aiheutti tuo nainen paljon huolta kuninkaalliselle poliisille, kuten herra kreivi ehkä muistanee.

— Niin muistelen.

— Kaksi kertaa hän on ollut vangittuna sen johdosta, että hän on tehnyt itsensä syypääksi mainitun väärentäjän vapauttamiseen vankilasta.

— Sen muistan.

— Hän on harvinaisen kaunis nainen.

— Kuuluu olevan... Ja hänenkö luotaan löydettiin...?

— Niin, löydettiin sekä asevarasto että niiden hankkija, kuten raportissa on mainittu.

— Kuka johdatti teidät jäljille?

— Kreivin oma metsästäjä.

— Sekö pitkä, musta mies?

— Niin... Otin hänet toispäivänä kuulustelun alaiseksi, mikä päättyi vapaaseen ja täydelliseen tunnustukseen hänen puoleltaan, sekä kullan ja hopean lupauksiin minun puoleltani.

— Siitä ette olekaan ilmoittanut minulle, — huomautti kreivi, rypistäen otsaansa.

— En tahtonut vaivata herra kreiviä sillä tiedolla, ennenkuin olin saanut ilmiannon täydellisesti todistetuksi, — vastasi poliisimestari hieman nolostuneena, nähdessään rypyn kreivin otsalla.

— Vai niin ... ja kreivi Lejonborg on siis tunnustanut?

— Ei, hän kieltää edelleen.

— Entä miten hän tahtoo puhdistautua raskauttavista asianhaaroista?

— Hän väittää, että nainen ja palvelija ovat liitossa keskenään syöstäkseen hänet turmioon.

— Millä syillä hän perustelee väitettään?

— Ei millään ... ja sitäpaitsi, herra kreivi, mitä mainitut henkilöt hyötyisivät hänen kukistumisestaan?... Nainenhan on hänestä riippuvainen ja näyttää vielä kaiken lisäksi suuresti rakastavan häntä... Minulla oli suuri vaiva saada hänet kertomaan totuus. Ja mitä palvelijaan tulee, niin oli hän toisten palvelijain puheiden mukaan aina kreivin suuressa suosiossa ja nautti hänen täyttä luottamustaan.

— Oletteko kuulustellut vastakkain kreiviä, jalkavaimoa ja palvelijaa?

— Olen. Eilen kreivi puolustautui summittaisin vastaväittein, joihin sekaantui hämmennystä ja pelkoa.

— Mutta tänään?

— Hän kieltää jyrkästi kaikki, kuten minulla äsken oli kunnia ilmoittaa.

— Oletteko päässyt kenenkään kanssarikollisen jäljille?

— En vielä ... mutta minä toivon pääseväni perille kaikesta.

— Missä kreivi Lejonborg nyt on?

— Kaupungintalossa.

— Kaupungintalossako, sanotte! — huudahti kreivi V. synkistyneenä.

— Niin, missä hän muualla olisi? — kysyi poliisimestari kummastuneena.

— Eikö olisi vielä nykyisin ollut tarpeeksi pitää häntä vartioituna omissa huoneissaan?

— Omissa huoneissaan!... Niinkö selvien todistusten jälkeen, herra kreivi?

— Ettekö siis huomaa mitään erikoista, herraseni?

Poliisimestari katsoi kreiviä hämmästyneenä.

— Ettekö huomaa mitään erikoista, — toisti kreivi, — huolimatta muuten niin terävästä huomiokyvystänne?

— Minä pyydän nöyrimmin lähempää suosiollista selitystä.

— Te saatte sen.... Uskotteko todellakin, että kreivi Lejonborgin päässä ovat kaikki ruuvit paikoillaan?

— Herra kreivi siis arvelee....

— Että Lejonborgia vaivaa mielenhäiriö; olen siitä varmasti vakuutettu.

— Mutta luvallanne, herra kreivi, jos jokaista lurjusta, joka kieltää rikoksensa,

pidettäisiin mielipuolena ja häntä käsiteltäisiin sen mukaisesti, olisi parasta repiä alas kaikki vankilamme ja rakentaa niiden sijaan sairaaloita.

— Niin vanhan ja kunnioitetun suvun jälkeläinen kuin Lejonborg ei koskaan terveellä järjellä vehkeile kuningasta vastaan.

Poliisimestari päästi oudon äännähdyksen ja tuijotti kreiviin.

— Määräykseni on, että te heti annatte viedä kreivi Lejonborgin hänen kotiinsa ja vartioitte häntä siellä, suomatta kenenkään muun kuin minun puhutella häntä...

— Mutta, herra kreivi...

— Edelleen määrään, että kaikille niille henkilöille, jotka tavalla tai toisella ovat olleet tekemisissä tämän tapauksen kanssa tahi saaneet siitä jotain tietoa, ilmoitetaan asian oikea laita.

— Asian oikea laita...

— Toisin sanoen, ettei kukaan saa olla tietämätön kreivin mielenhäiriöstä, mikä ei pitkään aikaan ole ollut salaisuus hänen lähimmille tuttavilleen.

— Luonnollisesti, mutta...

— Mitä tahdotte sanoa?

— Minä pelkään ainakin omasta puolestani, että kreivi on ovelampi kuin olemme tähän saakka luulleetkaan, ja että hän...

— Ehkä vetää meitä nenästä? — kysyi kreivi V., hienosti hymyillen.

— Ne olivat oikeat sanat, herra kreivi.

— Ketä hän vetää nenästä?... Teitkö vai minua?

Poliisimestari ei tiennyt, mitä hänen tuli vastata, mutta sen kyllä, mitä hänen piti ajatella.

— Huomaatte siis, hyvä herra, — lausui kreivi V. — ettei pidä järkyttää taivasta ja maata yksien sairaiden aivojen vuoksi... Eikö meillä ole tarpeeksi tekemistä

niin sanottujen viisastenkin tähden, tarvitsematta tuhlata aikaa ja ajatuksia hulluille.

— Herra kreivi on kieltämättä oikeassa ... mutta...

— Kuinka kauan olette hoitanut Tukholman poliisimestarin virkaa, vakinaisen viranhaltijan nauttiessa virkavapautta? — kysyi kreivi äkkiä, ikäänkuin sattumalta.

— Vuoden, herra kreivi, — vastasi virkamies, kummastellen tätä äkillistä puheenaineen vaihdosta.

— Teillä on halua ja voimia edelleenkin hoitaa teille suotua vaikeata, vastuunalaista tointa?

— Niin kauan kuin hänen majesteettinsa luottamus ja herra kreivin suosio...

— Hyvä... On odotettavissa, että vakinainen viranhaltija pian jättää erohakemuksensa.

— Todellako, herra kreivi? — huudahti virkamies kirkastunein katsein.

— Jos paikka tulee avoimeksi, onko teillä siihen vaarallisia kilpailijoita?

— Olen hyvin hämmästynyt, — sammalsi väliaikainen, — mutta ... mutta kaikkihan riippuu...

— Minä ymmärrän, mitä tahdotte sanoa ... voitte olla levollinen, herra poliisimestari.

Väliaikainen kumarsi kuin muhamettilainen.

— Onko myöskin nainen vangittu? kysyi kreivi.

— Ei, en katsonut sitä tarpeelliseksi, koska...

— Sitä parempi ... myöskin hän ja palvelija saatettakoon vakuutetuiksi siitä, että onneton kreivi on kadottanut järkensä.

— Se on selvä, herra kreivi, — vastasi poliisimestari eloisan taipuvaisena.

— Vielä pari sanaa, herraseni ... on tarpeetonta, että kukaan saa vähääkään tietää tästä meidän keskustelustamme ... saattaisi levitä huhu, että poliisivallalla on tapana kysyä minulta neuvoja ja ohjeita, vaikkakaan, kuten nyt itse olette huomannut, ei niitä aina sovi halveksiakaan.

— Minä myönnän sen kaikesta sydämestäni ... ilman herra kreivin apua olisin nyt kyseessäolevassa asiassa epäilemättä tehnyt itseni syypääksi mitä suurimpaan ajattelemattomuuteen ja tyhmyyteen.

— Olette liian kohtelias, korkeastikunnioitettava ystäväni!... Olen varma, että te uudistetussa tutkimuksessa olisitte tullut ehdottomasti samaan tulokseen kuin minä... Näkemiin, herra poliisimestari!

Virkamies kumarsi ja lähti.

Tuskin oli kuninkaallisen poliisin näkyvä päällikkö lähtenyt, kun näkymätön tarttui seinäkelloon ja soitti kiivaasti.

Muuan palvelija riensi sisään.

— Sinä juokset heti hovilääkäri G:n luo pyytämään, että hän olisi hyvä ja pikimiten saapuisi luokseni.

Kreivi V. heittäytyi suureen nojatuoliin.

Hänen kasvonsa olivat kalpeat, ja hänen ylähuulensa värisi. Näytti siltä kuin hän nyt vasta antaisi valtaa suuttumukselleen, jonka hän poliisimestarin läsnäollessa oli voinut pidättää.

— Minua on vedetty nenästä! — mutisi hän itsekseen; — vedetty nenästä ... ja kuka sen on tehnyt?... Onko todellakin olemassa niin ovelia ihmisiä, jotka kykenevät välttämään minun syvälle tunkeutuvia katseitani?... Tuo nöyryys, tuo yksinkertaisuus, kaikki se oli vain näennäistä teeskentelyä minun pettämisekseni!... Se roisto ... se konna!... Oh, miten mielelläni minä asettaisinkaan hänen päänsä teloituspölkylle!...

— Mutta, — jatkoi kreivi, nousten äkkiä tuolilta, — minä olen suositellut häntä yhteen vastuunalaisimpia virkoja maassa, ja hän olisi sen viran saanutkin, ellen olisi päättänyt siihen toista... Puolustaa vallankumouksellista, valtionkavaltajaa! Voidaan sanoa, etten minä tunne väkeäni ... että minä tahdon ympäröidä

valtaistuimen pettureilla... Minut ajetaan hovista ulos tai aletaan minuakin epäillä ... kummassakin tapauksessa olen hukassa... Lejonborg! Lejonborg! En voi pudottaa päätäsi jalkoihisi ... mutta minä toimitan sinut paikkaan, missä sinusta tulee sellainen, jollaiseksi tahdon sinun tulevan!

Nämä olivat suuren valtiomiehen murheet; mutta suuruuksilla on se onni, että he aina löytävät lohdutuksen siitä, että he ovat välttämättömiä valtakunnan ja valtaistuimen menestykselle.

XXII

ERÄÄT JÄÄHYVÄISET

Päivällisen aikaan samana päivänä me löydämme mustalaisen ja mustalaisnaisen tuossa useasti käydyssä kammiossa.

— Sanot, että hänet vietiin mielisairaalaan? — virkkoi nainen.

— Niin, hänet vietiin sinne puoli tuntia sitten, — vastasi Bruno.

— Minä arvasin sen.

— Sinä arvasit!

— Niin, hetki sitten oli poliisimestari luonani ja selitti minulle, että kreivi on mielipuoli... Hän näki paljon vaivaa, se hyvä mies!

— Ja sinä luonnollisesti uskoit sen?

— Siitä uskosta en sano mitään pahaa ... mielisairaala on pahempi kuin vankila.

— Kotona tapahtui hauskesti.

— Minä olen utelias ... ystäväni, kerro!

— Kun kreivi tuli kotiin Kaupungintalosta, — alkoi Bruno, — oli kreivi V. jo siellä meillä... Sillä aikaa kun me vartosimme isäntäämme, koetti kreivi V. vakuuttaa myöskin minua isäntäni mielipuolisuudesta.

— Sinullekaan ei kai ollut sitä vaikea uskotella?

— Ei, minä ajattelin samoin kuin sinäkin ... mielisairaala on pahempi kuin

vankila.

— No, edelleen!

Kun sitten isäntäni tuli, näytti hän todella mielipuolelta, — jatkoi mustalainen;
— kreivi V. vei hänet erilleen ja puheli hänen kanssaan kahdenkesken kokonaista kaksi tuntia umpeensa.

— Kuulitko mitä he puhuivat?

— En minut ja muut käskettiin poistumaan eteiseen, ja ovet lukittiin sisältäkäsin.

— Entä sitten?

— Kahden tunnin kuluttua saapui hovilääkäri G., joka meidät oli käsketty laskea sisään.

— Hän siis pääsi?

— Luonnollisesti... G. oli kauan noiden molempien kreivien luona.

— Lääkärin piti kai tulla vakuutetuksi kreivin hulluudesta?

— Siitä hän oli selvillä jo ennen tuloaan.

— Tutkimatta sairasta?

— Niin ... on tauteja, joita varten tarvitaan lääkäreitä, mutta ei sairaita, — huomautti Bruno nauraen.

— Olet oikeassa, Bruno ... mutta tiedätkö, mikä on tavallisesti tällaisen sairauden loppu?

— No?

— Lopuksi saadaan hänestä potilas, mutta hänelle ei tuoda lääkäriä ... ja hyvä niin, rakas Bruno!

— Kreivi V:n sitten viimein tultua ulos, — kertoi mustalainen, — näytti hän äkäiseltä ja vihaiselta kuin susi, taitettuaan hampaansa navetan seinään kuitenkin pääsemättä sisään... Ja kun tuo korkea herra astui alas rappusia,

jupisi hän itsekseen jotain, minkä ainoastaan minun kuuloni eroitti.

— Mitä hän sanoi?

— »Hän oli uppiniskaisin jukuripää, mitä koskaan olen avannut,» — niin hän suunnilleen puhui itsekseen.

— Tarkoittiko hän lääkäriä?

— Sitä en luule, sillä vähän ajan kuluttua tuli ulos hänkin ja käski meidän sulloa isäntämme liinavaatteet matkalaukkuun, koska kreivi matkustaisi.

— Danvikeniin?

— Niin, Danvikeniin.

— Ja hän matkusti?

— Hän matkusti.

— Näitkö hänen lähtönsä?

— Näin, sillä minähän autoin hänet vaunuihinkin.

— Miltä hän näytti?

— On helppo kuvitella, miltä hän näytti nähdessään minut.

— Sanoiko hän mitään?

— Hän puristi nyrkkiään ja puri hampaitaan ... mikä kaikki kohdistui minuun.

— Entä sinä?

— Minä kumarsin ja vaikenin... Täytyy aina kunnioittaa isäntäänsä onnettomuudessakin.

— Minä olisin tahtonut olla siinä läsnä!

— Silloin olisit varmaan saanut osasi hänen kohteliaisuuksistaan.

— Olisi hauska tietää, mitä hän oikeastaan ajattelee meistä kahdesta.

— Mitäkö hän ajattelee?

— Niin, onko hän vielä tullut huomanneeksi, miksi hänestä ensin tuli valtionkavaltaja ja sitten hullu.

— Epäilen sitä.

— Ja miksi hän saa kiittää juuri meitä kahta noista molemmista ylennyksistään.

— Sitä hän ei tule käsittämään koskaan... Tosin hänen aivonsa ovat terveet, mutta niin syvälle ne eivät jaksa ajatella.

— Mutta kerran hän sen vielä käsittää! — huusi mustalaisnainen, nousten leposohvalta; — kerran hän tulee sen tietämään!... Ja sen sanon hänelle minä ... minä itse kuiskaan hänen korvaansa sen kauhean syyn ... ha ha!

Vaikka Bruno olikin paatunut rikollinen, pöyristytti häntä kuitenkin Annan kasvojen raju ilme.

— Mutta jos hän, — virkkoi jälleen Anna, — sitä ennen todellakin kadottaa järkensä!

— Se voi olla mahdollista... Sanotaanhan yleensä, ettei kukaan ihminen ole niin viisas, että hän ei tule hulluksi jos hänet suljetaan Tukholman mielisairaalaan.

— Jollei hän koskaan tule siihen mielentilaan, että hän voi ymmärtää minua ... eikä siis milloinkaan saa tietää: *minkä tähden, minkä tähden!*

— No, mitä merkitystä sillä on, Anna?

— Mitäkö merkitystä, Bruno!... Rangaistus on kärsimystä, mutta kärsimystä vain puoleksi niin kauan kuin rangaistava ei tiedä, miksi hän kärsii.

— Se kaikki on mahdollista, mutta...

— Ja hän, joka rankaisee, rankaisee ainoastaan puoleksi siinä tapauksessa, jos hän ei saa rangaistavalle sanoa, miksi häntä rangaistaan.

— Voipa niin olla, mutta eihän mikään ole täydellistä tässä maailmassa.

— Bruno, miten on Kronin laita?

— Hän istuu siellä missä istuu.

— Onko häntä jo kuulusteltu?

— Tietysti.

— Tiedätkö mitään siitä?

— Vähän.

— Mitä sitten?

— Hän kieltää ... kieltää niin, että kunnon poliisimestari on saada halvauksen... Merkillistä, miten tähän aikaan on tullut yleiseksi kieltää, — lisäsi mustalainen, ilkeästi naurahtaen, — mutta tuomarit alkavat jo siihen tottua.

— Mitä puhutaan kaupungissa tuosta kamalasta tapahtumasta?

— Kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että Kron on surmannut vaimonsa.

— Eikö puhuta mitään kadonneesta palvelijattaresta? — kysyi Anna hitaasti ja silmäten kummallisesti Brunoa.

— Epäillään hänen sytyttäneen talon palamaan.

— Mutta eikö aavisteta, minne hän on joutunut?

— Luullaan hänen paenneen, eikä minulla ole ollut mitään syytä koettaa sitä huhua kumota.

— Ja epäillään myöskin olleen liitossa miehen kanssa?

— Tietysti ... en ole koettanut kumota sitäkään luuloa... Ja tehdäkseni asian hauskemaksi, olen siellä ja täällä viittaillut perheen isän ja palvelustytön rakkaussuhteeseen ... kaikki on niinkuin pitääkin... Yleisö on meille todellakin suuressa kiitollisuudenvelassa, että olemme toimittaneet sille puheenaihetta.

— Totisesti, ystäväni, olemmepa antaneetkin sen paljon vaivata aivojaan tapausten johdosta niin mökissä kuin palatsissa, — myönsi mustalaisnainen,

ääneensä nauraen.

— Ehkä puhelemme liian kovaa, — huomautti Bruno; — eihän eukko vain liene etuhuoneessa?

Samassa hän avasi oven ja katsoi sinne.

— Ei, olen lähettänyt hänet Julian kanssa kävelemään, koska on niin kaunis ilma, — sanoi Anna.

— Ei suinkaan hän epäile mitään? — kysyi Bruno, näyttäen levottomalta ajatellessaan sitä mahdollisuutta.

— Stiina-muoriko?

— Niin.

— Ole rauhallinen ... hän ei epäile mitään. Muuten eivät hänen silmänsä ennätä muualle kuin Juliaan ja kissaansa.

— Eikö hän kummastele minun taajoja käyntejäni täällä?

— Hänhän tietää, että sinä olit minun ja ylhäisen rakastajani salainen sanansaattaja, — vastasi Anna.

— Mutta ennemmin?... Minähän kävin sinun luonasi useita kertoja, ennenkuin pääsin kreivin palvelukseen.

— Hän tietää meidän olevan lapsuustovereita ja sitäpaitsi olen sanonut hänelle, että sinä juuri minun suosituksestani pääsit kreivin palvelijaksi... Ole levollinen ... niin, miksi en voisi sitä sanoa ... rakas Brunoni!

Mustalaisnainen ojensi arvoisalle lapsuustoverilleen kätensä. Viimemainittu peitti sen suudelmilla.

Bruno sulki hänet syliinsä. Anna antoi sen tapahtua.

— Bruno, — kuiskasi hän, leväten hänen rinnoillaan, — jos joku onnettomuus kohtaisi minua, jos minua uhkaisi vankila tai kuolema, jättäisitkö sinä silloin minut?

— Kuinka voit sellaista ajatellakaan! — huusi Bruno; — minäkö jättäisin sinut, minä, joka palvellakseni sinua olen vannonut itseni helvettiin!

— En minäkään hylkää sinua! — sanoi mustalaisnainen; — minut saa ennemmin repiä palasiksi kuin petän sinut, Bruno... Bruno, käsitätkö kuinka rajattomasti olen sinulle kiitollinen, kuinka tavattomasti minä sinua rakastan?

— Voi, miten minä olen tällä hetkellä onnellinen! — riemuitsi mustalainen; — jokaisesta sinun sanastasi minulle minä annan tikariniskun sinun vihollisellesi.

— Vannotko kuolemassakin kuuluvasi Annalle? — kuiskasi mustalaisnainen, juovuttaen hänet hengityksellään.

— Vannon, vannon, Anna!

— Etkä koskaan jätä minua...

— Sen vannon!

— Etkä petä minua...

— Vannon, etten sitä tee!

— Ennemmin kuolet, annat itseäsi kiduttaa kuin petät minut...

— Minä vannon sen!

— Vannotko isäsi ja äitisi luitten nimessä?

— Minä vannon isäni ja äitini luitten nimessä!

— Olet vannonut, Bruno... Vannottua valaa ei vielä kukaan heimomme keskuudessa ole rikkonut... Sinä olet vannonut isäsi ja äitisi luitten nimessä, ja ne seitsemän tähteä ja pöllönsilmää kaksi ovat kuulleet sinun pyhän valasi!

Mustalaisille ei ole mikään muu pyhää kuin isän ja äidin luitten nimessä vannottu vala, joka saattaa heidät uhmaamaan kuolemaa ja kidutuksiakin.

— Mene nyt, Bruno, sinä et saa enää viipyä kauemmin, — lausui Anna, irtautuen mustalaisen syleilystä; — Stiina-muori saattaa tulla kotiin millä hetkellä tahansa, ja voisi herättää hänen ja muidenkin ihmisten huomiota, jos

sinä nyt viipyisit kauan luonani tuon äskeisen tapahtuman jälkeen... Mene, mene, Brunoni!

— Minä menen, koska sinä käsket, — vastasi Bruno; — mutta milloin saan palata?

— Huomenna hämärissä minä odotan sinua ... silloin olet tervetullut, Bruno!

— Sano minulle, Anna ... katsotko, että minä nyt olen täyttänyt lupaukseni?

— Sinä olet täyttänyt!

— Ja että minä olen suorittanut loppuun sen tehtävän, jonka sinä minulle annoit?

— Niin.

— Entä *sinun* lupauksesi, Anna?

— Anna pitää sen, — vastasi mustalaisnainen; — mutta mene nyt ... mene ... huomenillalla näemme toisemme jälleen.

Samalla hän työnsi Brunon hiljaa luotaan, siirtyen istumaan ikkunan viereen.

— Hyvästi, Bruno! — kuiskasi hän, katsoen mustalaisen jälkeen tämän poistuessa.

Senjälkeen hän sulki akkunan ja alkoi tapansa mukaan kävellä lattialla edestakaisin.

— Jos on totta, mitä eukko on kertonut, — lausui hän itsekseen, — jos ... niin, totta se on ... kaikki seikat viittaavat siihen ... silloin minä ehkä jään ilman *ensimmäistä*, mutta tapaan sen sijaan *toisen*... *Ensimmäisen* suhteen on minun alettava uudelleen ... alettava yksinäni... kirottua!... Mutta pääsenhän joka tapauksessa *toisesta*... Sattuma pettää minua yhdessä tapauksessa, mutta suosii toisessa ... vaan eihän kaikki voi täytyä samalla kertaa ... kärsivällisyyttä!... Pian ovat vaa'at tasassa... Riemuitse, rakastettu varjo!

Hän palasi takaisin akkunan luo, avasi sen jälleen ja katsoi ulos kadulle.

— Hyvästi, Bruno, hyvästi! — kuiskasi hän.

Mies, jolle nämä sanat lausuttiin, oli jo kauan sitten kadonnut.

Ne olivat siis jäähyväiset ilmaan. Mutta ilma näytti niistä synkistyvän. Ainakin tuntui niin mustalaismaisesta, koska hän äkkiä riensi pois akkunan luota.

Pelkäsi hän ehkä, että ilma oli käsittänyt oikein hänen kuiskaamansa jäähyväiset?

XXIII

ISO NENÄ

»Kullatun Sarvikuonon» ravintola Blasieholmenilla oli hyvin suosittu, ei juuri sen vuoksi, että se olisi ollut muita tarjoilupaikkoja parempi, vaan pääasiallisesti sen isännän, Kristoffer Pungin, nenän vuoksi, sillä ihmiset ovat aina olleet hyvin taipuvaisia kaikkeen, mikä on merkillistä. Ravintolassa kävijät olivat parhaastaan käsityöläisiä ja laivureita sekä muita heidän vertaisiaan.

Kristoffer Pungin ravintolassa alettiin juuri sytyttää valoja, ja muutamia vieraita istui jo punaisiksi maalattujen pöytien ääressä.

Kaksi tarjoilijaa juoksenteli pöytien ja tiskin väliä, jonka viimeksimainitun takana istui isäntä kylmää ruokaa kukkuroillaan olevien lautasten ja kulhojen keskellä, jotka karpästen suureksi kiusaksi olivat kansilla peitetyt.

Ovi avautui, ja Bruno Starkin kookas olento ilmestyi saliin. Hän näytti tänä iltana tavattoman iloiselta ja riemastuneelta. Livreijan hän oli vaihtanut tavalliseen pukuun.

Mutta sen sijaan synkkenivät ravintolan isännän kasvot, nenää lukuunottamatta, jonka hohtava puna uhmasi kaikkia mielenliikutuksia.

Bruno Stark oli tosin yksi »Kullatun Sarvikuonon» parhaita kävijöitä, sillä hän ei säästänyt rahoja, ja hänen nälkänsä ja janonsa menivät yli kaikkien muiden tarpeen; mutta hän oli sen ohella ilkein ivailija, joka koskaan oli asettanut Kristoffer Pungin nenän maalitaulukseen.

Mustalaisen kunnioittaessa tätä tarjoilupaikkaa läsnäolollaan, syntyi salissa aina naurua ja iloisuutta, mutta sitävastoin suuttumusta ja pahaa mieltä tiskin takana, missä oli isännän paikka.

Siksi kävi isäntä hyvin vaiteliaaksi joka kerran kuin pitkä »murjaani», joksi Pung sanoi häntä takanapäin, saapui ravintolaan, sillä silloin joutui varmasti hänen nenänsä läsnäolevien vieraiden pilkan ja naurun esineeksi.

Bruno meni suoraan tiskin luo ja ojensi kapakoitsijalle kätensä.

— Hyvää iltaa, herra kellarimestari! — tervehti hän kohteliaasti, ottaen samalla taskustaan esiin nuuskarasian; — saanko tarjota hyppysellisen nuuskaa?

— Kiitän nöyrimmästi, herra hovimestari! — vastasi kapakoitsija niin kohteliaasti kuin taisi; hänen tarkoituksenaan oli siten heti tehdä vihollisensa aseettomaksi.

Hovimestari on hienon talon ylin palvelija ja siis sangen kaunis nimitys tavalliselle metsästäjälle.

— No, eikö saa olla hyppysellinen oikeata Hamburger-Rappea? — jatkoi Bruno, pitäen tällä kertaa nuuskarasiaa aivan lähellä tuota koko kaupungissa kuulua nenää.

— Kiitän kaikkein nöyrimmästi! — lausui Pung ja otti todellakin hyppysellisen ruskeata jauhetta ojennetusta rasiasta, päästäkseen eroon vaarallisesta tarjoojasta, sillä hän ei ollut mikään nuuskan ystävä, ehkä tosin vain taloudellisista syistä, hänen ison nenänsä tyydyttämiseksi kun olisi tarvittu ainetta aika määrät.

Mutta tuskin oli kapakoitsija vienyt nuuskan tarkoitettuun paikkaan, kun hän alkoi aivastaa, — ja voi Bakkus, minkälaista aivastamista se oli!

— Terveydeksi! — huusi Bruno.

— Terveydeksi! — yhtyivät häneen muut vieraat, nauraa kikattaen.

— Sehän on — atshi.. se on pipp ... atshi!... a ... atshi ... pippuria, herra!... atshi! atshi! — tuskaili onneton kapakoitsija.

Hänen silmänsä muuttuivat vihasta sinisen punaisiksi, hänen sopertaessaan yllämainittuja sanoja.

— Jumala auttakoon! — ilvehti iloinen »hovimestari».

— Jumala auttakoon, setä Pung! Terveudeksi vaan! — melusivat vieraat, ympäröiden tiskin.

Setä Pungin nenä alkoi kuitenkin vähitellen rauhoittua ja saada takaisin entisen arvokkaan ja kunnioitusta herättävän ulkonäkönsä.

Mutta setä Pungin veri alkoi kuohua yli äyräittensä.

Tiskillä lähellä isäntää oli karkeatekoinen sitroonanpuristaja, joka oli vielä kostea mehusta.

Kapakoitsija tarttui tähän aseeseen, joka hyvin soveltuikin viinin jumalan ylipapille, ja hyppäsi kuudentoista vuotiaan nuorukaisen notkeudella tiskin yli, rynnäten suoraan »hovimestaria» kohden.

Irvistelevät vieraat tulivat äkkiä totisiksi, sillä he muistivat, että Pung entisaikoina suuttuessaan oli raju ja voimakas kuin karhu, vaikkakin hän viimeisinä kymmenenä vuotena, jotka olivat hopeoineet hänen päälakensa, oli esiintynyt jokseenkin rauhallisesti ja kärsivällisesti.

Muutamit vieraat tahtoivat hyvää tarkoittavasti pidättää raivostunutta vanhusta, mutta jotkut heistä hän työnsi kumoon, ja toiset taas vetäytyivät syrjään, peläten hänen kädessään heiluvaa sitruunanpuristajaa, joka nyt näytti vaaralliselta muillekin kuin ainoastaan pehmeille sitroonille.

Kapakoitsija muistutti todellakin sarvikuonoa rynnätessään herkulesmaista mustalaista kohden, joka nauraen, joskin katse kohdistettuna tuohon epätavalliseen aseeseen, vetäytyi taemmas.

Ukko Pung näytti tällä hetkellä kerrassaan kunnioitettavalta, ja hänen raivokas vimmansa uhkasi käydä vaaralliseksi hänen vastustajalleen, joka oli häntä paljon nuorempi.

Mutta hyödyttääkö kuusitoistavuotiaan tulisuus miestä, joka jo kuitenkin itse asiassa on kuudenkymmenen vuoden ikäinen, ja joka sitäpaitsi on lakkaamatta palvellut viininjumalaa?

Mustalainen pysähtyi keskellä salia, heittäytyi hieman syrjään, kiersi sitten käsivartensa ukon ruumiin ympäri ja laski hänet permannolle kuin lapsen.

Sen jälkeen istuutui hän kahareisin voitetun kapakoitsijan vatsan päälle ja väänsi ukon kädestä sitroonanpuristajan, jonka hän asetti ukon nenään, ikäänkuin tarkoittaen sille samaa kohtaloa kuin sitroonillekin.

Tätä kohtausta seurasivat tietysti katsojain meluavat suosionosoitukset sekä suin että käsin.

— Tarjoahan nyt kaikille punssia, pikku setäseni! — huusi Bruno; — muutoin muuttuu sedän nenä yhtä litteäksi kuin kärpäsen siipi.

— Niin, niin, kaikille punssia! — huusivat vieraat.

Ukko päästi vastaukseksi vain mölähävän äännähdyksen.

Saada ensin pippuria nenäänsä ja sitten tulla heitetyksi lattialle kuin käsine, sekä vielä päällepäätteeksi täytymys tarjota punssia suurelle miesjoukolle, se on jo enemmän kuin voi vaatia keneltäkään kuolevaiselta, varsinkin jos tuo kuolevainen sattuu olemaan ravintoloitsija.

— No, miten on, isä Pung, puristanko nenänne litteäksi? — jatkoi mustalainen kyselemistään.

— Kurista minut mieluummin, sinä musta lurjus! — kuului vihasen ukon vastaus.

Sillä hetkellä näytti kuin äijälle olisi ollut hänen nenänsä kalliimpi hänen koko elämänsä tai tiesi ukkeli liian hyvin, ettei hengen vaaraa ollut olemassa.

Ympärillä seisovien naurunremahdusten kiihoittamana raaka mustalainen asettikin nyt ravintoloitsijan tavattoman suuren nenän sitroonanpuristajaan ja likisti.

— Minä tarjoan! — kirkaisi ukko äänellä, jota olisi vaikea kuvata.

— Suuri maljallinen rakuunapunssia, — saneli mustalainen, päästämättä nenää puristuksesta.

— Suuri maljallinen rakuunapunssia, — toisti Pung surkealla äänellä.

— Kokonainen kannullinen, pisaraakaan siihen vettä sekoittamatta, — jatkoi

mustalainen.

— Pisaraakaan siihen vettä sekoittamatta, — toisti kapakoitsija kyyneleet silmissä.

— Ja lisävarmuudeksi minä merkitsen tämän kuninkaallisella sinetilläni, — selitti säälimätön voittaja ja tarttui vasemmalla kädellään ukon nenään läimäyttäen sen pullistunutta kärkeä oikean kätensä lattealla puolella.

Sen jälkeen hän auttoi ukon ylös ja päästi hänet.

Röhkien kuin karju ja silmäten voittajaansa sammumattomalla raivolla, hän ontui takaisin tiskinsä taakse ja istuutui tavalliselle paikalleen, antamatta tarjoilijoille käskyä punssin tarjoamiseen, vieraiden joka minuutti toistuvista huomautuksista huolimatta.

Ajan mittaan saapui yhä useampia vieraita, ja Bruno, jolla heidän joukossaan oli monta tuttavaa, siirtyi toisesta toisen luo; mutta kaikkialle seurasi häntä ravintoloitsijan raivokas katse.

Saapui tuores iltalehti, ja vieraat alkoivat sitä tavoitella, kunnes se viimein jäi erään käteen.

— Oletko kuullut tätä uutista? — kysyi onnellinen sanomalehdenlukija pöytätoveriltaan.

— Mitä sitten? — kysyi viimeksimainittu, maistaen totilasistaan.

— Eräs ylhäinen herra on tullut hulluksi.

— Se ei koske minua ... milloin joku ylhäinen herra on ollut viisas?

Mustalainen terästi kuuloaan.

— Kuka hän oh? Kuka hän on? — huusivat useat uteliaat.

— Kuulkaa, mitä tässä seisoo! — kehoitti sanomalehdenlukija; — minä luen teille.

Hän luki seuraavaa:

»Suuresti valitettava tapaus on sattunut eräässä ylhäisimmistä ja jaloimmista aatelisperheistämme. Kreivi Karl Gustaf Lejonborg, hänen majesteettinsa kuninkaan ent. kamariherra ja suuren, Skoonessa olevan Bastholman sukukartanon omistaja, on havaittu aivoiltaan niin sairaaksi, että hänet on täytynyt viedä Danvikin hospitaaliin. Tämä onneton on saanut sellaisen päähänpiston, että hän on Ruotsin kruunun tavoittelija. Toimiakseen hyödykseen hän on pitkän ajan kuluessa ostellut joukon aseita, joita hän on säilyttänyt eräässä kellarissa ja jossa hänellä on ollut tapana oleskella öisin, manaten esiin niitä henkiä, joiden kanssa hän on aikonut toteuttaa vallankumouksen. Siinä tapauksessa, että onneton kreivi kuolee, joutuu sukukartano Skoonen husaarirykmentissä palvelevalle ratsumestari Fritz Lejonborgille, joka on heikkomieliseksi tulleen kreivin serkku.»

Useat vieraat, tietäen Starkin olevan kreivi Lejonborgin palveluksessa, käänsivät luonnollisesti katseensa häneen, ja mustalainen olikin heti valmis täydentämään sanomalehti-uutista monilla lisäyksillä, joita vieraat kuuntelivat mielenkiinnolla, samalla kertaa kun hän toi esiin sen surun ja osanoton, jota kunnon ja kiitollisen palvelijan aina tulee tuntea hyvää ja anteliasta isäntää kohtaan, kun tälle tapahtuu onnettomuus.

Mutta ihmisten mielenkiinto ei yleensä kohdistu kauan lähimmäistensä onnettomuuksiin, ei ainakaan kapakassa, jonka vuoksi nytkin keskustelu siirtyi toisiin päivän uutisiin, joiden joukossa oli myös jotakin kivalteri Kronin vaimon murhasta.

Sekin uutinen luettiin ääneen ja kuului seuraavasti:

»Vaimonsa murhasta epäiltyä ja vangittua poliisikivalteri Kronia kuulusteltiin tänään kuninkaallisessa poliisikamarissa. Kron, joka yhä edelleen jyrkästi kieltää syyllisyytensä ja osallisuutensa mainittuun kamalaan tekoon, pysyy samoin edelleen väitteessään, että palvelustyttö Katarina Link, joka oli ollut hänen palveluksessaan, mutta heti vaimon kuoleman jälkeen katosi, on tehnyt tämän rikoksen, ja siitä seikasta Kron sanoo nyt olevansa entistä varmempi, koska hän nyt muistaa muutamia vaimonsa ennen kuolemaa lausumia sanoja hänelle ja pojalleen. Kuoleva olisi nimittäin epäillyt, että piika oli hänet myrkyttänyt, vaikkakaan mies suuren surunsa vallassa ei sillä hetkellä ollut käsittänyt vaimonsa sanojen merkitystä. Kron epäilee myöskin, että samainen palvelustyttö toimeenpani murhapolton, jolloin se talo, jossa hän asui, paloi kokonaan. Sitä ennen kuitenkin varasti tyttö sen rahasumman, jonka kuoleva oli miehelleen

ilmoittanut kätkeneensä alikerrassa olevan makasiinin lattiapalkin alle, mikä makasiini sisälsi vaimon erinäisille henkilöille antamien rahalainojen pantiksi jätettyjä vaatteita ja talouskapineita, sekä arvelee Kron palvelustytön kuunnelleen viereisessä huoneessa, kun vaimo oli miehelleen ja lapselleen kertonut rahasumman olemassaolosta ja sen kätköpaikasta; tämän ohella Kron aikaisemman lausuntonsa mukaisesti selitti, että hänen taskustaan löydetyn myrkkypullon oli mainittu palvelustyttö sinne hänen huomaamattaan pistänyt. Juttu lykättiin seuraavaan päivään, jolloin kuulustellaan Kronin poikaa, ja sen jälkeen kun syytetyn anomus päästä vapaalle jalalle hylättiin, passitettiin Kron takaisin vankilaan. — Mitä muuten tulee Kronin tähänastiseen elämään, on hän aina käyttäytynyt mitä parhaiten niin virantoimituksessa kuin sen ulkopuolella, ja jutussa kuullut todistajat ovat lausuneet hänen eläneen vaimonsa kanssa erinomaisessa sovussa ja yksimielisyydessä.» — —

— Isä Pung! Miten on punssin laita? — kysyi mustalainen paikaltaan.

Kapakoitsijalla ei ollut tähän mitään vastausta, mutta hänen katseensa oli kiinnitettynä mustalaiseen, jolle hän sisimmässään oli vannonut vihaa ja kostoa.

Nolompana kuin tänä iltana ei ukko Pung ollut koskaan ennen istunut pöytänsä takana, sillä ihminen on aina silloin hyvin nolo, kun hän tahtoo jollekulle kostaa eikä löydä siihen tyydyttävää keinoa.

— Kovaa on miehen istua vankilassa, jos hän on syytön, — huomautti muuan vieraista, joka tarkkaavaisesti oli kuunnellut viimeisen uutisen lukemista; — sillä se ei ole minusta ollenkaan uskomatonta, että palvelustyttö on kyllä voinut ottaa eukon hengiltä ... sellaista on tapahtunut ennenkin emännät ja palvelijattaret ovat harvoin sovussa keskenään.

— Kovaa on myöskin noin vain silmänräpäyksessä menettää kaikki omaisuutensa, — virkkoi muuan toinen; — niin, niin, ymmärtäkää minua oikein, en tarkoita eukkoa, vaan muuta poroksi palanutta.

— Niin minustakin, — tarttui puheeseen mustalainen; — mutta saattaahan olla niinkin, että tyttö oli liitossa miehen kanssa, koska viimemainitun taskussa oli myrkkypullo.

— Oliko palvelustyttö nuori?

— Hän oli vasta kahdenkymmenen, — vastasi mustalainen.

— Oliko hän sievän puoleinen?

— Hän oli jokseenkin kaunis, — vastasi taas mustalainen hieman varomattomasti.

— Hitto! Tunsiko herra hänet!

— En ... olen vain kuullut kerrottavan, — virkkoi Bruno äkisti ja kalveten.

— Mutta aika peijakas hän oli, kun hän sitten tekonsa tehtyään vielä sytytti talonkin palamaan... Jos kivalterin eukko oli vanha noita, niin noidan tavoin hänet poltettiin.

— Mutta sillä eroituksella, — lisäsi eräs vieras, — että tämä muija poltettiin vasta kuolemansa jälkeen, kun sitävastoin entisaikaan noidat poltettiin elävältä.

— Miten käy ruumiinavauksen, kun ruumis kärventyi tulipalossa?

— Ei haittaa ... vatsa ei koskaan pala, selitti muuan rikkiviisas, — joten ei ole mitään vaaraa lääkärit kyllä saavat itselleen huvia.

— Mutta missähän mahtaa tuo soma tyttönen nykyisin oleilla?

— Jotkut luulevat hänen hukuttaneen itsensä... Pitäköön paholainen hyvää huolta hänen suloisesta sielustaan!

Saliin saapui nyt muutamia uusia vieraita, jotka puheenlaadustaan päättäen olivat laivureita, ja istuutuivat sanomalehdenlukijaa lähinnä olevan pöydän ääreen.

— Ei, mutta kuulkaa, hyvät herrat! — jatkoi tämä; — toissayönä on ongittu ylös muuan tyttö Norrströmin virrasta.

Bruno sävähti ja loi arkoja silmäyksiä ympärilleen.

Tämän huomasi kapakoitsija, jonka katse yhä oli kiinnitettynä mustalaiseen. Tämän kasvot karahtivat tulipunaisiksi.

— Miksi hän noin tuijottaa minuun alinomaa! — jupisi Bruno itsekseen, kääntäen katseensa pois päin.

— Oliko kala elävä vai kuollut? — kysyi sanomalehdenlukijan toveri.

— Elävä se oli, mainitaan tässä, — vastasi edellinen.

— Lempo soikoon, veli Stark, sinä kaadoit punssilasisi minun hihalleni! — huudahti muuan vieras, jonka pöydän ääreen mustalainen oli istunut ja jonka kanssa hän ahkerasti ryypäsi.

— Kaadoinko? Suo anteeksi, veli! — pyysi Bruno; viinuri, uusi lasi!

— Nuottaanko vai rysään tyttö oli tarttunut? — kysäsi eräs.

— Ei, koukkuihin, näihin viiteen koukkuun, — vastasi muuan laivureista, kohottaen karkeata kättään ja liikutellen kankeasti sormiaan.

— Mitä?... Tekö hänet ongittu? — huudahtivat kaikki melkein yhteen ääneen.

— Minä, — vastasi laivuri, silmäten itsetietoisena ympärilleen.

— Kertokaa, kertokaa! — kuului kaikista pöydistä.

— Kertokaa, kertokaa! — kehoitti mustalainenkin, jonka ääni oli hiljainen, mutta haudankolea.

— Niin, minä makasin, nukuin, mutta äkkiä heräisin ... ukkoseen, luulette ehkä!... Ei, jumala varjelkoon ... ei minua herätä ukkonen eikä myrsky ... olinpa kerran Ahvenamerellä ja...

— Ei, te olitte satamassa, — oikaisi muuan utelias.

— Vai niin, no, mutta älkää nyt kuitenkaan minua keskeyttäkö, — murahti laivuri; minä heräsin siihen, että kellot kumahtelivat kaupungin tornissa ... piru olkoon palovartijana!

— Siunatkoon, silloin saisimme palaa kekäleeksi joka sorkka!

— Edelleen, edelleen, herra kippari!... Anteeksi ... herra kapteeni, piti minun sanoa!

— Aivan oikein, en minä aina ole purjehtinut pelkästään saaristovesillä, — vakuutti laivuri, kouraisten tärkeän näköisenä leukaansa.

— Jatkakaa, jatkakaa!

— Minä kiirehdin ylös kajuutasta katsomaan, missä tuli oli irti ... kaupungin koillispuolella leimusikin aika roihu, ja kaduilla oli vilkasta liikettä.

— Silloin paloi kivalterin talo.

— Siinä sitten parhaillaan tulipaloa töllistellessäni kuulin kimakkaa avunhuutoa, aivan kuin rotan vinkunaa, silloin kun se jo on kissan suussa.

Mustalainen tarttui kiivaasti naapurinsa lasiin ja tyhjensi sen pohjaan saakka.

— Maistuuko punssi paremmalta minun lasistani, veli Stark? — murahti naapuri, silmäten tyhjää pikariaan; — montako pisaraa jätit pohjalle?

— Ai saakeli! Minä erehdyin, — virkkoi Bruno; — viinuri, enemmän punssia!

— No, — jatkoi laivuri, — minä tietysti käänsin silmäni sinnepäin, mistä avunhuuto kuului, ja silloin näin erään esineen vierivän alas virtaa ... väliin se meni veden alle, väliin taas seilasi pinnalla ... ja että se oli ihminen, sen minä äkkäsin oitis.

— Sitten, sitten?

— No, minä kumarruin reelingin yli ja tartuin kiinni tuohon vaateriekaleeseen ... aivan niin, ei hän paljoa muutakaan ollut kuin pelkkä vaateriekale. Sitten minä vedin hänet kannelle.

— Ja hän oli kuollut?

— Miten lieenee ollut hänen laitansa aluksi, sitä en voi oikein sanoa, mutta sain minä häneen lopulta eloa, joskin minun täytyi häntä hieroskella hyvin kauan.

— Kuka hän oli?

— Vaateriekale, olen jo sanonut ... hento kuin harso ja nenän alta hieno kuin mamselli.

— Mitä hän sanoi?

— Siitä en päässyt oikein selville, sillä hän houraili ja puhui jos jotakin sekamelskaa ... mutta niin paljon minä ymmärsin, ettei hän omasta tahdostaan ollut joutunut virtaan, vaan oli tuon itikkavaivaisen joku lurjus sinne heittänyt ... siitä lyön vaikka vetoa.

— Oletko sairas, Stark? — kysyi hänen naapurinsa; — sinä olet kasvoiltasi keltainen kuin vanha kellotaulu.

— Ryyppää pari kulausta vettä, niin pahoinvointi menee ohi, — neuvoi muuan lähelläistuja.

— Vesi ei vahingoita koskaan, — tuumasi eräs toinen — paitsi jos ken on sattumalta joutunut Norrströmin virtaan.

Mustalainen käänsi jääkylmät kasvonsa saliin päin, mutta heti kohtasivat hänen katseensa ravintoloitsijan vakoilevat silmät, jolla oli se vaikutus, että Brunon kalpeille kasvoille siinä silmänräpäyksessä nousi tulin puna.

— Hitto, kun täällä on kuuma! — puhkui hän, kääntyen naapurinsa puoleen; — juo, veli! Älä anna lasisi odottaa!

— Kun sinä vain mainitset juomisesta, niin heti sinä paranet — virkkoi naapuri ja kilisti hänen kanssaan. — Kippis! Nyt on minun vuoroni tarjota.

— No; minne tyttö sitten joutui? — kysyi muuan kuulijoista.

— Hän makasi koko yön minun kajuutassani, — vastasi laivuri.

— Pentele sinua, laivuri!

— Huutia! — murahti viimeks mainittu; — näytti siltä kuin minulla olisi ollut kajuutassa tusinan verran märkiä luutia, tai kuin olisi aallokko lyönyt peräkannen yli.

— Ha ha ... mutta sinä kai varoitit päästämästä aallokkoa virtaamaan takaisin veteen.

— Se raukka makasi koko yön tulisessa kuumeessa.

— Ja houraili?

— Houraili ja ... puhui murhasta ja palosta ja pahasta hengestä ja äidistään ... teki oikein sydämeen pahaa sen poloisen yniseminen.

— No, kun sitten valkeni aamu...

— Minä annoin viedä hänet parmaajalle, missä hän lepäsi muutamia tunteja.

— Entä sitten?

— Sieltä kuljetettiin hänet Serafimerlasarettiin.

— Ja sen jälkeen ei laivuri ole kuullut hänestä mitään?

— En.

— Kun hän pääsee jälleen jaloilleen, saapuu hän tietysti kiittämään laivuria viimeisestä.

— Hän on tervetullut ... hitto soikoon, hän ei näyttänyt hullummalta ... ja kunhan hän saa hieman väriä poskiinsa, niin...

— Aivan niin, — lausui muuan vieras, — ja sen päälle kippis tulevalle mitalinkantajalle.

Vieraat kohottivat lasinsa ja kilistivät reippaan laivurin kanssa.

— Veli Stark, — virkkoi hänen pöytätoverinsa, — etkö sinäkin tahdo kilistää kunnan laivurimme kanssa?

— Tietysti, tietysti, — vastasi Bruno, tarttuen kiireesti lasiinsa; — kippis, kippis, herra kapteeni!

Mutta hänen äänensä ja lasia pitelevä käsi vapisivat.

Sen jälkeen haki hänen katseensa tuota isoa nenää, joka hallitsi tiskin toisella puolen. Sekä nenä että sen yläpuolella olevat silmät näkyivät edelleen olevan kääntyneinä häneen päin.

Laivurimme, joka oli innostunut ajatellessaan mahdollisuutta saada mitalin hengenpelastuksesta, vastasi maljaan iloisin sanoin.

— On kunniakkaampaa kantaa sellaista mitalia, — lausui hän puheensa lopuksi, — kuin käydä koristettuna nauhoilla ja tähdillä, joita annetaan henkilöille, jotka eivät mitään ole tehneet.

Hilpeyden juuri ollessa korkeimmillaan avautui ovi ja »Kullatun Sarvikuonon» ravintolaan astui kaksi uutta vierasta.

Ne olivat kivalteri Ek sekä muuan toinen poliisipalvelija, joiden tarkastuspiiriin tämä kapakka kuului.

Kivalteri loi katseen yli salin, lähestyen sitten sitä pöytää, jonka ääressä ystävämme laivuri vallitsi ja naureli.

— Hyvää iltaa, Blom! — tervehti kivalteri puristaen laivurin kättä; — mitä kuuluu?

— Kiitos kysymästä, arvoisa veli! — vastasi laivuri; — sinähän tulet kuin kutsuttu ... paina puuta ... mitä sinä haluat? Ryypyn vai oluttako?

— Viinuri, tuo minulle suuri ryyppey, — oli kivalterin vastaus. — Minä muuten tuon sinulle terveisiä toissaöiseltä makuutoveriltasi.

— Soo!... Miten hän jaksaa?

— Lemmon hyvin!... No, missä se ryyppey viipyy?

— Onko hän vielä lasaretissa?

— Hän on vankil — Otanko minä nyt ryypyn ilman painiketta! — lisäsi kivalteri, kääntyen viinurin puoleen; — palanen makkaraa ja rinkelä... Kiirehdi!

— Sanoitko vankilassa? — kysyi hämmästynyt laivuri.

— Sinnepäin, veli Blom! — vastasi kivalteri Ek; — korean kalan sinä ongitkin ... myrkynsekoittajan ja murhapolttaajan!... No, oletko tyytyväinen?... Viinuri, olutta, ... ei portteria ... mutta sitä lajia göteborgilaista, jota ei valmisteta Tukholmassa.

— Myrkynsekoittaja! Murhapolttaaja! — huudahti laivuri vallan hämmästyneenä.

Kaikki vieraat, mustalaista lukuunottamatta, kerääntyivät kysyvinä ja meluavina sen pöydän ympärille, jonka ääressä kivalteri illasti.

— Niin on kuten sanoin, — selitti kivalteri; — juuri hän on pysäyttänyt käynnistä Kronin muijan lörpötyskoneen ja toimeenpannut toissaöisen ilotulituksen.

— Entä Kron?... Kron?

— Päässyt pois häkistä... Minulla oli juuri äsken ilo laskea hänet ulos, samoin kuin minulla oli toissapäivänä ilo sulkea hänet sisään... Oh! Portteri on sentään juomien parasta!... Kiitos portterista, isä Pung!

Mustalainen kätki kasvonsa sanomalehden taa, jota hän oli lukevinaan. Mutta ei hän erittäin ahkerasti lehteä silmäillyt, ja jos hän yleensä mitään luki, hän tutki omaa sieluaan, tuota mustaa kirjaa, jonka kirjaimet olivat veripunaiset.

Väliin hän vilkaisi oveen päin katsoakseen, oliko pakotie vapaa; hän tahtoi kuitenkin jäädä kuulemaan lisää tuosta pelastetusta naisesta, voidakseen sen mukaan määritellä menettelytapansa.

— Arvasin sen etukäteen, kun Blom kertoi tuon naisen kohtalosta, — vakuutti muuan vieraista.

— Minäkin olin arvannut, että jotain yhteyttä hänellä on ollut Kronin perheen tapahtuman kanssa, — selitti eräs toinen.

Jälestäpäin on tavallisesti jokainen arvannut kaikki, ja kukin on täysin varma asiasta.

— Jumala tietää, miten käy hengenpelastusmitalin, — ilkamoi joku, irvistäen laivurille vasten naamaa.

Laivuri alkoi nyt vahvasti kiroilla, sillä hän rupesi täydellä syyllä uskomaan, etteivät viranomaiset anna mitalia myrkynsekoittajan ja murhapolttajän hengen pelastamisesta.

— Saadaanpa nähdä, milloin tyttö saapuu laivurin luo kiittämään häntä viimeisestä, — kiusoitteli muuan koiranleuka.

— Minä viskaan hänet sinne, mistä hänet onginkin, — ärjäisi siihen laivuri, iskien nyrkkinsä pöytään.

— On hyvin ikävää, kun tarvitsee katua tekoa, joka on tehty puhtaasta ihmisrakkaudesta.

— Mutta tyttö ei ole kuitenkaan yksinään toimeenpannut noita kolttosia, niin paljon minä sain häneltä puserretuksi ilmi, — kertoi kivalteri itsetietoisesti, mikä piirre yleensä on ominainen ylimielisille luonteille; — hänellä on ollut rikostoveri, se on varma.

— Kukapahan se lienee?

— Tyttö ei ole vielä tahtonut päästää kielensä kanniketta, mutta vartokaa... Roomaa ei rakennettu päivässä ... minä kyllä otan selvän asiasta.

— Mahtaneeko hänen rikostoverinsa olla sama, joka sysäsi hänet veteen? — virkahti laivuri, jonka suuttumusta punssi alkoi vähitellen vaimentaa.

— Siitä olen varma, — selitti kivalteri; — toinen roisto tahtoo päästä toisesta, saadakseen pitää yksinään saaliin, jolloin hänellä ei myöskään ole mitään pelättävää... Päävahdissa vartiossa ollut kaartilainen on kertonut samana yönä kuulleensa hätähuutoa rannasta ja heti sen jälkeen nähneensä kookkaan miehen juoksevan sillalta päin torin yli Hallituskadulle... Muuta minun ei tarvitsekaan tietää.

Mustalainen ei jaksanut enää kauvemmin kuunnella keskustelua, joka koski

häntä niin läheltä; hän nousi kiireesti ja meni tiskin luo maksaakseen, mitä hänelle illan kuluessa oli tarjoiltu, aikoen sitten asianhaaran vaatiessa pitää huolta turvallisuudestaan.

— Mitä olen velkaa? — kysyi hän, katsomatta kapakoitsijaa kasvoihin, sillä illan kuluessa hän oli useat kerrat huomannut tämän vaanivat silmäykset sekä tuntenut itsensä sen johdosta hyvin levottomaksi.

— Lasken heti paikalla, — vastasi ravintoloitsija; — mutta minun täytyy ensin antaa laivuri Blomille takaisin tästä setelistä ... lasken heti ... tulen paikalla.

Tämän sanottuaan kapakoitsija lähti tiskinsä takaa ja lähestyi laivurin pöytää.

Mustalainen jäi siihen seisomaan kaikkea muuta kuin rauhallisena, mutta kun ukko Pung hänen mielestään vaihtoi rahaa kauvemmin kuin olisi ollut tarpeellista, ja koska hänestä sitäpaitsi tuntui merkilliseltä, ettei tällä ollut kädessään rahaa mennessään vaihtamaan, heitti hän sivukatseen kyseessäolevaan pöytään.

Silloin hän näki suureksi pelästyksekseen, kuinka ravintoloitsijan tavaton nenä kokonaan peitti kivalteri Ekin pään yläosan, samalla kun hänen huulensa vilkkaasti liikkuvat poliisimiehen korvan tasalla.

Brunon säikähdys ei suinkaan vähentynyt siitäkään, että kivalterin vasen silmä vähitellen kääntyi saliin päin, kunnes se lopulta kiintyi häneen, joka seisoi tiskin vieressä.

Päällepäätteeksi mustalainen oli kuulevinaan tuolin liikkumisesta aiheutunutta kolinaa, jonka jälkeen hän selvästi havaitsi kivalterin aikovan nousta paikaltaan.

Nyt katsoi Bruno parhaaksi lähteä luikkimaan tiehensä. Mutta ollakseen herättämättä huomiota hän antoi hattunsa jäädä tiskille, ja alkoi sitten, osoittamatta kuitenkaan mitään kiirettä, hiljalleen lähestyä pelastavaa ovea.

Näin liikkueensa, vilkaisematta oikealle tai vasemmalle, hän tunsu äkkiä itsensä pysäytetyksi, jonkun tarttuessa hänen takinhihaansa.

— No, minne nyt? Miksi pidätte kiirettä, parahin herraseni? — kuuli hän sanottavan selkänsä takana.

Se oli kivalterin ääni.

— Luulenpa herran aikovan poistua maksamatta — kuului samassa toinenkin ääni, äskeistä hieman käheämpi.

Se oli kapakoitsijan.

Sen sävy oli yhtä vähän lohduttava kuin edellisenkin.

Mustalainen tointui kuitenkin siinä määrin, että hän kääntyi päin ja koetti antaa kasvoilleen ja liikkeelleen sellaisen ilmeen, mikä parhaiten niille sopi näin kiusallisessa tilanteessa. Siinä hän onnistuikin osaksi; mutta kasvojensa kalpeutta ja silmiensä levottomia eleitä hän ei voinut niin äkkiä saada muuttumaan. Myöskin hänen hengityksensä oli kiivaampaa kuin mitä saattoi odottaa niin lyhyen matkan astumisesta kuin tiskin luota ovelle.

Selittäkäämme nyt lyhyesti, miten ravintolan isännän päähän oli pälkähtänyt kuiskata kivalterin korvaan tällaisen vaikutuksen aikaansaaneita sanoja.

Kapakoitsijan häviö, josta hänen nenänsä vieläkin oli hellä, oli täyttänyt hänen sielunsa mitä rajuimmalla vihalla, ja koko ajan istuessaan tiskin takana, kuunnellen äänekästä keskustelua salissa, hän ei ollut ajatellut muuta kuin kosta.

Väliin hän tuumasi sekoittaa vihtrilliöljyä punssiin, jota vietiin tuolle kirotulle vieraalle, väliin taas hän aikoi tarttua tiskillä olevaan suureen, terävään juustoveitseen, hiipiä salavihkaa sen pöydän luo, jonka ääressä mustalainen istui ja yhdellä ainoalla hyvin tähdätyllä valoksella leikata palan viimeksimainitun nenästä, nähtävästi voidakseen saavuttaa vastauksen siihen sielutieteelliseen kysymykseen, kumpi on valitettavampi olio, sekö, jolla on nenää liian vähän, vai se, jolle sitä on siunautunut liikaa.

Mutta ajatuksen ja toiminnan väliin ilmestyi aina muuan peikko, joka herpaannutti hänen kätensä ja sai hyvän tahdon horjumaan, nimittäin vaara, johon hänen itsensä täytyi suunnitelmaansa toteuttaessaan antautua.

Niinpä hän istui hiljaa ja miettiväisenä, kuitenkin korva teritettynä kuulemaan jokaisen hänen vihollisensa lausuman sanan ja silmä huomaamaan hänen pienimmänkin liikkeensä, ja kapakoitsija oli sydämessään vakuutettu siitä, ettei maailmassa ollut sellaista onnettomuutta, jota hän ei olisi toivonut tuolle

»pitkälle murjaanille».

Senvuoksi, kun hän kuuli sanomalehdestä luettavan, että muuan henkilö oli sinä päivänä viety mielisairaalaan, ei hän toivonut mitään hartaammin, kuin että »herra hovimestari» olisi ollut mainittu sairas, sillä hän tiesi, että hullut Danvikin mielisairaalassa saivat vähän ruokaa, mutta runsaasti selkäänsä, sekä että heitä kohdeltiin huonommin kuin järjestömiä luontokappaleita.

Kun hän edelleen kuuli erään henkilön olevan vankina, epäiltynä ja syytettynä vaimonsa myrkyttämisestä, ei hänellä voinut olla hartaampaa toivomusta kuin että mainittu henkilö olisi »hovimestari», hyvin tietäen, ettei sellainen rikollinen ainoastaan saisi kuolemanrangaistusta, vaan koska hän oli täydellisesti parantumaton ja turmeltunut sielu, häntä odottaisi myöskin kadotettujen ikuinen kärsimys.

Ja vielä, kun laivuri Blom kertoessaan työstä arveli jonkun lurjuksen sysänneen hänet Norrströmin virtaan, ei kapakoitsijan mielestä sopinut kenenkään niin hyvin kuin »pitkän murjaanin» olla tuollaisen rikoksen tekijä; lopuksi, kun kivalteri Ek varmasti vakuutti »myrkynekoittajalla ja murhapolttajalla» olevan rikostoverin, jota sitä paitsi kuvattiin kookkaaksi mieshenkilöksi, ajatteli ravintoloitsija ehdottomasti verivihollisensa persoonaa.

Mainitut vihan pätsissä hehkuneet ajatukset ja toivomukset muodostuivat vähitellen täydelliseksi varmuudeksi jonka kypsymistä osaltaan auttoivat myöskin ne monet värvivahtelut, jotka hän vieraiden keskustelun aikana oli ollut huomaavinaan mustalaisen kasvoilla. Viha ja kostonhimo olivat tehneet muuten niin heikkonäköisestä kapakoitsijasta pöllön, joka pimeässäkin havaitsi sellaista mitä tarkkanäköisinkään ihminen ei olisi voinut huomata keskellä kirkasta päivää.

Senpä tähden ei kukaan, vaikka hänellä olisi ollut miten selvät todistukset tahansa, olisi saattanut olla varmempi asiastaan kuin »setä Pung» hiipiessään kivalterin luo ja kuiskatessaan hänelle, että kreivi Lejonborgin metsästäjä oli juuri se suuri rikollinen, jota kuninkaallinen poliisi etsiskeli.

Milloinkaan ei ollut sokeampi kana löytänyt jyvää.

Mustalaisen kalpeat kasvot ja levottomat silmäykset hänen kääntyessään odottamattomia vastustajiaan päin ollakseen valmiina puolustautumaan, eivät jääneet huomaamatta ravintolan muiltakaan vierailta, jotka nousivat paikoiltaan

ja lähestyivät oven luona seisovaa merkillistä ryhmää.

— Näyttää siltä kuin herra tahtoisi ottaa koipensa selkäänsä, ettei tärvelisi housujaan katuliassa, — alkoi kivalteri, suupielissään hymy, joka kuuluu yksinomaan poliisilaitoksen palvelushengille.

— Herra aikoi lähteä maksamatta, luulenma, — lausui kapakoitsija, yläruumis eteenpäin kumarassa ja hieroen käsiään polvilumpioihin.

— Aioinko? — sanoi Bruno; — suuri erehdys, hyvät herrat!... Olin menossa ulos vain pieneksi hetkeksi ja todisteena siitä, ettei tarkoitukseni ollut lähteä tieheni suorittamatta laskuani, on hattuni tuolla tiskillä.

Samalla osoitti hän päähinettään, joka olikin koreasti rihvelitaulun vieressä.

— Hieno hattu, kallis hattu! — huudahti kivalteri sen huomattuaan; — mutta ... mutta jos on pakko valita hatun ja pään välillä, ollaan kyllä valmiita jättämään hattu kun vaan saadaan pitää pää.

— Sanokaa toki, paljonko olen velkaa! — huusi Bruno ravintoloitsijalle; — kello on jo lyönyt kahdeksan, ja minun täytyy lähteä kotiin.

— Aivan oikein, kello on lyönyt, kello on lyönyt, — vastasi viimeksimainittu, pienimmälläkään ilmeellä osoittamatta haluavansa noudattaa vieraansa kohtuullista pyyntöä.

— No, mitä siinä seisotte! — huudahti jälleen Bruno, joka nyt oli täydelleen entisellään; — kauanko aiotte minua pidättää? Mars tiskinne viereen!

Senjälkeen hän tarttui ukon olkapäähän ja työnsi häntä kassalle päin.

— Hiljaa, hiljaa, hieno herraseni! — varoitti kivalteri; — muistaako herra, missä me viimeksi tapasimme?

— Se ei kuulu minuun, — vastasi Bruno, kääntyen selin kivalteriin.

— Siunatkoon, eikö herra muista?... Sehän tapahtui talvilla pienessä pelihuoneessa Kimstukadun varrella, — selitti kivalteri; — minähän sinne saavuin muutamien ystäväni kanssa aivan odottamatta ja puhalsin hiiteen koko ihanuuden... Ettekö todellakaan sitä muista?

— Ei kuulu minuun sekään ... en ole muuten koskaan ollut huvitettu poliiseista.

— Mutta poliisi onkin sitä enemmän huvitettu teistä... Te olitte harras peluri, herraseni, ja joko te voititte tai hävisitte, te olitte aina yhtä hyvällä tuulella.

Bruno Stark oli todellakin ollut ammattipelaaja, ennenkuin hänestä tuli Anna Jolantan sokea välikappale.

— No, setä! — lausui hän isännän puoleen kääntyen; — minulla oli ryyppy ja palanen ruokaa sekä kuusi lasia punssia... Rihveli esiin, isä Pung, niin pääsette käyttämästä aivojanne!

Samalla hän veti povitaskustaan esiin lompakon; mutta tuskin oli hän ehtinyt siihen silmätä, ennenkuin hän salaman nopeudella pisti sen takaisin taskuunsa, ottaen sieltä sen sijaan toisen.

Mutta salamannopeuskaan ei ole silmäystä nopeampi, varsinkin kun on kysymys vanhan poliisimiehen katseesta.

— Kaksi lompakkoa, kaksi lompakkoa! — huusi kivalteri; — siinäpä vasta on herra!

Mustalaisen posket lennähtivät tulipunaisiksi, ja hänen huuliltaan kuului tukahutettu kirous.

On syytä ihmetellä tämän roiston hajamielisyyttä, jos voidaan siksi sanoa hänen varomatonta välinpitämättömyyttään jälkiensä peittämisessä, mikä luonteenomaisuus on niin usein ilmaantunut hänessä tämän kertomuksen aikana, samoin kuin hänen kanssaan pidetyssä oikeustutkinnossakin, mikäli pöytäkirjoista käy selville, ja ihmettelemisen syytä on sitäkin enemmän, kun ottaa huomioon hänen polveutuneen mustalaisista, jotka kaikkina aikoina ovat olleet ovelimpia lurjuksia, kuin myöskin hänen nuoremmalla iällään kehittyneet taipumuksensa, sekä lisäksi sen kylmäverisyyden, jolla olemme nähneet hänen suorittavan mitä hirveimpiä rikoksia ja kolttosia. Tuntuu uskomattomalta, että hän ensiksikin oli vastaanottanut mustalaisnaiselta lompakon, joka niin helposti saattoi ilmaista rikoksen ja rikollisen, sekä toiseksi, että hän, tyydyttääkseen naisen äkillistä päähänpistoa, oli suostunut pitämään sitä taskussaan; ja kuitenkin asia niin oli. Mutta Bruno Stark oli tuota kauheata naista kohtaan leimuavan intohimonsa sokaisema.

Kerran kyllä putosivat suomukset hänen silmistään, mutta liian myöhään.

— Palvelija, jolla on kaksi lompakkoa! — toisti kivalteri kaksinverroin kuuluvammalla äänellä; — vannonpa, että tällaisessa tapauksessa ei isännällä ole lompakkoa ollenkaan.

— Vaikka minulla olisi taskussani tusina lompakoita — sanoi mustalainen, huonosti peittäen hämmennystään, — niin ei kenelläkään ole siihen mitään sanomista.

— Eipä olekaan, jos teillä on lompakoita kaupan, — virkkoi kivalteri; — mutta koska te olette vain palvelija ettekä kauppias, haluan minä ottaa lähemmän selvän asiasta ... toivoakseni ette pane sitä pahaksenne ... minä olen suora kuin muorin vastakäännetty päällysnuttu.

— Kuinka te uskallatte puhua minulle noin! — huudahti mustalainen, saaden vähitellen takaisin hävyttömän muotonsa; — kuinka uskallatte, herra?... Otan teidät kaikki todistajiksi, miten epäkohteliaasti minua on kohdeltu julkisella paikalla... Kuka te olette?... En tunne teitä!

— Ellette usko minun rehellistä naamaani, — vastasi kivalteri levollisesti, — saan luvan esittää teille tämän pikku koristuksen ... varmaankaan ette näe sitä ensi kertaa ... senkin asian minä tiedän.

Samalla hän veti esiin laatan, jollainen siihen aikaan oli poliisin virkamerkki. Tavallisen poliisipalvelijan laatta oli tinasta, mutta kivalterin hopeasta.

— Syytetäänpö minua jostakin? — kysyi mustalainen; — sepä olisi hauska tietää.

— Tänään on varastettu muuan lompakko, — saneli kivalteri, — ja minun täytyy saada siitä selvä ... velvollisuuteni on siis tarkastaa jokainen, jolla on lompakko enemmän kuin hän tarvitsee... Näyttäkää se nyt vain minulle kiltisti, niin tulemme jälleen yhtä hyviksi ystäviksi kuin olemme olleetkin.

— No, mitä herran mielestä tässä on merkillistä? — kysyi Bruno, näyttäen kivalterille kädessään olevaa lompakkoa.

— Siinäkö?... Ei yhtään mitään, — vastasi kivalteri; — mokomia saa ostaa mistä kaupasta tahansa Tukholmassa ... mutta minä näin vilauksen toisesta,

jonka ympärillä oli mitä somin punos... Siellä mahtaa olla isoja seteleitä, koska se on ollut niin suuren vaivan arvoinen.

— Vai niin, sekö, — virkkoi mustalainen, päästään teennäisen, väkinäisen naurahduksen; — vai niin, sekö ... ha ha!

— Ha ha ha! — yhtyi häneen kivalteri; — juuri se ... ha ha ha!

— Tahdotte siis minun näyttävän sen teille! — jatkoi Bruno yhtä iloisesti kuin äskenkin.

— Jos siinä on jotain hauskaa, niin sehän hyvä, — huomautti kivalteri; — ja minä tulen yhä uteliaammaksi.

— Ha ha ha!

— Ha ha ha!

Tähän naurukuoroon yhtyivät ympärilläolijat.

— Nauranpa itseni jo ihan kuoliaaksi, — keskeytti kivalteri, muuttuen totisemmaksi; — mutta ennen kuolemaani haluan kuitenkin mielelläni tietää, mille minä olen nauranut ... näyttäkää siis minulle nyt se joutava esine, niin pääsemme kerta kaikkiaan selvyyteen tästä asiasta.

— Kuulkaahan, parahin herra kivalte—, alkoi Stark tutunomaisesti räpäyttäen silmiään.

— En tahdo mitään kuulla, tahdon nähdä, — vastasi taipumaton kivalteri.

— Eikö armollinen herra ole koskaan kuullut puhuttavan rakkaudesta? — kysyi mustalainen, hymyillen tarkoitettua merkityksellisesti.

— Rakkaudesta? — matki kivalteri; — jos herra tarkoittaa isällistä rakkautta, niin voin vakuuttaa, ettei kellään ole kuritettavana niin monta lasta kuin minulla ... varokaa joutumasta minun tottelemattomien lasteni joukkoon.

— Minulla olisi todellakin halu ruveta sellaiseksi lapseksi vain saadakseni teidänlaisenne isän, — lausui Bruno kohteliaasti.

— Todellakin kelpo isä! — hymähtivät vieraat virnistäen.

— Todellakin kelpo lapsi! — lisäsi kapakoitsija Pung, hänkin virnistäen; — hyvin kelpo lapsi!

— Kas niin, tehkäämme jo loppu tästä leikistä! — huusi kivalteri, jota eivät kohteliaisuudet näyttäneet lainkaan miellyttävän; — älkää siinä juonitelko, vaan vetäkää esiin lompakko.

Kivalterin innostus ei pääasiallisesti kohdistunut lompakkoon, sillä mustalaisen tuon tuostakin uudistuneista hämmennyskohtauksista oli hän huomannut, ettei ravintoloitsijan kuiskaus ollut niinkään tuulesta temmattu kuin hän aluksi oli luullut; mutta hän aavisti — ja ketkään eivät ole niin herkkiä aavistuksille kuin kuninkaallisen poliisin palvelevat henget — että lompakko, jonka esiinottaminen ja pikainen piiloittaminen oli saattanut sen omistajan silminnähtävään pulaan, voisi olla hänelle jonkunlaisena johtolankana.

— No, minun täytyy siis sanoa suoraan, miten asia on, virkkoi Bruno, edelleenkin näyttäen iloista naamaa; — mutta paljoa ette uteliaisuudestanne hyödy.

— Siis viimeinkin ... se kuulostaa joltain ... mutta miksi niin paljon kursailua tähän saakka?

— Lompakko, jonka ensin otin, on täynnä rakkauskirjeitä.

— Rakkauskirjeitäkö?

— Niin, erään naisen kirjoittamia.

— Naisen?

— Niin, vieläpä ylhäisen ... yläluokan herttaiset naikkoset eivät ole sellaisia Jumalan enkeleitä kuin luullaan.

— Kuka pahus on koskaan kuvitellut heidän olevan enkeleitä! — huudahti muuan.

— Enkeleitä, joilla on kangistetut hameet! — lisäsi eräs toinen nauraen.

— Mutta missään tapauksessa, — selitti mustalainen, — ei kai kukaan voi vaatia minua näyttämään yleisölle, mitä simasuut ovat minulle töherrelleet.

— Eipä tietystikään.

— Mitä se kuuluu sivullisiin!

— Olisipa se hävytön vaatimus!

— Ja ajatelkaa, herrat, — jatkoi Bruno, — naimisissa olevia naisia ... rouvia, rouvia, hyvät herrat!

— Tunnetaan, tiedetään ... semmoisia juuttaitahan ne ovat ... kelpo enkeleitä!

— Mutta kaikessa tapauksessa...

— Niinpä niin, tietysti ... eihän voi senvuoksi...

— Ei, Jumala varjeltkoon ... se on ihmisten oma asia.

— Selvä se ... parasta on sellaisten seikkain suhteen vaieta.

— Niin minustakin, — myönsi Stark; — ja nyt minä ehdotan, että me sen jutun lopuksi otamme ryypyt; tiskillähän on täytettyjä laseja ... herrat, tehkää hyvin.

— Kiitos, veli!

— Kiitos ja kunnia, herra Stark! — melusi joukko.

— Olkaa hyvät, olkaa hyvät! Juokaa terveydeksenne, herra kivalteri!
Maistakaa, herra kellarimestari!

— Ei mitään luikerteluja, herra Stark! — huusi kivalteri, tarttuen mustalaisen käsivarteen; — luuletteko olevanne tekemisissä kakaran kanssa?

— Mitä te oikeastaan touhuate, herra kivalteri? — kysäisi muuan vieraista, joka oli kutsuttu ryypylle.

— Mitä tekemistä on kivalterilla toisten lompakkojen kanssa? — tiedusteli eräs toinen.

— Juokaa, herra kivalteri, ja antakaa naamanne loistaa ... tai muussa tapauksessa väistykää syrjään!

Kivalteri kirosi ja puri huultaan. Ei tarvitse ihmetellä, jos Bakkusta kunnioitetaan enemmän kuin kuninkaallista poliisia.

Kivalteri vetäytyi pois joukosta. Hän luultavasti pelkäsi riitaa niin suuren joukon kanssa.

— Lompakko esiin! — ärjäisi ravintolanpitäjä korkealta paikaltaan.

— So, nyt alkaa jo setäkin!

— Setäkin tahtoo pistää nenänsä lompakkoon.

— Sedän nenä lompakossa... Luuleeko setä, että se on kapsäkki?

— Ha ha ha!

— Venuksen ja Bakkuksen malja! — huusi Stark; — herrat kai osaavat Bellmanin laulun Venuksesta ja Bakkuksesta?

— Tietysti.

— Kuka ei taitaisi Bellmanin lauluja?

— Laulakaa!

— Auttakaa siis minua! — kehoitti Stark ja alkoi laulaa meluavan joukon säestäessä:

«Häät hauskat meillä kohta on, kas, Venus miehen saa nyt
Bakkuksesta mainion, hei, veikot, hurratkaa! Bakkus sulho :, jo
odottaa, me häihin mennään myös, me häihin mennään myös :,

Laulun aikana kivalteri hiipi ravintoloitsijan luo ja kuiskasi jotain hänen korvaansa, minkä jälkeen tämä viittasi tarjoilijalle, joka kivalterin supatettua hänelle muutaman sanan heti riensi ulos.

Lasi tyhjennettiin toisensa perään, ja sama säkeistö laulettiin yhä uudelleen ja uudelleen.

Juomatoverit nostivat Brunon käsivarsilleen ja tältä korkealta paikaltaan heitti mustalainen tutkivan katseen kivaltertiin, joka toisella puolen salia keskusteli hiljaa hänen mukanaan samalla kertaa ravintolaan saapuneen toisen poliisimiehen kanssa; tämä ei siihen asti ollut lausunut sanaakaan, mutta vastoin päällikköään ei hän ollut lyönyt laimin käyttää hyväkseen mustalaisen vieraanvaraisuutta.

Korkeasta ja kunniakkaasta sijastaan huolimatta ei Bruno suinkaan tuntenut itseään levolliseksi ja onnelliseksi. Hän olisi mieluummin vaihtanut sen vaatimattomimpaan paikkaan ulkona kadulla. Hän pyysi senvuoksi riemuitsevia ystäviään laskemaan hänet alas, johon nämä monien vaikeuksien jälkeen vihdoinkin suostuivatkin.

Päästyään onnellisesti lattialle hän kiiruhti tiskin luo maksamaan.

— Mainiota punssia! — kiitteli hän, kopeloidessaan lompakosta sopivaa seteliä maksaakseen laskunsa; — herra kellarimestarin punssilla ei ole Tukholmassa vertaa ... mutta älkää nyt Jumalan nimessä olko minulle enää vihainen! Tottahan herra kellarimestari ymmärtää leikkiä!

— Kaunista leikkiä! — ajatteli kapakoitsija, jonka nenässä tuntui vielä sekä ulko- että sisäpuolella tuon leikin jäljet.

Kuitenkin rupesi ukko piirtelemään rihvelillä kivitaululle numeroita, joita hän sitten alkoi laskea yhteen, mutta kaiken tämän hän teki paljon hitaammin kuin tavallisesti.

— Ensin oli kaksi ryyppyä ja neljä voileipää, — laskei hän; — niinhän?

— Niin, herra kellarimestari!

— Mutta eiköhän voileipiä sentään ollut kuusi — kysyi ukko; — muistan varmaan niitä olleen kuusi.

— Sama se ... kellarimestarihan ne paremmin muistaa kuin minä.

— Tekevät siis kaksikymmentä killinkiä ... sitten pullo olutta ... vai porteriako se oli?

— Se oli ... no, sama sekin ... olkaa hyvä ja laskekaa nopeasti, sillä kello on jo

paljon.

— Tekee siis neljäkymmentäneljä killinkiä ei saakeli, eihän se ollutkaan portteria ... tekee siis vain kaksikymmentäkahdeksan.

— Oh, se on aivan samantekevä!

— Edelleen tarjoiltiin pöytäänne kahdeksan lasia punssia ... mutta maksaako hovimestari ne kaikki?

— Luonnollisesti ... kahdeksan lasia punssia kaksi riikintaalaria ... kaksi ja kaksikymmentäkahdeksan ... edelleen...

— Miten se voi tehdä kaksi riikintaalaria?... Lasi punssia maksaa minun ravintolassani vain yhdeksän killinkiä ... minulla ei ole koskaan tapana kiskoa ... tekee siis ainoastaan yksi ja kaksikymmentäviisi ... hitto muistakoon, oliko niitä kahdeksan lasia ... eiköhän niitä ollutkin vain viisi ... en käsitä, miten muistini on huono tänä iltana!

— Maksan vaikka kahdestatoista, kun vain saan tietää, paljonko olen velkaa! — huusi mustalainen yhä levottomampana; — lopuksi oli vielä kolme pulloa punssia, jotka juotiin tässä tiskin ääressä.

— Kolmeko pulloa ... ei kaksihan niitä oli ... mitä herra hovimestari ajatteleekaan?... eihän minun tapoihini kuulu nylkeminen ... saakelin rihveli!... se on tylsä kuin kärsä ... minnehän olen laskenut veitsen... Kalle, haepa minulle veitsi!... Minun täytyy teroittaa rihveliä ... ei ei, herra hovimestari, ei killinkiäkään enempää kuin olen saapa!

Harvoin näkee omantunnonmukaisempaa ravintoloitsijaa kuin setä Pung oli sinä iltana; mutta harvoin myöskään anteliaampaa vierasta kuin »herra hovimestari» tässä tilaisuudessa.

— Veli Stark! Veli Stark! — huusivat hänen juomatoverinsa, jotka olivat istuutuneet erään pyöreän pöydän ympärille, — tulepa ottamaan vielä pieni naukku!... Pieni naukku, veli hyvä!

— Olkaa hyvä ja kiirehtikää, herra kellarimestari! — pyysi mustalainen, jonka jälkeen hän vastenmielisesti noudatti kumppanien kehoitusta.

Samassa ovi aukeni, ja viinuri palasi, mutta hänen seurassaan oli neljä miestä, jotka olivat puetut n. s. »puoliherrasmiesten» tapaan, ja kullakin heistä oli kädessä ryhmysauva.

Siinä hetkessä kirkastuivat kivalterin ja kapakoitsijan kasvot, kun taas näiden viimeisten vieraiden saapuminen teki mustalaiseen aivan päinvastaisen vaikutuksen. Hän oli juuri kohottanut pikarin, mutta unohtikin viedä sen haulilleen. Hän nimittäin oli tuntenut nuo neljä uutta tulokasta poliiseiksi.

Kivalteri antoi miehistölleen merkin, lähestyen sitten mustalaista.

— Annahan jäädä se pikku ryyppy ottamatta ... minä tarjoan sen sijaan neljä suurempaa ... eivätkö ne näytä maukkailta?

Vieraat katsoivat hämmästyneinä vuoroin toisiinsa, vuoroin ovella seisovaan vartijaan. Mustalainen lasi lasinsa pöydälle. Hänen kätensä puristuivat nyrkkiin, ja hänen silmänsä alkoivat leimuta.

— Sanoitte äsken, — jatkoi kivalteri, — teillä olevan lompakossanne hienojen naisten teille lähettämiä kirjeitä... Paholaisen eukko kuuluu myöskin parempiin rouviin ... minä tahdon nyt nähdä, onko teillä rakkauskirjeitä häneltäkin ... ottakaa siis nopeasti esiin kalliit aarteenne!

Mustalainen viivytti vastaustaan, osoittamatta ilmeelläkään aikovansa totella kivalterin ystävällistä kehoitusta.

Sen sijaan hän napitti kiireesti takkinsa aina kaulaan saakka, astui askeleen taaksepäin ja loi nopean silmäyksen yli salin.

— No, mitä mietit, itsepäinen ihminen? — huomautti kivalteri, laskien kätensä Brunon olalle.

Vieraat nousivat säikähtyneinä paikoiltaan.

— Mitä tämä merkitsee?... Mitä poliiseilla on täällä tekemistä? — huusivat kaikki.

Syntyneen melun yli kuului pian kimakka valitushuuto. Pitkänään lattialla makasi kivalteri, jota mustalainen oli iskenyt nyrkillään rintaan.

Bruno hyppäsi kaatuneen yli tiskin luo ja tarttui siellä olevaan suureen juustoveitseen.

Muutammat vieraista, joiden järkeä punssi oli hämmentänyt, asettuivat vierasvaraisen mustalaisen puolelle, mutta useimmat, jotka olivat kylliksi selviä käsittämään, ettei ole savua ilman tulta, ja joita sitäpaitsi suututti Brunon hyökkääminen kivalterin kimppuun, yhtyivät poliiseihin.

Tappelu muodostui hirveäksi.

Samassa paikassa, missä äsken olivat raikuneet Bellmanin iloiset laulut, lasit kilsseet ja hurraahuudot kajahdelleet, kuului nyt kirouksia, valitushuutoja ja iskujen läimäyksiä.

Kauan häilyi voitto puolelle ja toiselle.

Useat tappelijat vaipuivat verissään lattialle ja toiset ryömivät heidän vieressään Bakkuksen näkymättömän käden lyöminä. Saattoiko tuo lempeä jumala suvaita sitä ilkivaltaa, jota häikäilemättömästi harjoitettiin hänen vallan toisille urheiluille pyhitetyssä temppelissään?

Lopulta asettui voiton jumalatar oikeuden puolelle, jota tällä kerta edustivat poliisit.

Mustalaisen jättiläisvartalon ympärille oli ylhäältä alas saakka kietoutunut tavattoman paljon käsivarsia, ja hänen kasvonsa ja kätensä vuotivat verta.

Lähellään kuuli raivoisa mies kapakoitsijan käheän naurun, sillä tämä oli lyöttäytynyt niihin, jotka kävivät mustalaisen kimppuun takaapäin.

Bruno tunsu oikeata poskeaan vastaan painuvan pehmeän, hikisen ruumiinosan, ja hän vilkaisi siihen.

Mutta tällä erää, ensimmäisen kerran elämässään, ei hän nauranut »isolle nenälle».

Mustalaisnaisen aikaisemmin päivällä lausumat jäähyväiset olivat nyt siis saaneet selityksen. Stiina-muorilta oli hän jo sitä ennen kuullut, että paenneeksi tai kuolleeeksi luultu palvelustyttö olikin pelastettu Norrströmin virrasta ja eli vielä. Anna Jolantan ei siis ollut vaikea aavistaa rikostoverinsa kohtaloa.

XXIV

PUHUVA NUKKE

Ettemme enää väsyttäisi lukijan ehkä jo kovasti koeteltua kärsivällisyyttä enemmillä kuvauksilla tämän rikosjutun kaikista yksityisseikoista, siirrymme nyt kertomuksessamme vuoden eteenpäin.

Mustalainen Bruno Stark mestattiin syksyllä v. 1818. Häneltä tavatun lompakon, jossa oli myrkkypullo, tunsu kivalteri Kron kuuluneen vaimolleen tämän eläessä, ja tämä oli tietysti mustalaista vastaan hyvin raskauttava seikka, mihin tuli vielä lisäksi hänen rikostoverinsa, Katarina Linkin täysin totuudenmukainen tunnustus. Starkiin kohdistuneen pitkäaikaisen oikeudenkäynnin aikana ei lausuttu sanaakaan, joka olisi aiheuttanut vähänkään epäilyksiä, että Anna Bränner olisi ollut osallinen Katarina Linkin Brunon yllytyksestä tekemään rikokseen. On vaikea ratkaista, pitikö Stark Annalle tekemäänsä valaa sitovana, vai antoiko mustalaisnainen, joka väliin kävi häntä vankilassa tervehtimässä, hänelle toivoa armahduksesta, mutta luultavasti vaikuttivat tässä molemmatkin seikat. Hänellä oli vieläkin silmillään sama side, joka aikaisemminkin oli estänyt hänet näkemästä rikostoverinsa sieluun. Rohkeasti kulki rikollinen tuon pitkän matkan mestauspaikalle, mutta saavuttuaan vartioidun piirin sisäpuolelle, hän loi levottomia silmäyksiä ympärilleen ja mutisi katkonaisia lauseita.

Mestauksen toimeenpanijan kertomuksen mukaan oli pahantekijä viimeisenä hetkenään muiden muassa lausunut: »eikö minua armahdeta, eikö minua armahdeta?» niinkuin hän olisi ollut täysin vakuutettu armon saamisesta, arvatenkin sen suuren palveluksen vuoksi, jonka hän oli tehnyt viranomaisille paljastamalla kreivi Lejonborgin petolliset puuhut, mihin luuloon mustalaisnainen aivan varmaan oli hänet saattanut. Viimein täytyi vartijain väkisin laahata hänet mestauspölkylle. Tämän viivytyksen aikana kuultiin lähettyviltä naisäänen huutavan seuraavat merkilliset sanat: »kuusi hyvää pyssynluotia, kuusi hyvää pyssynluotia!» Silloin kuolemaantuomittu oli joutunut

aivan vimmoihinsa ja päästänyt huuliltaan hirveitä sadatuksia, huutaen monta kertaa nimeä »Anna!» sekä jatkanut raivoamistaan siksi, kunnes häntä päänsä putosi maahan.

Mitä tulee kreivi Lejonborgiin, pidettiin häntä todellakin Danvikenin mielisairaalassa kaksi kuukautta, jona aikana hänen luokseen pääsivät ainoastaan ne, joilla sitä varten oli erityinen poliisin lupa. Sen jälkeen siirrettiin hänet eräälle Tukholman lähellä olevalle maatilalle, missä hänet pidettiin mitä ankarimman valvonnan alaisena. Miten hän mukautui onnettomaan kohtaloonsa, sitä emme tiedä; yleinen mielipide oli kuitenkin se, että hänen järkensä oli vialla. Eräänä päivänä, niin kerrotaan, hänen istuessaan yksinäisessä huoneessaan maantielle antavan avoimen akkunan ääressä, oli saapunut muuan tamineistaan päättäen nuori matkustava herra, joka oli jättänyt vaununsa maantielle odottamaan, tirkistänyt sisään akkunasta ja huutanut vanki-raukalle: »Kreivi Lejonborg, muistakaa Odeliuksen velkakirjoja!» — jonka jälkeen vieras oli kadonnut. Silloin oli kreivi syöksynyt akkunalle ja pyrkinyt vimmatulla kiihkolla siitä ulos, lähteäkseen ajamaan takaa vierasta, jonka hän väitti olleen mieheksi pukeutuneen naisen, saman, joka oli syypää hänen onnettomuuteensa; mutta hänen yrityksensä oli kuitenkin estänyt paikalle kiiruhtanut vartija, joka ei ollut nähnyt vierasta ja siksi ensin luullutkin kreivin saaneen vain uuden hulluudenkohtauksen. Tosin kyllä pian tämän jälkeen toiset kertoivat ulkonäkönsä ja pukunsa puolesta sellaisen henkilön kuin kreivi oli kuvannut ajaneen talon ohi, mutta enempää huomiota ei ollut häneen kiinnitetty. Bastholman suurta sukukartanoa hoiti kreivin serkku, ratsumestari, mutta jätämme päättelemättä, rukoiliko hän Jumalaa suomaan sukulaiselleen takaisin hänen terveytensä.

Mitä lopuksi tulee kivalteri Kroniin, oli tämä heti vankilasta päästyään uudestaan ryhtynyt toimeensa, mutta suuresti surren vaimonsa ja omaisuutensa menettämistä, ei hänestä enää koskaan tullut samaa miestä kuin hän oli ollut. Vain vaivoin hän voi hoitaa virkaansa, hän oli vaitelias ja itseensä sulkeutunut, eikä hän vielä aavistanut, mistäpäin isku oli häneen kohdistettu. Poikaansa piti hän tosin koulussa, mutta ei hänestä enää tuntunut mahdolliselta, että Albertista voisi tulla niin suuri ja oppinut mies kuin hänen vaimonsa oli eläissään haaveillut ja sen unelmansa toteutumiseksi kaikin voiminsa ahertanut.

* * * * *

Eräänä aamupäivänä lokakuussa 1818 palasi kivalterin poika koulusta kulkien

Nybron mäkeä, ja silloin hän kuuli nimeään mainittavan. Albert kääntyi ja tunsu eräässä alakerran ikkunassa saman pikku tytön, jonka hän kerran oli tavannut mamselli Vahlgrenin luona, missä hän ei enää ollut käynyt vuoteen.

— Olen nähnyt sinun useat kerrat kulkevan tästä ohi, — virkkoi tyttö.

— Mutta minä en ole huomannut sinua, — vastasi poika.

— Et sinä olekaan katsonut tänne akkunaan yhtään ainoata kertaa.

— En ole tiennyt sinun asuvan täällä.

— Miksi et enää ole käynyt mamselli Vahlgrenin luona?

— Minulla, katsos, on ollut surua.

— Olen kyllä huomannut, että olet käynyt surupuvussa ... ketä sinä surit?

— Äitiäni, — vastasi Albert huoaten.

— Olitko hyvin pahoillasi, kun äitisi kuoli?

Poika katsoi ihmetellen tuota yksinkertaista tyttöä, joka saattoi tehdä sellaisen kysymyksen.

— Onko sinulla vielä tallella se pieni risti? — jatkoi tyttö.

— Onpa tietysti.

— Niin minullakin on omani.

— Vai niin, se pieni tikari!

— Minäpä muistan vielä sinun nimesi ... sinä olet Albert.

— Ja sinä Julia.

— Kuulehan, etkö tule tänne sisään?

— Mitä minä siellä tekisin?

— Äiti on poissa... Stiina-muorikin on poissa ... tule, niin minä näytän sinulle kaikki leikkikaluni ... kiiruhda Albert, sinulle tulee oikein hauskaa!

Nuorukaisen, olkoonpa hän miten pieni tahansa, ei ole helppo vastustaa kauniin tytön pyyntöä.

Hetkisen Albert epäröi, mutta äkkiä hän teki päätöksensä ja tytön suureksi riemuksi lähti sisään.

Löydämme sitten nuoren parin mustalaisnaisen salissa tuttavallisesti rupattelemassa pienen pöydän ääressä, jolle pikku tyttö oli asettanut joukon kauniita ja kalliita leikkikaluja.

Niiden joukossa oli myöskin kaksi nukkea, joista toinen oli uusi ja toinen vanha.

— Eikö olekin tämä minun nukkeni kaunis? — kysyi Julia, näyttäen hänelle sitä uutta.

— On, se on hyvin kaunis.

— Mutta tuo on ruma, — jatkoi tyttö, osoittaen sormellaan vanhaa.

— Niin, se on vanha ... mutta kyllä minusta vanhalla on kauniimpi hame kuin uudella.

— Niinkö sinusta?

— Niin.

— Tiedätkö mitä?

— No?

— Minun tekee mieleni riisua hame vanhalta nukelta ja pukea se uuden nuken ylle.

Sen jälkeen alkoi Julia riisua vanhaa nukkea.

— Kuule, minä en uskalla kertoa äidille sinun olleen täällä, — virkkoi Julia.

— Etkö?... Miksikä?

— Äiti on sinulle niin vihainen.

— Onko hän vihainen minulle? Mitä pahaa minä olen tehnyt hänelle?

— Kerran, siitä on jo kauan, sinä kuljit tästä ohi ... sinulla oli silloin valkoista käsissä ja rinnassa.

— Minä olin surupuvussa.

— Minä huusin sinulle ... mutta äiti nipisti minua käsivarresta ja uhkasi sinua kädellään, vaikk'et sinä sitä nähnyt.

— Miksi hän teki niin?

— Tiedätkö, äiti on kovin ankara ... koskaan en saa leikkiä kenenkään toisen tytön tai pojan kanssa, enkä minä enää saa käydä tanssimassakaan ... mutta Stiina-muori on kiltti ... katso, nyt minä olen riisunut hameen tältä rumalta nukelta.

— Hänellepä jäikin nyt ylleen hauskannäköinen hame, — huomautti Albert.

— Ahaa, sinä tarkoitat alushameetta ... se on vain paperista, kuten näet ... minä riisun siltä senkin ... mutta ... mutta, — lisäsi hän kiireesti, niinkuin hän olisi muistanut jotain, — sitä minä en uskalla näyttää äidille.

— Kuinka niin?

— Siitä on jo pitkä aika, ja nukke oli silloin vielä uusi ja kaunis ... minä tahdoin saada sille alushameen, mutta sellaisen kankean ja kahisevan, jollaisia äitikin käyttää ... silloin oli tuo paperi, jonka näet, lattialla ... minä otin sen ja ompelin siitä nukelle alushameen ... eikö se olekin hyvin ommeltu?

— No, mitä vaarallista paperilapun ottamisessa sitten oli?

— Kas, äiti oli sen hukannut ja kysyi, olinko minä sen ottanut.

— Ja sinä?

— Minä en uskaltanut sanoa, että olin sen ottanut.

— Se oli pahasti tehty.

— Mutta jos olisin sanonut, olisin saanut äidiltä vitsaa ... kuule, ota sinä vanhalta nukelta pois se alushame sillä aikaa kun minä puen tämän hameen uuden nuken ylle!

Albert noudatti pikku kaunottaren pyyntöä, ja riisui vanhalta nukelta alushameen.

— Tähän paperiin on jotain kirjoitettu, — virkkoi Albert.

— Osaatko sinä lukea kirjoitusta? — kysyi Julia, ahkerasti puuhaten nukkinsa pukemisessa.

— Osaanko minä lukea kirjoitusta? — hymähti Albert hieman ylpeästi sekä alkoi lukea.

Mutta tuskin hän oli ehtinyt silmätä ensimmäisiä sanoja, kun hän säpsähti ja alkoi tuijottaa pieneen emäntään.

Samassa kuului joku tulevan ylös portaita.

— Äiti tulee! — huusi tyttö pelästyneenä; — mene nyt pian, äläkä sano äidille olleesi täällä ... mene, mene!.. Hyvästi, hyvästi!

Albert kiiruhti ulos salista ja oli portaissa juosta kumoon erään vanhan eukon. Hän jatkoi juoksuaan, eikä pysähtynyt ennenkuin kotona.

Kivalteri Kron, saapuessaan kuninkaallisesta poliisikamarista kotiin päivälliselle, tapasi ovella poikansa, joka kalpeana ja levottomana pisti hänen käteensä pienen paperilapun.

Kivalteri luki paperille kirjoitetut rivit, jonka jälkeen hän hypähti kuin salama olisi iskenyt huoneeseen.

— Poika, mistä olet saanut tämän? — huusi hän, tarttuen Albertin käsivarteen niin kovasti, että tämä äännähti kivusta.

Albert kertoi, mistä hän oli paperilapun saanut.

— Tule kanssani! Tule kanssani! — huusi Kron jälleen ja veti pelästyneen pojan mukanaan alas portaita.

Tämän äkkinäisen hämmästyksen aiheutti puolittain tuhoutunut kirje, jonka osoitteena oli »Neiti Anna Jolanta Bränner»; sen katkonainen ja vaikeasti luettava sisältö oli seuraava:

»... ilmoitan sinulle, että Kronin vaimo, vaatteiden kaupitsija-muija, on nyt saanut tarpeekseen ... lepää nenä taivasta kohti ... kivalteri on kiinni ... löydettiin hänen taskustaan vangittaessa ... kävi kuin tanssi ... sytytin tuleen ... kaivoin lattian alta, kun ... 2,000 vanhassa lompakossa ... illalla tulee kreivi, laita kellari kuntoon ... kylläpä hölmistyy ... hauska näytelmä ... piru perii kohta kaikki sinun vihollisesi ... saavun iltapäivällä luoksesi kertomaan loput.

Bruno.»

Näitä hajanaisia sanoja tosin ei ollut monta, mutta niitä oli enemmän kuin tavallinen nukke osaa puhua.

Tällä ihmeellä oli kuitenkin luonnollinen seuraus, sillä kun mustalaisnainen näki päivän syysaurion laskevan länteen, näki hän sen Smedjegårdin vankilan ristikkojen takaa. Useana vuonna hän näki samasta paikasta aurion nousevan ja laskevan, mutta ei yksikään sen säteistä tunkeutunut hänen paatuneeseen sydämeensä.

XXV

LEHTIMAJA

Oli kesä v. 1828, eli noin kymmenen vuotta niiden tapahtumain jälkeen, joihin loppuu edellinen luku.

Edsvik-lahden aallot vyöryivät läntiseltä rannalta itäiselle. Näytti siltä kuin olisivat edellisen rannan kukat kateellisina jälkimmäistä rantaa koristavien kukkien kauneudelle varta vasten pyytäneet länsituulta kukistamaan nuo ylpeät kilpailijansa.

Ja laineet, tuulenumalaa totellen, hyökyivät solisevina joukkueina itää kohti, haudaten kasaamaansa hiekkaan mehiläisten ja perhojen suloiset rakastajattaret.

Mutta eräässä paikassa rannassa kohtasivat aallot sellaista vastarintaa, joka näytti kerrassaan uhmaavan niiden ponnistuksia. Pienen matkan päässä Västervikin kartanosta, eräässä lahdenpoukamassa, jonka rannalla kasvoi runsaasti puita ja pensaita, kohosi pieni, muutamia kyynäriä ulos matalaan veteen pistäytyvä lehtimaja; se oli niin tiheä, että tuskin auringon säteet jaksoivat tunkeutua sen minkään neljän seinämän läpi.

Kattoa ei lehtimajassa ollut, joten ei ollut salaisuus linnuille eikä muille ilmailijoille, mitä siellä tapahtui.

Loitolla lahdella näkyi pieni vene, pyrkien läntiseltä rannalta itäiselle. Veneessä oli kaksi henkilöä.

Toinen heistä, soutaja, oli ulkonäöltään kuin jonkun läheisen herraskartanon renki, ja toinen, peränpitäjä, oli noin kahdenkymmenen vuotias nuorukainen, reippaan, voimakkaan näköinen olento, jonka kasvot, olematta aivan suoranaisesti kauniit, kuitenkin miellyttivät siitä syystä, että ne todistivat

kunnokkuutta ja pelottomuutta. Hän oli puettu vihreäruutuiseen, hienoon pumpulipuseroon ja päässään hänellä oli leveälierinen olkihattu. Veneen pohjalla oli lyhytpiippuinen pyssy.

— Kuulkaahan, Lars Olsson, — virkkoi nuorukainen, — lähtiessämme minä en ollenkaan huomannut tuota lehtimajaa, joka on Västervikslandin poukamassa.

— Kyllä se oli siellä aamullakin, herra konttoristi, — vastasi soutaja; — mutta eilen sitä ei ollut.

— Se on varmaan uimapaikka, — arveli konttoristi.

— Ja mainio uimaranta siinä onkin; hiekkapohja, kova ja tasainen kuin pöytä... Västervikin herrat käyvät säännöllisesti siinä uimassa.

— Eikö tuolla lennä haukka? — kysyi konttoristi.

Soutaja kääntyi, katsoen perämiehen osoittamaan suuntaan.

— Lentää, ja suuri sittenkin, — vastasi hän; — se kiertelee lehtimajan yllä ja töllistelee sinne niinkuin se olisi kana-aitaus.

— Olisipa se veijari ampumamatkan päässä, — sanoi nuorukainen, — niin minä tekisin Västervikin kanoille suuren palveluksen.

— Lyön vetoa, ettei välimatka ole kahtasataa kyynärää pitempi, ja tuo kivääri kantaa hyvin kahdeksansataa ... se on mainioin rihlaluikku koko Danderydin pitäjässä.

— Heretkää soutamasta, Lars Olsson, — käski konttoristi; — minulla on todellakin halu laskettaa luoti sen kylkeen.

Sen jälkeen hän tarttui pyssyyn ja viritti hanan.

— Sepä otus ei näytä ollenkaan pelkäävän, — huomautti renki; — se pysyttelee yhä edelleen lehtimajan kohdalla... Ehkä sinne on piiloutunut sorsapoikue.

— Siellä on nainen uimassa, — virkkoi nuorukainen hymyillen; — enkä minä nyt lainkaan ihmettele; että haukka pytytteleikse sillä kohdalla, varsinkin jos on totta että haukat ovat olleet aikoinaan aika veijareita.

— Eipä olisi hullumpaa olla nyt haukan sijassa — arveli renki.

Lars Olsson ei tällä kertaa ollutkaan väärässä, sillä todellakin näki haukka lehtimajassa kylpevän tytön, joka oli niin häikäisevän valkoinen, että varmaan olisi itse lumme saattanut häntä kadehtia.

On vaikeata päättää, miksi haukka tyttöä luuli. No niin ... tehtyään muutamia kauniita kierroksia lehtimajan yläpuolella, se syöksyi äkkiä alas nuolen tavoin; mutta ehdittyään tuskin puoliväliin sitä korkeutta, missä se oli ollut, pysähtyi se äkkiä. Se nimittäin huomasi kaksi epäilyttävän näköistä ihmishahmoista olentoa tunkeutuvan lehtimajaan ja kuuli samassa uivan tytön päästävän kimakan hätähuudon sekä sukeltavan vedenpinnan alle.

— Ahaa! — ajatteli haukka, saaliinpyynnössä minä olen ihmisten rinnalla pelkkä vaivainen kuhnuri, ja teen siis parhaiten, kun lähdän muille markkinoille, missä ei ole mokomia vaarallisia kilpailijoita.

Sanottu ja tehty. Nopein siivin haukka kiiti pois ja katosi, aavistamatta ollenkaan, että tuo kirkaisu luultavasti pelasti sen hengen, sillä veneessä nuorukainen jo tähtäsi sitä.

— Mikä se oli? — huudahti nuorukainen ja antoi pyssynsä vaipua; — kuulin naisen äänen ... ehkä joku on hukkumaisillaan... Soutakaa, soutakaa, Lars Olsson ... suoraan lehtimajaa kohti!

Lars Olsson ponnisti kaikki voimansa, ja pian kahahtivat majan lehtioksat veneen keulaa ja soutajan selkää vasten.

— Seis, seis! Älkää tulko sisään! — kuului hätäinen, mutta ihmeellisen ihana ääni huutavan.

— Työntäkää ulos! — käski perämies, — ja ohjatkaa vene majan sivulle!

Lars Olsson totteli.

Lehtiseinämä oli niin tiheä, että oli mahdotonta nähdä, mitä majassa tapahtui tai kuka siellä oli.

— Pyydän nöyryimmästi anteeksi! — sanoi nuorukainen, — mutta me kuulumme lehtimajasta huudon ja siksi kiiruhdimme tänne... Luulimme jonkun olevan

vaarassa.

— Kaksi miestä on vienyt vaatteeni ja mennyt tiehensä! — kuului majasta.

— Vieneet vaatteenne ja menneet! — toisti nuorukainen; — miten se on mahdollista?

— Se on hyvin mahdollista, koska itse olin vedessä ja olin jättänyt vaatteeni kuivalle maalle, — vastasi äskeinen, harvinaisen miellyttävä ääni.

— Ne olivat siis kaksi varasta... Pian maihin ja lähtekäämme ajamaan heitä takaa! — huudahti nuorukainen; — nopeasti, Lars Olsson!

Lars Olsson hyppäsi maihin, ja konttoristi kiiruhti hänen jälkeensä.

— Mutta, — ja nuorukainen hillitsi itsensä, — kun ajattelen asiaa lähemmin, on ehkä sentään parasta, että toinen meistä jää tänne, ollakseen avuksi, jos ehkä olisi tarpeen... Lars Olsson, ottakaa minun pyssyni ja rientäkää varkaiden jälkeen... Jos saatte ne näkyviinne, niin ampukaa pelotukseksi laukaus ilmaan, elleivät he pysähdy suosiolla ... pahimmassa tapauksessa luoti niiden koipeen.

Lars Olsson otti pyssyn, kiiruhtaen metsään. Hänen seuralaisensa astui takaisin veneeseen.

— Hyvin ikävä tapaus! — valitti nuori mies.

— Niin on ... mutta ei sitä nyt enää voi auttaa.

— Nyt ei ole varsin sopiva sää uimiseen.

— Kuinka niin?

— Tuuli on aika kylmä.

— Minusta on hauska pulikoida vedessä aaltojen käydessä.

— Se on naisen urheiluksi kerrassaan reipasta.

— Niinkö teistä?

— Niin.

— Minusta se on hyvin vähäinen reippauden osoitus.

Nuorukaisessa hehkui uteliaisuus saada tietää kuka tuo näkymätön olento oli, sillä majasta kuuluva ääni teki häneen kovin miellyttävän vaikutuksen; mutta nuori mies oli tarpeeksi kohtelias olemaan vaivaamatta vierasta sellaisella kysymyksellä. Äänestä päättäen täytyi naisen olla sekä nuori että kaunis.

— Kunhan ette vaan vilustuta itseänne! — alkoi nuorukainen jälleen puhua.

— Oh, se ei ole vaarallista ... mutta kyllä minä olen ollut vedessä hyvin kauan.

— Te ette saa viipyä siellä enää pitemmälti.

— No, mitä te sitten tahtoisitte minun tekevän? —... Enhän voi kutoa itselleni leninkiä lehdistä ja oksista.

— Tässä lähellä ei ole yhtään taloa, ja sitäpaitsi on kaikki väki tähän aikaan päivästä töissä ulkona... Jos minä juoksisinkin hankkimaan teille vaatteita, niin kestäisi kuitenkin hyvän aikaa, ennenkuin ehtisin takaisin.

— Sen kyllä ymmärrän.

— Veivätkö ne lurjukset kaikki tyynni?

— Veivät.

— Saanko tehdä erään ehdotuksen?

— Tehkää!

— Uskaltaisinkohan tarjota teille omat vaatteeni siksi aikaa kuin vartoomme teidän omianne... Mitä sanotte ehdotuksestani?

— Olette hyvin kohtelias ... niin, enemmän kuin kohtelias ... mutta entä te itse?

— Kaikella muotoa, älkää olko levoton minun vuokseni... Minä olen voimakas ja karaistunut.

— Teidän tarjouksenne on ritarillinen, enkä saata kieltää, että minun on hiukan kylmä.

— Teidän on hyvin kylmä, siitä olen varma ... sen kuulen äänestäkin.

Sen jälkeen riisui nuorukainen yltään toisen vaatekappaleen toisensa jälkeen, niin että hän pian oli pelkillä alusvaatteillaan, ja hän katseli paitaansa, joka oli hyvin hieno ja valkoinen.

— Sanoitteko niiden vieneen teiltä kaikki? — kysyi hän.

— Sanoin, ihan kaikki.

— Teillä siis ei ole ... yhtään mitään ... ei yhtään mitään...?

— Tarkoitatte kai, ettei ole mitään päälläni? — virkahti tuntematon viattoman suoraan; — ei, ei mitään muuta kuin vettä ja tuulta.

— Merkillistä, kuinka kauan renki viipyy, — virkkoi nuorukainen itsekseen, ulkonäkönsä puolesta yhä enemmän lähten paratiisin aikuista ihmistä.

Synnin mukana tulivat vaatteet ja vaatteiden mukana räätälit, jotka viimeainitut ilmestykset eivät ole synninrangaistuksista tässä maailmassa suinkaan pienimmät.

— Saattaa viipyä kauan, ennenkuin renki palaa, — huomautti näkymätön; — ehkä hän ajaa varkaita takaa maailman loppuun saakka.

— Keitähän lurjuksia ne lienevät? — virkkoi nuorukainen; — siitä olen vakuutettu, etteivät ne kuulu tämän seudun rahvaaseen ... varmaan on elinkautisvankeja karannut...

Nuorukainen vaikenä, sillä hän kuuli lehtimajasta syvän huokauksen.

— Jumalan tähden! — jatkoi hän; — kiiruhtakaa nyt pukeutumistanne niinkuin olosuhteet sallivat... Te voitte sairastua, niin, sairastua oikein vaarallisesti... Vaikeinta on saada teille sinne sisään tämä eriskummallinen vaatevarasto. Mutta minä lupaan kunniasanallani sulkea silmäni ojentaessani lehtien välitse teille nämä housut.

Sen jälkeen hän työnsi sisään lehtiseinämän lävitse vaatekappaleen toisensa jälkeen, ja koska hän joka kerran kunnollisesti sulki silmänsä saattoi hän vain tuntea, miten kulloinkin hänen oikeasta kädestään otettiin käärö.

Tietysti olisi reipas nuorukaisemme vanhaan keskiajan tapaan paljon mieluummin pannut henkensä alttiiksi tuntemattoman edestä, mikä olisikin ollut suuressa määrin runollisempaa ja jännittävämpää kuin uhrata puseronsa ja housunsa; mutta kun ei ollut tilaisuutta sellaisen ritariurotyön tekemiseen, istuutui hän rauhallisesti veneeseen, päällään ainoastaan alushousut, minkä seikan lukijatar varmaan antaa hänelle anteeksi, huomioonottaen nuorukaisen

hänen sukupuolelleen tekemän suuren palveluksen.

Viimein rohkaisi nuori mies mielensä.

— Miten minun vaatteeni sopivat? — tiedusteli hän.

— Mainiosti, mainiosti! — vastattiin lehtimajasta; — on hyvin hauska pukeutua miehen vaateisiin.

— Sangen imartelevaa minun sukupuolelleni... Vaivainen pukuni ei olisi koskaan voinut uneksia itselleen sellaista onnea.

— Mihin saan lähettää vaatteenne, kun olen tullut kotiin? — tiedusti näkymätön.

— Suokaa minun saada tietää, missä asutte, niin saavun itse ne noutamaan, — vastasi nuorukainen.

— Se on enemmän kuin voin suoda, — vakuutti näkymätön.

— Ettekö siis salli minulle onnea saada tavata teitä?

— Mainitsemaanne onnea en tahdo teiltä kieltää enempää kuin itseltäni iloa saada omakohtaisesti kiittää teitä kohteliaisuudestanne... Mutta minä tarkoitan vaatteitanne, ja minun velvollisuuteni on lähettää ne teille takaisin.

— Olette hyvin ystävällinen... On hauska saada kerran tavata teidät...

— Missä te asutte, herraseni? — kysyi tuntematon.

— Olen konttoristi Noran maatilalla, missä myöskin asustan.

— Entä nimenne, ellette pane pahaksenne?

— Kron.

— Kron! — toisti näkymätön kiireesti ja merkillisellä äänenpainolla.

— Albert Kron, ja minä asun pehtoorinrakennuksessa, — ilmoitti nuorukainen.

— Albert Kron! — kuului lehtimajasta huudahdus, joka värähti suloisen valittavasti kuin tuulikanteleen ensi soinnahdus.

Seurasi sitten hetkisen vaitiolo, jota Albert ei kyennyt keskeyttämään, sillä hän tunsu sydämessään levotonta ahdistusta, jonka syytä hän ei käsittänyt.

— Minä olen jo pukeutunut, ja nyt minun täytyy sanoa jäähyväiset, — virkkoi näkymätön hieman vapisevalla äänellä; — ojentakaa minulle tästä lehtien välitse kätenne, saadakseni puristaa sitä kiitokseksi suuresta palveluksesta, jonka olette minulle tehnyt, ja jota en koskaan unohda.

Albert nousi kiireesti veneestä, ja ollenkaan muistamatta omaa alastonta olotilaansa hän riensi lehtiseinämän luo ja työnsi oikean kätensä sen läpi.

Seinäma oli todellakin niin tiheä, ettei ollut mitään mahdollisuutta nähdä majaan sisälle; mutta hän eroitti kuitenkin jotain lehtisuojan lävitse loistavaa, jotain valkoista; hän tunsu vastaansa löyhyvän lämpimän, tuoksuvan hengityksen, ja muutamien syrjään taivutettujen oksien välistä hän luuli huomaavansa silmän, joka samalla kertaa leimusi tulta ja oli kostea kyynelistä.

Nuorukainen uskalsi tuskin hengittää, sillä hän oli kuulevinaan hengähdyksiä, jotka olivat syviä kuin kuohuihin järkytetyn meren huokaukset.

Hän tunsu sametinhienojen käsien tarttuvan omaansa, ja kevyt huumaus valtasi hänen sydämensä, purppuroiden hänen poskensa tulipunaisiksi.

Kun sitten vihdoin hänen kätensä päästettiin, ja hän veti sen takaisin, huomasi hän pikkusormessaan pienen kultasormuksen, jota koristi kallisarvoinen jalokivi.

Sen jälkeen hän kuuli rannalta lehtien kahinaa ja askeleita. Kumartuneena veneessään hän tähysti siihen suuntaan, mistä äänet kuuluivat.

Mutta mitä hän näki?

Hän näki metsän puiden välitse vilauksen omasta puserostaan ja syrjän omasta olkihatustaan — ja sitten nekin katosivat.

XXVI

METSÄTORPPA

— Herra, missä hitossa te olette viipynyt näin kauan? — huusi Noran tilan pehtoori, kun konttoristi Lars Olssonin vaatteisiin pukeutuneena tuntia myöhemmin samana aamupäivänä aikoi mennä sisään vaatimattomaan pehtoorinrakennukseen; — kreivi on käynyt täällä joka puolentunnin päästä ja pitänyt senkin hemmetin elämää sen johdosta, että te ette ole ollut saatavilla... Hän ei ole vielääkään lähtenyt, ja lempo teidät perii, jos hän saa teidät käsiinsä.

— Onko kreivi täällä, vaikka on näin kaunis ilma? — kysyi konttoristi.

Edesmenneellä valtioneuvos ja kreivi Virsénillä, Djursholman, Noran y. m. tilojen omistajalla, oli tapana yllättää pehtoorinsa ja muut alustalaisensa huonon sään vallitessa, jolloin häntä kaikkein vähimmin odotettiin.

— Puolituntia sitten näin teidän ajavan ohi tilanvuokraajan kärryissä, — jatkoi pehtoori; — ja minä huusin teille, mutta te ette suvainnut kuulla.

— Mikäli luulen, — virkkoi konttoristi, — ajoivat ohi ainoastaan minun vaatteeni, koska minä nyt itse tulen suoraan vesiltä.

— Mitä juttuja ne ovat?... Mutta mitä tämä merkitsee? Miksi te nyt noin kummittelette!... Aikooko herra naamiohuveihin?

Konttoristi kertoi nyt seikkailunsa.

— Sepä oli lystillistä! — huudahti pehtoori, nauraen leppyneenä, sillä pehtoori Ström piti paljon konttorististaan, ja hän oli sitäpaitsi muutenkin sävyisä ja ymmärtäväinen mies.

Samassa lähestyi puhujia kaksi vanhahkoa miestä.

Toinen heistä oli kreivi Virsén, ja toinen muuan mies, joka oli näöltään karskin ylpeä.

Kreivi Virsén lähestyi kiivaasti konttoristia.

— Kello seitsemän aamulla lähetettiin teidät Rådaniin, ja nyt on kello jo kaksitoista! — huusi hän; — onko teillä, tapana aina täyttää velvollisuutenne yhtä täsmällisesti?

Albert aikoi kohteliaasti, mutta ei matelevasti, antaa isännälleen saman selityksen kuin äsken pehtoorille, mutta hän ei saanut puhua loppuun.

— Tiedättehän, — keskeytti hänet kreivi; — että minä tahdon pitää ainoastaan kunnollista ja täsmällistä väkeä.. Mikään ei saa viivyttää alaisiani heidän suorittaessaan tehtäviään, jos he haluavat pysyä palveluksessani!

Kreivi Virsén, yksi Ruotsin huomatuimpia valtiomiehiä, oli kaiken lisäksi mainio maanviljelijä, mutta myöskin ankara järjestyksen mies, joka ei yleensä katsonut mitään sormiensa läpi.

Hänen parhaillaan siinä seisoessaan ja jokseenkin äänekkäästi läksyttäessään nuorukaista, kiiti heidän ohitsean tulinen raudikko, jonka selässä istui mitä uhkeimpaan ratsastuspukuun puettu kookas, hento naisolento.

Muutaman kyynärän päässä miesryhmästä pysäytti ratsastajatar hevosensa, antoi sen kääntyä ja lähetä sitten heitä verkkaisin askelin. Päästyään heidän kohdalleen nainen nyökkäsi heille kohteliaasti.

— Suokaa anteeksi, hyvät herrat! — virkkoi ratsastajatar kuumana sekä suuttumuksesta että kiivaasta ratsastuksesta; — luulen kuulleen tätä nuorta herraa moitittavan... Minua pahoittaa, jos se tapahtuu minun vuokseni, joka olen siihen ainoa syypää... Toivon kuitenkin, ettei hän saa kovin paljon ikävyyksiä siitä, että hän on täyttänyt velvollisuutensa ihmisenä ja naisen suojelijana.

Tämän sanottuaan nyökkäsi hän jälleen viehkeästi, napautti ratsupiiskallaan hevosta kylkeen ja kiiti samassa pois salaman nopeudella.

Nuo neljä herraa katsoivat kummastuneina hänen jälkeensä.

— Kuka tuo neito oli? — kysyi kreivi; — hän oli uhkein nainen, mitä koskaan

olen nähnyt!

— Oliko hän enkeli taivaasta? — huokasi Albert hiljaa, hengittäen intohimoisesti keuhkoihinsa hänen hevosensa kavioiden nostattamaa tomua.

— Oliko se joku helvetillinen näky? — mutisi kreivin seuralainen, tuijottaen maantielle.

— Kuka olisi uskonut tilanvuokraajan raudikkoa noin uljaaksi juoksijaksi! — huudahti pehtoori, joka piti suuresti kauniista hevosista.

Kreivi Virsén nyökkäsi kohteliaasti pehtoorille ja konttoristille, jonka jälkeen hän, sanomatta heille enää mitään, tarttui seuralaisensa käsivarteen ja poistui hänen kanssaan.

— Kovin merkillistä! — mutisi viime-mainittu.

— Mikä nyt on niin merkillistä? — kysyi valtioneuvos.

— Ellei hänellä olisi ollut vaaleata tukkaa, — jatkoi edellinen, — ja jollei siitä ajasta jo olisi kulunut kymmenen vuotta, ja ellei hän istuisi siellä, missä hän istuu, niin minä uskoisin...

— Mitä sitten?

— Että se oli hän.

— Kuka hän?

— Mustalaisnainen!... Se kirottu mustalaisnainen ... myrkyttävä ... rikoksentekijä ja...

— Ahaa, minä muistan, — keskeytti hänet kreivi Virsén, — hän, jonka toimesta sinua luultiin kokonaisen vuoden mielisairaaksi, ja joka aiheutti niin paljon päänvaivaa viisaalle ystävällemme kreivi V:lle sekä loppujen lopuksi oli tuottaa serkullesi ratsumestarille sappitaudin sen johdosta, että Bastholma meni häneltä ohi nenän... Kaiken sen minä muistan... Vieläkö se petomainen nainen elää?

— Kyllä, hän istuu Smedjegårdin vankilassa ... on istunut siellä jo kymmenen vuotta tunnustusta tuumimassa niinkuin sanotaan... Kurjat lait, jotka eivät

myönnä oikeutta katkaista päätä sellaiselta paholaiselta ilman todistuksia ja tunnustusta... Piru pitäköön huolta siitä ruojasta siellä missä hän istuu.

— Vaiti, Lejonborg... Älä kiroile tällä rauhallisella paikalla. Mitä pidät minun polttimostani?... Entä mitä rakennuksesta? Ulkopuoli ei kuitenkaan ole sisälaitosten arvoinen... Pannu, usko pois, on yhtä raskas kuin valtakunnanpankin kuparimäärä.

Tämän jälkeen menivät molemmat kreivit sisään polttimoon.

Albert Kron sitävastoin lähti tilan vuokraajan vaimon luo.

— Tänne on tuotu nyytti konttoristille, — huusi viimeksimainittu hänelle hänen astuessaan sisään.

— Kuka sen on lähettänyt? — kysyi Albert innokkaasti.

— Sitä en tiedä.

— Kuka nyytin toi?

— Muuan tyttö Metsätorpasta.

— Kuulkaahan, rouva Grönlund, kuka on se vieras nainen, joka ratsasti tänään teidän hevosellanne?

— En tiedä sitäkään... Metsätorpan Stiina-muori vain pyysi minulta saada vuokrata päivittäin muutamiksi tunneiksi raudikkoamme eräälle nuorelle tytölle.

— Eikö Stiina-muori ole tänään viemässä maitoa kaupunkiin?

— Ei, hän on lähettänyt toisen sijastaan.

— Entä meneekö hän huomenna?

— Ei huomennakaan ... hän on pyytänyt vapautusta toimestaan niin kauaksi kuin hänen vieraansa viipyy.

— Eikö rouva siis tiedä, kuka se tyttö on?

— En, mutta hän on kaupungista, ja hän on hyvin rikas ja kaunis, on

Stiina-muori sanonut... Varokaa sydäntänne, herra Kron!

Nuori konttoristi punastui hiusmartoan myöten, ja tahtomatta antaa vettä rouva Grönlundin myllyyn hän käänsi tälle selkänsä ja lähti tiehensä.

* * * * *

Vasta myöhään illalla pääsi konttoristimme töistään, saaden nyt nauttia vapaudestaan.

Hän päätti tehdä pitkän kävelymatkan ja suuntasi tiensä metsään pyssy olalla.

Sankarimme on siis sen jälkeen, kun kertomuksemme edellisessä osassa hänet tapasimme, varttunut voimakkaaksi ja soreaksi nuorukaiseksi. Tosin ei ollut toiveita siitä, mitä hänen onneton äitinsä oli ennustanut ja päättänytkin, että hänestä tulisi »suuri ja etevä mies», koska pehtoorintoimi on kaikkein korkein aste, jota köyhän tilankonttoristin kunnianhimo voi haluta: mutta hän oli kuitenkin valinnut itselleen toisen uran kuin minkä hänen isänsä eläissään oli hänelle määrännyt.

Kivalteri Kronia, jonka kuolema oli tempaissut kolme vuotta sitten, oli hänen taistellessaan köyhyyttä ja mielentylsyyttä vastaan auttanut virantoimituksessa hänen poikansa, ja viimemainittua oli ainoastaan hänen nuoruutensa estänyt jo kauan sitten olemasta hyvin toimeentuleva poliisipalvelija. Albertilla ei ollut lainkaan halua ruveta sille alalle, mutta koska hän oli ahkera ja kunnon poika sekä sitäpaitsi osasi erinomaisen hyvin kirjoittaa, oli hän suuressa suosiossa poliisilaitoksen herrojen keskuudessa, jotka antoivat hänelle niin paljon puhtaaksikirjoitustyötä, ettei hän ainoastaan kyennyt huolehtimaan omasta toimeentulostaan, vaan saattoi vielä elättää isänsäkin tämän viimeisen, pitkän sairauden aikana.

Isän kuoleman jälkeen hän antoi palttua sekä poliisilaitokselle että puhtaaksikirjoituksille ja päätti hakea jonkun rautatehtaan tai suuren maatilän konttoristin tointa. Hän otti lähinnä saatavissa olevan paikan, ja olikin nyt ollut kaksi vuotta Noran tilan ensimmäinen ja ainoa konttoristi, saaden palkkaa sataviisikymmentä riikintaalaria ja vapaan asunnon ynnä ruuan pehtoorin luona: vielä oli hänet luvattu nimittää pehtoori Strömin seuraajaksi, sitten kun tämä pääsisi paremmille tuloille jollekin suuremmalle tilalle, josta siirrosta oli jo kauan ollut puhetta.

Vastoinikäymiset ja huolet, joita hän äitinsä kuoleman jälkeen oli saanut lapsuudessaan kokea, olivat vaikuttaneet terveellisesti hänen sieluunsa, ja hän olikin ainakin sen suhteen vanhentunut liian aikaisin, tahi paremmin sanoen hän oli kahdenkymmenen vuotiaana saanut kolmikymmenvuotiaan järjen. Hänen luontaiseen ahkeruuteensa ja kunnokkuuteensa yhdistyi vakavuus, jollainen on harvinaista hänen iällään. Myöskin rakastivat häntä sekä hänen esimiehensä että alaisensa. Isäntänsä hänelle lausumat kovat sanat sisälsivät ensimmäisen moitteen, minkä hän oli saanut niiltä, jotka olivat olleet hänen käskijöitään; mutta hän ei ollut nytkään moitetta ansainnut, ja kreivi Virsén, jota ei yleensä voida syyttää väärinteosta alaisiaan kohtaan, koettikin jälkeinpäin useissa tilaisuuksissa hyvittää menettelyään nuorta konttoristia kohtaan.

Seutu, missä nuori sankarimme nyt vaelsi, ei ollut siihen aikaan saman näköinen kuin nykyään. Silloin oli vielä jäljellä metsä leveine, syvine juurineen, ja Noran järvi, joka vuosien kuluessa on kutistunut, oli silloin paljon suurempi.

Heinäkuun ilta oli peräti leppeä, ja järven rannalla näkyviltä reheviltä ja korkeilta pensasaidoilta kuului lintujen iltaviserrystä, minkä joukosta erottautui selvästi kurpan harvinainen ääni.

Järven pohjoispuolella kohousi loivarinteinen kukkula, jonka vierteillä, samoin kuin koko seudulla, kasvoi runsaasti petäjiä ja koivuja; niiden välissä rehoitti vihreä ruoho, jonka välitse puikkelehti kukkulalle johtava, tuskin huomattava polku.

Sitä tietä päästiin Metsätorpalle, missä Stiina-muori asui, ja kukkulan laella oli hänen pieni punainen tupansa, jota jättiläiskorkuiset hongat ympäröivät.

Tämä eukko oli saapunut paikkakunnalle kahta vuotta aikaisemmin kuin Albert Kron, ja seudun rahvas piti häntä suuressa arvossa.

Konttoristi kurkisti sisään tupaan, mutta ei havainnut siellä ketään elävää olentoa. Sen sijan hän huomasi valmiiksi katetun pienen pöydän, jolla oli kauniit hopeiset ruokailuvälineet yhtä henkeä varten. Pöydällä oli sitäpaitsi kaksi mitä hienointa porsliinikulhoa, joista toinen oli kukkurallaan ihania mansikoita ja toisessa oli paistettu kananpoika.

Noran tilalla siitettiin ja elätettiin lukemattomia kananpoikia, mutta kaikki ne lensivät Tukholmaan, ja harvoin harhaantui niistä joku konttoristin suuhun.

Mutta siitä huolimatta hän ei tuntenut tämän näyn kiihoittavan ruokahaluaan, sillä hänen harrastuksensa kohdistui nyt johonkin vallan muuhun. Sen vuoksi lähti hän tuvalta.

Albert kulki eteenpäin ja joutui kukkulan pohjoiselle vierteelle.

Hänen katseensa sattui alaspäin, ja hän näki ihanan näyn.

Kukkulan juurella seisojia puolittain ilta-aurion heijastuksessa pitkä ja sorja naisolento, jonka katse oli kiinnitetty siihen paikkaan, missä nuori mies oli seisahtunut kuin lumottuna.

Neito saattoi olla tuskin kahdeksaatoista kevättä vanha. Hänellä oli yllään heleän värinen pusero, uumenilla musta sahviaanivyö. Vaikka pusero, jota kaulan kohdalla koristi valkoinen harsopitsiröyhe, oli runsaspoimuinen, ilmeni sen alta vartalon uhkea muoto.

Hän oli paljain päin, ja kullankeltaiset kiharat, joista osa oli kiinnitetty niskaan, ja osa oli kiehkuroina valahtanut ohimoilta korkealle povelille, muistuttivat auringolta lainattua sädekimppua.

Kasvot olivat klassillisen kauniit, mutta pehmeämmät ja sulavammat. Joka kerta kun tummat, salamoivat silmät avautuivat, näytti kuin aamurusko olisi levinnyt yli otsan ja poskien liljain. Niissä vaihtelivat lakkaamatta lumenvalkoinen viattomuus ja hehkuva intohimo; mutta kumpikaan ei tuntenut olemassaoloaan, eivätkä ne näyttäneet ymmärtävän erilaisuuttaan. Voi, koskaan eivät taivas ja maa ole niin lähellä toisiaan kuin viattoman naisen kasvonilmeissä!

Albert kumarsi nöyrästi majesteettilliselle tytölle kuin kuningattarelle, mutta sen sijaan, että hän olisi katsonut alaspäin sinne, missä tyttö seisojia, kohotti nuorukainen katseensa ylöspäin, ikäänkuin tuo kaunotar olisi ollut häntä korkeammalla.

Nuoren miehen oli vaikea keksiä sopivia sanoja, joilla hän voisi alkaa keskustelun. Verivirran äkkiä syöksyessä sydämeen, on älykkäinkin pää tyhjä kuin kuolleen pääkallo.

— Hyvää iltaa! — huusi tyttö lempeästi ja rohkaisevasti, niin kuin hän olisi ymmärtänyt nuoren konttoristin sisimmät tunteet.

— Hyvää iltaa! — sai tämä vihdoinkin vastatuksi.

— Eikö teitä haluta tulla tänne alas? — kysyi tyttö; — täällä on vehreätä, ja kukat ovat raikkaita, mutta siellä ylhäällä on aurinko polttanut ne melkein kaikki.

Sellaista kutsua ei kukaan kuolevainen voi vastustaa. Parilla harppauksella Albert olikin alhaalla laaksossa suloisen tytön vieressä.

— Minua ilahuttaa saada vielä kerran kiittää teitä aamullisesta, — virkkoi kaunotar, luoden häneen katseen, joka teki nuorukaisen melkein sokeaksi.

— Kiittääkö minua? — sanoi nuorukainen, katsoen maahan; — te riistitte minulta kaiken sen ilon, minkä teille tekemäni mitätön palvelus minulle tuotti, maksamalla sen niin kalliisti ... antaessanne minulle tämän kallisarvoisen sormuksen...

— Älkää olko minulle vihainen! — keskeytti tyttö; — minä en sitä suinkaan antanut maksuna ... eihän sellaista palvelusta voi maksaa!... Se oli minulta vain mielijohde, päähänpisto... Ellette tahdo sitä pitää, niin heittäkää se pois ... tehkää sillä mitä haluatte ... mutta minä en koskaan ota takaisin mitä kerran olen antanut.

Tyttö lausui nämä sanat loukatun ylpeyden sävyllä, mikä saattoi sankarimme kokonaan hämmennyksiin.

— Suokaa minulle anteeksi! — sammalsi hän; — tarkoitukseni ei ollut...

— Ettekö ole tänään huomannut, että teiltä on jotain poissa, herraseni? — keskeytti tyttö hänet jälleen, muuttaen puheensa takaisin iloiseen äänilajiin.

Albert katsoi häneen kysyvästi.

— Puseronne vyössä eli hihnassa oli tavattoman kaunis kiiltoteräksinen solki.

— Se on totta.

— Ettekö ole sitä kaivannut?

— En.

— Ettekö tiedä, missä se nyt on?

— En.

— Katsokaa tänne, niin näette, — kehoitti tyttö, osoittaen vyötään, jossa välkkyi hyvin vaatimaton terässolki; — minä otin sen muistoksi tästä päivästä, ja mitä minä kerran olen ottanut, sitä minä en myöskään koskaan anna takaisin... Nyt te siis jo tunnette kaksi minun periaatteistani.

Nuori nainen, kaunis kuin enkeli ja ylpeä kuin prinsessa, jonka vyötäisille on kiinnitetty köyhän tilankonttoristin vyönsolki! Se oli jo todellakin liikaa! Niinpä saattoi hämmästynyt Albert ihastuksesta tuskin pysyä jaloillaan.

— Oletteko saanut minun tähteni mitään muuta ikävyyttä kuin minkä todistajaksi jouduin itse, ratsastaessani päivällä Noran ohi? — kysyi tyttö.

— En, ja teidän sitäpaitsi onnistui täydelleen hillitä myrsky, — vastasi Albert.

— Kuka oli se herra, joka teitä niin kovasti torui?

— Hän oli Djursholman kreivi, isäntäni.

— Jota rikkaampi ja ylhäisempi ihminen on, sitä oikeudentuntoisempi pitäisi hänen myöskin olla... Kuulkaahan, minä en ollenkaan pidä tuollaisista rikkaista ja hienoista herroista.

Miten köyhää konttoristia ilahuttikaan kuulla sellaisia sanoja!

— Mutta, aivan oikein, — virkahti Albert, — olin kokonaan unohtaa asiani.

— Teillä on siis minulle asiaa?

— On, — kuinkapa muuten olisinkaan rohjennut vaivata teitä käynnilläni!

— Olenko minä sitten niin vaivaantuneen näköinen? — kysyi tyttö, sanojensa kaunistukseksi kohdistaen häneen jälleen sädesilmäyksen.

— Ette ... mutta...

— Mikä asianne on?

— Meidän ei vielä, ikävä kyllä, ole onnistunut saada kiinni miehiä, jotka varastivat vaatteenne... He ovat varmaankin ottaneet veneen ja soutaneet toiselle rannalle... Olisi ehkä kuitenkin tarpeellista saada varastetuista tavaroista luettelo, voidaksemme niitä kuuluttaa.

— Oh, se ei maksa vaivaa!

— Eikö?... Mutta vaikka te pidättekin vahinkoanne vähäpätöisenä, on kuitenkin tärkeätä saada kuvaus vaatteista, jotta voitaisiin niiden avulla päästä jäljille, sillä asianlaita on todellakin kuten aavistin.

— Mitä te aavistitte?

— Että varkaat olivat karanneita vankeja... Vähää ennen tänne lähtöäni saapui nimismieheltä tieto, että joukon vankeja on eilen onnistunut karata Smedjegårdin vankilasta Tukholmasta.... Epäilemättä ovat vaatteiden varkaat sitä joukkoa... Mutta, taivaan nimessä, mikä teitä vaivaa?... Voitteko pahoin?

Kaunis tyttö oli ristinyt kätensä, nojasi päätänsä toista käsivarttaan vasten, ja hänen kasvonsa olivat kauhean kalpeat.

Nuorukainen lähestyi tyttöä ja tarttui hänen käteensä.

— Teidän kätenne on jääkylmä! — huudahti hän, tavattomasti huolestuneena ja pelästyneenä; — te olette sairas ... siinä nyt seuraus pitkäaikaisesta kylvystänne sopimattomalla säällä... Te ette saa enää viipyä ulkona näin myöhään... Sallitteko minun saattaa teidät torppaan?

— Luulen todellakin, etten voi oikein hyvin, — vastasi tyttö; — parasta on, että menen... Saanko nojata teidän käsivarteenne?

Tämä kysymys tehtiin niin vapisevalla ja rukoilevalla äänellä kuin olisi ollut suurikin onni saada tarttua köyhän konttoristin käsivarteen.

— Miten voittekaan kysyä sellaista? — virkkoi Albert kummastuneesti; — ellette pitäisi sitä kauhean itsekkäänä, kiittäisin minä taivasta teidän pahoinvointinne johdosta, koska se tuotti minulle kadehdittavan onnen saattaa teitä näin ... näin tuttavallisesti.

— Tuttavallisesti?! — toisti tyttö kuiskaten ja syvään huoahhtaen, ja hänen

jumalaisen ihanilla huulillaan väreili tuskallinen hymy.

Ylpeämpänä kuin kuningas valtaistuimellaan ja onnellisempana kuin sulhanen morsiuskammion kynnyksellä, talutti Albert naistaan kukkulan rinnettä ylös.

He pysähtyivät Stiina-muorin tuvan edustalle.

— Olette jo varmaan hiukan terveempi, — sanoi nuorukainen; — ette ole enää yhtä kalpea kuin äsken.

— Voin todellakin jo paremmin.

— Siitä minä kiitän Jumalaa!

— Kiitos. Sydämellinen kiitos teille hyvydestänne ... ja nyt hyvää yötä!

Albert kumartui suudellakseen hänen kättään.

— Ei, ei! — huudahti tyttö, vetäen kiivaasti kätensä takaisin.

— Minä ehkä loukkasin teitä! — virkkoi Albert hämmentyneenä.

— Voi, ette, ette! — lausui tyttö, ja hänen katseensa kohosi ylös.

Silloin Albert näki, miten hänen kummastakin silmästään hiipi esiin kyynel, helmeillen esiin pitkien, tuuheitten silmäripsien alta, kunnes ne putosivat ruohikon kasteeseen — putosivat ehkä jonkun hyönteisen päälle, joka oli uinahtanut uskollinen kukka sylissään.

Kuta kauemmin Albert katseli tyttöä, sitä kummallisemmiksi muuttuivat hänen sydämensä värähtelyt, ja hänestä alkoi tuntua kuin eivät tuon lumottaren kasvopiirteet olisi olleet hänelle aivan oudot; mutta turhaan ponnistivat hänen aivonsa saadakseen esiin jonkunkaan muiston kuluneen ajan yöstä.

— Matkustatteko täältä pian? kysyi hän viimein.

— Matkustan, pian ... hyvin pian.

— Suotteko minun vielä käydä luonanne, ennenkuin matkustatte?...
Ainoastaan yhden kerran!...

Tyttö ei vastannut, mutta hänen päänsä liikkui hiukan.

Se liike saattoi merkitä sekä myöntymistä että kieltoa. Nuorukainen ei rohjennut uudistaa kysymystään.

— Tulen ainakin huomenna tiedustamaan vointianne, — vakuutti konttoristi vähän alakuloisena, mutta samalla kumartaen syvään.

— Nukkukaa hyvin ... ja uneksikaa ... uneksikaa kauniita unia! — virkkoi tyttö, painoi kädellään sydäntään ja katosi.

Albert lähti astumaan kukkulan rinnettä alas. Hänen unensa oli jo alkanut.

XXVII

VIELÄKIN METSÄTORPASTA

Niin, Albert Kron lähti astumaan alas kukkulan eteläistä rinnettä, eli samaa tietä, jota hän oli tullut ja joka johti Noraan, missä hänellä oli kotinsa.

Hän kulki uneksien.

Nuoruudestaan huolimatta hän oli jo siksi paljon saanut taistella hätää ja kurjuutta vastaan, ettei hänelle tähän mennessä ollut jäänyt aikaa kiinnittää huomiotaan kauniimpaan sukupuoleen. Sen johdosta häntä ei ole surkuteltava, sillä kuten tunnettua, ei kenelläkään miehellä ole oikeutta rakastua naiseen tai täyttää luonnon ihaninta käskyä, ennenkuin hän on hankkinut itselleen niin monen sadan riikintaalarin vuotuiset tulot kuin tarvitaan kahden suuren suun sekä piankin ilmestyvien useiden pienempien suiden tyydyttämiseksi, mitkä viimeksimainitut tavallisesti seuraavat avionjumalaa, kuten kupidot lemmenjumalatarta.

Tänä päivänä oli hänelle alkanut uusi ajanjakso. Tänä päivänä oli häneen luotu katse, joka oli, niinkuin runoilija sanoo: »silmäys, jot' eipä vaan kuningaskuntaan vaihtaiskaan». Ne vasta olivat onnettomia, nuo silmäykset! Menisi vielä mukiin, jos ne ainoastaan salamoisivat, niinkuin kirjotekoinen tikari auringossa, mutta ne haavoittavat ja tappavat kuten sekin, ja pahinta on, että asianomainen itse pitää kiinni kahvasta ja sysää kaikin voimin terää sydäntään kohti.

Kuten sanottu, kulki Albert uneksien eli unissaan, mikä lienee melkein samaa. Unissakävijän ei tarvitse muuta kuin törmätä tuolin selkänojaan, niin hän herää. Samoin heräsi nyt Albertkin, puskiessaan otsansa päin puuta.

Hän katseli ympärilleen, mutta ei tuntenut seutua eikä tietä, jota hän kulki.

Aurinko oli jo laskenut, mutta sensijaan oli järvestä noussut sumu, joka pimitti silmän ja levitti kaikkialle ympäristöön myrkyllistä hallaa. Ei yksikään lintu livertänyt, ei yksikään lehti kahissut, kaikki oli autiota ja kuollutta, kaikki oli kuin suuri yhteinen hauta.

Elävän olennon on kauheata olla yksinään haudassa varsinkin milloin hän, kuten meidän sankarimme, ei löydä sieltä mitään ulospääsyä. Vaivoin hän saattoi eroittaa niiden puiden rungot, jotka olivat lähinnä sitä petäjää, joka äsken oli koetellut hänen otsaluunsa kovuutta.

Pitikö hänen kulkea eteenpäin vai kääntyäkö oikealle tai vasemmalle, sitä hän nyt tuumiskeli nojatessaan puuta vasten.

Kauan hän oli seisonut siinä tietämättömänä, mikä päätös hänen olisi tehtävä, kun hän äkkiä oli kuulevinaan ihmisääniä.

Äänet lähenivät, ja hän alkoi eroittaa sanoja. Hän painautui lähemmäs runkoa ja kuunteli.

— Kummullako, sanoit? — kysyi miesääni.

— Niin, varmaankin se on tuolla, — vastasi toinen.

— Kunhan emme vaan takertuisi uuteen suohon, — virkkoi taas ensimmäinen;
— siitä lajista jalkakylpyjä minä olen jo saanut tarpeekseni.

— Minä vakuutan, että siellä se on, — intti toinen; — pitääkää suunne kiinni ja menkää eteenpäin!

— Sopimuksemme mukaan, — kuului nyt kolmas ääni, joka oli naisen, — te ette tule mukana ylös ... minä menen sinne yksin.

— Samantekevä, — myöntyi ensimmäinen.

— Mutta, — huomautti toinen, — jospa teillä onkin piruja mielessä ja te aiotte livahtaa kokonaan tiehenne?

— Niin juuri, hittoko sen tietää!

— Sepä olisi hemmetin hienosti tehty, kuten sanotaan, sen jälkeen kun me

olemme nähneet hiivatinmoisen vaivan nuuskiessamme selville ämmän asunnon ja varastaessamme teille sellaiset vaatteet, että te nyt olette oikein ryökökinä näköinen... Kautta Kiesuksen, niinhän ne ovat kuin teitä varten ommellut!

— Älkää olko huolissanne! — vastasi naisääni, — minä tiedän, mitä olen teille velkaa, enkä halua pitää teitä kauemmin velkojinani.

— Selvä on, sanoi sepän emäntä, kun äijä kuoli, — virkkoi ensimmäinen, — mamselli ehkä häpee seuraansa.

— Se ei kuulu meihin, — murahti toinen; — kunhan me vaan saamme saatavamme, niin menköön hän niin pitkälle kuin tietä riittää!

— Oletteko varma siitä, että eukko tietää, minne te olette ne kaivanut? — kysyi mies.

— Aivan varma, — vastasi nainen.

— Mutta näin pitkän ajan perästä, — huomautti toinen miehistä; — kymmenen vuotta, sanoitte ... akka on saattanut tuhlata ne jo kauan sitten, ja silloin me saamme hänen sormiensa pituiset pitkät nenät.

— Hänellä on ne jäljellä, sitä en ollenkaan epäile; hän on kätkenyt minua varten ... minä tunnen hänet, minä ... olkaa rauhalliset.

— Ja te ja'atte kristillisesti?... Ette vie itse suurinta osaa, suloinen mamselli?

— Minä pidän lupaukseni, ja sillä hyvä!

— Jumala siunatkoon mamsellia ja kääsejä, joilla hän matkustaa!

— Vaiti!

— Meidän täytyy olla tiessämme täältä, ennenkuin aurinko pistää esiin punaisen nenänsä.

— Oli puhetta ajometsästyksestä huomiseksi.

— Niin, meidän peräämme tietysti.

— Ota minut sanoi kettu, kun metsästäjä meni nenälleen ja pyssy laukesi

suuhun.

— Ha, ha, ha!

— Hiljaa!

Äänet vaikenivat, mutta sen sijaan alkoi kuulua askelia, kun puhujat raivasivat itselleen tietä puiden ja kivien välitse.

Albert tempasi pyssyn olaitaan, viritti sen hanan ja valmiina ampumaan lähti sinnepäin, mistä äänet kuuluivat.

Näin hän tuli kulkeneeksi samaan suuntaan, josta hän äsken oli tullut.

Itsessään hyvinkin valoista keskiyötä, joskin se nyt oli usvan samentama, virkistyi samassa raikas tuuli, joka alkoi hälventää sumua metsän ahopaikoilta.

Saavuttuaan tiheämmästä metsiköstä tällaiselle aukiolle kävikin nuorelle konttoristillemme mahdolliseksi eroittaa kolme edellä kävelevää henkilöä, kaksi miestä ja yksi nainen, jonka viimeksimainitun puku oli kuin sivistyneen neidin, kun sitävastoin edellisillä oli yllään sellaiset vaaleanharmaat vaatteet, joita tavallisesti vangit käyttävät.

Albert tulikin sen vuoksi yhä enemmän vakuutetuksi, että nämä kolme henkilöä olivat kruununmiesten etsimiä karkureita, ja että juuri he olivat varastaneet nuoren tytön vaatteet hänen ollessaan uimassa.

Nuorukainen tuumi, pitikö hänen nyt suoraa päätä käydä heihin käsiksi, vai oliko parasta hiipiä heidän jälessään ja sitten yllättää heidät itse teosta. Myöskin mietti hän heidän keskustelunsa merkitystä ja sitä, mitä yhteyttä heillä mahtoi olla Metsätorpan eukon kanssa, jolla tavallisesti ei voitu tarkoittaa muuta kuin Stiina-muoria.

Hänelle ei kuitenkaan jäänyt paljoa ajattelemisen aikaa, sillä avoimelle paikalle tultuaan hän ei ollut ehtinyt astua montakaan askelta, ennenkuin epäilyttävät henkilöt äkkiä katsahivat ympärilleen ja samassa pysähtyivät.

He olivat kuulleet, että heitä seurattiin ja huomasivat nyt hänet.

— Seis! Ei askeltakaan edemmäs tai minä ammun! — huusi nuorukainen,

ojentaen pyssyysnä heitä kohti.

Huutajan uhkaavasta liikkeestä pelästyneinä nuo kolme eivät liikkuneetkaan paikaltaan, vaan katsoivat levottomasti toisiinsa.

— Minä tiedän, mitä joukkiota te olette, — jatkoi konttoristi; — te olette paenneet Smedjegårdin vankilasta Tukholmasta, ja tuon naisen päällä olevat vaatteet te kaksi olette varastaneet aamulla järven rannalta... Minulla on kaksi luotia pyssyssäni teitä kahta varten, ja pyssynperästä saa kolmas, ellette antaudu hyvällä... Siis mars oikealle!... Minä kyllä näytän teille tien, vaikka tulenkin perässä... Mars!

Käskey ei kuitenkaan näkynyt tehonneen. Nainen ja miehet katselivat vuoroin uhkaavaa pyssynpiippua, vuoroin toisiansa, mutta heillä ei ollut halua lähteä oikealle eikä vasemmalle.

— Eihän herran aikomus voi olla ampua meitä, — virkkoi viimein yksi miehistä.

— Onpa niinkin, — vastasi konttoristi; — pienempiäkin lintuja olen pudottanut, ja vieläpä koko lailla pitemmän matkan päästä.

— Ettäkö ampuisitte aseettomia, turvattomia!

— Aivan oikein, turvattomia, — myönsi Albert; — juuri sen vuoksi minä aionkin jättää teidät kruununmiesten turviin... Totelkaa siis minua silmänräpäyksessä... Tai onko teidän sitten keveämpi kävellä, kun olette kumpikin saaneet kuulan koipeenne?... Mars oikealle, sanon minä!

— Tottakai me tottelemme noin nuorta ja kaunista herraa, — virkkoi nyt nainen äänellä, joka teki nuorukaiseen kummallisen vaikutuksen, sillä se kuulosti hänestä tutulta.

— Minua ilahuttaa, — sanoi Albert, — että teidän joukossanne on edes yksi järkevä... Älkää siis viivytelkö kauemmin, vaan lähtekää heti oikealle!

— Nuori, kaunis herra on päinvastoin hyvin kohtelias, kun tahtoo näyttää meille tien täältä, sillä me olemme joutuneet eksyksiin sumussa, — jatkoi nainen, lausuen heti sen jälkeen miehille muutamia sanoja, joita Albert pitkän välimatkan vuoksi ei tietystikään voinut kuulla.

Nämä sanat aiheuttivat pikaisen toiminnan.

Mutta sen sijaan, että he olisivat kääntyneet oikealle, niinkuin Albert oli käskenyt, he erosivat nopeasti toisistaan ja hyökkäsivät sitten, paljastetut puukot käsissä, eri tahoilta nuorukaista kohden.

Albert, joka oli huomannut heidän liikkeensä laukaisi pyssynsä.

Toinen roistoista vaipui sadatellen maahan, sillä luoti oli sattunut hänen jalkaansa, ja toinen, joka oli saanut pyssynperästä iskun päähänsä, tuupertui konttoristin jalkoihin juuri samalla hetkellä kun hän oli aikonut syöstä puukon tämän rintaan.

Hyökkäys ja häviö oli tapahtunut nopeammin kuin olemme sen tässä ehtineet kuvata.

Panematta enempää huomiota kumpaankaan ruohikolla verissä viruvaan karkulaiseen konttoristi kiiruhti naisen jälkeen, joka tappelun aikana oli lähtenyt pakosalle ja riensi nyt villikauriin nopeudella ylös kukkulan rinnettä.

Albertin oli vaikea nähdä häntä sumun vuoksi, joka kävi sakeammaksi, mitä korkeammalle hän ehti; mutta hän kuuli kivien rapinan, kun nämä pakenijan kiivaista askelista liikehtimään lähteneinä tuiskuivat häntä vastaan.

Innokkaasti ja nuorekkaalla vauhdilla hän jatkoi takaa-ajamista. Niinpä vähenikin joka hetki hänen ja pakenijan välinen matka. Hän jo eroitti sumun läpi kukkulalla olevan tuvan punaiset ääriverhot, jo ojensi hän kätensä tarttuakseen pakenevaan naiseen, jota hän oli aivan lähellä — kun tämä äkkiä katosi hänen silmiensä edestä, ja hän kuuli oven paiskattavan kiinni ihan nenänsä edessä.

Albert ei ainoastaan ollut suuruksissaan siitä, että pakenija oli päässyt hänen käsistään, vaan hän pelkäsi tuvassaolijain turvallisuutta, jonka vuoksi hän survaisi voimakkaasti oven sisään ja ryntäsi Stiina-muorin asuntoon.

Siellä hän näki näyn, joka samalla kertaa oli kaunis ja kamala.

Avaraa tupaa valaisi kaksi pöydällä olevaa kynttilää huoneen toisen akkunan luona; kierrekaihtimet oli jo laskettu alas.

Keskellä lattiaa seiso i kaunis, komea tyttö puolipukimissa, paljaat käsivarret

ristissä samoin paljaalla povella; hän oli kalpea, liikkumaton, eikä osoittanut vähintäkään elonmerkkiä.

Sellaiselta olisi voinut näyttää Pygmalionin patsas, ennenkuin marmorisuonet täytti punainen veri ja marmorin pintaa lämmitti elämän ihanin tuli.

Hänen lähellään seisoivat tuvan iäkäs emäntä, onneksi kyllä pukeissaan, mutta muuten näöltään yhtä säikähtynyt kuin tyttökin.

Hämmästyneenä ja kykenemättä lausumaan sanaakaan Albert silmäili ympäri huonetta, kunnes hänen katseensa kiintyi punaraitaisen verhon takana olevaan vuoteeseen.

Hän kuuli rajusta hengityksestä syntynyttä läähätystä, joka tuntui tulevan mainitun vuodeuutimen takaa.

— Minä ... minä luulin, — lausui hän viimein, — luulin jonkun juosseen tänne tupaan ... jonkun, jota minä ajoin takaa ... joka koettaa paeta minua ja siksi riensi tänne turvaan.

— Riensi tänne turvaan! — toisti Stiina-muori, sanoja tavoitellen; — se ei ole mahdollista, herra konttoristi... Kuka olisi voinut tulla tänne näin myöhään illalla?

— Muuan nainen, — vastasi Albert, katsoen eukkoon terävästi, — muuan hyvin epäilyttävän näköinen nainen ... hän oli äsken kahden roiston seurassa, joita minun onnistui kurittaa, ja vieläpä varsin vakavasti ... mutta hän pakeni, ja minä näin varmasti hänen juoksevan tänne sisään .. tuon naisen täytyy olla jossain suhteessa teihin, muori Stiina, ja te koetatte sen vuoksi salata häntä ... mutta siinä te ette onnistu.

— Minä vakuutan herra konttoristille, ettei täällä ole sitä, jota te etsitte, — jatkoi mökin emäntä, kalpeitten kasvojensa muuttuessa tulipunaisiksi.

Konttoristin katse kääntyi jälleen vuodeverhoon.

— Etsimänne henkilö on täällä, — kuului nuoren tytön surullinen hopea-ääni.

Tahtomatta lisätä tytön hämmennystä ei Albert ollut vaivannut häntä katseillaan; mutta nyt hän kääntyi sinnepäin, mistä lumoava ääni kuului.

Kaunotar näyttäytyi nyt mustassa silkkikaavussa, jonka hän oli eukon ja nuorukaisen lyhyen keskustelun aikana onnistunut heittämään ylleen, ja pienet, somanmuotoiset jalat olivat kadonneet suuriin, kullalla kirjailtuihin samettitohveleihin.

— Niin, hän on täällä, — toisti tyttö, — tässä huoneessa ... tuolla vuoteessa.

Säikähdyksestä suunniltaan tuijotti eukko puhujaan, ja vuodeverho alkoi kiivaasti liikkua.

Albert vaikeni. Tuskallinen hämmästys oli kangistanut hänen kielensä.

Nuori tyttö viittasi hänelle merkityksellisesti ja astui sitten lattian poikki ovelle.

Albert seurasi häntä.

Tyttö aukaisi oven ja meni ulos.

Molemmat seisoivat nyt tuon salaperäisen tuvan seinustalla, ja kylmä sumu ympäröi heitä.

Tyttö katseli kauan ja syvästi tutkien nuorta miestä, joka kärsivällisesti odotti hänen selitystään.

— Te tunnette minua vielä vain vähän, — aloitti tyttö heikolla äänellä; — voinko minä siis pyytää, että te osoittaisitte minua kohtaan täyttä luottamusta!

— Te voitte, — vastasi Albert; — minä en tiedä, mistä se johtuu, mutta teidän vaikutuksenne minuun on kaikkivaltainen ... te käskette ja minä tottelen.

— Uskoisitteko, jos minä sanoisin, että te minun sijassani tekisitte samoin kuin minä nyt?

— Uskoisin.

— Enkä minä sen vuoksi kadota sitä hyvää ajatusta, joka teillä mahdollisesti on tähän saakka ollut minusta?

— Ette koskaan.

— Silloin minä pyydän, ett'ette enää etsi sitä naista, joka äskeisenä

vihollisenanne on paennut tähän tupaan.

— Te siis tunnette hänet?

— Tunnen, — vastasi tyttö, katsoen pelokkaasti puoliavoimeen oveen.

— Te siis tiedätte myöskin, että hän kuuluu siihen luokkaan ihmisiä, joiden ilmisaamista vaatii yleinen turvallisuus?

— Tiedän.

— Ettekö pelkää, että tuo henkilö saattaa olla vaarallinen myöskin teille itsellenne?

— Vaarallinen kaikille muille, paitsi ei minulle, — vastasi tyttö melkein kuiskaten.

— Sanoitte, että hän on vaarallinen kaikille muille ... enkö minä tee rikosta antaessani sellaisen henkilön saada vapautensa, jota hän voi milloin tahansa käyttää väärin?

— En saata sitä kieltää, enkä tahdokaan, — myönsi tyttö tavattoman epätoivoisesti, — menkää siis!... Täyttäkää velvollisuutenne... Ihmisyys vaatii uhrin mutta se uhri olen minä!

— Hyvä Jumala, mitä te sanotte!

— Sillä aikaa kun jotkut teidän väestänne tulevat viemään häntä kaupungin vankilaan, löytävät toiset tuolta järvestä minun elottoman ruumiini.

— Hän on vapaa... Kaiken minä jätän Jumalan käsiin ... hyvästi!

Albert kumarsi ja aikoi lähteä.

— Ettekö siis kerro kenellekään, missä tuo onneton nyt oleskelee? — kysyi tyttö.

— En kerro sitä kenellekään, — vastasi Albert, hänen rukoilevan äänensä liikuttamana.

— Ettekä mainitse kenellekään nähneennekään häntä?

— Minä en ole häntä nähnyt ... mutta...

— Mutta?

— Jos hänen rikostoverinsa, jotka minä löin maahan, vielä elävät ... jos he tunnustavat hänen olleen heidän seurassaan?

— Silloin hän on päässyt teiltä karkuun, ettekä te tiedä minnepäin hän lähti.

— Mutta minun ei sovi salata teiltä, että kuulin heidän keskustelunsa, ennenkuin näyttäydyn heille... Siitä keskustelusta pääsin selville, että he ovat jossain suhteessa Stiina-muoriin... Mikä estää näitä vankeja kertomasta siitä muille?

— Niin, niin, te olette oikeassa!... Laupias taivas ... mitä minun pitää tehdä?

Onneton tyttö väänteli tuskissaan käsiään.

— Huomenaamulla tarkastetaan tupa, — jatkoi Albert; — myöskin kuulustellaan siinä asuvaa mummoa.

— Niin, niin, tietysti niin tehdään ... onhan selvä, että niin tapahtuu.

Albert käveli, miettien edestakaisin.

— Tiesikö Stiina-muori naisen saapuvan hänen luokseen tänä yönä? — kysyi hän hetken vaitiolon jälkeen.

— Oi ei, sitä hän ei tiennyt!

— Ettekö tekään?

— Minä tiesin, että hän oli karannut vankilasta mutta välttääkseni tapaamasta häntä minä matkustin tänne.

— Tällä hetkellä te siis ette voi tehdä muuta kuin koettaa saada hänet lähtemään tältä seudulta vielä ennen aamun valkenemista.

— Niin, hänen täytyy lähteä täältä ... sen käsitan.

— Minä puolestani järjestän niin, että nuo miehet, jos he vielä elävät, pannaan sellaiseen säilöön, etteivät he saa tilaisuutta ennen huomispäivää puhua

kenenkään kanssa.

— Jumala siunatkoon teitä, jalo nuori mies!

— Voinko mitenkään muuten palvella teitä?

— Ette ... palveluksen, jonka jo olette tehnyt, voi ainoastaan Jumala palkita, jos hän säälii viattoman sydämen tuskaa.

— Toivotan teille hyvää yötä, jos sellainen teille nyt on ollenkaan mahdollinen.

— Te siis lähdette, vaatimatta minulta lähempää selitystä?

— Sitä en tarvitse ... teidän puhdas katseenne ja kirkkaat kyynelenne ovat varmasti viattoman sydämen todistuksia.

— Kiitos niistä sanoistanne!... Oh, te ette voi koskaan kuvitellakaan, miten runsaasti ne tällä hetkellä tuottavat minulle lohdutusta.

— Niin nuori, ja kuitenkin jo niin onneton! — lausui nuorukainen syvän liikituksen valtaamana.

— Kuinka hyvä te olette! — huudahti tyttö, — ja niin jalo!... Te olette parhain ja ylevin ihminen, mitä tähän saakka olen tavannut.

Samassa pisti esiin tumman kaavun aukosta pehmein ja valkoisin käsivarsi, mitä kellään naisella koskaan on ollut, ja laskeutui keveästi nuorukaisen olalle.

— Mutta minä annan teille sen selityksen, jota teidän jalomielisyytenne estää teitä vaatimasta minulta, — kuiskasi hän; — niin, minä annan sen teille, vaikkakin sydämeni sillä hetkellä särkyisi... Minä pyydän teiltä kohtausta.

— Kohtausta! — sammalsi nuorukainen, joutuen yhä suuremman hämmästyksen valtaan.

— Niin, kohtausta ... viimeistä...

— Viimeistä!

— Viimeistä ... surullisen luottamuksen ilmaisemiseksi ja ikuisiksi jäähyväisiksi!

— Milloin ja missä?

— Samalla paikalla, missä ensi kerran kohtasimme ... rannassa.

— Siis rannassa.

— Huomenna aamupäivällä kello kymmenen.

— Minä tulen.

— Siihen saakka ajatelkaa minua osanotolla, niinkuin sellaista, joka ei itse ole syypää onnettomuuteensa ... niin, minä kyllä tiedän sen tekevänne ... olen nähnyt teitä vasta niin vähän, ja kuitenkin minusta tuntuu, että minä tunnen teidät jo niin hyvin!

Tyttö painoi otsansa käsivarttaan vastaan, joka lepäsi Albertin olkapäällä.

Sillä hetkellä nuorukainen unohti maan ja taivaan ja, tuskin tietäen, mitä teki, hän kiersi käsivartensa tytön hennon vartalon ympäri ja painoi hänet hiljaa rintaansa vasten.

Samassa kuului tuvasta kimakka pilkkanauru.

— Huomenna, — kuiskasi tyttö, irroittautuen Albertin syleilystä ja kiirehtien sisään.

Viimemainittu viipyi muutamia minuutteja paikallaan liikkumattomana ja tuijottaen suljettuun oveen.

Sitten hän lähti vitkalleen astumaan rinnettä alas. Kukaan ei tiedä, mitä hän sillä hetkellä uneksi. Hän ei tiennyt sitä oikein itsekään.

XXVIII

RANNALLA

Sanakaan virkkamatta tervehti nuori konttoristimme sitten aamulla Metsätorpan tyttöä, sillä nähdessään tytön itkettyneet kasvot hän piti kokonaan sopimattomana lausua tälle »hyvää huomenta».

Ystävällisesti, mutta totisesti vastasi tämä hänen tervehdykseensä.

— Tässä on jossain lähellä tuulen kaatama koivu, — sanoi tyttö; — luonnossa tapahtuneet hävitykset eivät ole kauniit katsella; — mutta ne voivat kuitenkin olla hiukan hyödyllisiäkin ... etsikäämme tuo kaatunut koivu ja istuutukaamme sen rungolle.

Sen jälkeen hän lähti rantaa pitkin oikealle.

Albert meni hänen jälessään ja istui pian hänen rinnallaan varjossa kaatuneen puun päällä, jonka kuolleen veljensä yli muutamat elävät koivut surren kurkoittivat käsivarsiaan.

— Pyytäessäni teitä tulemaan kohtaamaan minua voidakseni häiritsemättä kertoa teille surkean salaisuuden, — alkoi tyttö, — tein sen siksi, että tahdon vapautua niistä varjoista, joihin eilispäivän tapahtumat varmaan minut verhosivat... Teidän hyvä käsityksenne minusta on minulle suuren arvoinen monista syistä, enkä minä tahdo sitä menettää nytkään kun eroamme.

— En ole koskaan hetkeäkään epäillyt teidän mielenne puhtautta, — lausui Albert. — Minulla ei tosin ole vielä paljoa elämäkokemusta, mutta ainakin niin paljon tiedän, että voi olla seikkoja, joiden vuoksi viattominkin olento joutuu maailman silmissä huonoon ja epäilyttävään valoon ... olen sen huomannut omasta elämästäni, joka sekään ei ole kulunut merkillisyyksittä.

— Minä tiedän sen, — virkkoi tyttö, katsoen nuorukaiseen mitä lämpimimmällä osanotolla.

— Te tiedätte! — huudahti viimeksimainittu hämmentyneenä.

— Niin, mutta suokaa minun ensin puhua hiukan itsestäni ... monta sanaa ei tarvita, sillä miten vähän puhunkin, on se kuitenkin tarpeeksi vaikuttamaan surullisesti meihin molempiin... Te ette ole vielä kysynyt nimeäni ... sanon itseäni Julia Palmiksi, ja siksi kutsuvat minua muutkin.

— Julia Palm! — virkahti Albert; — olen kuullut sen nimen monta kertaa ennen.

Se olikin totta. Julia Palm oli nuori taiteilijatar, jonka öljyvärimaalaukset ja akvarellit saivat osakseen suurta suosiota sen ajan taidenäyttelyssä.

— Olette luultavasti nähnyt nimeni sanomalehdissä, — sanoi tyttö; — jo varhaisesta nuoruudestani saakka olen harjoittanut taidemaalauksia ... se työ on ollut minun ainoa suojani monia surullisia muistoja vastaan... Kuinka epätoivoinen lieneekään sellaisen ihmisen elämä, jolla sukulaisten ja ystävien puutteessa ei ole tilaisuutta polvistua taiteen alttarille saamaan lohdutusta ja suojaa maallisille kärsimyksilleen!

— Teillä ei ole ystäviä? — huudahti Albert — te olette varmaan kadottanut omaisenne; mutta kuinka ei teidän laisellanne työllä olisi ystäviä ... tehän olette niin lahjakas, niin kaunis, niin...

— Niin onneton, pitäisi teidän sanoa, — keskeytti hänet tyttö; — tietäkää, että minä olen onnettomampi kuin moni muu, joka on maailmassa yksinään, sillä minä en edes uskalla etsiä ystävyttä ja rakkautta.

— Ette uskalla!

— En ... pelosta, että ne, jotka minua rakastavat, voisivat kerran hävetä minulle osoittamaansa ystävyttä tai rakkautta.

— Mahdotonta, elävän Jumalan kautta mahdotonta!

— Varokaa, — virkkoi tyttö, uhaten häntä sormellaan; — varokaa, ett'ette te, joka olette osoittanut minua kohtaan niin paljon myötätuntoa ja nyt luulette minusta parhainta, ett'ette te seuraavassa hetkessä pakene minua, niinkuin

paetaan petoeläintä tai niiden heimolaisia.

Albert tuijotti häneen säikähtyneesti.

— Jo nyt te pelästytte, — sanoi tyttö, hymyillen katkerasti; — niin, niin, se on aivan luonnollista.

— Ette te minua pelästyttä, — vastusti Albert; — ainoastaan teidän sanojenne sävy ja kasvojenne ilme...

— Ne saattavat teidät kauhistumaan, — keskeytti tyttö; — ja sen mainitsette te sanalla *ainoastaan!*... Kun tuntee pöyristystä jotain Salvator Rosan taulua katsellessaan, eivät sitä aiheuta värit, sillä mitkään eivät ole viattomampia kuin ne, vaan se ilmaisumuoto eli henki, mikä väreillä tehdään havaannolliseksi.

Nuorukainen näytti hämmästyneeltä, sillä Albert Kron tunsi yhtä vähän Salvator Rosaa kuin Julia Palm tiesi Lars Olssonin olevan Noran tilan parhaimman muonarengin.

— Osaatteko piirtää tai ymmärrättekö arvostella piirustuksia? — kysyi taiteilijatar hetken hiljaisuuden jälkeen.

Konttoristi katsoi hölmistyneenä kauniiseen taiteilijaan, jonka kysymys tuntui hänestä hyvin odottamattomalta ja kummalliselta.

Tyttö kuitenkin uudisti kysymyksensä.

— Minä olen tietämätön ja sivistymätön ihminen, — vastasi nuorukainen, painaen katseensa maahan; — en ole oppinut mitään. Tuskin täyttäneenä kymmenen vuotta minut otettiin pois koulusta, sillä isäni oli hyvin köyhä ja äitini oli silloin jo kuollut, — lisäsi hän huohtaen; — olin juuri alkanut käydä maalari-akatemiaa Tukholmassa ... mutta silloin tuli kaikesta loppu... Sen perästä olen koettanut pyrkiä eteenpäin miten parhaiten olen voinut.. Konttoristin toimelta Noran tilalla en jouda harjoittamaan mitään hauskeempaa työskentelyä ... mutta kyllä olen kärsinyt siitä, etten ole kyennyt panemaan paperille — en mitä pientä ja vähäpätöistä olen ajatellut, vaan sitä suurta ja kaunista, jota olen nähnyt.

Se yhteisilme osanottoa, levottomuutta ja tuskaa, mikä nuorukaisen puhuessa näkyi Julia Palmin kasvoilla, olisi ansainnut tulla kuvatuksi Julia Palmin omalla

siveltimellä.

Albertin vaiettua veti tyttö kiihkeästi esiin samettisen salkun ja otti sieltä kaksi paperilehteä, näyttäen nuorukaiselle ensin toista niistä.

— Kuten huomaatte, on tämä vain luonnos, — sanoi hän, pitäen piirustusta konttoristin silmien edessä; — mutta voitteko sanoa, mitä se esittää?

— Siinähan on joukko tanssivia lapsia, poikia ja tyttöjä, — vastasi Albert.

— Niin ... mutta kukahan mahtaa olla tuo iäkkäämpi nainen heidän seurassaan?

— Tuoko suurempi olento?... Sitä on vaikea tietää ... mutta hän ei ole minulle aivan outo.

— Entä soittaja sitten ... mitä pidätte hänestä?

Nämä kysymykset tehtiin kiihkolla, mikä suorastaan hämmästytti tutkittavaa.

— Minusta tuntuu kuin tuntisin hänet, — vastasi Albert; — mutta missä olen nähnyt hänet?... Tuo koukkunenä teräväkulmainen käsivarsi, joka hallitsee käyrää...

— Entä tyttö, joka pitää pitkää, mustasilmäistä naista kädestä ... ja tuo sarkanuttuinen poika tuolla ... poika, jolla on hopearisti rinnassa?

— Ah! — huudahti Albert, lyöden nyrkillään otsaansa.

Hän oli päässyt kiinni erääseen lapsuutensa jo kauan sitten unohdetuista muistoista ja tahtoi nyt yhdellä lyönnillä tarttua niihin kaikkiin.

Kummallinen taiteilija otti nyt esiin toisen piirroksen ja sijotti sen edellisen päälle.

— Tässäkin näette pojan ja tytön, — lausui Julia Palm; — ne ovat samat kuin äskeisessäkin kuvassa ... mutta ken on tuo lasten yllä leijaileva kolmas olento, joka samalla kertaa on elävä ja kuollut ... eloton aine ja kuitenkin henki ... kasvot ja ruumis kuin nukella ... vahakuvalla... Mutta sen päässä näemme kruunun, ja kruunusta pistää esiin käsi ja kädessä on miekka ... mutta käsi elää

ja miekka välähtelee!... Nuorukainen, se on kohtalo ... kohtalo, joka nuken hahmossa etsii syyllistä päätä ja samalla hävittää kahden viattoman olennon paratiisin!... Te kalpenette, vapisette... Niin, kalvetkaa, vaviskaa! Nämä ovat minun lapsuusmuistoni ... mutta ne kuuluvat myöskin teidän lapsuusmuistoihinne ... ja nyt te tiedätte kuka minä olen!

Sen jälkeen hän nousi koivunrungolta ja kiiruhti rannalle, missä hän seisahtui, jääden tuijottamaan selälle.

Albert oli myöskin ponnahtanut seisaalleen, mutta hän jäi koivun viereen, peittäen käsillään kasvonsa.

Silloin hän kuuli rannalta aaltojen huohahtelujen välistä seuraavat sanat:

— Nuorukainen, minä olen hänen tyttärensä, joka poltti tuhaksi sinun isäsi omaisuuden ... hänen tyttärensä, joka murhasi äitisi... Kerran ehkä tulee mestaaja tietämään äitini nimen niinkuin hän tunsu isänikin — — — —

XXIX

VIELÄKIN RANNALLA

Hetket olivat kuluneet, mutta me näemme nyt noiden nuorten kulkevan vierekkäin rannalla.

Kummankin sisimmässä oli myrsky vaimentunut. Nuoruuden ja terveyden väri alkoi jälleen palata kalpeille kasvoille, niinkuin huomenkoi, vaikka sillä ei ole ollut mitään osaa kuluneen yön raivosäässä, kuitenkin valkenee sovittavana yli järkytetyn maan.

Mahtoivatko nämä kaksi mitään niille onnettomuuksille, jotka olivat tehneet tuhojaan heidän omaistensa parissa? Onko se kukan vika, että sen, rauhalliselta paikaltaan laaksossa irtitemmattuna, täytyy seurata pyörretuulta, joka taittaa puiden rungot ja raastaa maamiehen talon maan tasalle?

Siksi olivatkin nuoret jo lausuneet toisilleen monta rauhan ja lohdutuksen tyyntäytävää sanaa.

— Minä tiesin, että sillä onnettomalla oli tytär, — virkkoi Albert, — sekä että pari kertaa lapsuudessani olin ollut sen pikku tytön kanssa yhdessä; mutta minä kuulin sitten, että hän olisi kuollut.

— Stiina-muori vei minut erääseen Tukholmasta kaukana olevaan pappilaan, — vastasi Julia, — missä minun ilmoitettiin olevan hänen tyttärentyttärensä ja nimekseni sanottiin se, jota nytkin pidän... Vaikkakaan en ollut kahdeksaa vuotta vanhempi, minä käsitin selvästi äitini rikollisuuden suuruuden, ja tuo kiltti mummo teroitti nuoreen mieleeni, miten välttämätöntä oli pitää koko menneisyys peitossa ja sen sijaan näyttellä sitä osaa, jonka hän oli opettanut minulle... Pappilassa oleskelinkin neljänteentoista ikävuoteeni saakka.

— Entä sitten?

— Stiina-muori vei minut takaisin Tukholmaan rouva Nissonin tunnettuun kasvatuskotiin, missä vietin kaksi vuotta, jona aikana sain saman kasvatuksen ja sivistyksen kuin varakkaiden ja hienojen perheiden työt tavallisesti saavat. Tietoisuuteni vanhempieni rikoksista ja onnettomuuksista olivat aikaisin saattaneet minut tekemään päätöksen, että aina osoittaisin ahkeruutta ja tekisin hyviä töitä ... luulin ehkä siten voivani sovittaa kaikki vanhempieni erehdykset... Minusta tuli kunnianhimoinen ... minä tahdoin antaa *lainatulle* nimelleni monta vertaa suuremman ja kantavamman loisteen kuin minkä toverini saattoivat antaa *omalle* nimelleen... Mutta naisen toimintapiiri on rajoitettu, eikä hänen tarvitse ottaa montakaan askelta, ennenkuin häntä kohtaa este... Ainoastaan taiteen portti on hänelle yhtä avoin kuin miehellekin ... minä etsin sen portin ja uran, jonne se johti.

— Ja te olette onnistunut ... te olette, vaikka vielä olettekin niin nuori, kuitenkin jo saavuttanut huomattavan ja tunnustetun nimen.

— Oh, tahto on toista kuin nero ... edellinen on ihmisen omaisuus, jälkimmäinen Jumalan, ja Hän suo lahjansa ainoastaan harvoille valituille... Pelkään, että olen jo saavuttanut kaiken, minkä voin saavuttaa ... tällä tasollani minun on hyvine tahtoineni pysyttävä ja turhaan saan rukoilla Jumalalta neron lahjaa... Minun maalauksiani ylistetään ja niistä maksetaan kalliita hintoja, mutta minä en ole sokea ... ihmiset osoittavat kunnioitustaan ja maksavat kahdeksantoista vuotiaalle tytölle, mutta hänen taulunsa ovat sivuseikka. Naisen turhamaisuus on suuri, mutta se ei ole mitään taiteilijaparan samaan luonteenlaatuun verrattuna!

— Mutta miten teillä siihen aikaan riitti varoja sellaisen kasvatuksen saamiseen?

— kysyi harkitseva konttoristi.

— Äitini peri isoisältäni paljon rahaa, ja ne hän oli kätkenyt eri paikkoihin, joista eivät tienneet muut kuin hän ja Stiina-muori ... tuo rehellinen mummo otti rahat talteensa ja on sitten niillä runsain käsin täyttänyt minun tarpeeni.

— Eikö herättänyt huomiota, että eukolla, jonka itse täytyi työllään ansaita elatuksensa, oli sellaisia summia käytettävänään teidän hyväksenne?

— Sanottiin tuntemattoman isäni vielä elävän ja luovuttavan vuosittain jonkun rahasumman minun kasvatustani varten.

— Vieläkö oleskelette rouva Nissonin kasvatuskodissa.

— En, olen jo kaksi vuotta ollut täysihoidossa hovineuvos Ellin perheessä, missä saan vapaasti harjoittaa taidettani, ja missä olisin hyvin onnellinen, ellei ajatus onnettomasta äidistäni...

— Tyttö raukka, — keskeytti hänet Albert, — näittekö sitten enää äitiänne tai kuulitteko mitään hänestä?

— En ole nähnyt häntä kymmeneen vuoteen... Hän ei ole vielääkään tahtonut tunnustaa rikostaan, vaan häntä on pidetty yksinäisessä kopissa kymmenen vuotta ... hänen luonaan ei saanut käydä muut kuin vankilan saarnaaja ... mutta Stiina-muori kävi usein viimeksimainitun puheilla, tuoden sitä tietä minulle tietoja surkuteltavasta äidistäni.

— Kysyikö hän koskaan tytärtään?

— Hän luuli minut kuolleeksi niinkun muutkin ... hyvä kasvatusäitini oli levittänyt huhun kuolemastani, ajatellen tulevaisuuttani.

— Miten vastaanotti äitinne sen tiedon?

— Yhtä levollisesti kuin hän on kestänyt kaikki muutkin kärsimyksensä kurjan vankeutensa aikana. Koko sinä pitkänä aikana ei ole kertaakaan päässyt valitusta hänen huuliltaan.

— Niin, teidän äiti-raukkanne on kärsinyt tavattomasti.

— Tekin säälitte häntä ... te! — huusi Julia.

— Pian sen jälkeen kun hänet vangittiin, oikeudenkäynnin jatkuessa häntä vastaan, seurasin kerran isääni raatihuoneelle, missä hän oli vangittuna... Isäni, joka vain kuullessaan hänen äänensäkin joutui raivon valtaan, tunsu nautintoa nähdessään häntä kidutettavan ja otti usein itsekin siihen osaa... Muistan, kuinka minä polvillani rukoilin isääni armahtamaan häntä ... enkä minä sen jälkeen enää koskaan mennyt sinne.

— Te rukoilitte hänen puolestansa, joka oli murhannut äitinne! — virkahti Julia, luoden nuorukaiseen ihailevan katseen.

— Miksi en olisi sitä tehnyt ... eihän äitini voinut herätä haudastaan niistä lyönneistä, joista hänen murhaajansa menehtyi... Eihän kosto ole suloinen tunne ... rukoilihan Vapahtajakin ristillä pahantekijöiden puolesta!

— Hän oli Jumala, hän, — sanoi tyttö, — mutta te ... te!... Albert Kron, te olette enemmän kuin ihminen... Te olette enkeli!...

Puhjeten kyyneliin tyttö ojensi kauniit käsivartensa häntä kohti, ikäänkuin hän olisi tahtonut vaipua hänen syliinsä.

Ihastuneena, tosin ei tytön hänelle antamasta kauniista nimityksestä, vaan siitä, että hän näki edessään olennon, joka kyyneltensä kirkkaudessa oli yli-inhimillisen ihana, katseli nuorukainen kauan korkeavartaloista tyttöä ja ajatteli ainoastaan: kuinka saattoi sellaisella äidillä olla tuollainen tytär?

XXX

ERO

— Mutta miten nyt hänen onnettoman käy? — kysyi Albert.

— Niin, miten hänen käy? — toisti Julia luoden katseensa maahan.

— Minne hän on lähtenyt?

— Hän on vielä täällä.

— On täällä!

— Niin ... rukoukseni olivat turhat ... hän ei tahtonut lähteä täältä niin kauan kuin minä olen täällä.

— Oli onnetonta, että hän löysi teidät.

— Kuullessani toissapäivänä Tukholmassa, hänen ja muutamien muiden vankien karanneen, pelästyin niin, että heti paikalla matkustin tänne etsimään lohdutusta ja neuvoja hyvältä kasvatusäidiltäni.

— Mutta mitä pelättävää teillä oli kaupungissa?... Eihän hän tiennyt teidän elävän!

— Niin, tein todellakin harkitsemattomasti matkustaessani tänne.

— Mitä hän sanoi nähdessään teidät?... Saattoiko hän vielä niin pitkän ajan jälkeen tuntea teidät?

— Se oli kauhea hetki ... olin juuri nukahtanut, mutta heräsin äkkiä meluun tuvassa ... minä hypähdin vuoteesta ja näin rajut, rumiksi vääntyneet kasvot...

»Se on hän! Se on Julia!» — huusi vieras luoden samalla raivokkaan katseen vapisevaan kasvatustaiteeni... »Kätkekää minut, minua ajetaan takaa!» huusi hänen jälkeen heittäytyen vuoteeseeni, jonka verhon hän nopeasti veti eteen. Silloin te tulitte tupaan.

— Mistä hän oli saanut tietää Stiina-muorin asuvan Norassa?

— Sitä en tiedä.

— Mitä hän tahtoi eukosta?... Ahaa, se on totta ... hän aikoi vaatia häneltä takaisin rahoja, jotka hän oli piiloittanut ennen vangitsemistaan ... muistan hänen puhelleen jotain sellaista.

— Se on luultavaa ... mutta nyt!... Mikä kauhea yö minulla onkaan ollut!... Hän on minua hyväillyt ja nuhdellut ... suudellut ja sadatellut...

— Ei ole hukattava hetkeäkään!... Teidän täytyy palata Tukholmaan hänen tietämättään ... te ette saa enää häntä tavata!

— Hyvä Jumala!

— Hän on turmellut elämänsä ... mutta hänellä ei ole oikeutta turmella teidän elämäänne ... ja teidän velvollisuutenanne on estää häntä sitä tekemästä.

— Mutta miten minä...

— Jättäkää kaikki minun huolekseni ... kun te olette poissa täältä, keksin minä kyllä jonkun keinon saadakseni hänet vetäytymään syrjään ... tämän päivää hän voi vielä viipyä täällä, mutta ei enää huomista... Onneksi minä haavoitin hänen seuralaisiaan, miehiä, niin pahasti, ettei heitä voitu kuulustella tänään ... he ovat nyt viranomaisten huostassa ... mutta pian he kyllä ilmaisevat hänen olleen heidän seurassaan tällä seudulla.

— Mutta hän ei koskaan anna taivuttaa itseään...

— Hänen täytyy ... minä puhuttelen häntä.

— Tekö?

— Niin, miksi en?

— Hän tuntee teidät ... hän tietää kuka te olette, — huusi tyttö, osoittaen mitä syvintä levottomuutta.

— Sitä parempi.

— Sitä parempi, sanoitte... Hän surmaa teidät, — sanoi tyttö tuskallisesti, kiertäen kiihkeästi käsivartensa nuorukaisen kaulaan, kuin siten tahtoen häntä suojella.

— Ei ... ei! — sammalsi Albert suloisen hämmennyksen valtaamana.

— Hän tekee sen, hän tekee sen ... vankilankaan muurit eivät ole tukahuttaneet hänessä koston paloa.

— Minä en häntä pelkää ... ja onhan minua nyt varoitettu ... olkaa sen vuoksi rauhallinen, jos minun puolestani pelkäätte!

— Josko minä pelkään teidän puolestanne!... Voi, tällä hetkellä kuuluu jokainen veripisara sydämessäni teille ... niin teille, teille, niin kauan kuin hengitän!

— Taivaan nimessä, säästäkää ihanaa sydäntänne!... Jumala ei ole luonut teidän sydäntänne sellaiselle kuin minä.

— Olette oikeassa, — virkkoi tyttö, vetäytyen surullisena taapäin; — hetken ihastuksen ja kiitollisuuden vastustamaton voima sai minut valtaansa ... antakaa anteeksi!

— Tiesinhän sen, — sanoi Albert hiukan katkerasti; — huomenna katuu Julia Palm sitä hellyyttään, jota hän tänään tuhlassi köyhälle konttoristille!

— Albert! — huudahti Julia, syöksyen maahan hänen jalkojensa juureen, tarttuen hänen polviinsa ja kostuttaen niitä kyynelillään, — minähän olen setelinväärentäjän ja murhaajan tytär!

— Eikö ruusu ole ihana, viaton ja kaunis, vaikka se on kukkinut okaisessa oksassa? — lausui nuorukainen; — mutta ruusun paikka ei ole minun jalkojeni juuressa... Jos joku nyt näkisi teidät, kadottaisitte te paljon maailman silmissä.

— Voi, kuinka paljon minä teitä rakastaisinkaan! — virkkoi kaunis, rukoileva tyttö haaveksien; — miten paljon minun rakkauteni voisikaan sovittaa!

Hänen poskensa hehkuivat, ja hänen silmänsä paloivat. Kaikki jalot ja uhrautuvat tunteet, jotka asustivat naisen sydämessä, viettivät sillä hetkellä juhlaa kiitollisen, kahdeksantoista vuotiaan tytön sydämessä.

Sellaisena suloisen ja rajun huumauksen hetkenä voi nainen yhdessä henkäyksessä uhrata kaikkensa — ylpeytensä ja hyveensä, viattomuutensa ja mielenrauhansa.

Voi sitä kurjaa, joka silloin käärmeen pistimellä koskettaa sellaista sydäntä, joka on auringon puhtaimman säteen arvoinen.

— Te ette ole mitään rikkonut, eikä teillä sen vuoksi ole mitään sovitettavaa, — lausui Albert, nostaen maasta polvistuneen tytön.

* * * * *

Aurinko alkoi laskea. Maalaisväki oli jo päivätöistään palannut majoihinsa, ja pienet kylä- ja talotiet luikertelivat autioina hiljaisen metsän läpi.

Ainoastaan n. s. Västervikin tiellä näkyi kaksi hoikkaa, hyvinpuettua naista seisovan metsänlaidassa tuuhean riippakoivun valkean rungon vieressä.

Toinen heistä oli kuvankaunis tyttö, joka hienolla kynäveitsellä piirteli jotain koivun kylkeen.

Toisella taas, joka tummilla, leimuavilla silmillään kiihkeästi seurasi nuoren taiteilijattaren työtä, olivat laihat, keltaisenkelmeät, jyrkkäpiirteiset kasvot, korpinmusta tukka ja kummassakin poskipäässä taudinomainen punainen pilkku, mikä suureni ja pieneni hänen eri mielentilojensa mukaan. Nämä kuvastuivat selvästi hänen kasvoillaan, joissa hipiän nykyisestä näivetyksestä huolimatta kuitenkin huomasi jälkiä kauneudesta.

— Syvemmäs, syvemmäs! — kehoitti vanhempi nainen; eikö kahdeksantoistavuotiaan kädessä ole ollenkaan voimaa?

— Se on valmis, — vastasi nuorempi, jonka sanoissa ilmeni surullinen alistuvaisuus.

Koivun kuoressa näkyi kuva hirsipuusta uhreineen.

— Vai valmis, no niin ... mutta se on epäselvä, sitä tuskin huomaa ... se kasvaa umpeen, ennenkuin ensi kesänä lehdet puhkeavat puuhun.

— Hyvä olisi kun niin tapahtuisi!... Jos linnut käsittäisivät tekemäni piirrokset, ne inhoisivat tätä puuta.

— Linnutko?... Ei, sitä eivät tekisi korpit, haukat eivätkä korppikotkat ... ne ovat ihmisen kaltaisia ... niillä on sama käsityskyky ja sama maku kuin ihmisellä.

— Noudattaakseni tahtoasi minä olen saastuttanut tämän ja toisetkin paikat näillä kauheilla kuvilla, kysymättä tarkoitustasi, onneton äiti.

— Kysyykö hirtetyn tytär hirtetyn morsiamelta, mitä nämä kuvat tarkoittavat?
— huudahti vanhempi nainen niin terävällä äänellä, että koivun latvassa jo uneen vaipuneet linnut heräsivät ja visersivät muutamia murheellisia säveliä, ennenkuin ne uudestaan nukahtivat.

Tyttö vaikenä, mutta loi äitiinsä sellaista kärsimystä ilmaisevan silmäyksen, jonka kuvaamiseen kynällä ei ole sanoja eikä siveltimellä värejä.

— Sinä olet piirtänyt isäsi viime hetken, — jatkoi vanhempi nainen; — tiedätkö, ketä hän saa siitä kiittää? Sitä miestä, jonka pojan minä pelastin kuolemasta!

— Ja siksi sinä murhasit pojan viattoman äidin, — sanoi tyttö väristen.

— Nyt sinun täytyy leikata puuhun toisenlainen kuva, — virkkoi jälleen edellinen; — sinun tulee piirtää kymmenvuotisia kahleita kantava nainen... Tiedätkö, ketä hän saa kymmenvuotisista kahleistaan kiittää?... Samaa poikaa, jonka elämän hän pelasti.

— Etpä ... kiittää saat omaa tyttäresi! — huudahti tyttö tulisesti; — oma tyttäresi takoi sinulle kahleesi ... tai paremmin sanoen se oli oikeudenmukainen kohtalo, joka leluun kätki rangaistuksen nuolen.

— Haa, Julia! — huusi vanhempi nainen rajusti riemuiten; — isäsi murhaajan poika rakastaa sinua!

Julia säpsähti ja kalpeni.

— Niin, hän rakastaa sinua! — jatkoi raivotar; — ei ole sitä naisen synnyttämää, joka ei sinua rakastaisi... Sinä olet kaunis ... kauniimpi kuin äitisi konsanaan, sillä sinulla on *hänen* kiharansa ja *hänen* lumivalkea hipiänsä!... Ruhtinaat ryömisivät kuin madot sinun jaloissasi, ja pelkästä viittauksestasi olisivat valmiit teurastamaan omat alamaisansa... Oh, liljalta olet varastanut kätesi, poppelilta vartalosi, tuulelta käyntisi, ja silmäsi helvetistä, sillä niiden läheisyydessä kaikki palaa, kaikki häviää ... haa, Julia!

Ja nainen kiersi käsivartensa vapisevan tytön vartalon ympäri, puristaen häntä kovasti rintaansa vasten.

— Tällaisesta syleilystä, — huusi hän silloin, — vannoisivat miehet itsensä sieluineen ja ruumiineen helvettiin... Vielä se poika suutelee sinun jalkojesi tomua ja kostuttaa kyyneleillään sitä maata, jota sinä olet astellut!... Älä vapise, Julia! Hän rakastakoon sinua, hän saa rakastaa sinua ... lapsi, lapsi! Hän saa äitisi suostumuksen.

Sen jälkeen hän päästi tytön, mutta katseli ahnaasti koko hänen olentoaan.

Julia seiso i äitinsä edessä vaiti ja painunein päin.

— Mutta sinä, — jatkoi tämä edelleen, — sinä et saa rakastaa häntä! Sinä et voi häntä rakastaa, sillä kauheat pilvet leijailevat sinun ja hänen välillä... Koivun kuoreen piirtämäsi kuva kasvaa ja alkaa rehoittaa... Julia, Julia! Isän ja äidin kosto on tyttären kädessä!... Niin, hänen pitää raivota, vaipua epätoivoon ja itkeä verta, sillä ei ole pahempaa helvettiä kuin rakastettunsa kadottaminen... Lopuksi hän epätoivoissaan hirttää itsensä ... hän on silloin samalla kertaa hirttäjä ja uhri ... mikä soma näytelmä!... Ha ha ha!... Naura, Julia! Eikö se ole hauskaa?

Samassa kuuluivat kevyet ajoneuvot tulevan tiellä, ja pian näkyivät vanhanaikaiset kääsit, joissa istui kaksi henkilöä.

Toinen heistä oli Metsätorpan Stiina-muori ja toinen konttoristi Kron Norasta.

Jälkimmäinen hyppäsi reippaasti kääseistä maahan, jättäen ohjakset ajoneuvoihin jääneelle eukolle, jonka, jälkeen hän meni koivun luona seisovien naisten luo.

Sekä kauniin tytön että vanhemman naisen kasvoilla pilkahti ilon säde; mutta noilla ilmeillä oli yhtä suuri ero kuin arkkienkelillä ja paholaisella.

— Nyt on aika matkustaa! — ilmoitti nuorukainen.

— Matkustaa! Kuka matkustaa? — huudahti Julian äiti.

— Te molemmat, — vastasi Albert, — mutta ensin tämä nuori neiti.

— Tyttärenikö matkustaa!... Lähtee pois minun luotani!

— Niin juuri ... pois teidän luotanne.

— Minne?

— Se pidetään salassa teiltä.

— Julia ... tahdotko siis jättää minut?

— Tahdon, — vastasi Julia, katsoen arasti äitiinsä.

— Haa, te olette liittoutuneet minua vastaan! — huusi viimeksimainittu, syöksyen tyttärensä luo.

— Sanokaa mitä tahansa, — lausui Albert; — mutta älkää enää pitentäkö pahojen tekojenne mittaa koettamalla estää tytärtänne eroamasta teistä!

— Kukaan maailmassa ei riistä minulta lastani, — huusi rikollinen, toisella kädellään tarttuen tyttärensä ja toisella uhaten konttoristia.

— Te olette itse katkaissut kaikki siteet, jotka ovat yhdistäneet teidät tyttäreenne; te olette kulkenut rikosten tietä, joka johtaa teidät takaisin vankilaan, jos kruununmiehet saavat teidät käsiinsä ... teidän ja tyttäreenne polut eivät koskaan yhdy... Olkaa järkevä!

— Tiehesi, nulikka! — kiljasi mustalaisnainen, — tai tapan minä ensin tyttäreni ja sitten sinut.

Hänen toisessa kädessään välkkyi paljastettu veitsi.

Tämän liikkeen hän oli tehnyt silmänräpäyksessä, mutta yhtä pian oli Albert

rynnännyt hänen kimppuunsa ja vääntänyt veitsen pois hänen kädestään, ehtimättä kuitenkaan sitä ennen estää terää sattumasta vasempaan käsivarteensa.

Tuskasta ja epätoivosta huudahtaen tyttö riistäytyi irti kauheasta äidistään.

— Neiti Julia, — huusi nuorukainen, heittäen veitsen aidan yli, — kiiruhtakaa kärryille ja lähtekää ... lähtekää! ... minä pitelen tätä onnetonta niin kauan, kunnes olette ehtinyt tarpeeksi loitolle ... kiiruhtakaa, kiiruhtakaa!

Näitä sanoja lausueessaan hän tarttui mustalaisen molempiin käsivarsiin ja painoi ne hänen kumpaakin kylkeään vasten; huolimatta hänen rajusta vastarinnastaan ja raivokkaista ponnistuksistaan, Albert siten esti hänet liikahtamasta paikaltaan.

— Mutta jos te olette haavoittunut! — vaikeroi Julia, käsiään väännellen; — jos te....

— Joutavaa, sitä varten ei tarvita muuta lääkäriä kuin räätäli, — vastasi Albert reippaasti; — veitsi sattui vain takinhihaani ... lähtekää nyt Jumalan nimessä!

— Äiti! — sanoi tyttö, kääntyen mustalaisnaisen puoleen, joka turhaan raivoisi ja puri hampaitaan; — jos minä rukoilisin Jumalaa, että hän hellyttäisi sinun sydämesi ja valaisisi järkesi, niin sinä pilkkaisit minua, sillä sinä et usko Häneen ... mutta oman itsesi tähden ja välttääksesi veristä kuolemaa, joka ehkä aikaisemmin tai myöhemmin kohtaa sinua, noudata tämän nuoren miehen neuvoa, sillä hän, jonka äidin sinä olet murhannut, tahtoo sinut pelastaa.... Pakene jollekin seudulle, missä sinua ei tunneta ... minä teen hyväksesi kaiken minkä *voin* ja minun *tulee* tehdä, ja sinun ei tarvitse kärsiä mitään puutetta niin kauan kuin minä elän... Eikö sinulla jo ole ollut tarpeeksi uhreja kostollesi ... ja mitä sinä oikeastaan olet kostanut?... *Hänen* kuolemansa, joka rikkomalla yhteiskunnan lakeja sai osakseen *niiden* koston ... hän oli lain uhri, eikä minkään muun... Äiti, äiti, sääli lastasi!... Sinä tahdot tulla minun perässäni ... eikö minulla ole tarpeeksi jo sinun muistostasi, joka alati seuraa minua häiriten työtäni päivällä ja untani yöllä! Olethan aina toivonut minun tulevan onnelliseksi ... miksi sinä nyt haluaisit aiheuttaa minulle onnettomuutta!... Minä kärsin enemmän kuin sinä ... sinä kärsit vihasta ja minä surusta ... surusta hairahtuneen äitini vuoksi... Ikuinen sallimus, niin sinä kostat lapsille heidän vanhempiansa vuoksi!

Puhjeten kyyneliin hän poistui pää painuksissa ja polvet notkahdellen ajoneuvojen luo, joihin hän nousi ja istui levottomana odottavan eukon viereen.

— Albert Kron! — pyysi Julia, Stiina-muorin ohjatessa hevosta kärryineen kääntymään, — olkaa häntä kohtaan sääliväinen ja lempeä ... älkää unohtako, että hänellä onnettomalla on vielä onnettomampi tytär!

— Olkaa levollinen, neiti Julia! — vastasi Albert; — olenhan jo unohtanut, että hän on murhannut äitini.

Hevonen hoputettiin liikkeelle, ja ajoneuvot peittyivät tomupilveen.

XXXI

MAALAIKKEIKARI

Hovioikeudenneuvos Ell asui perheineen Tukholmassa erään kadun varrella, joka oli Norrmalmin leveimpiä ja valoisimpia. Hänen talossaan oli lahjakkuudestaan ja kauneudestaan ylistetty Julia Palm oleskellut jo kaksi vuotta; häntä pidettiin enemmän tämän yleisesti kunnioitetun perheen rakastettuna jäsenenä kuin naisena, jonka nuoruutensa ja turvattoman asemansa vuoksi elämässä oli täytynyt etsiä itselleen suojaa vierasten ihmisten luona.

Oli Noran tiellä sattuneen tapauksen jälkeinen päivä.

— Hyvä Jumala! — huudahti Therese, Ellin neitosista vanhempi, — kylläpä meidän tulee ikävä sinun poissaollessasi!... Mutta sinun täytyy lähettää meille kirje joka postissa, kuuletko, kiltti Julia!

— Julialle tulee kovin hauska, — virkkoi nuorempi tytär, jonka nimi oli Laura; — et voi kuvitellakaan, kuinka Gunilholmassa on kaunista, ja miten kreivin perhe on kohteliasta kaikille.

— Kukaan ei ole sinne niin tervetullut kuin sinä, — arveli Therese; — sinuahan on kutsuttu sinne niin monta kertaa, mutta sinä et ole tahtonut lähteä... Kylläpä se nyt on heille yllätys!

— Mutta kuinka sinä sait päähäsi matkustaa huomenna, kun et koko vuonna ole maininnut siitä mitään?

— Käynti Norassa antoi Julialle halua matkustamiseen.

— Hyvät tytöt, — virkkoi Julia, — muistattehan minun viime viikolla saaneen kirjeen kreivittäreltä Gunilholmasta.

— Muistamme, ja siinä sinua kutsuttiin sinne ainakin sadannen kerran ... mutta sinä vastasit, ettei sinulla ollut aikaa tänä kesänä matkustaa sinne.

— Minä olen nyt kuitenkin muuttanut päätökseni, ja minä matkustan.

— No, entä kuinka kauan siellä viivyt?

— Niin kauan kuin minulla on hauskaa.

— Silloin sinä et palaa koskaan ... siellä toimeenpannaan tanssiaisia, illanviettoja, huvimatkoja maalla ja merellä, ja ne kaikki yksinomaan sinun vuoksesi... Usko minua, kun he kerran saavat sinut sinne, niin he eivät laske sinua pois koskaan ... sinä olet häijy, Julia, jättäessäsi meidät!

— Syystamineita ei ole tarvis panna matkalaukuuni ... saavun takaisin ajoissa.

— Et voi uskoa, miten Gustaf tuli mielipahoilleen päivällä kuullessaan sinun lähdöstäsi!

Gustaf oli hovioikeudenneuvoksen vanhin poika, toisen henkivartiokaartin luutnantti.

— Kuulehan, hän oikein menetti ryhtinsä, — lisäsi toinen sisar.

— Sotilasko menettää ryhtinsä! — huomautti Julia nauraen.

— Niinpä niin, ja useat muut menettävät myöskin, — virkkoi Therese; — minä jo edeltäpäin suren Gunilholman ja ympäristön maalaisherra-parkojen tähden ensin he ihastuvat sinuun ja sitten kerrassaan hullaantuvat, niinkuin tähän saakka kaikki muutkin... Voi, miten onnellinen on Julia, jota kaikki niin paljon rakastavat!

Nämä ylistelyt todistavat, kuinka suuresti Juliasta pitivät hänen ystävättärensä.

— Mutta minusta sinä sentään olet hiukan häijy Gustafille, huomautti Therese,
— ja tänään olet ollut häntä kohtaan oikein ilkeä ... hän kertoi sen minulle.

— Etkä myöskään voi kieltää, Julia, että Gustaf on muita upseereja paljon kauniimpi ja kunnokkaampi!

— Ellen minä olisi Gustafin sisar, niin minä en koskaan voisi rakastua keneenkään muuhun kuin häneen, — selitti toinen sisar.

— Saako tulla sisään? — kuului miehen ääni oven ulkopuolelta.

— Se on Gustaf! — huudahtivat molemmat sisarukset.

— Ole nyt kiltti häntä kohtaan! — pyysi Therese, suudellen Juliaa toiselle poskelle.

— Niin, voi, ole kultaseni! — pyyteli Laurakin, painaen suudelman hänen toiselle poskelleen.

— Olkaa hyvä ja astukaa sisään, herra Gustaf, — vastasi Julia soinnukkaimmalla äänellään, antaen vastasuukot ystävättärilleen.

Ovi avautui, ja sisään astui nuori, komea upseeri. Laura-sisar ei ollutkaan liioitellut hänen ulkomuotoaan. Herrat kaartinupseerit ovat yleensä kauniita miehiä, joten siis voi kuvitella, millainen Adonis luutnantti Ellin täytyi olla.

— En olisi rohjennut vaivata ainoastaan oman hauskuuteni tähden, — virkkoi luutnantti, — mutta tuolla eteisessä on muuan nuori herra, joka pyytää saada tavata neiti Juliaa ... oikea maalaiskeikari! — lisäsi hän nauraen.

— Oh, se on hän, se on hän! — huudahti Julia ja kiiruhti pois makuuhuoneesta, kiitäen seuraavan huoneen läpi sellaisella vauhdilla, että palvelijat ja palvelijattaret olivat vaarassa mennä nurin hänen tiellään.

Luutnantti ja hänen sisarensa katsoivat kysyvinä toisiinsa; mutta vielä suurempi oli heidän hämmästyksensä kun Julia hetken kuluttua palasi johtaen kädestä sisään nuorta, heille aivan tuntematonta herraa.

— Saan tässä esitellä, — virkkoi Julia ilosta säihkyvin silmin, — herra konttoristi Albert Kron Norasta, neidit Therese ja Laura Ell sekä luutnantti Gustaf Ell, kaikki hyviä ystäviäni.

Konttoristi kumarsi useita kertoja. Neidit niiasivat, vaivoin pidättäen nauruaan. Luutnantti kumarsi hiukan, rypistäen otsaansa erityisellä ylevällä tavalla, johon yhtyi ivallinen hymy.

Kaartinupseerit näyttävät yleensä hyvin yleviltä, ja heillä on varastossa runsaasti ivallista hymyä, mutta taivas tietäköön, mistä he ovat niin ylväitä tai minkä vuoksi he ovat muille ihmisille niin ivallisia, mutta keskenään peräti toverillisia!

Mutta Julia Palm ei nähnyt ystäviensä hauskoja nenännyrpistyksiä.

— Ehkä läsnäolomme on haitaksi? — kysyi luutnantti, hieman suuttuneena siitä huomaavaisuudesta, jota Julia näytti osoittavan tuolle äskensapuneelle maalaiskeikarille.

— Niin, hyvät ystävät, — vastasi Julia, kääntyen luutnantin ja hänen sisartensa puoleen, — totta sanoen on minulla hyvin tärkeitä puhumista tämän herran kanssa... Ehkä te senvuoksi....

— Varmaankin joku malli! — kuiskasi luutnantti hymyillen Julialle; — malli, jonka suuri taitelijattaremme on hankkinut jostain maaseudulta.

Julia hätkähti, luoden pikaisen katseen ensin konttoristiin ja sitten virnisteleviin ystävättäriinsä, kunnes se pysähtyi luutnantti Gustafiin; mutta tällä kerta oli Julian katse salamoiva ja terävä kuin tikari.

— Niin, — vastasi hän kuiskaten, mutta ei hymyillen, — hän on malli, mutta ei ainoastaan taitelijalle, vaan ihmisille... Jos minulla tällä hetkellä olisi sydäntä ilkamoida *jollekulle*, niin ei ainakaan *hänelle*!

Kalveten tarttui luutnantti hattuunsa ja poistui. Sisaret seurasivat häntä, levottomina väriinvaihdoksesta, jonka näkivät veljensä kasvoilla.

Albert ja Julia jäivät kahden kesken.

— Luulenpa heidän nauraneen minulle, — huomautti konttoristi, katsoen poistuvien jälkeen.

— Pyh, teidän ei tarvitse välittää heistä, — vastasi Julia, sulkiessaan oven.

— Enpä välitäkään, — virkkoi Albert levollisesti; — parempi on voida ihmisille nauraa kuin täytyä itkeä heidän vuoksensa.

— Istukaa, ystäväni! — kehoitti Julia osoittaen hänelle paikan sohvalla vieressään... Miten kärsimättömästi olenkaan teitä odottanut... Sanoitte, että hän

on siis lähtenyt?

— Hän lähti viime yönä.

— Ja hän oli rauhallinen, myöntäväinen ja ymmärtäväinen?

— Niin oli, ihme kyllä... Tuskin olitte kadonnut näkyvistä, kun hän kyynelsilmin pyysi anteeksi, että oli haavoittanut minua ja...

— Te siis todellakin haavoituitte! — huudahti Julia tuskallisesti, tarttuen kiihkeästi hänen käteensä; — miksi ette sanonut sitä minulle heti?

— Mitä se olisi hyödyttänyt? — vastasi Albert; — me työmiehet emme yleensä ole arkaluontoisia.

Tuo ihmeen ihana tyttö nosti hänen kätensä sydämelleen, jota vasten hän painoi sitä kovasti. Albert ei vetänyt kättään pois, vaikka hän tunsikin, että sormia poltti. Hänestä tuntui kuin hän olisi istunut maan päällä ja toisella kädellään koskettanut aurinkoa.

— Mutta aikomukseni ei ollut puhua siitä joutavuudesta — aloitti Albert jälleen; — kuten sanottu, hän on lähtenyt... Minä hankin hänelle miehen vaatteet, ja hän itse naamioi muotonsa sellaiseksi, että epäilenpä kenenkään voivan häntä tuntea... Rahaa hän sai mukaansa tarpeeksi... Stiina-muori noukki esiin seteleitä toisen pinkan toisensa perään ... pelkkiä vanhoja riikinseteleitä, joita oli yhteensä niin paljon, että hän niillä voisi ostaa kokonaisen verotilan... Lähtevälle annettiin suurin osa, mutta jäljellä oleva määrä annettiin minun jätettäväkseni teille ... sekä hän että Stiina-muori pyysivät minua toimittamaan summan perille.

— Ei, ei, minä en tahdo niitä!... Piiloittakaa te ne häntä varten!

— Kuten käskette ... mutta vastahakoisesti minäkin ne otan huostaani, sillä jos havaitaan tilankonttoristin arkun pohjalla olevan niin paljon rahoja, luullaan varmasti hänen ne varastaneen.

— Minne hän lähti?

— Minä neuvoin häntä matkustamaan ulkomaille, Kööpenhaminaan tai jonnekin muualle, mistä olisi helppo saada hänestä tietoja... Hän päätti lähteä Hampuriin,

ja hyvähän sekin.

— Mutta miten hän sai passin?... Eihän hän suinkaan voinut matkustaa passitta?

— Hän sai passin mukaansa, — vastasi konttoristi punastuen.

— Kuinka se on mahdollista?

— Minä matkustin viime vuonna Tanskassa ja Saksassa kreivi Virsénin asioilla... Minulla oli tehtävänä ostaa muutamia kantalehmiä kreivin maatiloille... Passini oli vielä jäljellä, ja minä annoin sen hänelle... Mitä muutakaan olisin voinut tehdä?

— Voi hyvä Jumala, hän matkustaa siis teidän nimellänne! Se on varomatonta!

— Se oli kyllä väärä teko, — virkkoi Albert otsa rypyssä, — mutta hätä ei lue lakia ... kun kerran oli alottanut, ei voinut enää pidättäytyä ... ei ollut muutakaan keinoa.

— Mutta jos se tulee ilmi!

— Siinä tapauksessa minä tietysti olen hukannut passin ... se on valhe, se myönnettäköön ... mutta se on myöskin ensimmäinen valheeni, jos siitä kannattaa kerskata.

— Albert, te olette harvinainen ihminen, — lausui tyttö, katsoen häntä suloisesti silmiin.

Oh, mitä onkaan tehty ja mitä voidaankaan tehdä sellaisesta silmäyksestä!

— Pahinta oli kieltäytyessäni ilmoittamasta hänelle sitä nimeä, jolla te esiinnytte maailmalla, — jatkoi Kron, mutta meidän olimme sopineet, ettei sitä milloinkaan hänelle sanottaisi.

— Niin, niin ... kuinka hän minua kiusasikaan saadakseen minun sen hänelle ilmoittamaan!

— Varovaisuus vaatii, että se häneltä aina salataan, sillä eihän voi tietää, mitä tapahtuu... Siksi minä olin jyrkkä, ja samoin oli Stiina-muorikin.

— On hirveätä täytyä piiloitella omalta äidiltään! — huokasi Julia.

— Kunpa te aina vain pysyisittekin häneltä piilossa! — sanoi Albert. — Lähdettekö siis huomenna? — kysyi hän, katsellen ympärillä hajan hajan olevia tavaroita.

— Lähden... Siinäkin seuraan neuvoanne... Mutta ehkä se nyt onkin tarpeetonta, kun hän on matkustanut, eikä hänen puoleltaan ole enää mitään pelättävissä?

— Eipä se ole vahingoksikaan ... sillä jos hän matkalla muuttaa mieltään, niin hän ehkä tuleekin Tukholmaan teitä etsimään.

— Olette oikeassa; minä matkustan.

— Minä en siis saa nähdä teitä pitkään aikaan, — virkkoi Albert raskaasti; — ehkä minä en saa nähdä teitä enää koskaan.

— Teidän tulee kirjoittaa minulle ... kirjoittaa oikein usein, — sanoi tyttö.

— Ehkä minäkin joskus saan teiltä muutaman rivin vastaukseksi?

— Saatte ... usein, usein!

— Silloin olen hyvin onnellinen! — huudahti Albert, uskaltaen nyt vasta puristaa kättä, joka lepäsi hänen omassaan.

— Jalo ystävä, kuinka paljon te olettekaan tehnyt minun hyväkseni! — lausui Julia kyynelsilmin.

— Olenpa kyllä vähän ... olisi tyhmää teeskentelyä sitä kieltää, — vastasi Albert.

— Mutta mitä minä voin tehdä teidän hyväksenne ja millä voin teille kaiken palkita?

— Hm! — jupisi nuorukainen, — eikö siis voida tehdä mitään palkkiotta?... Ja muuten olisi kuka hyvänsä minun sijassani tehnyt saman... Tehän olette niin hyvä ... niin kaunis ... teidän kyynelleen voivat sulattaa vuoria.

— Mutta jos olisin ollut ruma, olisitteko silloin tehnyt samoin? — kysyi tyttö, painaen kasvonsa lähemmäs nuorukaisen kasvoja.

— Olisin! — vastasi Albert vilkkaasti; — varmasti olisin tehnyt ... tunnen sen syvästi ... se tietoisuus tekee minut iloiseksi, ja siinä onkin palkkioni.

— Albert! — huudahti Julia innostuneesti, tarttuen molemmilla käsillään hänen kasvoihinsa; — Julia ei voi palkita ... mutta hän tahtoo suudella sinua!

Köyhä konttoristi vavahti. Hän ei kuullut eikä nähnyt. Hänen ruumiinsa oli kuin äkkiä huumaantunut, herpaantunut.

— Niin, poika! — jatkoi kiihtynyt tyttö; — minä tahdon sinua suudella ... paljon ja kauan...

Ja hän suuteli Albertia paljon ja kauan.

Mutta usein kadehtii kohtalo ihmisen onnea. Ovi oli avautunut, ja kynnyksellä seisoi kolme sisarusta, tytöt melkein kivettyneinä, ja luutnantti hoipertaen ovenpieltä vasten kuin juopunut.

Hämmentyneenä ja säikähtyneenä Albert aikoi nousta sohvalta; mutta Julia, tosin hämmästyneenä hänkin, mutta ei pelästyneenä, kiersi toisen käsivartensa hänen kaulalleen ja piti häntä paikallaan, sillä voimakas ihminen ei vähällä päästä onneaan.

— Minä en tee salaa mitään sellaista, jota en voi tehdä julkisestikin! — huudahti Julia kummastuksesta jäykistyneille ystävilleen; — Therese, Laura, suokoon taivas teille kerran suudeltavaksi yhtä jalon suun kuin on tämä!

Ja hän painoi uudelleen kuumeiset huulensa nuorukaisen huulia vasten.

Miten viisaasti onkaan kohtalo järjestänyt, kun ei ihminen, niin lihaa ja verta kuin onkin, sentään pala ja muutu tuhaksi sellaisten liekkien syleilystä! — —

* * * * *

Albert Kronin lähtiessä tunnin kuluttua Julia Palmin asunnosta päihdyksissä ja huumeissaan, seisoi luutnantti Gustaf Ell veräjällä katsoen poistuvan jälkeen.

— Kirottu, naurettava maalaiskeikari! — mutisi hän; — ja kuitenkin olisin antanut kaikkeni maailmassa, jos olisin saanut olla silmänräpäyksenkin hänen vaatteissaan...

XXXII

KULTASANKAISET SILMÄLASIT

Eräänä aamupäivänä neljä päivää tämän jälkeen seiso i Noran maidonajaja, Stiina-muori, Heinätorilla.

Tämä eukko, joka kertomuksessamme esiintyy sivuhenkilönä, kuuluu kuitenkin niihin, joiden nimi oli esillä oikeusjutussa mustalaista Bruno Starkia ja mustalaisnaista Anna Jolanta Bränneriä vastaan, mutta kävi silloin selville, että hän oli vain ollut kaikessa emäntänsä uskollinen palvelija, eikä hänellä ollut mitään osaa mustalaisnaisen tekemissä rikoksissa.

Stiina-muori seiso i Heinätorilla maitokärryjensä vieressä, ja hän oli seissyt siinä jo kymmenen vuotta; mutta jos hänellä olisi ollut sellainen venyvä omatunto, jollaisia usein tapaa n. s. »suuressa maailmassa», olisi hän voinut keinua omissa vaunuissa sen sijaan, että hän nyt tärjytteli toisen maitokärryissä, ja varmaan olisi hänellä myöskin ollut monta hienoa huonetta käsittävä asunto, sen sijaan että hänelle nyt kuului vain Metsätorpan pienen tupasen epävarma omistus.

Suurta ihmetystä herätti sekä eukon tovereissa että hänessä itsessään se seikka, että viime päivinä oli muuan nuori, kaikin puolin tavattoman hieno herrasmies joka päivä saapunut mainitulle torille ja seisahtuen vähän matkan päässä Stiina-muorin kärryistä melkein koko ajan katsellut yksinomaan häntä. Lähtiessään torilta, joko palatakseen kotiin maidon tehtyä hyvin kauppansa tahi mennäkseen ostoksille läheisiin kauppapuoteihin, seurasi tuo hieno herrasmies aina hänen perässään, kiirehtien askeleitaan sen mukaan kuin maitohevonenkin suvaitsi lönköttää hieman tavallista nopeampaan.

Toiset maidonkuljettajat kiusottelivat Stiina-muoria kovasti tuosta nuoresta upseerista, ja itekin hän oli tavattomasti hämmästynyt tästä nähtävästi vielä vanhoilla päivillään tekemästään valloituksesta.

Myöskin tänä aamupäivänä nähtiin tuo loistava herrasmies torilla, ja hänen kultasankaiset silmälasinsa välähtelivät auringon paisteessa perin houkuttelevasti.

Stiina-muori oli myynyt maitonsa ja nousi kärryilleen, jotka sen jälkeen lähtivät liikkeelle, suunnaten matkansa Holländarkadulle, kääntyäkseen sieltä jollekin Roslagin tulliin johtavalle sivukujalle, mistä oli suorin tie kotiin.

Stiina-muori katseli ympärilleen. Merkillistä! Samainen herra juoksi kärryjen perässä melkein gasellin ja siispä tietysti myöskin maitohevosen nopeudella.

Niin sitä sitten kuljettiin, kunnes eukko ehti tullipuomin luo, missä hän pysähtyi sekä juottaakseen hevostaan että tyydyttääkseen omaa uteliaisuuttaan. Mutta katsahtaessaan taakseen näki muori vain ihailijansa selän ja koivet, jotka marssivat takaisin kaupunkiin päin.

Eukko nousi taasen kärryilleen ja jatkoi matkaansa, syystäkin kummastellen sellaista rakkautta, joka rajoittui tullipuomiin.

Koska olemme jo aikaisemmin olleet Norassa, eikä suinkaan ole hauska istua kököttää maitokärryissäkään, seurana seitsemänkymmentä vuotta, kärryjä ja hevosta lukuunottamatta, niin seuraamme me nyt sen sijaan tuota merkillistä rakastajaa, joka astelee tietä pitkin etelään päin.

Hän kulkee laajan Norrmalmin katujen poikki ja sitten Norrbron sillan yli aina yhtä väsymättömän tutkimisintoisena. Hän vaeltaa pitkin Stadssmedjekatua ja kääntyy oikealle Storkyrkobrinkenille päin.

Hän katselee kaikkiin akkunoihin ja sattuu myös luomaan silmäyksen erään kirjakaupan akkunaan.

Hän pysähtyy.

Myymälän akkunalla riippuu muutamia kivipainoksia huomattujen henkilöiden, kuten Tegnerin, Franzénin, Berzeliuksen, Torsslowin y. m. kuvista. Mutta kultasankaiset silmälasit eivät tarkastele niitä. Akkunalla on myöskin joitakuita naisten kuvia, ja hänen huomionsa kiintyy niihin. Hän ei siis välitä muista kuin naiskasvoista. Ruusu tai lilja, paperi tai painomuste on hänelle samantekevä. Hänpä vasta on naisihailija, hän!

Katselijamme kultasankaiset silmälasit siirtyvät lähemmäs hiottua akkunalasia, ja hän nousee varpailleen.

Hänen silmänsä hakevat yhtä ainoata kuvaa: tyttöä, jolla on erinomaisen kauniit ja jalot piirteet.

Kirjakauppias sisällä myymälässään ei ollenkaan kummastele, että ohikulkijat katselevat etupäässä juuri sitä kivipiirrosta ja ostavatkin sen, sillä hän on siihen jo tottunut, ja koska hän on sen jäljennöksen kustantaja, on hän sen menekistä hyvin illoissaan. Toisetkaan muotokuvat eivät näytä olevan tyytymättömiä siitä etusijasta, mikä mainitulle jäljennökselle annetaan. Kuinka saattaisikaan kauneuden voitto närkästyttää kauneuden ylpeitä sotilaita ja puolustajia.

Mainio naisliehittelijämme kultasankaisine silmälaseineen ei saa irroitetuksi katsettaan tuosta ihanasta muotokuvasta. Hän hengittelee niin kiihkeästi ikkunaruutua vasten, että hänen täytyy yhtä mittaa takinhihallaan kuivata silmiensä ja esineen väliin syntyvää hiestystä. Hänen ruumiinsa alkaa vavista kuin vilusta, huolimatta polttavasta keskipäivän auringonpaisteesta, joka yhdessä kiivaan kävelyn kanssa on pusertunut esiin hikipisaroita hänen otsaltaan.

Kultasankaiset silmälasit siirtyvät nyt itse kuvasta tarkastamaan sen alareunassa olevaa, käsialajäljennöksellä painettua kirjoitusta.

Silloin — silloin heltiävät hänen kielensä siteet, ja kaksi sanaa pääsee syöksähtäen hänen huuliltaan.

Ne sanat ovat: »*Julia Palm!*»

XXXIII

MYÖHEMMIN PÄIVÄLLÄ

— Vai niin, siinäkö kaikki? — huudahti luutnantti Gustaf Ell samalla kertaa surullisena ja vihaisena, heittäen komean vartalonsa pitkäkseen sohvalle sisarusten huoneessa; — vai siinä kaikki!

— Niin, tervehdä veljeäsi, sanoo hän, — ilmoitti Therese silmäillen aukaistua kirjettä, joka oli kirjoitettu mitä kauneimmalla käsialalla hyvin hienolle silopaperille.

— Entä mitä on sinun kirjeessäsi? — kysyi luutnantti, kääntyen toisen sisaren puoleen, joka hänkin luki kirjettä; — no, mitä hän kirjoittaa sinulle?

— Tervehdä veljeäsi, on tässäkin, — ilmoitti puolestaan Laura.

— Eikö muuta?

— Ei, kiltti Gustaf!

— Peijakas periköön kaikki naiset! — ärähti luutnantti, hypähtäen ylös sohvalta.

— Hyi, kuinka sinä puhut! — huudahti Therese.

— Äiti sanoi, että Julia käyttäytyi hyvin sopimattomasti, — huomautti veli.

— Nyt et puhu totta, Gustaf, — väitti Laura vastaan; hän sanoi, että mikä sopii Julialle, ei sovi muille tytöille, sillä Julia on suuri taiteilijatar sekä sitäpaitsi tarpeeksi järkevä olemaan menemättä pitemmälle kuin on sopivaa.

— Minusta hän marssi jo kyllin pitkälle, — jupisi luutnantti; — minun puolestani saakoon hänet lempo!

— Hän ei saa Juliaa etkä sinäkään! — virkkoi Therese.

— Puhutko minun saamisestani, senkin tyhmyri? Luuletko, että minä menisin naimisiin taiteilijattaren kanssa, joka maalaa tauluja?... Luuletteko minua todellakin sellaiseksi pässinpääksi?

— Tuomari Arenius ei ole pässinpää, mutta hän suree vielä tänäkin päivänä Julialta viime vuonna saamiaan rukkasia, — vakuutti Laura.

— Arenius on kelpo mies, — lisäsi Therese, — ja hänellä on suurin tuomiokunta koko maassa, on isä sanonut.

— Eivät ne olleet ainoat rukkaset, jotka Julia on antanut, — virkkoi Laura.

— Eivätkä liene viimeisetkään... Varo itseäsi Gustaf!

Uusi kirous huulillaan tarttui luutnantti hattuunsa ja ryntäsi ulos sisarusten huoneesta.

Hän lähti portaita alas, mutta tapasi keskiportailla hienon herran, joka oli sotilaallisen näköinen ja jolla oli kultasankaiset silmälasit.

— Pyydän nöyrimmästi anteeksi! — lausui vieras, nostaen kohteliaasti lakkiaan;
— neiti Julia Palm kai asuu täällä?

— Kyllä hän asuu, — vastasi luutnantti Gustaf, uteliaasti tarkastaen vierasta.

Sotilaat käyttävät harvoin silmälasia, ja vielä harvemmin kultasankaisia.

— Voiko häntä saada tavata tähän aikaan? — kysyi jälleen tuntematon.

— Hänet voidaan tavata minä vuorokauden aikana tahansa, — vastasi luutnantti,
— nimittäin kun hän on kotona.

— Hän ei siis nyt ole kotona?

— Ei.

— Tuleeko hän pian?

— Ei.

Luutnantti Ellin vastaukset olivat hiukan teräviä, sillä ensiksikin suututti häntä Julian kirjeissä olleet niukat terveiset hänelle, toiseksi hän oli vihainen sisariensa äskeisistä puheista ja kolmanneksi kiukustutti häntä se, että kukaan muu upseeri kuin hän uskalsi kysyä Julia Palmia. Siihen tuli vielä lisäksi, että vieras herra usein käänsi kasvonsa pois, niinkuin hän olisi pelännyt tulevansa tunnetuksi, mikä seikka herätti kaartinupseerissa epäluuloa ja mustasukkaisuutta.

— Vai niin, vai ei hän tule kotiin pian? — virkkoi vieras jälleen ilmeisesti pahoillaan.

— Ei!

— Hän kai sentään saapuu kotiin yöksi?

— Ei!

— Onko hän matkustanut jonnekin?

— On.

— Onko hän lähtenyt maalle?

— On.

— Sepä ikävää! — huokasi silmälasi-herra.

— Anteeksi, onko se muka ikävää että saa oleskella maalla tähän vuodenaikaan?

— Tiedetäänkö, minne hän on matkustanut?

— En ainakaan minä.

— Ehkä hän on matkustanut...

— Minne? — kysyi luutnantti Ell entistä uteliaampana ja mustasukkaisempana.

— Ehkä hän on matkustanut Noraan? — tiedusti tuntematon hiukan vapisevalla äänellä.

— Herra siis tietää, että neiti Palmilla on tapana käydä Norassa? — kysäisi luutnantti.

— Niin, minä olen kuullut...

— Kenen kanssa minulla on kunnia puhua?

— Onko siis varma, että hän on matkustanut Noraan? — jatkoi herra, jolla oli kultasankaiset silmälasit.

— On, — valehteli luutnantti Ell, vain vaivoin hilliten suuttumustaan.

— Pyydän anteeksi, että olen vaivannut herraa! — virkkoi tuntematon, kumartaen ja kääntyen mennäkseen.

— Eikö saa tietää, keneltä voin sanoa terveisiä? — kysyi luutnantti.

— Kysymys on eräästä taulusta... Anteeksi, että olen teitä viivyttänyt! — vastasi vieras, jatkaen menoaan portaita alas.

— Ei haittaa ... minä olen juuri lähdössä ulos... Olette varmaankin matkustavainen? — uteli Gustaf.

— Niin, minä olen matkustavainen.

— Nähdäkseni palvelette jossain rykmentissä... Olemme siis tavallaan tovereita.

— Luultavasti.

— Nimeni on Ell, toisen henkivartiokaartin luutnantti.

— Sangen mieluista!

— Entä te, jos saan luvan...

— Kreivi Cronhjelm ... luutnantti ... luutnantti Skoonen rakuunarykmentissä.

— Nöyrin palvelijanne... Onko kreivi ollut kauan tuttava neiti Palmin kanssa?

— Olen tuntenut hänet lapsesta saakka.

— Hitto periköön kaikki lapsuuden ystävät! — jupisi kaartinluutnantti itsekseen;
— mutta, — lisäsi hän ääneensä, — neiti Palm on asunut kaksi vuotta vanhempaini luona, eikä hän ole vielä koskaan maininnut, että...

— Vai niin, vai on hän asunut kaksi vuotta herran vanhempien luona? — virkkoi kreivi silminnähtävästi lisääntyneellä mielenkiinnolla; — mutta ... missä hän oleskeli sitä ennen?

— Missäkö oleskeli sitä ennen? — toisti kaartinluutnantti kummastuneesti; — ja sitä kysytte te, herra kreivi, joka olette hänen lapsuudenystävänsä!

Samassa astuivat molemmat veräjästä ulos kadulle.

— Pyydän vielä kerran anteeksi, että olen vaivannut! — lausui kreivi, — ja minä kiitän kohteliaimmin saamistani tiedoista.

— Tiedoista! — huudahti luutnantti Gustaf; — mistä tiedoista?

— Että ... että...

— Ettäkö hän ei ollut kotona?... Ei kiittämistä, herra kreivi!... On kuitenkin hyvin ikävää, ettei...

— Minulla on kunnia sulkeutua suosioonne! — lausui kreivi, poistuen nopeasti.

Luutnantti Ell seisoi hetkisen hyvin ällistyneenä. Kreivin käsittämättömät sanat ja hänen arkaileva käytöksensä olivat tehneet kaartinluutnanttiin epämiellyttävän vaikutuksen. Vielä lisäksi kreivi oli harvinaisen kaunis, oikea »sankariksi puettu Amor-jumala», mikä etuisuus, kun sen kilpailija huomaa, vaikuttaa mustasukkaisuuteen kuin paloöljy tuleen.

Raivoissaan luutnantti Ell puri hampaitaan ja päätti ottaa lähemmin selkoa sekä kreivin persoonasta että hänen mahdollisesta suhteestaan Julia Palmiin.

Sitä tarkoitusta varten hän lähti astumaan eteenpäin, aikoen seurata tuota salaperäistä kreiviä.

— En tee sitä itseni vuoksi, — valehteli hän itselleen, — kysymyksessä on kotini kunnia... Kuka tietää, vaikka Julia, jota kaikki olemme niin rakastaneet ja hänestä pitäneet, olisikin salaperäinen ja pettäisi meitä... Kotini arvo vaatii

minua selvittämään vyyhden, ja minä seuraankin lankoja vaikka maailman ääriin saakka.

Toteuttaakseen tämän kiitettävän aikeensa hän marssi toisen jos toisenkin kadunmitan tuon pakoonkiitävän nykyaikaisen lentotähden perässä, kunnes hän viimein näki hänen Brunkebergin torilla nousevan ajoneuvoihin ja ajuri vieressään lähtevän ajamaan Malmin Erottajakatua pitkin.

Luutnantti huomasi pian olevansa ajurien ympäröimä ja vaarassa tulla yliajetuksi, sillä hän ei kuullut heidän varoitushuutojaan.

Hän hyppäsi lähinnä oleviin keltaisiin kääseihin, eikä ajurinrenki suinkaan myöhästynyt seuraamasta häntä.

— Minne armollinen parooni käskee ajaa? — kysyi viimemainittu, tarttuen ohjaksiin ja heiluttaen ruoskaa heidän kummankin pään yllä, samalla kun hän näytti kieltään tovereilleen.

— Seuraa tuota herraa, joka ajaa edellämme punaisissa kääseissä! — käski luutnantti; — häntä, joka juuri lähti tästä... Etkö näe ajoneuvoja tuolla Malmin Erottajakadulla?

XXXIV

SAMAN PÄIVÄN ILTANA

Noran tilan ruokakello soi illalliselle. Laajoilla tiluksilla työskentelevä väki ojenteli työssä koukistuneita jäseniään, pannen ne sitten päivän hauskimpaan liikkeeseen, nimittäin matkaamaan kotiin.

Konttoristi Albert Kron, joka juuri oli saapunut kotiin työmaalta, heittäytyi väsyneenä ja hikisenä konttoripöydän ääressä olevalle puutuolille.

Pehtoori Ström astui sisään konttoriin.

— Minulla on herralle kerrottavana hauska uutinen, — virkkoi hän Kronille.

— No, herra pehtoori?

— Minä lähden tästä talosta huomenna.

— Ja sitä pehtoori sanoo hauskaksi uutiseksi!

— Niin ... se on hauska minulle ja luullakseni teillekin.

— Kuinka niin?

— Minut on asianomaisesti nimitetty Djursholman pehtooriksi Stenmanin jälkeen, joka on lähtenyt tiehensä, ja herra on määrätty toistaiseksi minun seuraajakseni.

— Onko se mahdollista? — huudahti Kron, iloissaan unohtaen väsymyksensä.

— Ja jos kreivi edelleenkin on tyytyväinen herraan, — lisäsi pehtoori, — niin

koroitetaan herra suosiollisesti ennen vuoden loppua Noran vakinaiseksi pehtooriksi... No, eikö kelpaa sellaiselle, jonka ei tarvitse ajaa partaansa useammin kuin kerran viikossa?

— Minäpä tunnen erään hyvin kunnollisen pehtoorin, joka ajaa partansa vain kerran kolmessa viikossa, — vastasi Albert, luoden katseen Strömin partaiseen leukaan.

— Niin, niin... Mutta olinpa unohtaa... Milloin herra on alkanut olla kirjevaihdossa prinsessojen kanssa?

— Prinsessojen! — toisti Albert kummastuneena.

— Niin, on saapunut kirje, joka...

— Kirje! — huudahti konttoristi, hypähtäen seisaalleen, sillä hän aavisti, kuka prinsessa oli; — kirje!... Voi, antakaa tänne, antakaa tänne!

— Se on sellainen paperi, että siitä voisi leikata itselleen irtokauluksia, — virkkoi Ström, kopeloiden taskujaan; — siinä on oikein kultareunukset ja sinettikin, hitto soikoon, ja käsiala on kuin englantilaista kaavakirjoitusta.

— Hyväinen aika, herra pehtoori, antakaa minulle se kirje! — pyysi Albert, ojentaen molemmat kätensä esimiestään kohti.

— Mutta olipa se nyt vaikka kultakirjaimin täytettyä hopeapaperia, — jatkoi pehtoori, kopeloiden toista taskua toisen perästä, — niin minä olen sen nyt joka tapauksessa unohtanut polttimoon.

— Hyvä Jumala, miten voikaan sellaisen unohtaa polttimoon! — huudahti konttoristi, rientäen ulos huoneesta.

Korkealta sakka-astian päältä löytyi vihdoinkin »prinsessan» kirje, jota Albert kiiruhti lukemaan portaille paloviinatynnörien ja -mittarien väliin.

Hän luuli kuitenkin istuvansa pilvien välissä Jaakopin tikapuilla, ja polttimon rengit, joiden täytyi päästäkseen ulos ja sisään kavuta hänen ylitseen, olivat ylös ja alas kulkevia enkeleitä.

Kirjeen sisältö oli seuraava:

»Hyvä, vilpittön ystävä!

On suloista saada lausua ne sanat, ja vielä suloisempaa on tietää teidän kuulevan ne mielellänne. Voi, teitähän minun on kiittäminen siitä, etteivät ilo ja vapaus ole enää minulle vieraita. Ennen olivat ajatukseni kiintyneet vain hirveihin kuviin — kuviin, joissa näkyi isänne palava talo ja kuoleva äitinne, *minun* isäni häpeällinen kuolema ja *minun* äitini pitkäaikainen vankeus, joka sulki luotaan katumuksen ja sovituksen.

Silloin minä kohtasin teidät, jota minä olin lapsuudestani saakka kuvitellut hengeksi, joka tahtoi ja jonka täytyi tyttäreltä vaatia sovitusuhria hänen vanhempainsa rikosten tähden, sovitusuhria, joka olisi yhtä kauhea kuin syykin; mutta tavattuani teidät ja katsahtaessani teidän sydämeenne, kauheat kuvat särkyivät pirstaleiksi ja paloivat liekeissä, joista nousi nuori, jalo olento, jonka katse oli vapaa ja sydän valmis sovitukseen. Hänet nähdessäni minun sieluni tuli onnelliseksi.

Minä kiitän teitä siitä näystä ja onnestani!

Kohdatessamme viime kerran te valititte, että olette tiedoissa ja taidoissa minua paljon alempana. Voi, ystäväni, tieto ja taito kohottavat ihmisen katseen pilviin; mutta viattomuus ja hyveet kohottavat ihmisen itsensä paljon korkeammalle. Uskokaa minua, Albert Kron leijuu valoisemmissa avaruuksissa kuin Julia Palm, sillä vanhempainsa varjot tummentavat viimemainitun elonpäivät.

Eikö vieläkään ole saapunut mitään tietoja hänestä! — Missä hän on? Mikä turvapaikka lieneekään hänelle avautunut, ja ennen kaikkea onko hänen sydämensä avautunut vastaanottamaan parempia ja jalompia tunteita kuin tähän saakka? Eikö Jumala lapsen rukouksesta voi avata rakoa kovaan muuriin, jotta aamun valo pääsisi lämmittämään ja aamun kaste kostuttamaan kuivettunutta maata, saadakseensa itämään joitakin niistä siemenistä, jotka taivas on kylvänyt jokaisen ihmisen sydämeen?

Kiiruhtakaa pikaisesti ilmoittamaan minulle, mitä tiedätte hänestä; älkää salatko minulta mitään. Vaaran hetkenä minä mielummin valvon kuin uneksin.

Ja nyt pari sanaa tulevaisuudesta. Muutamia päiviä ennen saapumistani Gunilholmaan, missä nyt, sivumennen sanoen, elän paratiisin elämää luonnon ja taivaan parissa, oli tšekäläinen pehtoori kuollut. Tämä tapaus sattui sitäkin sopimattomampaan aikaan, kun kreivi Gyllenstjerna oli juuri päättänyt

matkustaa ulkomaille muutamiksi kuukausiksi, eikä hän nykyisin tiedä ketään luotettavaa henkilöä, jolle hän voisi uskoa Gunilholman hoidon; tila on suuri ja siihen on sitäpaitsi yhdistetty tehdaskin, joten tämä kaikki vaatii hyvin tarkkaa huolenpitoa, varsinkin tähän aikaan vuodesta. Silloin minä äkkiä muistin teidän lausuneen, että te kerran tahtoisitte päästä jonkun suuren tilan hoitajaksi — kohtuullinen kunnianhimo, ystävä-parkani!

Minä maalasin heti teidän kuvanne ja lienenkin onnistunut siinä erittäin hyvin, sillä yhtä innokkaasti kuin minä olin työskennellyt, yhtä innokkaasti, 'rukoili' kreivi (käytän todellakin oikeata sanaa) minua heti ensi postissa kirjoittamaan 'lapsuudenystävälleni' kysyäkseni, suostuisiko hän ottamaan hoitoonsa Gunilholman siksi aikaa kuin kreivi oleskelee ulkomailla. Te saisitte sitäpaitsi kreivin lupauksen, että jos hän olisi tyytyväinen teihin ja te häneen, niin teistä tulisi vainajan seuraaja.

Ystäväni, mitä te sanotte tästä ehdotuksesta? — Kreivi ja kreivitär edustavat ihan jaloimpia perheitä mitä tunnen, ja heidän alaisensa kerrassaan jumaloivat heitä. Asian tuntijain lausunnoiden mukaan Gunilholman pehtoorinpaikka on parhaimpia. Edellinen pehtoori oli Gunilholmaan tullessaan köyhä, mutta hän jätti jälkeensä omaisuuden, jolla leski ja lapset tulevat hyvin toimeen. Pehtoorinrakennus käsittää useita kauniita huoneita, ja se on erään joen varrella, joka virtaa tuuheitten lehdikkojen ja rehevien niittyjen keskitse. Minulla on tapana usein pistäytyä siellä, sillä rakennus yhdessä puutarhan ja joen kanssa muodostavat mitä somimman ihannepaikan maan päällä. Albert, te tulette siellä viihtymään ja minä tiedän erään toisenkin, joka myöskin siellä viihtyisi.

Kaikki riippuu nyt siitä, voitteko heti lähteä nykyisestä paikastanne. Oh, jospa te voisitte! Se tuottaisi onnea teille ja — miksi sitä salata — myöskin minulle, ehkä eniten minulle. Olen luvannut kreiville, että te heti vastaatte. Auttakaa minua pitämään sanani. Olen myös vakuuttanut että vastaus tulee suotuista. Auttakaa minua pitämään sekin lupaukseni! Antakaa minulle anteeksi kärsimättömyyteni, hyvä, vilpitön ystävä!

Te kai käytte usein kasvatusäitini luona hänen yksinäisessä metsätorpassaan. Tervehtikää häntä ja sanokaa, ettei ehkä enää ole pitkälti siihen päivään, jolloin minä saan aina olla hänen lähellään ja huolenpidollani korvata hänelle ainakin osan siitä hyvydestä, jota hän on minulle osoittanut. Hän on yksi henkilö siinä onnen ryhmässä, josta minä jo olen tehnyt luonnoksen mielikuvituksen keveälle kankaalle, mutta jonka muuttumista ja täydentymistä todellisuuden pohjalle

minä rukoilen Jumalalta illoin ja aamuin.

Miten ikävä, että minun nyt täytyy lopettaa! Linnan piha vilisee täynnään vaunuja, ja minua odotetaan. Kaikki sanovat, että tänään tulee hauskaa; mutta jos he tietäisivät, kuinka vähän iloa he tuottavat minulle vetäessään minut pois kirjoituspöytäni äärestä, niin ei heillä varmaan olisi sydäntä sitä tehdä, sillä kaikki ovat minulle niin hyviä ja kohteliaita.

Jalo ystäväni, minä odotan levottomalla kaipuulla vastaustanne, jossa saan tietoja teistä itsestänne sekä *hänestä*. Kunpa kaikki kävisi niinkuin toivon! Ehkä se kuitenkin olisi liian paljon pyydetty! Mutta kunhan ette ainakaan te saisi kärsiä uusia suruja ja huolia minun tähteni! Vielä en ole korvannut teille niitä murheita, mitä jo olette saanut kärsiä. Voi, Julia antaisi teille kaikkensa, ja kuitenkin hän itkisi katkerasti, että hänellä olisi niin vähän antamista.

Albert, te olette minulle kallis — minäkin tahtoisin olla kallis teille.

Julia.»

Tämän kirjeen luki Albert Kron kymmenen kertaa, vaikkakin hän jo ensi lukemisen jälkeen melkein osasi sen ulkoa.

* * * * *

Kunnaalla olevan tuvan oven edustalla käveli muuan nuori mies edestakaisin, kärsimättömyydestä hieroen käsiään.

Väliin hän astui toisella jalallaan tuvan portaalle, väliin taas veti sen pois. Kärsimättömyyteen oli yhtynyt epäröiminen.

Näiden onnettomien mielentilojen uhri ei ollut kukaan muu kuin Gustaf Ell, jonka mustasukkaisuuden henki oli iltapäivällä äkkiarvaamatta johtanut kauniin luonnon helmaan pääkaupungin hälinästä.

Sisältä tuvasta kuului kiivasta sananvaihtoa, mikä sai luutnanttimme vetäytymään piiloon tuvan nurkkauksen taakse.

Tirkistäessään piilopaikastaan hän näki kultasankaisia silmälaseja käyttävän herran astuvan kunnaan rinnettä alaspäin.

Luutnantti hiipi hetimiten hänen jälkeensä, eikä ollenkaan huomannut erästä eukkoa, joka seisoj tuvan portailla ristissäkäsin ja kasvoiltaan kuolonkalpeana.

Vieras herra ja hänen seuraajansa olivat tuskin ehtineet tasaiselle paikalle kunnaan juurella, kun ensinmainittu äkkiä kääntyi ja pysähtyi.

— Herra! — huusi kultasankaisia silmälaseja käyttävä tuntematon; — miksi te hiivitte minun jälessäni?... Mikä on tarkoituksenne?... Mitä te tahdotte?

— Luulisinpä itselläni olevan oikeuden kulkea minne ja miten haluan, — vastasi luutnantti.

— Onko teillä oikeus seurata minua salaa kuin vakoilija?... Te olette ajanut perässäni kaupungista saakka ... olette tullut jälessäni tuonne tuvalle ... ja nyt te taas olette minun kintereilläni!... Vielä kerran pyydän teitä jättämään minut rauhaan, tai muussa tapauksessa minun on pakko käyttää väkivaltaa vapautuakseni teidän epämiellyttävästä seurastanne.

— Te uhkaatte, herra kreivi! No, sitä parempi... Teidän käytöksenne on tuntunut minusta sangen merkilliseltä, ja minä vaadin teiltä selitystä!

— Mikä teistä on näyttänyt merkilliseltä?... Mistä minun tulee antaa teille selitys?

Luutnantti Ell hieman hämmästyi näistä kysymyksistä, joihin vastaaminen ei ollutkaan yhtä helppoa kuin hän oli kuvitellut. Lähemmin tuumittuaan hän ei huomannutkaan mitään merkillistä siinä, että joku henkilö etsii Julia Palmia puhuakseen hänen kanssaan hänen tauluistaan ja sitten lähtee sinne, missä sanotaan hänen olevan.

— Te olette tungetteleva, sietämätön olento, — jatkoi kultasankaisia silmälaseja käyttävä herra; — ja ellette nyt heti poistu, minä poltan univormuhousujenne hopeanauhat!

— Mitä suvaitsette sanoakaan, herra kreivi? — huudahti luutnantti, astuen häntä askeleen lähemmäs.

— En puhu arvoituksia herra! — huusi toinen, ojentaen samassa kahden pistoolin suut hämmästynttä kaartinluutnanttia kohti.

Gustaf Ell oli hyvinkin peloton nuori mies, vaikka olikin onnettomasti rakastunut. Hän tosin astahti taapäin, mutta koetti kuitenkin kädellään sitä kohtaa tamineissaan, jossa hän täydessä univormussa ollessaan tapasi miekankahvansa. Valitettavasti hänellä nyt oli yllään siviilinuttu, jonka vuoksi aseeseen tarttuminen jäi pelkäksi vaistomaiseksi liikkeeksi.

— Kuten sanottu, — jatkoi asetettu henkilö, — minä kärvennän molemmat hopeanauhuksenne, jotta en tekisi itseäni syypääksi puolueellisuuteen kummallekaan taholle.

— Te kannatte murha-aseita taskussanne, hyvä herra! — virkkoi luutnantti. — No, hyvä on, jos olette aatelismies ja sotilas, kuten väitätte olevanne, niin antakaa minulle toinen pistooli ja menetelkäämme niin kuin miesten tulee!

— Te tahdotte kaksintaistelua?

— Niin.

— Minkä johdosta?

— Se on minulle samantekevää. Antakaa tänne pistooli, ellette ole pelkuri raukka!

— Te olette kurja vakooja, — vastasi kreivi. — Sellaisen kanssa ei ole tapana taistella ... mokoma mies yksinkertaisesti ammutaan ja jätetään kentälle verissään kuin härkä.

— Mitä, uskallatteko...?

— Laittaa vetohaavaukset molempiin raajoihinne?... Tietysti.

Herra, jolla oli kultasankaiset silmälasit, teki jo liikkeen toteuttaakseen kyseenalaisen yksinkertaisen kirurgisen leikkauksen, kun hän äkkiä tunsu kaksi rautaista kättä tarttuvan kumpaankin käsivarteensa.

Nämä kädet olivat konttoristi Albert Kronin, joka oli rientänyt paikalle lähellä olevasta pensaikosta, mistä hän oli joutunut kuulemaan ja näkemään äskeisen kohtauksen.

— Roisto, murhaaja! — huusi luutnantti, lähestyen vastustajaansa vihasta raivoten. — Nyt se lurjus jo vapisee.

Se olikin totta, mutta vapisipa myöskin konttoristi, joka oli nähnyt silmälasien takaa leimuavan katseen.

— Hän ei ole mikään aatelismies eikä sotilas, — jatkoi kaartinluutnantti, laskien kätensä kreivin olkapäälle. — Hän on valepukuinen pahantekijä... Kuka te olette ja mistä tulette? Vastatkaa tai muuten murjon teidät!

— Vaiti, herra luutnantti! — virkkoi konttoristi, joka syvään hengähtäen jälleen oli päässyt tasapainoon. — Vaiti!... varokaa, sillä...

Samalla hän työnsi luutnantin käden pois valekreivin olkapäältä.

— Mitä tarkoitatte? — murahti luutnantti kummastuneena. — Asetutteko hänen puolelleen?

— Tämä henkilö on, — vastasi Albert, vääntäen pistoolit pois vangin käsistä, — hän on...

— Mikä hän on?

— Hän on mielipuoli, joka on karannut eräästä naapuritalosta, missä häntä on tänä kesänä säilytetty.

— Mielipuoliko! — huudahti luutnantti, perääntyen pari askelta.

— Niin, häntä on etsitty kaikkialta. Oli onni, että vihdoinkin saimme hänet käsiimme. Olkaa hyvä ja odottakaa hetkinen täällä alhaalla, herra luutnantti, — lisäsi hän iskien merkitsevästi silmää viimemainitulle. — Minä vien tämän onnettoman ensin tuolla kummulla olevaan mökkiin, jonka jälkeen heti palaan herra luutnantin luokse.

Sitten hän tarttui kultasankaisia lasisilmiä pitävän herran käsivarteen, lähtien hänen kanssaan astumaan ylös kunnasta.

Luutnantti Ell jäi seisomaan paikalleen. Kuta enemmän hän ajatteli illan tapahtumaa, sitä enemmän hän varmistui siitä, että hän todellakin, kuten konttoristi mainitsi, oli ollut tekemisissä mielipuolen kanssa. Hänen täytyi myöskin myöntää olleensa aika hupsu lähtiessään suinpäin Tukholmasta ja jättäessään häntä siellä odottavan illallisen, juostakseen karanneen mielipuolen perässä kauas maalle tomussa ja pölyssä.

Hän sadatteli itseään ja Julia Palmia, joka tietysti yksinään oli syypää kaikkeen tähän kirottuun seikkailuun.

— Pyydän nöyrimmästi anteeksi, että minun on täytynyt antaa herra luutnantin odottaa näin kauan, — virkkoi samassa Albert Kron hänen vieressään, — mutta ei ollut mikään helppo asia saada sairasta nöyrytymään ja rauhoittumaan.

— Hyvä herra, kuka se henkilö oikeastaan on? — kysyi luutnantti.

— Hän on muuan maisteri Upsalasta, — vastasi Albert.

— Joka tietysti on lukenut itsensä hourupäiseksi. Mutta sitä ei kuitenkaan voisi päättää hänen ulkonäöstään. Hänen kasvojensa väri on terve ja ryhtinsä kieltämättä kaunis. Tosiaankin hän näyttää sotilaalta.

— Se on luultavasti seuraus hänen hulluudestaan, — vastasi Albert hajamielisesti.

— Mitä sanotte! — huudahti luutnantti, luoden tuiman katseen Kroniin.

— Mitä oikeastaan merkitsee...?

Hän keskeytti äkkiä lauseensa, sillä hän huomasi, että nuoren konttoristin tummanruskeat kasvot olivat muuttuneet kalmankalpeiksi.

— Voitte varmaankin pahoin, — huomautti luutnantti hämmästyneenä tästä näystä.

— Mielipuoli teki minuun niin ikävän vaikutuksen. — On tavattoman kauheata nähdä muuten terve ja voimakas ihminen vailla vähääkään järjen rahtua.

— Onpa kyllä, onpa kyllä, — myönsi luutnantti olkapäitään kohauttaen.

Puhellessaan olivat herrat joutuneet Noraan johtavalle sivutielle, jota he lähtivät

astumaan edelleen.

— Mikä johdatti herra luutnantin tuon maisteri-raukan seuraan? — kysyi konttoristi hetken vaitiolon jälkeen.

— Se on peräti helposti selitettävissä, — vastasi puhuteltu hetken aikaa yskittyään. — Minusta näytti heti, että tuo onneton oli jossain suhteessa epäiltävä.

— Missä herra luutnantti hänet tapasi?

— Hm, hän tuli meidän luoksemme kotiin, kysyen neiti Palmia.

— Vai niin, vai häntä hän kysyi, — virkkoi Albert surullisesti.

— Mutta koska hän ei ollut kotona, arveli mies itse hänen lähteneen Noraan.

— Hän ei siis tiedä neiti Palmin olevan Gunilholmassa kreivi Gyllenstjernan luona? — kysyi konttoristi, koettaen turhaan peittää levottomuuttaan.

— Ei, minä annoin hänen jäädä siihen luuloon, että hän on tullut tänne, sillä, kuten sanottu, huomasin heti miehen ruuvien olevan hieman höllässä.

— On hyvä, ettei hän tiedä, missä neiti Palm on, — virkkoi Kron ikäänkuin raskas paino olisi pudonnut hänen hartioiltaan.

— Ei ... mutta kuinka, hitto vie, tuo mielipuoli tuntee neiti Palmin? — kysyi luutnantti.

— Neiti Palmin oleskellessa täällä joku aika takaperin, vastasi Albert, — kävi hän pari kertaa tuon sairaan miehen luona ... useat pitäjän säätyhenkilöt pistäytyvät silloin tällöin maisteri-raukkaa katsomassa ... luultavasti hän silloin sai tietää neiti Palmin nimen ja olinpaikan.

— Niinpä kai ... mutta puhukaamme mieluummin jostain muusta! Kukaan ei viisastu hulluista eikä hullut viisastu mistään ... ha ha ha!

— Herra luutnantti ansaitsee kiitoksen siitä, ettei jättänyt sairasta ilman suojaa.

— Miten muutenkaan olisin voinut menetellä ... huomasiinhan heti ensi silmäyksellä hänen olevan mielipuolen. Pelkäsin, että hän saattaisi tehdä jotain vahinkoa, ja siksi nähkääs...

— Niin, niin, menettelyllänne osoititte suurta ihmisrakkautta.

— No, ei mitään kohteliaisuuksia, pyydän... Tein ainoastaan velvollisuuteni ... mutta puhuaksemme nyt jostain hauskemmassa asiasta niin...

— Se minua ainoastaan kummastutti, — keskeytti hänet Albert, — kun tapasin hänet ja herra luutnantin melkein aikeissa ryhtyä kaksintaisteluun.

Luutnantti punastui, mutta ei jäänyt kuitenkaan neuvottomaksi.

— En voinut muutaakaan, — vastasi hän — sillä mies veti esiin pistoolinsa, uhaten ampuu minut. Ikävässä leikissä on aina parasta näyttää iloista naamaa, ajattelin minä, ja siksi olin ryhtyvinäni kaksintaisteluun hänen kanssaan.

— Niinpä niin, eipä siinä mukaan auta, — virkkoi Albert luoden luutnanttiin tutkivan katseen.

Luutnantti katsoi maahan, nyhtäen hämmentyneenä napin lievenutustaan.

— Minä annan palttua koko hullulle! — huudahti hän vihastuneena, osaksi siitä, että tuo hävytön maalaiskeikari uskalsi tarkastella häntä, osaksi siitä, että napin repäiseminen saattoi hänen jo ennestään pahasti runnellun pukunsa yhä näkyvämpään epäjärjestykseen. — Ellette pane pahaksenne, hyvä herra, niin pyytäisin saada tehdä teille muutamia omantunnonkysymyksiä.

— Omantunnonkysymyksiä! — toisti konttoristi kummastuneesti.

— Kuulun niihin ihmisiin, — aloitti luutnantti, — jotka vihaavat kiertoteitä ja siksi menen aina suoraan asiaan, maksakoon mitä maksaa, ja samanlaista menettelyä vaadin kaikilta kunniallisilta ihmisiltä.

Nämä sanat olivat täydessä ristiriidassa niiden suunnitelmien kanssa, jotka hän oli tehnyt, levätessään kunnaan juurella; mutta nähtävästi olivat kaikki kietovat kysymykset häipyneet hänen muististaan.

— Minäkin esiinnyn mielelläni avomielisesti ihmisiä kohtaan, — mutta eri asia

on, voiko niin menetellä kaikkien suhteen, ja onko aina oikein tehdä niin.

— Epäilemättä, epäilemättä, — sanoi luutnantti hieman ällistyneenä tästä äkillisen suorasta puheesta.

— Mitä herra luutnantti oikeastaan aikoi sanoa? — kysyi konttoristi tullen jälleen hajamieliseksi ja vilkaisten useasti taakseen.

— Aion tehdä muutamia kysymyksiä neiti Palmin suhteen, — virkkoi edellämainittu. — Tehän olette lapsuudenystävä hänen kanssaan?

— Jos hän on niin sanonut, on se totta, — myönsi Albert.

— Miten tulitte hänen tuttavakseen?

— Ellei neiti Palm ole sitä kertonut, todistaa se, ettei hän ole tahtonut sitä seikkaa koskettaa.

— Kyllä hän on siitä kertonut.

— Koska hän on sen tehnyt, niin on väärin ja epäkohteliasta, herra luutnantti, koettaa tiedustella toiselta henkilöltä, onko hän puhunut totta.

Luutnantti Ell puri huultaan.

— Myöntäkää, herra, että olette ihastunut häneen!

— Ihastunutko?... En, minä jumaloin häntä! — vastasi Albert, painaen kädellään sydäntään.

Jos luutnantti olisi tiennyt, että tämän käden ja sydämen välillä oli kirje Julia Palmilta, olisi hän varmasti saanut sappitaudin.

— Ehkä aiotte kosiakin häntä, te mainio konttoristi? — jatkoi sotilas, voimatta enää hillitä mustasukkaisuuttaan.

Konttoristi mittasi luutnanttia kiireestä kantapäähän. Viimemainittu punastui, sillä hän luuli konttoristin tarkastelevan hänen turmeltunutta pukuaan, odottaen, että tämä hymyilisi hänelle halveksivasti.

Sitä hymyä ei sentään ilmestynytäkään, mutta kuitenkin olisi luutnantti

raivostunut, jos hän olisi arvannut nuorukaisen ajatukset.

Ne olivat:

Tämä nuori, kaunis ja komea mies rakastaa Julia Palmia, mutta tyttö asettaakin minut etusijalle hänestä... Voi, miten olenkaan onnellinen ja miten onneton on tuo vieras herra!

— Ja tietysti te vihdoinkin aiotte mennä hänen kanssaan naimisiin? — kiljaisi luutnantti.

Voi miten ihminen joutuukaan pahaan verkkoon ollessaan mustasukkainen!

— Minäkö menisin naimisiin hänen kanssaan? — virkkoi Albert heikolla, vapisevalla äänellä. — Kuinka minä voisin ajatellakaan sellaista?

— Se oli sangen ymmärtäväisesti sanottu, — kiitteli luutnantti; — todellakin erittäin ymmärtäväisesti!... Onhan käsitettävissä, että tyttö, joka on saanut sellaisen kasvatuksen, nimen ja arvonannon kuin neiti Palm ... sekä teidän asemassanne oleva nuorukainen... Jumala varjelkoon minua koettamasta millään tavoin alentaa teidän arvoanne ... mutta te ehkä tiedätte, että neiti Palm on kuin perheemme jäsen ... me pidämme häntä tyttärenämme, sisarenamme ja...

— Mihin herran nimessä ovat molemmat kääsit joutuneet? — huudahti konttoristi äkkiä luutnantin suureksi hämmästykseksi.

Kilpakumppanit olivat onnellisesti saapuneet taloon, ja heidän edessään aukeni selkeä näköala Noran polttimolle.

— Ja missä ovat miehet sitten? — jatkoi Albert, katsellen ympärilleen kaikille suunnille. — Kas, tuollahan ne makaavatkin maassa... Ylös, senkin ryökäleet! — huusi hän, pudistellen renkejä, jotka kuorsasivat syvään ja raskaasti — He ovat juoneet itsensä humalaan ... heihin on mahdoton saada eloa.

Juopunutta ajorengasta ei saisi liikkeelle, vaikka johtaisi häneen sähkövirran.

Polttimon palvelija kertoi, että muutamat hänen toverinsa olivat juottaneet ajomiehet humalaan, ottaneet heidän ajoneuvonsa ja lähteneet kukin tyttöineen huviretkelle Djursholmaan, joka oli noin penikulman päässä Norasta.

— Mutta miten minä nyt pääsen takaisin kaupunkiin? — huudahti luutnantti epätoivoissaan. — Enkö voi saada hevosta täältä talosta?

— Mahdotonta, — vastasi konttoristi, — kaikki hevoset on jo päästetty laitumelle, ja sitäpaitsi ei minulla eikä pehtoorillakaan ole oikeutta lainata kenellekään tilan hevosia... Lähimpään kestikievariin on penikulman matka ... joten, jos herra luutnantti ei suvaitse jäädä tänne yöksi, niin...

— Mahdotonta, hyvä herra, minulla on harjoitus Ladugårdsgärdetissä huomenna kello kuusi, joten, vaikka minun pitäisikin lähteä kotiin kävellen, niin... Kirottu matka!

Konttoristi ei sen enempää koettanut saada häntä jäämään; päinvastoin hän toivoi vieraan menevän, joskaan ei juuri sinne, missä pippuri kasvaa, niin ainakin Ladugårdsgärdetiin, jossa laakerit lehtivät.

— On hyvin luultavaa, — virkkoi hän lohduttavasti, — että herra luutnantti tapaa tiellä jonkun matkustajan, joka luovuttaa luutnantille sijan ajoneuvoissaan... Pahoittelen, ettei minulla ole tilaisuutta tarjota mitään virvokkeita, mutta täällä ovat jo kaikki menneet levolle ... maalla mennään aikaisin nukkumaan... Mutta jos herra luutnantti haluaa lasin maitoa, niin...

— Maitoa! Hyi hitto! — virkahti luutnantti. — Olin aika pässinpää lähtiessäni tänne!

Konttoristilla ei ollut tähän mitään huomautettavaa, jonka jälkeen soturimme, päätettyään lähteä jalan, sanoi jäähyväiset ja lähti liikkeelle.

Mutta minkälainen kävelymatka siitä koituikaan! Joka kolmannella askeleella hänen täytyi pysähtyä pudistamaan kengästään hiekanjyviä, joita pääsi sinne tunkeutumaan pienestä reijästä jalkineessa. Hän ei myöskään voinut kävellä ruohikolla, sillä oli alkanut rankasti sataa mikä tietysti oli hyvin terveellistä maan mullalle ja virvoittavaa vaeltajalle, mutta jolla oli tavanmukainen liottava ominaisuutensa.

Hän tapasi monta kärryillä ajavaa henkilöä ja hänellä olisi ollut tilaisuus päästä heidän mukanaan mihin taloon tahansa tuolla miellyttävällä maaseudulla; mutta kukaan ei suostunut kääntymään takaisin kaupunkiin sellaisen sään vallitessa.

Läpimärkänä ja melkein avojaloin hän vihdoinkin saapui Stocksundiin. Siellä

kokoontui hänen ympärilleen väkeä, jotka nipistelivät häntä poskiparrasta ja viiksistä, minkä jälkeen eräs herra, joka sanoi olevansa nimismies, vei hänet innokkaasta vastarinnastaan ja jyrkistä vastalauseistaan huolimatta lähellä olevaan kapakkaan. Siellä häntä tutkittiin sen johdosta, että luultiin häntä erääksi elinkautiseen vankeuteen tuomituksi, hempeämpään sukupuoleen kuuluvaksi valepukuiseksi naiseksi.

Päästyään viimein vapaaksi hän sai jatkaa matkaansa, ja päivällisen aikaan hän viimein saapui kotiin, tosin enemmän liikkuvan kattoräystänsä kuin ihmisen näköisenä.

Hänen kärsimyksensä saivat seuraavana päivänä sotamiehet tuntea nahoissaan. Nämä kyllä pian unohtivat luutnanttinsa kovakouraisuuden, mutta viimemainitun mielessä säilyi aina hänen onneton retkensä maaseudulle.

XXXV

HETKIÄ GUNILHOLMASSA

1. Kohtaus

Kahdeksan päivää tämän ikävän illan jälkeen pölähti keskipäivän aikaan ilmoille paksu tomupilvi valtamaantiellä olevan ahteen ylimmältä jyrkänteeltä noin neljännespenikulman päässä Guhilholman suuresta sukukartanosta Västmanlandissa.

Tomupilvi laskeutui ja hälveni vähitellen ja pian saattoi eroittaa täplikään juoksijan, jonka selässä istui tummaan, liehuvaan ratsastuspukuun puettu kevyt, solakka olento, päässään musta silkkihuopahattu, johon kiinnitetty tiheä, viheriäinen harso leijui kuin lippu tuulessa.

Mäeltä näkyivät tulevan suuret umpivaunut monine livreijoilla koristettuine ajajineen ja palvelijoineen.

— Skinnskattebergin vapaaherratar, — virkkoi majesteetillinen amatsooni hiljaa itsekseen, poiketen mäeltä metsään, jonne hän piiloutui hevosineen, kunnes vaunut olivat ehtineet ahteen päälle, jatkaneet matkaansa ja häipyneet näkyvistä.

Senjälkeen ratsasti nainen jälleen esiin tiheiköstä, asettuen entiseen asentoonsa. Hetkisen odoteltuaan lähti hän kiitämään mäkeä alaspäin, sillä hän oli huomannut eräät talonpoikaiskärryt, jotka kauempana lähestyivät mäkeä. Täplikäs juoksija lähti nelistämään, kunnes se saavutti äskenmainitut ajoneuvot.

— Kaikkien hyvien enkelien nimessä tervetuloa! — huusi ratsastajatar, käännäyttäen hevosensa ja pysähtyen.

Kärryissä istui tavallinen kyytipoika sekä muuan nuori, pölyiseen matkapukuun

puettu, auringon rusketuttama nuorukainen.

Iloisesta yllätyksestä huudahtaen hyppäsi matkustaja kärryiltä maahan, lähestyen naista paljastetuin päin, käskettyään ensin kyytipojan jatkaa matkaa mäen päälle.

— Niin, tervetuloa! — toisti ratsastajatar, tarttuen matkustajan ojennettuun käteen, ja kumartui hänen puoleensa, painaen suudelman hänen otsalleen.

— Tämäpä iloinen kohta! — huudahti nuorukainen ihastuneena. — Minä varmaan tulen hyvin onnelliseksi Gunilholmassa.

— Poika parka, teidän kasvonnehan ovat aivan pölyn peittämä, — virkkoi nainen leyhytellen häntä valkoisella, pitsillä somistetulla batistinenäliinallaan.

Ratsastajatar piti edelleen matkustajan kättä omassaan, hänen hevosensa verkkaan astuessa mäkeä ylös. Hän katseli nuorukaista kauan sanaakaan sanomatta ja hänen syvästä katseestaan ilmeni pelokas kysymys, jonka nuorukainen ymmärsi.

— Hän on poissa ja luultavasti varmassa tallessa, — sanoi viimeksimainittu melkein kuiskaten sekä tähystäen kummallekin puolelle tietä, ikäänkuin hän olisi pelännyt jonkun kolmannen kuulleen hänen vastauksensa.

Syvä kärsimyksen huoahdus puristui esiin solakan tytön ruusuisilta huulilta, ja hänen äsken niin loistavat kasvonsa tummenivat, niinkuin auringon sädekehä, kun pilven musta käsi sen pimentää.

— Olin suuresti pahoillani, kun täytyi häiritä teidän rauhaanne, — virkkoi nuorukainen. — Kirjeeni varmaankin pahoin huolestutti teitä?

— Huolestutti kyllä, — vastasi tyttö, — mutta sitä enemmän olen teille kiitollinen... Minä olen nyt valmistautunut kaiken varalle... Tietääkö hän minun oleskelevan täällä?

— Sitä en luule... Muuten hän ei nyt näytä erittäin innokkaasti haluavan tavata teitä... Syyksi siihen, miksi hän ei heti ensikerralla sopimuksemme mukaan lähtenyt maasta, hän ilmoitti, että hän sitä ennen halusi saada tietää teidän oikean nimenne ja paikan, missä te tavallisesti oleskelette, voidakseen kirjoittaa teille. Nyt saatuaan tietää kaiken tämän, selitti hän olevansa valmis matkustamaan, koskaan enää tahtomatta nähdä teitä.

— Hän seuraa minua niin kauan kuin hän ja minä elämme... Lähtihän hän heti Noraankin minua etsimään, kun arveli minun olevan siellä.

— Te siis luulette hänen kaikessa tapauksessa seuraavan teitä?

— Luulen. Hän menee toisen kerran hovioikeudenneuvoksen asuntoon sekä hankkii sieltä tietoonsa minun nykyisen olinpaikkani.

— Hyvä Jumala, eikö siinä tapauksessa olisi ollut parasta jättää hänet oikeuden kynsiin! — huudahti Albert syvästi mielipahoissaan.

— Se olisi kyllä ollut parasta minun turvallisuudelleni, mutta rauhaani en sillä olisi saavuttanut... Täytyykö ja voiko tytär toimittaa äitinsä vankilaan ja kuolemaan?

— Sellainen äiti!

— Tietäessäni, että minä itse jollain tavalla olisin avustanut hänen vangitsemistaan sekä aiheuttanut sen johdosta hänelle uusia kärsimyksiä, en milloinkaan saisi hetkenkään rauhaa.

— Mutta jos hän joutuu kiinni ilman teidän myötävaikutustanne! — huudahti nuorukainen kiihkeästi.

— Mitä tarkoitatte, Albert? — kysyi Julia, katsoen häneen terävästi.

— Voisihan sattua, että hän kaikesta viekkaudestaan huolimatta tunnetaan ja vangitaan. Silloinhan saisitte olla turvassa ja rauhassa.

— Albert, minä luen sielunne ajatukset... Te siis saattaisitte pettää sen onnettoman ... minun tähteni kyllä, sen tiedän ... mutta kaikessa tapauksessa pettää hänet.

— En kiellä, että sellainen ajatus minussa todellakin heräsi.

Julia päästi Albertin käden, kääntäen kapeat kasvonsa toisaalle.

Puhellessaan he olivat tulleet kyytipojan luo, joka jo oli ennättänyt ahteen päälle ja jäänyt siinä heitä odottamaan.

— Julia, antakaa minulle anteeksi! — pyysi Albert pysähtyen. — En enää ajattele sellaista; olkaa armelias, älkää kääntäkö tuolla tavoin kasvojanne pois minusta!

Julia ei vastannut, vaan antoi hevosensa verkkaan astua edelleen, joten hän erkani yhä kauemmaksi nuorukaisesta, joka jäi seisomaan siihen, mihin oli pysähtynyt.

— Hyvästi, hyvästi! — huudahti nuorukainen tuskallisesti hänelle, nousten sen jälkeen takaisin kärryille.

— Käännä ympäri! — virkkoi hän kyytipojalle rajusti sykkivin sydämin.

Tämä katsoi matkustajaan kummastuneena.

Albert tempasi ohjaket pojan kädestä ja käänsi ajoneuvot.

Julian katseen mukana oli kadonnut hänen loistava tuulentupansa, eikä odottavan pehtoorirakennuksen todellisuus enää suonut hänen nähdäkseen mitään korvausta.

— Ei, ei! — kuului hänen takanaan, juuri kun hän aikoi lähteä ajamaan mäkeä alas, ääni, jonka sointu oli samalla kirkas ja valittava.

Nuorukainen katsoi taakseen, kohdaten Julian katseen samalla hetkellä, kun tämä oli kääntänyt hevosensa ja viittasi häntä tulemaan luokseen.

Tuulentupa kohoutui jälleen näkyviin, ja Albert juoksi nyt toisen kerran tyttöä kohti.

— Te aioitte siis todellakin lähteä takaisin! — virkkoi hän hieman katkerasti.

— En kestänyt nähdä teidän olevan tyytymätön minuun.

— Mutta sensijaan voimanne kyllä riittivät rikkomaan lupauksenne kunnialliselle miehelle, joka luottamuksella on teitä odottanut ja odottanut, — virkkoi tyttö ankarasti.

— Minä menettelin väärin, minä häpeän heikkouttani, — vastasi Albert, luoden katseensa maahan.

— Olen huomannut, että monet, melkein kaikki ihmiset ovat heikkoja, mutta teistä en olisi koskaan sellaista odottanut!

— Te muserratte minut kokonaan! — huokasi nuorukainen, uskaltamatta katsoa häneen. — Voi, — virkkoi hän sitten hetken kuluttua, — olisihan minun pitänyt muistaa, että jos tuo onneton joutuisi kiinni, saisi maailma heti paikalla tietää teidän läheisen suhteenne häneen... Olin sokea, kun en sitä käsittänyt!

— Ystävä hyvä, vielä ette tunne minua! — sanoi Julia. — Mitä pelkäämistä on minulla, joka olen viaton!... Jos ympäristö, tullen tuntemaan minun suhteeni murhaajaan, sen vuoksi tuomitsisi ja halveksisi minua, ei se saattaisi minua ollenkaan murheelliseksi... Maailma saisi silloin puolestaan osakseen minun halveksumiseni!

Näitä sanoja lausuesssa säihkyi ylpeys Julian tummista silmistä.

— Jos hänet uudelleen suljettaisiin vankilaan, — jatkoi hän hieman hellemmin, — paatuisi ja kovettuisi hänen sydämensä entistä enemmän, sillä siellä, missä pakko levittää varjonsa, ei koskaan kasva lempeitä ruusuja — ne aukaisevat limppunsa ainoastaan vapauden auringon paisteessa... Kuka tietää, vaikka hän vielä kerran, kun hänellä ei ole enää mitään uhmattavaa, alkaisi tuntea katumusta ja sovituksen kaipuuta?

— Mutta, — virkkoi Albert, — eikö hänen, voidakseen sovittaa rikoksensa, täydy alistua lain koston?

— Täytyy, — vastasi Julia, painaen kädellään sydäntään ja katse kohotettuna korkeuteen... Vasta silloin hän saavuttaisi sovituksen maailman ja Jumalan edessä.

2. Pehtoori

Eräänä iltapäivänä, neljätoista päivää Albert Kronin saapumisen jälkeen Gunilholmaan astui tämä erääseen linnamaisen herraskartanon komeaan huoneeseen.

Suurella leposohvalla, joka oli verhottu ruusullisella kankaalla sekä varustettu kullatulla selkänojalla, istui kolme henkilöä, nimittäin Gunilholman kreivi ja kreivitär ja Julia Palm.

Kuten jo kävi selville Julian kirjeestä Noran konttoristille, rakastivat alustalaiset suuresti tätä kreivillistä pariskuntaa, jollainen suhde yleensä ei ollut lainkaan epätavallinen vanhojen aatelisten omistamilla maatioilla. Voidaan mielihyvällä unohtaa heidän ankaran ylimyksellinen ja vanhoillinen ajatustapansa, kun muistetaan, miten inhimillisen hyvin he yleensä kohtelevat alustalaisiaan ja niitä, jotka ovat heistä riippuvaisia.

Gunilholman kreivillinen pariskunta oli myös tunnettu korkealle kehittyneestä taiteentuntemuksestaan, mikä ominaisuus taas ei ollenkaan ole tavallinen rikkaiden ja ylhäisten ihmisten keskuudessa. Kartanon eli linnan muurien sisäpuolella oli kokoelma tunnettujen mestarien maalaamia tauluja, joiden lukua lisättiin joka vuosi ostamalla kotimaisia maalauksia, jolloin otettiin yhtä paljon huomioon taiteilijan aineellinen avustaminen kuin taideteoksien arvo. Kreivitär itse oli taitava piirustaja, ja linnan kauniiseen taidekokoelmaan kuuluikin useita hänen mustalla liidulla tekemiään piirroksia. Kreiviä taas kiitettiin hyvästä aististaan ja arvostelukyvystään kaunotaiteiden alalla, ja mikä oli parasta, hän todellakin omasi sen, mistä häntä ylistettiin.

Kreivin ja kreivittären talvisaikaan oleskellessa Tukholmassa oli Julia Palm päivittäinen vieras heidän kodissaan, eikä omaa tytärtä olisi voitu kohdella hellemmin ja rakkaammin kuin häntä. Kreivi ja kreivitär, joilla ei ollut lapsia, olivat monasti tarjonneet tuolle kauniille ja lahjakkaalle tytölle tyttären asemaa perheessä; mutta Julia Palm oli aina kieltäytynyt sitä vastaanottamasta, joko ylpeydestä tai rakkaudesta elämään, joka riippui hänen omasta kyvystään. Kuitenkin oli kreivi tehnyt nuoren taiteilijattaren kanssa sopimuksen, jonka mukaan viimeksimainittu sitoutui tarjoamaan hänelle kaikki valmistamansa maalaukset, joista rikas ostaja kunnioituksesta hänen taidettaan kohtaan maksoi sellaisen hinnan, että itse Rafael olisi sen johdosta joutunut epätoivoon. Muuten arveltiin yleisesti, että kreivi ja kreivitär olivat testamentissaan suurehkolla summalla muistaneet kauniin taiteilijattaren vastaista toimeentuloa ja onnea.

— Herra kreivi on suvainnut kutsua minua, — virkkoi Kron, kumartaessaan leposohvalla istujille.

— Olen, ystäväni, — vastasi kreivi. — Haluan teille ilmoittaa, että lähden ylihuomenna Tukholmaan, matkustaakseni sieltä Ranskaan, missä luultavasti tulen oleskelemaan puolitoista kuukautta... Samalla tahdon myös huomauttaa, että vaikka te vasta niin vähän aikaa olette hoitanut pehtoorintointia Gunilholmassa, minä kuitenkin olen teihin siksi tyytyväinen, että lähden

matkaan vähääkään huolestumatta tilani menestyksestä poissaoloni aikana.

Albert kumarsi uudelleen kunnioittavasti.

— Pidän sovittuna, että te jääte tänne, — jatkoi kreivi. — Hoitakaa tehtävänne samalla tavalla kuin tähänkin saakka, osoittakaa samaa vakavuutta, järjestystä ja ahkeruutta, katsomatta omaa hyötyänne, niin saatte nähdä, että ette ole palvelleet kiittämätöntä isäntää.

Suuresti ilostuneena kumarsi pehtoori jälleen. Kuinka ihanaa onkaan kuulla itseään ylistettävän, varsinkin rakastettunsa läsnäollessa!

— Haluaisin vastaisuudessa entistä varmemmin kiinnittää teidät Gunilholmaan, — jatkoi kreivi, — mutta voidaksenne viihtyä täällä tulee teiden mennä naimisiin... Niin, niin, tarkoitan täyttä totta, ja ystävänänne kehoitan teitä ajattelemaan sitä asiaa.

Hämmästyneenä ja punastuen hypisteli pehtoori hattuaan.

— Ehkä jo olettekin tehnyt valintanne? — kysyi kreivi. — Olen sentään melkein varma, että niin ei ole asian laita, sillä vaikka olettekin hyvin nuori, niin te mielestäni kuitenkin olette niin ajattelevainen ja ymmärtäväinen, ettette ole tuuminut mennä naimisiin, ennenkuin olette saanut sellaisen toimeentulon kuin on tarpeen vaimon ja perheen elättämiseksi... Mutta nyt, kun tämä este on poistettu, niin... Kuulkaahan, ystäväni mitä pidätte pappilan tyttöistä?... Somia neitosia, luulemma, ja minä vastaan siitä, että ette ainakaan saa rukkasia.

— Rakkaani, sinähän saatat nuorukaisen aivan hämilleen, huomautti kreivitär.

— Kas, — jatkoi kreivi, jatkaen leikinlaskuaan, — tehän punastutte kuin tyttö... Huomaan selvästi, että jo olette satimessa... Järjestäkää asiat vain niin, että heti kotiinpalattuani saan olla häissänne isän sijaisena!... Mutta seuratkaa nyt minua työhuoneeseen, saadaksemme hieman keskustella rakkaasta Gunilholmastamme, jota te ette suinkaan saa unohtaa pappilan tyttöjen vuoksi.

Senjälkeen kreivi nousi ja meni erääseen sisähuoneeseen, nolostuneen pehtoorin häntä seurattessa.

— Me panimme poikaparan pään vallan pyörälle, — virkkoi kreivitär, — huomasitko, rakas Julia, miten kauniit ruusut kohosivat hänen poskilleen?

— Huomasin, — vastasi Julia, hypistellen ahkerasti kädessään olevaa kultaista piirustuspuikkoa.

— Mieheni ehdotus ei ollut niinkään hullu, — jatkoi kreivitär. —
Rovastin tyttäret ovat aika miellyttäviä, Lotta on ehkä liian hento...
Minusta Maria sopisi hänelle parhaiten, vai miten sinun mielestäsi?...
Sinun täytyy auttaa kelpo pehtooriamme... Koska kerran olet toimittanut
hänet tänne Gunilholmaan, täytyy sinun myöskin hankkia hänelle Gunilla!

— Nuori pehtoori näyttää pystyvän itsekin puhumaan puolestaan, — huomautti
Julia punastuen, vaikka hän kovasti koettikin sitä estää.

— Mistä nyt niin äkkiä sait verta poskipäihisi, Julia Palm? — kysyi kreivitär,
katsoen nuorta ystävätärtään kasvoihin. — Näytät olevan hieman liian hartaasti
kiintynyt lapsuudenystäväsi... Ha, ha, ha!... Ajattele, jos *sinusta* tulisi
Gunilholman pehtoorin rouva!... Ha, ha, ha!

— Mitä armollinen Clémentine tarkoittaa? — kysyi Julia, kätkien hymyn
synnyttämään kuoppaan noloistuttavan punatäplän, joka ei ollut lainkaan
tervetullut.

Julia Palmia oli ankarasti kielletty kutsumasta kreivitärtä »armolliseksi tädiksi»,
sillä neljäkymmenvuotias nainen ei koskaan ole kolmeakymmentä vuotta
vanhempi, ja kolmenkymmenen ikäinen taas on niinkuin hän juuri olisi täyttänyt
kaksikymmentä.

— Tarkoitan, että olisi hyvin hauskaa nähdä Julia Palm kuorimassa maitoa,
riipimässä herneitä ja leikkaamassa paistia tilan konttoristeille, — vastasi
kreivitär.

— Sehän olisi hyvin kaunista ja kodikasta, — selitti Julia.

— Niin, olisihan silläkin puolensa, jollei muuten, niin ainakin siksi, että
saisimme pitää sinut täällä... Mutta onneksi käy se sentään päinsä ilman
epäsäätyistä avioliittoa.

— No, millä tavalla?

— Nyholmin ruukki on hyvin lähellä Gunilholmaa.

— Entä sitten?

— Nyholmin ruukinpatruunan rouva kävisi varmaan usein hyvän ystävänsä Gunilholman kreivittären luona.

— Epäilemättä ... mutta...

— Sinä et ole käsittävinäsi ... ja kuitenkin tiedät, että ruukinpatruuna Detlow koettaa päästä Julia Palmin suosioon.

— Minä ymmärrän.

— Ja sinä suotkin hänelle eniten huomiota ... vieläpä asetat hänet etusijalle luutnantti Ellistä.

— Sekin on totta.

— No, mitä sitten tarvitaan muuta?

— Ei mitään, armollinen Clémentine... Mutta jättäkäämme rauhaan sekä ruukinpatruuna Detlow että luutnantti Ell, ja ajatelkaamme sensijaan pehtooriparkaamme!

3. Kysymys ja vastaus

— Neiti Julia, kuulitteko, mitä kreivi sanoi äsken? — kysyi pehtoori Kron neiti Palmilta, tavatessaan hänet tuntia myöhemmin.

— Kuulin, herra Albert, — vastasi tyttö.

— No, antakaa siis minulle hyvä neuvo!... sanokaa, tuleeko minun kosa jotakuta pappilan tytoistä!

— Rakastatteko heistä ketään?

— Ja sitä kysytte te, te, joka tiedätte... Mutta ettehan te enää olekaan samanlainen kuin ennen... Te olette paljon muuttunut, neiti Julia.

— Millä tavoin?

— Kyllähän minä tiedän sen olevan hulluutta ... mutta syy ei ole yksinomaan minussa, sillä te itse olette saattanut minut toivomaan... Kaikki liehakoivat teitä, kaikki teitä rakastavat ... ja kaikille teillä on suoda hymyily ... ainoastaan minua kohtaan olette totinen...

— Valitatte siis sitä, että minä hymyilen muille, paitsi teille?

— Ruukinpatruuna Detlow...

— Oh, te olette mustasukkainen, herraseni!

— Niin olen.

— Se ilahduttaa minua, hyvä ystävä.

— Ilahduttaako se teitä?

— Mustasukkaisuus on rakkauden narrimainen puoli, mutta kaikessa tapauksessa yksi puoli siitä.

— Hyvä Jumala! — huudahti Albert, tarttuen jalon tytön käteen. — Te ette siis tahdo, että minä kosisin ketään pappilan tytöistä?

— En, sitä en tahdo! — vastasi Julia, vetämättä kättään pois.

4. Pellavatukkainen

Päivä sen jälkeen kuin kreivi oli lähtenyt Gunilholmasta, riensi Julia lehtokujaa pitkin, jonka puiden latvat kaartuivat linnaan johtavan tien yli. Kiivaasta käynnistä ja hikipisaroista huolimatta olivat hänen kasvonsa tavattoman kalpeat.

Äkkiä hän pysähtyi ja kääntyi, luoden sivulleen ylpeän ja päättäväisen katseen.

Tämä katse kohdistui vaativasti erääseen rengin vaatteisiin puettuun henkilöön, joka oli seurannut häntä lehtokujaa pitkin. Rengin silmät olivat tummat ja säkenöivät, mutta sensijaan hänellä oli pitkä pellavankeltainen tukka, joka riippui otsalla, osaksi peittäen sen. Hänen harvinaisen laihojen kasvojensa hiipiä oli hyvin ruskea, mutta oliko tämän värin aikaansaamisessa auringolla osaa, sen jätämme ratkaisematta.

— Te olette siis täällä ... olette seurannut minua tännekin! — huudahti Julia.

— Olen, — vastasi pellavatukkainen. — Kahden päivän odotuksen jälkeen saan vihdoin kunnian puhutella sinua.

— Oletteko ollut täällä jo kaksi päivää!

— Ja kaksi yötäkin... Minun silmissäni ei öillä ja päivillä ole eroa.

— Missä te onneton, säälittävä ihminen, oleskelette?

— Missäkö oleskelen?... Haa! Jos lapsi tahtoo käydä tervehtimässä äitiään, tai jos hän tahtoo hänet pettää, niin ilmoitan, että minut voi tavata sysimökissä metsälammen rannalla.

— Minä aavistin, olin siitä varmakin, että te etsisitte minut käsiinne täältäkin.

— Vai aavistit sinä, vai olit sinä varmakin, ja kuitenkin pakenet, niinkuin sinut olisi yllätetty... Pikku kyyhkylä on joutuisat siivet, mutta kyyhkyn äidillä on vielä joutuisammat.

— Mitä te tahdotte?

— Ja sitä kysyy tytär äidiltään!... Julia, etkö tunne äitisi kasvoja?

— Äidin kasvoja peittää rikoksen musta harso.

— Julia, minä olen kantanut sinua sydämeni alla.

— Siksi minua usein kohtaloni vapisuttaakin.

— Lapsi, minulla on sinulle jotain sanottavaa.

— Sanokaa!

— Albert Kron on myöskin Gunilholmassa.

— Niin on.

— Sinä olet toimittanut hänet tänne.

— Niin.

— Mitä varten?

— Mikä oikeuttaa teidät utelemaan minun aikomuksiani?

— Luonnon ääni.

— Te olette tukahuttanut luonnon äänen... Niitä sanoja lausuessanne taivaat ja maat vavahtavat.

— Tyttö ... nuorukainen rakastaa sinua.

— Niin rakastaa.

— Kun täällä kartanossa eilen illalla oli vieraita, ja joukko miehiä surisi sinun ympärilläsi kuin karpäset kynttilän ympärillä, seiso i hän kauempana yksinään, surullisena ja hiljaisena... Hän rakastaa sinua paljon.

— Toivon sitä.

— Viime yönä hän seiso i puutarhassa akkunasi alla, katsellen alinomaa ylös samaan kohtaan... Hän seiso i koko yön samalla paikalla... Lapsi, hän rakastaa sinua tavattomasti.

— Tiedän sen.

— Entä sinä?

— Minäkin rakastan häntä paljon ... rajattomasti!

— Te onnettomat!

— Ei, onnelliset!

— Sinun tulee paeta häntä!

— Ei, minä kietoudun häneen niinkuin köynnös runkoonsa... Onnen, jonka te olette häneltä ryöstänyt, äidillisen hellyyden, jonka olette häneltä riistänyt, kaiken sen minä annan hänelle takaisin... Kaiken ... kaiken...

— Mutta äitisi kirous...

— Taivaan siunaus tekee sen tehottomaksi.

— Julia!

— Teidän tahtonne on paholaisen, ja paholainen ei saa koskaan voittoa!

— Sinutko saisi omakseen isäsi murhaajan poika, hänkö, joka toimitti oman äitisi monivuotiseen vankeuteen, omistaisi sinut, ihanimman olennon, jota auringonsäteet koskaan ovat koskettaneet? — raivosi pellavatukkainen. — Hänkö herkuttelisi sinun käsivarsiesi syleilyssä, humaltuisi sinun huultesi hunajalla ja sulaisi sinun povesi lämmössä ... hänkö, hänkö?... Ajatuskin siitä saattaa minut mielipuoleksi.

— Minusta tulee hänen vaimonsa! — huusi Julia kuuluvasti ja leimuavin silmin.

— No ... valitse sitten ... valitse!

— Mitä?

— Tahdotko erota elävästä olennosta vai kuolleestako?

— Voisitteko te todellakin...?

— Surmata hänet?... Voin.

— Pieninkin ihmisyyden kipinä on siis tukehtunut teidän sydämessänne, tai oikeammin sanoen teillä ei enää ole sydäntä lainkaan.

— Minulla oli sydän, — vastasi toinen, silmät rajusti välkähtäen, — mutta se kiskottiin minun rinnastani ja ripustettiin petolintujen ruuaksi... Sitten se kaivettiin maahan matojen syötäväksi.

— Ja nyt tahdotte te itse, — ehätti Julia, — matojen ja petolintujen tavoin kalvaa lapsen sydäntä ... vaikka tämä lapsi ei koskaan ole tehnyt teille mitään pahaa!... Ei, ette te sentään saata olla niin säälimätön, — lisäsi hän samassa, lähestyen tuota hirvittävää ihmistä ja tarttuen lempeästi hänen käteensä. — Niin kauhea et voi olla, äiti.. Uusilla rikoksilla et saavuta sovitusta ja armoa.

— Ainoastaan nuoren Kronin kärsimykset voivat vapauttaa sydämeni pimeyden mahtien vallasta! — vastasi pellavatukkainen, mielipuolen ilme kasvoillaan. — Valitse, valitse, Julia! Joko ero elävästä tai kuolleesta!

— Minä varoitan häntä... Hän on varoillansa.

— Ennenkuin hän ennättää kuulla varoituksen, iskee kuolema hänen sydämeensä! — huusi pellavatukkainen, suonenvedon tapaisesti puristaen kätensä nyrkkiin.

Julia vapisi, mutta häntä ei peloittanut oma kohtalonsa, vaan rakastettuansa uhkaava vaara.

— Ja vaikka sinä ennättäisitkin häntä varoittaa, niin muista, ettei varoitus ole haarniska, johon murhaava luoti pysähtyy.

— Mutta jos eroan hänestä? — kysyi Julia epätoivosta suunniltaan. — Jos minä matkustan täältä pois...?

— Silloin pelastat hänen henkensä, — vastasi pellavatukkainen. — Rakastettunsa menettäminen on katkerampaa kuin kymmenen kuolemaa... Mitä minä olen kärsinyt, täytyy hänenkin kärsiä!

— Ennen huomispäivää olen poissa täältä! — huusi Julia lähtien gasellin nopeudella rientämään linnaan päin.

Seuraavana päivänä Julia Palm lähti Gunilholmasta. Kerrottiin, että hän matkusti Etelä-Euroopan kehittämään taiteellisia lahjojaan.

5. Sysitupa metsälammen rannalla

Saman päivän iltana kuin Julia Palm matkusti, asteli pellavatukkainen yksinään ja miettien edestakaisin sysituvassa metsälammen rannalla, noin neljännespenikulman päässä Gunilholman herraskartanosta.

Pöydällä tuossa kurjassa tuvassa, jossa paitsi mainittua huonekalua oli ainoastaan vaivainen sänky ja pari vaapperaa tuolia, näkyi kaksi pistoolia ja teräväksi hiottu veitsi.

Kuullessaan lukitun oven takaa kolinaa pellavatukkainen säpsähti ja riensi kiireesti pöydän luo, tarttuen murha-aseisiin, jotka hän nopeasti kätki taskuihinsa.

— Ne eivät ole Ulf Larssonin askeleita, — jupisi hän itsekseen.

Ulf Larsson oli tuvassa asuvan Gunilholman päiväläisen nimi. Hän kuului mustalaisheimoon, ollen senvuoksi ympäristössään huonossa huudossa.

Kopinaa seurasi kolkutus ovelle.

— Onko siellä sisällä ketään? — kuului värähtelevä ääni ulkoa.

Pellavatukkainen hiipi varpaillaan oven luo kuuntelemaan.

— Minä täällä olen, — jatkoi vapiseva ääni, — pehtoori Kron.

Pellavatukkainen työnsi salvan syrjään, astuen sen jälkeen muutaman askeleen taapäin, kädet taskuissa ja katse herkeämättä kiinnitettynä oveen, ikäänkuin sisääntulija olisi ollut joku kauhea vihollinen.

Lieneekö sitten hän, joka nyt näyttäytyi kynnyksellä, ollut vihamies, mutta pelättävältä hän ei ainakaan näyttänyt. Tuo ennen niin voimakas nuorukainen ei enää ollut kaltaisensa. Hänen silmänsä olivat puoleksi ummessa, leuka oli painunut rintaa vasten ja käsivarret riippuivat hervottomina sivuilla.

— Te olette toimeenpanemalla murhapolton hävittänyt isäni omaisuuden ja myrkyttämällä surmannut äitini, — virkkoi Albert tuskin kuuluvasti. — Nyt te olette murskannut minunkin sydämeni ikuisiksi ajoiksi... Oletteko nyt tyytyväinen?

Pellavatukkaisen katse, joka alussa oli synkkänä ja läpitunkevana tarkastellut nuorukaista, alkoi vähitellen kirkastua.

— Te olette pakoittanut viattoman lapsenne matkustamaan pois maasta, — jatkoi Albert, vaipuen läheiselle tuolille ja peittäen kädellään otsansa ja silmänsä. — Ja niin kauan kuin te elätte hän ei näe sitä maata, jossa hän on syntynyt ... ehkä ei koskaan, sillä hän matkusti surma sydämessään... Te olette turmellut tuon jalon tytön tulevaisuuden... Oletteko tyytyväinen?

Pellavatukkinen painoi katseensa maahan, nähtävästi hieman järkytettynä.

— Ennen lähtöään pyysi hän minua käymään luonanne. Hän ei rukoile, että te säälisitte ja armahtaisitte häntä, sillä mitä hyödyttääkään kyyhkyn rukous silloin, kun hän jo verisenä riippuu petolinnun kynsissä, mutta hän tahtoi teitä muistamaan niitä tuskia ja kärsimyksiä, jotka kerran tulevat katkeroittamaan viimeiset hetkenne sekä moninkertaisena kauhuna seuraamaan teitä toiseen maailmaan.

Kron vaikenä. Näytti siltä kuin suru olisi kahlinnut hänen kielensä.

Pellavatukkinen katsoi edelleenkin lattiaan.

— Ja kuitenkin te vieläkin voisitte paljon sovittaa tekemäänne pahaa, — aloitti Albert jälleen. — Yksi ainoa sana teidän huuliltanne saattaisi viattoman tyttärenne, jota rakastavat kaikki paitsi hänen oma äitinsä, palaamaan vielä siihen onneen, jonka hän uskoo saavuttavansa rehellisen miehen rinnalla. Ja tämä mies, jonka lapsuuden te olette turmellut, yhtyisi rakastettunsa rukouksiin, anomaan teille taivaan armoa!

— Ei, ei, ei! — huusi pellavatukkinen, kohottaen päänsä ja levittäen kätensä kummallekin sivulle. — Surkeutta ja kurjuutta kylvettiin ... surkeutta ja kurjuutta siis myös niitettäköön... Tuntekaa, tuntekaa, mitä minä olen saanut kestää, kärsiä ja kamppailla ... tuntekaa, tuntekaa!

Pehtoori nousi tuolilta, lähestyen horjuvin askelin ovea. Pellavatukkinen seurasi helvetillistä riemua säteilevin kasvoin kaikkia nuorukaisen liikkeitä.

— Tyttärenne lausui minulle muutaman sanan ennen lähtöään. Hän sanoi: Älkää kostako onnettomalle, paatuneelle ihmiselle, älkää hylkikö häntä, vaan muistakaa häntä hänen kurjuudessaan... Nämä olivat hänen viimeiset sanansa... Voinko tehdä mitään hyväksenne?

— Ette mitään.

— Tarvitsetteko jotain?

— En nykyisin! — kuului vastaus, jonka jälkeen ohuille huulille ilmestyi hirvittävä hymy.

Pehtoori huoahhti syvään, lähtien tuvasta, jonka oven hän sulki takanaan.

Pellavatukkainen meni hänen perässään, aukaisi hiljaa oven ja katsoi pehtoorin jälkeen, joka poistui horjuvin askelin, pää painuksissa.

Kerran hän kääntyi, ojentaen käsivartensa tupaa kohti, niinkuin hän vielä olisi tahtonut vedota tuohon kivikovaan sydämeen.

— Ei, ei, ei! — parkaisi pellavatukkainen, läiskäyttäen oven kiinni, niin että koko tupa vavahti.

— Ha, ha! — riemuitsi hän senjälkeen tuvassa. — Päivisin on epätoivo hänen seurakumppaninsa ja mielipuolisuus öisin hänen vuodetoverinsa!... Vihdoinkin saan kostoni täytetyksi, vihdoinkin sinä lepyt, rakas kärsivä varjo!

Äkkiä heittäytyi pellavatukkainen polvilleen, huutaen:

— Julia, Julia, lapseni!... Pakene, pakene, mutta minä seuraan sinua mihin maailmanääreen tahansa!... Hietajyväsän ja kastehelmen voit pudistaa päältäsi, mutta et äitisi kyyneleitä... Ne eivät erkane sinusta, vaan pakoittavat sinut lopuksi rakastamaan minua... Orjana tahdon sinua palvella, minä imen sisääni myrkylliset tuulet, etteivät ne pääse saastuttamaan sinun terveitä huuliasi!... Julia, Julia, pysähdy, pysähdy!... Äitisi makaa sinun jälkeenjättämässäsi tomussa!

Ja tuo kauhea olento ryömi käsin ja jaloin pitkin permanttoa, suudellen karkeita lattiapalkkeja, ikäänkuin hän olisi kuvitellut Julian pienen jalan niitä äsken koskettaneen.

Auringonsäde kimmelsi lammen mustilla aalloilla. Tällä hetkellä oli murhaaja äiti.

XXXVI

MUUAN KUUTAMO-ILTA TAALAINMAASSA

Oltiin elokuun loppupuolella; oli kulunut noin neljä viikkoa äsken kertomistamme hetkistä Gunilholmassa. Aurinko tavoitteli lännessä metsäisten vaarojen lakea. Se näytti laskeutuvan hyvin vastenmielisesti, sillä se säteili pohjolan köyhimmälle, mutta voimakkaimmalle väelle, Ruotsin vapauttajien jälkeläisille, jotka kulkivat valkoisissa sarkanutuissa ja taskussaan musta pettuleipä, se paistoi ihanan Taalainmaan yli.

Apulaispappi ja nimismies ovat hengellisen ja maallisen mahdin alhaisimmat temppelinkaitsijat. Heillä on eniten työtä, mutta pienimmät tulot. Senvuoksi he myös tavallisesti ovat hyviä ystäviä, sillä kaikki puutetta kärsivät ovat ystäviä keskenään.

— Jumalan rauha, veli! — tervehti apulainen nimismiestä.

— Samoin, veli! — vastasi nimismies.

Kaksi laihaa kättä tarttui toisiinsa rakkaasti kuin lempivä hämähäkipari.

— Tiedätkö, että meillä pappilassa on tänään ylhäisiä vieraita!

— Ylhäisiä vieraita?... Mitä veli puhuukaan! — huudahti nimismies kummastuneesti, ja syystä kylläkin, sillä Taalainmaassa on puute »ylhäisestä väestä», joskin siellä on yllin kyllin ylpeähenkisiä ihmisiä.

— Ei enempää eikä vähempää kuin muuan kreivitär, veliseni.

— Älä peijakas!

— Niinpä niin. Siellä hänen armonsä istuu pappilassa silkissään, kullassaan ja

jalokivissään, jotka vastaavat arvoltaan kokonaista pitäjää.

— Oikein tottako?

— Ihan varmaan.

— Hän on siis Tukholmasta?

— Ei, Gunilholmasta.

— Vai niin, vai hänen armonsa Gunilholmasta!... Sitten siellä kai myös on kreivikin?

— Ei, hän lienee nykyisin jossain ulkomailla.

— Soo, vai on hän ulkomailla!... Mutta kuulehan, hyvä veli, enköhän silti voi päästä rovastin puheille?

— Et ainakaan tuntiin, sillä kas, meillä on vielä jotain muutakin.

— Mitä muuta?

— Onpahan häät, veliseni.

— Häät?... En minä huomannut tänne ajaessani veräjillä mitään lehväköynnöksiä.

— Katsohan, eivät ne olekaan tavalliset talonpoikaishäät.

— Mutta onhan täällä tapana sitoa köynnöksiä, ovat häät millaiset tahansa... Enkä minä myöskään ole nähnyt ketään häävieraita... Minusta täällä on vaiti ja hiljaista kuin arkipäivinä kirkossa.

— Niin on ... mutta...

— Entä missä on katsojaväki?... Minä en näe missään edes kissan koipea.

— Päätettiin vasta päivällä, että häät vietetään tänään.

— Onko kuultu mokomaa!

— Näillä häillä on oma erikoinen historiansa, — virkkoi apulainen, salaperäisesti räpäyttäen silmiään.

Salaperäiset silmänräpäytykset kuuluvat juuri nimismiehen ammattiin.

— Mitä tarkoitat? — kysyi nimismies tavattoman uteliaana ja räpäyttäen silmiään takaisin.

— Lähtekäämme hieman kävelemään tuonne alaspäin, — ehdotti apulainen.

Hengellinen ja maallinen mahti tarttui toisensa käsivarteen, lähtien astumaan eteisen rappusilta pois päin.

— Oma erikoinen historiansa, sanoit!... Anna kuulua!

— Eräänä maanantaina noin neljä viikkoa sitten, — aloitti apulainen, — ajoivat suuret herrasvaunut pappilan pihaan.

— No?

— Vaunuissa istui nuori nainen, joka oli ihana kuin itse neitsyt Maaria.

— Hänellä oli varmaan kyyhkynen sylissään, ja kirvesmies Josef istui vaunujen takapukilla.

— Veli, älä leiki Jumalan sanalla!... Hänellä oli suosituskirje rovastille Gunilholman kreivittäreltä.

— Entä sitten?

— Ymmärtänet, mikä kauhea hyörinä siitä syntyi... Vieraalle naiselle järjestettiin heti kuntoon parhaat huoneet, ja siitä päivästä saakka on pappilassa pidetty yhtämittäisiä pitoja aamuin ja illoin.

— Ja sinä olet kuitenkin yhtä laiha ja kalpea kuin ennenkin... Tässä maassa ei apulaispapeilla ole mitään siunausta.

— Ajattele, veli, kaksi juotettua vasikkaa ja neljä lammasta, lukuunottamatta kaikkia kanoja ja kananpoikia!...

— So so! Älä ärsytä onnetonta ihmistä!... En ole maistanut palaakaan sitten aamun.

— Et voi kuvitella mitään ihanampaa ja suloisempaa, — saneli apulainen todella hurmaantuneena.

— Ihminen, oletko hullu!... Etkö kuullut, että olen nälkäinen kuin susi!

— Mitään nerokkaampaa, — jatkoi apulainen, katse luotuna ilta-aurinkoon päin.

— Mitä sinä höpiset?... Tiedän kyllä, että vasikat, lampaat ja kanat ovat ihania ja suloisia, joskin minun kokemukseni siinä suhteessa on varsin vähäinen; mutta niiden nerokkuus ei milloinkaan ole herättänyt huomiotani.

— Oh, minä puhun siitä vieraasta naisesta, — huomautti apulainen närkeästyneesti.

— Se on toinen asia.

— Tiedätkö, hän on maalannut rovestin ja koko perheen muotokuvat sekä minunkin kuvani.

— Sinunkin!... Taisipa siihen mennä runsaasti lyijyväriä... Mutta mitä tällä kaikella on tekemistä häiden kanssa?

— Seuraavana sunnuntaina, — kertoi apulainen huokaisten, — kuulutettiin kirkossa avioliittoon neiti Julia Palm ja pehtoori Albert Kron Gunilholmasta.

— Vai senkö niminen on se Gunilholman uusi konttoristi!

— Niin.

— Ja vieraan naisen nimi on siis Julia Palm... Se kuulostaa minusta hieman tutulta.

— Hän on suuri taiteilijatar, veliseni... Sinun pitäisi nähdä hänen öljyvärimaalauksensa ... mutta ei samalla kertaa kuin hänet itsensä, sillä hän saattaa ne varjoon.

— Sinä olet tänä iltana oikein lystikäs... Hän näyttää panneen sinut aivan

pyörälle... No, siihen ei vaadita paljoa... Tuliko sulhanen hänen mukanaan pappilaan?

— Ei, hän saapui tänne vasta eilen kreivittären kanssa... Hän on vielä aivan nuori, mutta muuten hyvin hauska mies... Meistä tuli heti hyvät ystävät ja veljet.

— Hm, maistuuhan sekin joltain, kun saa olla edes sellaisen miehen ystävä, jolla on kaunis vaimo!

— Voi, miten hän tulee onnelliseksi! — huokasi apulainen.

— Öljyväritauluja maalaava pehtoorinrouva! — virkahti nimismies. Siitähän sukeutuu oivallinen taloudenpito!... No niin, ei perheeltä ainakaan tule puuttumaan mausteistaan öljyä eikä kalustostaan vernissattua pöytää... Kala se on tuokin, sanoi piru ankeriasta.

— Kuinka saatat puhua noin?

— Mutta miten on käsitettävissä, veliseni, että nuo nuoret ovat mennäkseen naimisiin matkustaneet aina Taalainmaahan saakka, ikäänkuin ei etelämpänä olisi kirkkoja ja pappeja?

— Täytyy todellakin myöntää kaiken tämän olevan hyvin salaperäistä ja selittämätöntä.

— Voi sinua lammaspaimenta! — huudahti nimismies nauraen. — Arvoitus näyttää menevän yli sinun ymmärryksesi... Minäpä autan sinua pääsemään oikealle tolalle, sillä heti ensi hetkellä käsitin, miten tämän hullunkurisen jutun laita oikeastaan on.

— No, kerrohan!

— Kuuntele siis, ukkoseni — aloitti nimismies selityksensä, näyttäen kasvoiltaan hyvin varmalta ja huolettomalta, kuten kruunun virkamiehet yleensä.

— Gunilholman kreivi matkustaa ulkomaille ... kreivitär lähettää kreivin ystävän erääseen pappilaan Taalainmaassa, antaen kuuluttaa hänet kristilliseen avioliittoon Gunilholman pehtoorin kanssa... Veliseni, onko sinulla nuhaa, kun et tunne poltetun sarven hajua.

Nimismies oli samanlainen kuin monet muutkin kunnialliset ja kunnioitetut

ihmiset tässä maailmassa, että hän aina selitti asiat mahdollisimman pahalta puolen. On muuten merkillistä, että on hauskenpaa ajatella lähimmäisistään pahaa kuin hyvää.

— Kelvotonta puhetta! — huudahti apulainen kiivaasti. — Tuo nuori nainen on puhdas kuin Herran enkeli!

Hän käänsi pahastuneena selkänsä nimismiehelle, aikoen poistua.

— No no, veli maisteri, ymmärräthän toki leikkiä! — virkkoi viimeainittu, pidättäen ystäväänsä. — Onko häihin kutsuttu montakin vierasta?

— Ainoastaan komministerin perhe.

— Onko se ainoastaan?... Siis yhteensä kaksitoista henkeä, viimeistä vauvaa lukuunottamatta... Haluan mielelläni tavata myöskin komministeriä, sillä minulla on hänelle ulosmittauspäätos viimeisestä huutokaupasta... Rovasti saa aina haalia rahaa kokoon ja komministerin täytyy panna sitä menemään, sehän on niin tavallista.

— Niin, niin, mutta...

— Mutta apulainen pääsee tekemästä kumpaakaan... Kuulehan, luuletko minun voivan mennä sisään tässä puvussa?

— Varsin hyvin.

— Luuletko, että minut ajetaan ulos, jos menen sisään?

— Kuinka sellaista voit ajatellakaan?

— Entä luuletko minun tarvitsevan lähteä täältä nälkäisenä ja janoisena?

— Onko sinun täytynyt ennen tehdä niin?

— Ei, Jumalan kiitos, mutta en ole ollenkaan tyytyväinen, jos joku kerta on ensimmäinen.

— Käske viedä hevosesi suojaan. Minä sillä aikaa ilmoitan tulostasi kirkkoherralle.

— Mainiota!... Minulla ei muuten ole ollenkaan kiire kotiin, — virkkoi nimismies, — sillä kuu paistaa varmasti koko illan ja yön.

* * * * *

Ja kävikin niinkuin nimismies oli ennustanut: tuli mitä kaunein kuuvalo.

— Ilma tuntuu niin lämpimältä ja pehmeältä, ja kuitenkin on jo kulunut kaksi tuntia auringonlaskusta, — kuului illan tyvenessä sointuva naisenääni sanovan.

— Niin, on todellakin lämmintä ja pehmeätä! — yhtyi häneen nuorekas miehenääni.

— Katso, katso tuonne! Kuu on lainannut kuuselle ja petäjälle hopeapoppelin lehdet... Näetkö, kuinka vaara on saanut hopeisen siteen tummalle otsalleen... Entä joki, mistä se on saanut kaikki nuo miljoonat kuvastimet, joita se tällä hetkellä pitää käännettyinä yön kirkasta silmää vasten?

— Ilta on niin ihana!

— Ja rauhallinen. Joka puolella on hiljaista.

— Kaikki ovat menneet levolle ... kaikki, paitsi me!

Näin puheli kaksi henkilöä, jotka istuivat vierekkäin puutarhan penkillä pappilarakennuksen edustalla. Heidän edessään avautui näköala laaksoon ja sen halki puikkelehtivalle joelle sekä vaaralle, joka etäällä sulautui yhteen kuutamohohteisen taivaan kanssa.

Toinen heistä oli mustiin puettu nuorukainen ja toinen tummaan samettikaapuun verhoutunut nuori nainen, jonka valkoinen, silkkisarssinen ja pitseillä koristeltu hame välkkyi kuuvalossa kuin hopeinen harso. Hänen vaaleat hiuksensa olivat paljaat sekä sidotut tuuheille palmikoille, jotka kuitenkin olivat hieman epäjärjestyksessä, luultavasti sen vuoksi, että niihin oli ollut kiinnitettynä joku juhlakoristus, mikä vasta äsken oli niistä irroitettu.

— Vaiti, kuulitko? — kuiskasi samettikaapuinen nainen, nousten äkkiä penkiltä. Tuolla etäällä liikkui joku!

— Se oli vain pöllö, joka lähti lentoon lehmuksesta. — Tuo ilkeä yölintu ei uskaltanut viipyä sinun läheisyydessäsi.

— Olen alkanut pelätä kuin pieni lapsi, — virkkoi nainen istuutuen jälleen. — Olen alinomaa peloissani, että joku häiritsee meidän onneamme.

Nuorukainen kumartui hänen kättensä puoleen, suudellen niitä kauan.

— Onnettomien vanhempaimme sydämet olivat äärettömän kaukana toisistaan, — jatkoi ensinmainittu, — mutta sitä hartaammin ovat meidän sydämemme yhtyneet... Luonnon ja ihmisyyden järkytetty sopusuhde on jälleen saatettu ennalleen, ja kuun lempeä valo loistaa sovituksen sädekehänä sen yli... Pysykäämme toisillemme aina samanlaisina kuin olemme nyt tänä onnellisena, valoisena yönä!

— Tuskin vieläkään uskon mahdolliseksi kaikkea sitä, mitä on tapahtunut, — virkkoi nuorukainen... — Tämä ihana, älykäs, kaikkien kunnioittama olento kuuluu siis todellakin minulle ... minulle, joka olen niin mitätön, niin taitamaton... Julia, Julia, mitä tulee minun tehdä, voidakseni kartuttaa sinun onneasi, jotta sinä aina olisit tyytyväinen minuun?

— Pysy sellaisena kuin olet ollut tähänkin saakka ... yhtä suorana ja vilpittömänä!... Mutta ei siinä kyllin, Albert, sinun täytyy myöskin olla kärsivällinen ja suvaitsevainen... Perheenemännän velvollisuudet, joita nyt rupean täyttämään, ovat minulle kokonaan vieraat... Maalaisaskareet tunnen tuskin nimeltä, mutta sinun täytyy ohjata minua, terävällä ymmärrykselläsi opastaa... Sinun pitää olla malttavainen opettaja, niinkuin minäkin olen tarkkaavainen oppilas...

— Julia, luuletko, että minä antaisin sinun rasittua sellaisissa puuhissa, että erkaannuttaisin sinut taiteestasi ja opinnoistasi, joita niin paljon rakastat, ja että...

— Albert, — keskeytti Julia hänet kiivaasti, nousten jälleen penkiltä, — enkö minä ole pehtoorin vaimo?... Tahdotko sanottavan, että sinun kotiasi hoidetaan huonosti?... Tahdotko, että saan hävetä vertaisteni joukossa?... Ei, sitä et tahdo,

enkä minäkään... Nainen, joka ei älyä asemaansa ja siihen kuuluvia velvollisuuksiaan, ei ansaitse naisen nimeä, olkoonpa hän kuinka lahjakas tahansa!

— Julia, suo anteeksi!...

— Oi, niin mielelläni, mielelläni!... Vielä ilmestyy paljon sellaistaakin, jota minun tulee pyytää anteeksi sinulta, — vastasi Julia, istuen miehensä syliin ja kiertäen pyöreät käsivartensa hänen kaulaansa.

— Eikö ... eikö jo ole liian viileä istua ulkona? — sammalsi sulhanen, siitä huolimatta, ettei hän varmaan koskaan ennen ollut tuntenut itseään niin lämpimäksi kuin nyt.

— Menkäämme sisään! — vastasi morsian, liukuen hiljaa pois hänen polveltaan.

Käsi kädessä, lähekkäin toisiaan lähtivät nuorikot astumaan pappilarakennuksen taitse puutarhan laitaa kohti.

Eräässä kohden, kolmen toisistaan hieman erillään olevan pensaan välitse, näkyi rauhattomana kimalteleva joki.

Julia pysähtyi, osoittaen kädellään sinnepäin.

— Katsohan, ystäväni, — virkkoi hän, — sitä mukaa kuin kuu etenee taivaankannella katoavat vaaran synkät varjot joen pinnalta, päästäen sijaansa rannan niittyjen ja kenttien hymyilevät kuvat!... Voi, missä kiittääkään ja minne häipyy *hänen* varjonsa, hänen, onnettoman, sokaistun?... Ei, — jatkoi hän hetken hiljaisuuden jälkeen, — pitäisikö minun edistää pahan voittoa senvuoksi, että se esiintyi äidin hahmossa!... Saatoinko minä uhrata pimeyden voimille kahden viattoman olennon onnea?... Ei, sitä minun ei olisi täytynyt, enkä olisi sitä voinutkaan tehdä!

— Mutta kun hän kerran saa tietää yhtymisestämme, — virkkoi Albert, — ja kun hän alkaa käsittää, että kärsimykseni, jolle hän nauroi ja riemuitsi meidän kahden viime kertaa tavatessamme, olikin vain teeskentelyä ja näyttelemistä, herättääkseen hänessä sääliä ja katumusta, tai jos meidän ei onnistu peittää jälkiämme hänen kostonhaluisilta silmiltään ... kun hän saa tietää kaikki?...

— Silloin hän raivoaa kostonsa raukeamisesta tyhjään, — sanoi Julia. — Mutta

ehkä hän senjälkeen kun havaitsee kaiken uhmansa ja vaivannäkönsä olleen turhaa, huomaa, että korkeampi tahto on asettunut häntä vastaan, ja ja että hyvä aina lopullisesti voittaa... Toivon hänen kovan sydämensä silloin pehmenevän ja synkän levottomuuden hänen sielussaan tyyntyvän... Kirkas, kaunis kuu, kulje *hänenkin* ylitseen, kuten kuljet joen yli tuolla kaukana!... Kulje niin, että mustat varjot häipyvät, jättäen sijaa lempeille, hymyileville kuville!

Rakastavaiset olivat poistuneet puutarhasta.

Muuan akkuna, joka vielä äsken oli ollut auki, suljettiin ja kierrekaihdin laskettiin alas. Mutta loistava kuu viipyi kauan akkunaruudulla.

Oliko se vastaus Julian rukoukseen, vai oliko se kajastus rakkaudesta, joka oli puhdas kuin kuun kulta?

XXXVII

RINTA

Paratiisin kuutamoita, autuaitten vainioita, valoenkeleitä taivaan et
sä nää, vaan vaivut vaivaan.

Tämä laulu kuului eräänä syyskuun päivänä metsästä Skansenin tullin luota
vinkuvan tuulen ja roikuvan sateen keskestä.

Laulua kuunteli muuan hauska vanhus, joka hiljaa asteli tuuheiden kuusien
välissä, puettuna paksuun karvanuttuun ja leveälieriseen hattuun, jaloissaan
jykevät rasvanahkasaappaat.

Hän oli sama »hauska vanhus», jonka nyt jälleen tapasimme yhdentoista vuoden
kuluttua. Hänen huulillaan oli yhä vieläkin entinen hymy, huolimatta monista
uusista, vuosien varrella suun ympärille syntyneistä rypyistä.

»Hauska vanhus» meni sinnepäin, mistä laulu kuului. Viimein hän pysähtyi
pienelle aukeamalle keskellä metsää, sillä hän oli huomannut erään naisolennon,
joka lakkaamatta kiersi vähäistä, tuoreiden sammalien peittämää multakasaa,
mutta sellaisin askelin, kuin hän olisi kävellyt hehkuvilla hiilillä.

Tuo pieni kumpu ei ollut »hauskalle vanhukselle» mikään uutuuus. Hän oli
huomannut sen muutamia päiviä Odeliuksen mestaamisen jälkeen. Ensi vuoden
aikana hän oli usein nähnyt tullipuomin eteen pysähtyvän vuokravaunut, joista
hyvin kaunis nainen, joka myöskään ei ollut hänelle outo, oli astunut maahan ja
lähtenyt metsään. »Hauska vanhus», joka salaa oli hiipinyt hänen jälkeensä, oli
silloin katsellut, kuinka nainen polvistui kummulle, sekä kuullut hänen
sopottavan käsittämättömiä sanoja.

Mutta nainen, jonka hän näki tänään, oli puettu mustaan sateen ja mullan

likaamaan pumpulipukuun, ja hänen kasvonsa olivat kauheat nähdä. Hänen pikimustat hiuksensa olivat leikatut lyhyiksi kuin miehellä, ja kasvot olivat vahankeltaiset, poskikuopissa punaisia pilkkuja, ja vihreät renkaat silmien ympärillä.

Laulettuaan laulun loppuun nainen virkkoi:

— Hän ei pääse ylös eikä alas, vaan saa maata siellä tuskissaan, kunnes maa katoaa, mutta maa ei katoa koskaan!

Senjälkeen hän alkoi laulaa samaa laulua, jatkaen kiertämistään kummun ympäri.

— Kuka se niin rauhaton sielu onkaan? — kysyi »hauska vanhus», lähestyen tyynenä kuten aina.

— Älä tule tänne! Älä tule tänne! — huusi nainen. Sinä vaivut haudan ympärillä avautuvaan mereen!... Oletko ennen nähnyt niin raivokkaita aaltoja?... Juuri niiden vuoksi hän ei pääse ylös eikä alas, vaan saa maata siellä tuskissaan, kunnes maa katoaa, mutta maa ei katoa koskaan!

— Nepä vasta merkillisiä aaltoja, — huomautti »hauska vanhus».

— Niin, ne ovat merkillisiä!... Jokainen aalto on äidin rinta, johon on kytketty käärme... Olen repinyt ruumiistani oman sydämeni ja se on nyt tässä minun kädessäni.

— Olisi hauska katsoa sitä kalua hieman lähempää, — virkkoi »hauska vanhus», ojentaen kätensä tarttuakseen pallon muotoon rypistettyyn paperiin.

— Katso, katso vaan! Mutta varo, ettei käärme pääse matelemaan pois... Ei sentään vaaraa, vedinhän sen ympärille taikarenkaan.

»Hauska vanhus» avasi rypistetyn paperin, joka ei ollut mikään muu kuin edellisen päivän sanomalehti.

— Minä tiesin hänen jäävän, — sanoi nainen, tuijottaen vuoroin paperiin, vuoroin ukon jalkoihin maahan. — Äidin rinta on liian hyvä hyljättäväksi ... on, on, on!

»Hauska vanhus» huomasi pian lehden ensimmäisellä palstalla neljä punaista, leveätä viivaa, jotka suorakulmaisesti yhtyivät toisiinsa ja joiden sisäpuolelle oli hienoilla kirjasimilla ladottu ja painettu seuraavat rivit:

»Vihittyjä maaseudulla:

Pehtoori Albert Kron ja neiti Julia Palm elokuun 24 pnä Älfdalin pappilassa Taalainmaassa.»

»Hauska vanhus» ei käsittänyt, mitä varten juuri nämä rivit ansaitsivat enemmän huomiota kuin muutkaan; mutta koska hänellä ei ollut tapana koskaan olla huolissaan siitä, mitä hän ei ymmärtänyt, antoi hän sanomalehden takaisin, pyytämättä lähempää selitystä.

— Oletko nähnyt kauniimpaa käärmettä? — kysyi nainen. — Sen pää on kultaa, silmät tulta, suu aamun punerrusta ja hampaat kuun valoa... Mutta sen pistoa seuraa helvetin tuska... Voi!

Nainen heittäytyi maahan kiemurrellen ja kauheasti voihekien. Sitten hän taas hypähti pystyyn, päästi hirveän naurun ja alkoi uudelleen kiertää multakumpua, rypistäen jälleen paperin palloksi.

— Hän ei pääse ylös eikä alas, vaan saa maata siellä tuskissaan, kunnes maa katoaa, mutta maa ei katoa koskaan!

»Hauska vanhus» katseli mielipuolta käsivarret ristissä.

— Tuo on jo saanut kyllikseen, eikä enää tarvitse minun piilukirvestäni, — jupisi hän itsekseen, sillä sen asian hän käsitti.

Mutta lukemattomat rypyt hänen suunsa ympärillä näyttivät nyt tyhjiltä ja synkiltä, sillä se omituinen hymy, joka niissä tavallisesti väreili, oli kadonnut.

XXXVIII

VIHDOINKIN HYMYILY

Oli maaliskuu vuonna 1829, yksi vuoden kauneimpia päiviä.

Lumi oli äskettäin sulanut, katukivet olivat kuivat, ilma lenseä, ja leivot lauloivat korkeudessa.

Erään portin luona kaukana Södermalmin syrjässä pysähtyivät vaunut, joista astui maahan nuori, hienosti puettu nainen, joka harvinaisen kauniine ja jaloine kasvonpiirteineen oli hyvin ihastuttava ja miellyttävä, siitä huolimatta, että hän näytti kalpealta ja syvästi surevalta.

Hän seisahtui hetkeksi portin ulkopuolelle, missä oli rautainen vaivaistukki, jonka yli oli kiinnitetty riippumaan seuraavalla kirjoituksella varustettu puutaulu:

Vaeltaja
Täällä
Näet
Kuvan maailmasta
Missä
Vähäisin Hullu on viisas.
Jos
Kaikkia mielettömiä
Kohdeltaisiin
Samalla tavalla
Muodostuisi usein
Oppineen lukuhuoneesta
Hekumoitsijan salista
Kaunottaren kammiosta
Rikkaan aarreatasta

Hulluinhuone.
Kurja ahneus
Onneton rakkaus
Ovat kasvattaneet nämä asukkaat.
Lukija, tunne itsesi!

Tämä taulu kirjoituksineen riippui Danvikin mielisairaalan portilla — ollen siinä vielä tänä päivänä.

Vieras tarttui kellonvetimeen ja soitti, jonka jälkeen portti avattiin.

Sen aukeamaan ilmestyi kyttyräselkäinen ruma kääpiö, ojentaen kätensä tulijalle.

— Onneton olento tuokin, — virkkoi nainen hiljaa itsekseen, rientäen eteenpäin kimmoisista askelin.

— Olipa hän kumman näköinen! — jupisi kääpiö puolestaan. — Ja miten hullunkurisesti hän harppoo!

Ruma ihminen ei koskaan ihaile kauneutta eikä raajarikko ole siron käytöksen ystävä. Melkein samaan tapaan arvostelea köyhä rikasta. Toinen ei saanut mitään senvuoksi, että toinen sai kaikki. Alituista vääryyttä, alituista sortoa toisen kustannuksella.

— Ja kuitenkin, — jatkoi nuori nainen itsekseen — on hänellä ehkä äiti, jota hän rakastaa, ja joka rakastaa häntä.

Rampa olisikin todella voinut kertoa niin olevan, sekä saada siitä runsaasti lohduttavaa korvausta, jos hän olisi tiennyt, mitä vieraan mielessä liikkui. Kuitenkin hän hymyili tyytyväisesti auringonsäteelle, joka samassa erään rikkoutuneen pilven raosta paistoi hänen päähänsä.

Auringonsäde kosketi myöskin kaunista naista. Mutta hän ei hymyillyt, sillä tällä hetkellä oli suru hänen sydämessään taivaan sädettä voimakkaampi.

Vieras oli jo ehtinyt mielisairaalan kynnyksen sisäpuolelle, ihmisyyden syvimmän kurjuuden kotiin.

Tätä kynnystä koskettaa usein yhdeksännentoista vuosisadan jalka, mutta jälkiä yhdeksännentoista vuosisadan ihmisyydestä saa sieltä hakea turhaan. Se näyttää

kokonaan eksyneen vankilan muurien sisäpuolelle, rikosten pakolliseen asuntoon, niinkuin ei säälivällä ihmisrakkaudella olisi arvokkaampaa hoideltavaa kuin rikoksen mustasta lähteestä pulppuava kärsimys.

On tosin kaunista koettaa tehdä lain rankaisemasta rikollisesta hyvää ja hyödyllistä yhteiskunnan jäsentä, mutta ihmisystävää ei halventaisi sekään, jos hän muistaisi ajatella tai häneltä riittäisi tunnetta sellaisiakin olentoja kohtaan, jotka turhaan painavat kuumeisia otsiaan mielisairaalan kammion kylmää seinää vasten sekä hyödyttömästi huutavat polttavia tuskiaan vankkojen muurien sisäpuolella. Monta heistä voitaisiin lempeämmän ja huolellisemman käsittelyn avulla parantaa ja antaa takaisin sille yhteiskunnalle, josta heidät on karkoittanut useammin onnettomuus kuin oma syy.

Mutta tätä tarkoitusta varten ei vielä ole perustettu yhtään »suojelusyhdistystä», eikä Tukholman kaupunki, sivistyksen ja inhimillisyyden keskus, häpeä pitää vierellään niin huonosti järjestettyä turvapaikkaa syyttömästi kurjuuteen joutuneille kuin Danvikin mielisairaalan täydellä syyllä katsotaan olevan.

Yksityiskohtien valaiseminen ei voi tulla tässä kysymykseen, sitäkin vähemmän, koska yleinen mielipide jo kauan sitten on pääpiirteissään lausunut tuomionsa tästä asiasta. Mutta oikeuden nimessä täytyy tunnustaa, että syy on vähemmän niissä, joiden huoleksi on uskottu sairaiden erityinen valvominen, kuin itse laitoksen järjestyksessä sekä siinä, että sille myönnetty määräraha on liian vähäinen. Tämän vuoksi sellaisia sairaita, joilla ei ole läheisiä sukulaisia tai ystäviä heidän hoitoaan avustamassa, voidaan useimmiten pitää turmioon joutuneina ja menetettyinä.[1]

[1] Tarvinnee tuskin huomauttaa, että edellämainitut rivit, jotka on kirjoitettu enemmän kuin puoli vuosisataa sitten, ollen silloin täysin oikeutetut, eivät onneksi nyt enää pidä paikkaansa.

Vieras nainen tapasi jo eteisessä johtajattaren, ja he tervehtivät toisiaan siten kuin on tapana kahdella henkilöllä, jotka katsovat olevansa jossain tekemisissä keskenään.

— Olipa hyvä, että rouva tuli! — huudahti johtajatar. — Hän huutaa alinomaa rouvaa, ja hänen hetkensä ovat luetut.

— On siis totta, mitä kirjoititte? — virkkoi vieras kiihkeästi. — Hän on huutanut minun nimeäni, hän tahtoo puhua kanssani!

— Niin ... sitä mukaa kuin hänen ruumiinvoimansa ovat heikentyneet, on myöskin hänen raivokkuutensa vähentynyt... Viime viikkojen aikana on hän tavattomasti riutunut, mutta sen sijaan hänellä on ollut taajemmin selviä ja valoisia hetkiä... Kirkkoherra on käynyt usein hänen luonaan, ja luulen hänen nytkin parhaillaan olevan sisällä hänen huoneessaan.

— Viekää minut sinne! Missä on hänen huoneensa? — virkkoi nuori nainen, tarttuen johtajattaren käsivarteen.

He menivät kerrosta ylemmäs.

— Lääkäri käy häntä katsomassa monta kertaa päivässä — sanoi johtajatar. — Tohtori Hjort on tavattoman herttainen ja osaaottava lääkäri.

— Jumala häntä siunatkoon!

— Miten toisenlaista onkaan nyt kuin silloin, kun herrasväki kävi täällä viime vuonna. — Herra pehtoori ei taidakaan nyt olla mukana?

— Hänelle sattui esteitä... Minun täytyi matkustaa Tukholmaan yksinäni... Tämän pimeän käytävän varrellahan hänen huoneensa on?

— Ei, meidän täytyy mennä vieläkin kerrosta ylemmäs... Täällä hän asui ollessaan pahimmillaan... Se raukka on kärsinyt kauheasti... Sydämeni on oikein haljeta sitä ajatellessani... Kas tässä, hyvä rouva!

Naiset olivat nyt tulleet toiseen käytävään, joka oli valoisampi kuin alempana oleva.

Heistä hieman loitompana aukeni ovi, ja eräästä huoneesta tuli ulos vanhahko pappi.

— No, herra kirkkoherra? — kysyi johtajatar.

— Hän puhui kauan ja järkevästi, — vastasi pappi, — mutta se rasitti tavattomasti hänen viimeisiä heikkoja voimiaan ... hänen kärsimyksensä eivät enää kestä kauan... Hän on suuri syntinen, mutta ... katuvaisempaa tunnustusta minulle ei ole koskaan tehty.

Nuori rouva syöksyi käytävää pitkin siihen huoneeseen, josta kirkkoherra oli

tullut.

Johtajatar seurasi häntä.

Kammio, johon he astuivat sisään, oli mahdollisimman valoisa ja siisti. Perällä oli vuode, jonka pieluksella näkyivät riutuneet kasvot. Niiden koko yläosa oli valkoisen siteen peitossa silmäripsiin saakka.

Nuori rouva osoitti sidettä, katsoen kysyvästi johtajattareen.

— Viime jouluna, — kertoi tämä, — hän repi jokaisen hiuskarvan päästään, ja siitä pitäen on hänen niskansa ollut yhtenä ainoana haavana. Mutta tohtori arvelee sen vaikuttavan edullisesti hänen sielunkykyihinsä... Haava on tuottanut hänelle kuvaamattomia tuskia.

Vieras kumartui kuolevan puoleen, joka makasi silmät ummessa.

— Minä olen Julia, — virkkoi hän puoliääneen aivan sairaan korvaan. — Julia, Julia!

Kuoleva aukaisi hitaasti silmänsä, mutta ne tuijottivat lasimaisina ja elottomina häntä lähellä oleviin kasvoihin.

Nuoren naisen silmästä putosi kyynel toiseen näistä kivettyneistä silmistä. Se kyynel oli raskas, sillä siinä oli kätkeytyneenä kärsivän lapsen sydän. Kuolon kalvo ei voinut vastustaa tätä painoa, vaan se heltyi hetkiseksi, niin että pakeneva elämä pysäytti kulkunsa. Ja kuolemanenkeli, joka jo oli valmiina kääntämään soihdun, tunsu ihmeekseen käsivarttaan pidätettävän, ja hän kohotti valoliekkiä, ikäänkuin tahtoen päästä selville tästä odottamattomasta vastustuksesta.

Silloin alkoivat sammuvat silmät saada jälleen hohdetta, painuneet kasvonpiirteet elostua, kylmenevä povi kohoilla, ja kaksi aaveellisen läpikuultavaa kättä kohousi tavoittamaan kahta muuta kättä, jotka heti kiirehtivät vastaan.

Kylmät kädet tarttuivat lämpimiin käsiin, nostaen ne jäähtyneille huulilleen, joissa suutelemisen mielihalu värähteli kuin revontulen loimu.

— Äiti, äiti, — kuiskasi Julia, painaen silmänsä niin lähelle kuolevan silmiä, ettei hiekanjyvänenkään olisi mahtunut näiden kahden silmäparin väliin. —

Albert antaa sinulle anteeksi ja rukoilee puolestasi!

Silloin Julia tunsu silmäluomellaan kosketuksen, joka ensin poltti, mutta siinä samassa tuntui kylmältä ja jäiseltä. Hän käänsi kasvonsa hieman syrjään ja koetti sormellaan toista luomea. Hän tunsu ylemmän silmäkannen ripsissä helmen, jähmettyneen kyyneleen, joka oli kuolevan viimeinen merkki elämälle. Sillä samassa käänsi kuolonenkeli soihtunsa, ja tämä nainen, jolla oli yksi ainoa hyve, mutta monta rikosta, ei enää hengittänyt...

Polvistuen kuolinvuoteen viereen Julia katseli kauan kuolleen kasvoja, huomaten, että jota enemmän kylmät kasvonpiirteet kutistuivat kokoon, sitä valoisammiksi ja lempeämmiksi ne muuttuivat. Äkkiä kuului hänen huuliltaan kuvaamaton riemun huudahdus, ja ristien kätensä hän rukoili:

— Minä kiitän sinua, ikuinen armahtaja! Tämä oli ensimmäinen hymy, jonka olen nähnyt äitini kasvoilla!

XXXIX

PERHETAULU

Eräänä kesäpäivänä v. 1839, eli kymmenen vuotta mustalaisnaisen kuoleman jälkeen, kaksi herraa asteli maantiellä lähellä Gunilholmaa, ja heitä seurasi verkalleen pienen välimatkan päässä kyytihevosen vetämät kääsit, joita ajoi vieressä kävelevä talonpoika.

Toinen herroista — he näyttivät muuten samanikäisiltä — oli vartaloltaan hoikka, ja hänellä oli silmälasit nenällä sekä etupuolella rinnan päällä matkalaukku, kun taas toinen oli lyhyenlöntä, mutta leveäharteinen, korkearintainen, ja hänen avoimia, eloisia kasvojansa ympäröi tuuhea, kastanjanruskea tukka sekä tumma, komea poskiparta.

Ensinmainittu, joka nautinnokseen poltteli sikaaria, oli matkatamineissa, puvun kuitenkaan olematta sitä vähemmän huoliteltu, vaikuttipa se melkein hieman keikarimaiselta, jota vastoin hänen seuralaisensa, jolla oli päässään tavallinen olkihattu, asteli paitahisasillaan, kantaen kuitenkin toisella olkapäällään vaaleata kesätakkia sekä kädessään merenvahapiippua.

— Vaimoni tulee hyvin iloiseksi nähdessään sinut, — virkkoi paitahisasillaan oleva mies. — Mutta vallanhan sinä olet ollut merkillinen, kun et neljän vuoden aikana ole voinut tehdä ainuttakaan huvimatkaa Gunilholmaan, missä kuitenkin tiedät saavasi mitä lämpimimmän vastaanoton!

— Tiedäthän, veli Kron, ettei lääkäri saa käyttää aikaansa niinkuin hän itse tahtoo, — vastasi hoikkavartaloinen herra. — Olen nyt kuitenkin iloinen nähdessäni teidät jälleen.

— Laiminlyöntisi rangaistukseksi pidetään sinut nyt Gunilholmassa vehnän tuleutumiseen saakka, sen lupaan itseni ja vaimoni puolesta.

— Rangaistukseni kestän kärsivällisesti... Mutta kuulehan, oli vähällä, ettei matkani Gunilholmaan jäänyt tälläkin kertaa.

— Kuinka niin?

— Tukholmassa kerrottiin sinun ostaneen maatilan Bergslagenista, jopa jo muuttaneen sinne.

— Siitä oli kyllä kysymys... Mutta lähemmin asiaa ajatellessamme en minä eikä vaimonikaan tahtonut muuttaa pois Gunilholmasta niin kauan kuin kreivitär elää... Tiedäthän, kuinka runsaasti me saimme nauttia kreivi-vainajan hyvyttä, joten olisimme kovin kiittämättömät, jos jättäisimme tekemättä hänen jalolle leskelleen sen palveluksen, jota meillä vielä on tilaisuus hänelle osoittaa, ja sitäpaitsi me viihdymme täällä mainiosti. Muuten minä olen täällä yhtä kaikkivaltias kuin tämä olisi minun taloni.

— Sen arvaan... No, hyvä ystävä, vaimosi on varmaan yhtä suloinen ja kaunis kuin nähdessäni hänet viimeksi?

— Suloisempi ja kauniimpi, veliseni!

— Se on jo enemmän kuin kohtuuden mukaan saattaa vaatia... Sinä olet onnellinen mies, veli Kron, ja mikä vielä parempi, sinä sen onnen ansaitset.

— Hitto tietäköön, jos sen niin ansaitsenkaan, mutta se on ainakin varma, että onneani en vaihtaisi mihinkään maailman aarteisiin ja kalleuksiin!

— Sinullahan on nyt viisi lasta, eikö niin?

— Niin on, veliseni.

— Kahta nuorimpaa ei ollut vielä käydessäni täällä viimeksi... Luultavasti he kaikki ovat terveitä?

— Varmasti ovat... Täällä minun kattoni alla et mitenkään saa tilaisuutta lääkärin tehtäviin, rakas tohtori.

— Sitä parempi... Ja he kaikki ovat kauniita lapsia?

— Enkeleitä, veli!

— Niinpä kai... Ehkä he ovat vielä kauniimpia kuin ne kuvat, jotka vaimosi maalasi aikaisemmin?

— Ne viisi kuvaa, joissa minullakin on osaa, ovat ainakin elävämpiä ja puhuvampia, sen voin vakuuttaa.

— Ja vaimosi on heittänyt pesään värilautasen ja siveltimen?

— On, melkein kokonaan.

— Se on kaikessa tapauksessa vahinko.

— Niin on minustakin... Mutta siinä asiassa on vaimoni itsepäinen.

— Taloustoimissaan hän kai on väsymätön?

— Kunpa näkisitkin hänet hääräilemässä ruokakonttorissa ja keittiössä ja...

— Mutta miten on käynyt hänen valkoisten käsiensä, joita sinä niin arastelit?

— Minä tarkastan ne joka ilta, ja jos huomaan pienimmänkin punaisen pilkun, silloin hän saa nuhteita, usko se!... Juliani kädet saavat punastua ainoastaan minun suudelmistani.

— Sinä lienet Ruotsissa ainoa pehtoori, joka suutelee rouvaansa kädelle!

— Niin, mutta kellään pehtoorinrouvalla ei myöskään ole niin kauniita käsiä kuin minun vaimollani.

— Asutte nähtävästi vielä pehtoorinrakennuksessa, koska käännyimme tästä.

— Niin. Linnan toinen kylkirakennus olisi kyllä käytettävissämme, mutta me viihdymme parhaiten täällä, missä kaikki on vaimoni maun mukaista... No, vieläkö tunnet tätä paikkaa ... mitä pidät rakennuksen julkisivusta? Katselehan sitä nyt tarkkaan sillä aikaa kun minä puen nutun ylleni!... En uskalla näyttäytyä vaimolleni paitahihasillani, sillä silloin hän luulee, että minä, muka pieni poikaparka, vilustun!

— Rakennushan on kokonaan uusittu ja uudelleen maalattukin, — huomautti lääkäri. — Se on todellakin kaunis, aistikas, ihastuttava!... Kautta sieluni, nuo

koristukset tuolla ylhäällä olisivat paikallaan somistamassa maalariakatemiaa Tukholmassa.

— Ne ovat vaimoni tekoa... Ei auttanut mikään, hänen täytyi... Minä pitelin tikapuita hänen seisoessaan ylhäällä maalaamassa. Ja minäpä en päästänyt häntä maahan, ennenkuin työ oli valmis... Oli hauska nähdä hänen siellä korokkeella sivelevän edes ja takaisin ... ja välisti hän hipaisi väriä minunkin nenääni.

— Sinun vaimosi koristaa kaikkialla, missä hän onkin!

— Kiitän nöyrimmästi!... Kas, tuollahan se koristaja tuleekin alas rappusia!... Kylläpä hänen silmänsä leviävät nähdessään sinut!... Julia, Julia kultaseni!

Portailla köynnöskasvien ja monenlaisten kukkain keskellä näyttäytyi solakka, uhkea naisolento.

Kuten vuodessa on syyspäiviä, joiden lämpöä ja loistoa voi verrata keväisiin päiviin, niin naisenkin; kun hänen syksynsä on saapunut, on useasti ulkomuodoltaan sellainen, ettei siitä näy puuttuvan mitään nuoruuden suloutta. Tätä kutsutaan hänen toiseksi kevääkseen. Onhan punastuva ruusu kaunis, mutta yhtä kaunis on kultainen hedelmä, joka punertuu ja hehkuu taivaan auringon säteissä.

Pehtoorinrouvan yllä oli eräänlainen vaaleansininen, pumpulikankainen nuttu, ja hän oli paljain päin. Kaksikymmenyhdeksän-vuotiaan suortuvat olivat yhtä runsaat ja hohtavat kuin kahdeksantoista ikäisen. Uhkean emännän sivulla riippui kullatussa renkaassa säteilevä nippu hienoiksi kiilloitettuja avaimia.

— Minun ei tietenkään tarvitse vakuuttaa teille, herra tohtori, miten tervetullut olette, — virkkoi hän, viehkeästi hymyillen.

Syvästi kunnioittaen suuteli lääkäri pehtoorinrouvan kättä.

— Tällä hetkellä, — jatkoi viimemainittu, — minulla ei ole sydäntä torua teitä sen johdosta, että olette antanut meidän täällä Gunilholmassa niin kauan turhaan odottaa tuloanne.

— Miten olenkaan ansainnut näin suurta ystävällisyyttä? — kysyi lääkäri.

— Teidän kuvanne väikkyi usein silmissäni, — sanoi kaunis emäntä.

— Minunko kuvani? — huudahti lääkäri. — Jos minä tästä lähin tulen itserakkaaksi ja ylpeäksi, niin älkää siitä, minua moittiko.

— Emme!... Näen teidät vielä *hänen* sairasvuoteensa vieressä... Olette aikoja sitten sen jo unohtanut, tohtori Hjort, mutta *minä* en koskaan unohda sitä hellää hoitoa, jota te soitte yhdelle maailman onnettomimmista ihmisistä.

— Tohtori oli aivan ihastunut sinun rakennukseemme maalaamiisi koristuksiin! — huudahti Kron. — Muuten ei hänkään, kuten en minäkään, ole ollenkaan tyytyväinen sen johdosta, että olet hylännyt värilautasi ja siveltimesi.

— Minua todellakin kummastuttaa, — virkkoi vieras, — kuinka rouva Kron, joka on rakastanut taidetta, on voinut...

— Voi, herra tohtori, — huomautti emäntä, — tietysti minä rakastin paljon taidettani ... mutta naisen mielihän vaihtelee... Katsokaahan, minä sain itselleni uuden rakkauden, joka ei enää antanut tilaa vanhalle, ja senjälkeen en tunne mitään kauniimpaa taulua kuin mieheni iloiset kasvot, enkä somempaa ryhmää kuin leikkivät lapseni.

— Eikö tosiaankin luulisi, kuullessaan hänen puhuvan, että hän on aina oikeassa? — huudahti Kron, nojautuen vaimonsa puoleen.

— Olen iloinen saadessani näyttää teille lapseni, — virkkoi rouva Kron. — Nyt he ovat kaikki ulkona vuorilla ja mäillä, mutta pian jo koko rivi saapuu kotiin... Arvaatte kai, että Albert, Fredrik ja Gustaf ovat kasvaneet... Konradia ja Clementineä ei ollut vielä neljä vuotta sitten... Kuten kuulette, herra tohtori, on minulla tytärkin, oikein herttainen tytön tyyppiä.

— Mutta vaikkakaan he nyt eivät ole kotona, — selitti pehtoori, — niin saa tohtori kuitenkin nähdä heidät heti paikalla.

— Onko sillä nyt niin kiire, Albert? — sanoi rouva; — ystäväsi on varmaan sekä nälkäinen että janoinen!

— Hänen täytyy nähdä, että sinä et sentään ole ollut aivan toimeton, — intti pehtoori, työntäen heidät molemmat pieneen, mutta somaan etuhuoneeseen, jonka yhdellä seinällä riippui suuri öljymaalaus kullatuissa puitteissa.

— Perhetaulu, veli tohtori! — huudahti pehtoori. — Kuvittelehan minun

hämmästykseni! Eilen oli näet syntymäpäiväni ja minä tulen sisään tänne huoneeseen... Mutta silmätykseni ympärilleni, mitä saankaan nähdä? Tämän kauniin taulun, jonka Julia on maalannut minun vähintäkään siitä tietämättä... Eikö se ole jumalallinen?

Lääkäri katseli maalausta tuntijan silmällä.

Siinä oli kuvattuna pehtoori, pehtoorinrouva ja heidän viisi lastaan, joista kolme oli vanhempain oikealla ja kaksi vasemmalla sivulla.

— Emmekö ole näköisiamme? — kysyi Kron; — emmekö ole siinä aivan ilmielävinä?

— Mainio maalaus! — ylisti lääkäri, — piirustus on varma, värit ihailtavat, kaikki on pursunut yhtä aikaa kädestä ja sydäimestä!... Huomaa selvästi, että maalaaja ei ole ainoastaan taitelijatar, vaan myöskin puoliso ja äiti... Mutta...

— Mutta? — huudahti pehtoori. — Mistä hitosta sinä löydät siihen »mutan»?

— Se koskee ainoastaan ryhmitystä, — selitti lääkäri. — Päähenkilöiden, isän ja äidin asema keskellä on varsin oikea, jos katselemme kuvaa pyramiidimaisen tekotavan kannalta... Mutta nyt on kolme enkelinpäätä oikealla puolen ja vasemmalla ainoastaan kaksi... Vasemmalle puolen ei tietysti voinut saada useampaa päätä, koska lapsia ei ole viittä enempää.

— Ei, sehän on päivänselvää, — virkkoi pehtoori.

— Mutta nyt, — jatkoi arvostelija, — eivät etäisyydet vasemmalla puolen, niin lasten ja vanhempain välillä kuin myöskin edellisten välillä keskenään ole suuremmat kuin oikeallakaan puolella, joten vasemmalle jää tyhjä sija lähelle puitetta, mikä seikka ei ole eduksi ryhmälle, joka nyt minun silmissäni näyttää hieman viistolta.

— Onko hän oikeassa vai väärässäkö? — kysyi pehtoori rouvaltaan.

— Hän on oikeassa, — vastasi viimeksimainittu, luoden katseensa maahan ja voimakkaan punan lehahtaessa hänen poskilleen.

— Jos ei ole tahdottu hylätä pyramiidimaista tekotapaa ja sijoittaa päähenkilöltä kumpaakin puolelleen taulun sivuille sekä asettaa heidän keskelleen viittä

enkelinpäättä muodostumaan kauniiksi yhdyssiteeksi isän ja äidin välillä, olisi voitu joko siirtää päähenkilöt hieman vasemmalle tai myöskin laajentaa etäisyyttä molempain lasten ja vanhempain sekä lasten välillä keskenään, joten olisi helposti tullut vältetyksi se pikku virhe, josta olen rojhennut kohteliaimmin huomauttaa.

— Epäilemättä, — myönsi taitelijatar, kohottamatta katsettaan.

— Mutta asia voidaan vielä auttaa, — jatkoi arvostelija itsetyytyväisin ilmein.

— Sovitetaan ainoastaan pieni vaalea pilvi puitteen ja tuon pikku enkelin välille, niin siten tulee tyhjä tila täytetyksi ja maalaus saavuttaa siten tasasuhtaisuuden.

— Oh! — huudahti pehtoori, ikäänkuin joku asia olisi yhtäkkiä hänelle selvinnyt; — olet erehtynyt, tohtori, suuresti erehtynyt! Sinä arvostelet vaimoni taulua vain nykyoloja silmälläpitäen, mutta hän ... hän ottaa huomioon tulevaisuuden. Tule, — jatkoi hän voitollisen iloisesti, — tule tänne ensi vuoden alussa, niin näet silloin tyhjän tilan taulussa täytetyksi, mutta siinä ei kuitenkaan ole vaaleata pilveä, vaan uusi vaaleakiharainen enkeli. — Niin, niin, Julia kyllä on tiennyt, mitä on tehnyt... Kuka rohkenee väittää, ettei vaimoni tunne suhdeoppia!

— Albert! — virkkoi viimeksimainittu nuhdellen sekä punehtuen entistä enemmän.

Kron kiersi käsivartensa vaimonsa marmorivalkeaan kaulaan, suudellen hänen runsaita, kultakiharaisia hiuksiaan.

Samassa huoneen ovi temmattiin auki, ja sisään ryntäsi suurella melulla viisi perhetaulussa olevien enkeleitten elävää vastakuvaa, riuhtoen toisella kädellä isää nutusta ja toisella äidin hametta.

Mutta isä ja äiti tuskin kuulivat tai näkivät näiden viiden lemmikkinsä läsnäoloa, sillä molempien ajatukset ja tunteet olivat keskittyneet siihen kuudenteen, jota uuden vuoden aurinko tulisi ensi kerran valaisemaan.

Epäonnistunut arvostelija katseli vuoroin taulua seinässä, vuoroin taulua lattialla.

Viimein himmensi hänen katsettaan kyynel.

Hän käänsi kasvonsa akkunaan päin, josta auringonsäteet levisivät sisään huoneeseen.

Ja hänen sydämensä syvyydestä kohosi ääni, joka lausui:

— Niin, niin sen täytyy olla!... Ei ole sopusoinnussa Jumalan hyvyyden ja oikeudentunnon kanssa se käsitys, että lapset saavat kärsiä rangaistusta isäin pahoista teoista!...

Loppu.

End of the Project Gutenberg EBook of Koston henki, by August Blanche

*** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK KOSTON HENKI ***

***** This file should be named 25924-8.txt or 25924-8.zip ***** This and all associated files of various formats will be found in:

<http://www.gutenberg.org/2/5/9/2/25924/>

Produced by Matti Järvinen and Distributed Proofreaders Europe.

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark.

Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. They may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

***** START: FULL LICENSE *****

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg-tm License (available with this file or online at <http://gutenberg.net/license>).

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a

right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.net

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use

of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.net), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project

Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH F3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS' WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need, is critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation web page at <http://www.pgla.org>.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Its 501(c)(3) letter is posted at <http://pglaf.org/fundraising>. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887, email business@pglaf.org. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at <http://pglaf.org>

For additional contact information:

Dr. Gregory B. Newby
Chief Executive and Director
gbnewby@pglaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit <http://pglaf.org>

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit:
<http://pglaf.org/donate>

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart is the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For thirty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

<http://www.gutenberg.net>

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.